(Innehåller sidd. 465—512.)

Pietisten.

Trettiondeförsta årgången,

innehållande

Predikningar öfwer wåra nya Högmessotexter.

Fjerde Häftet.

December 1872.

Stockholm,
tryckt hos A. L. Norman, 1872.

Tillkännagifwande.

Emedan Evang. Fosterlands-Stiftelsens Styrelse inköpt C. O. Rosenii Bokförlag, skola reqvisitioner å deäldre Pietistårgångarna (årg. 1—18) samt å Predikoårgångarna (årg. 26—31) jemte böcker och skrifter icke insändas till Pietistens Expedition utan till Evang. Fosterl.-Stiftelsen. Inbetalningar å böcker och **äldre** Pietistårgångar, som äro tagna under år 1872, insändas äfwen till Evang. Fosterl.-Stiftelsen, **icke** till Pietistens Expedition.

☛ Deremot torde wåra wänner observera, att alla ännu **obetalta prenumerationsmedel för Pietisten 1872** samt **äldre bokskulder** från år 1871 och föregående år, **insändas till Pietistens Expedition**, icke till Evang. Fosterl.-Stiftelsen.

Strödda årg. af Romarebrefwet (neml. årg. 20, 21, 23, 24, 25) kunna å Pietistens Expedition erhållas à 37 öre pr årg. Dock få wi erinra derom, att när nu korsbandsförsändelsen med detta år upphör, gå icke heller dessa årg. portofritt.

Anmälan om **prenumeration å Pietisten 1873**, se sista sid. å detta omslag.

Pietistens Expedition.

Då wi försport något mißnöje med de priser å tidskr. **Pietistens 18 första årgångar**, som Stiftelsens Styrelse ansåg sig böra bestämma wid öfwertagandet af detta arbete, för att kunna bereda kommissionärerna wanlig provision med bibehållande af samma nettopris, som förra förlagsegaren annonserat, och hwilka priser derföre måste blifwa en förhöjning för dem, som köpte hela werket genom Bokhandlare eller kolportörer (men icke då de wände sig direkte till wår Expedition) samt då en del af wåra kolportörer äfwen förklarat sig wara nöjda med en mindre provision, blott allmänheten måtte komma i åtnjutande af dessa goda skrifter till så lågt pris som möjligt, så har Stiftelsens Styrelse, under hopp att spridningen derigenom må ökas och sålunda en prisnedsättning icke blifwa för Stiftelsen förlustbringande, bestämt följande försäljningspriser å tidskr. Pietisten, hwilka komma att gälla **från och med 1873 års ingång:** *)

Tidskr. Pietisten, de 9 första årgångarna, hwardera häft. a 70 öre,
Dito dito bund. med 3 årg. i ett band, hwardera a 2: 85,
Dito, de 9 derpå följande årgångarna, hwardera häft. a 80 öre,
Dito dito, bund. med 3 årg. i ett band, hwardera a 3: 15,
Dito de 18 första årgångarna tillsammans eller ett helt s. k. Pietistwerk häft. 13: 50,
Dito dito i 6 wälska band 18 rdr,
Dito 26—31 årg., innehållande predikningar hwardera a 1 rdr.

Då man gör en sådan icke obetydlig prisnedsättning, kan numera till kommissionärerna icke lemnas mer än 15 proc. rabatt å dessa bruttopriser, hwilken rabatt äfwen får beräknas wid reqvisition pr. kontant eller i fast räkning, då **af dessa skrifter** reqvireras på en gång för minst **25 rdr** brutto. Likaledes kan icke numera det häfte Berättelser ur Romarebrefwets Pietistårgångar erhållas gratis; såsom ock de bundna Pietistwerken a 18 rdr hädanefter komma att förses med blott wälska band samt utan fodral.

Å de **öfriga** Rosenii skrifter blifwa de förut annonserade priserna oförändrade och rabattberäkningen efter 25 proc.

---

*) Förr hinna wi äfwen icke få Pietistwerket komplett.

Evang. Fosterlands-Stiftelsens Styrelse.

Till Pietistens läsare och wänner.

Wi hafwa åter slutat en årgång — den femte sedan wi öfwertogo Pietisten efter den dyre lärofadern Rosenius. Och wi måste åter utropa: Allt hittills har Herren hulpit. Att wårt arbete warit behäftadt med allehanda skröpligheter, det må wi ju öppet bekänna. Dock ryggas icke Herrens barmhertighet. Ja, Guds barmhertighet är det, att det ännu icke är ute med oß och allt wårt arbete.

Nu stundar igen den dyra julhögtiden. Gifwe Gud, att wåra hjertan mätte blifwa uppfyllda af en rätt julglädje! Här äro ju de allra största fröjdeämnen. Ty här se wi med wåra egna ögon, huru Gud så älskat werlden, att Han utgifwit sin enfödde Son, på det wi icke må förgås utan genom tron hafwa ewinnerligt lif i Honom. O, så låtom oß då derwid med wåra hjertan hwila i lif och död! Leder oß Herren än så underligt, så har Han dock alltid fridens tankar; alltid äro de underliga wägarna nådewägar; alltid är fadershjertat sig likt, äfwen då wi för bedröfwelsens skull icke kunna se det; alltid står ännu den gerningen qwar med sitt oändliga wärde — den gerningen, säga wi, som Gud gjorde, då Han till wår frälsning sände sin enfödde Son i mandom samt på Honom lade allas wåra synder. I denna Guds gerning är ock wår rättfärdiggörelse och salighet ewigt wiß och fast, wi som tro i ende Sonens namn. Huru än wåra känslor och erfarenheter wexla, gäller dock alltid orubbligt först och sist, **hwad Gud har gjort och talat.** Har Han kastat wåra synder på sin Son, då ligga de der; har Han lätit en dö för alla och alla i en, ja då är det ock så skedt. Derwid blifwer det. Har Han nu ock sagt, att wi i enfödde Sonens offer äro försonade, ja då äro wi det; har Han ock sagt, att wi warda rättfärdiga af tron utan lagens gerningar, ja då är ock det wägen; har Han ock sagt, att de, som mottaga rättfärdighetens gåfwa, skola herrska i ewigt lif, skola med Honom ingå i ewig herrlighet, ja då är nu det hwad som föreskår alla dem, som äro funna i Honom. Derwid blifwer det. Det will Herren, att wi skola tro, det will Han, att wi skola predika; på den grunden och i det hoppet will Han, att wi skola göra oß rena af all köttets och andens besmittelse, förgäta det till rygga är och sträcka oß efter det, som framman till är, winnläggande

oß med all flit om ett heligt lefwerne till Hans pris och nästans tjenst. O mina wänner, låtom oß på fullt allwar lyda sådan Hans wilja!

Äfwen nästa år kommer, will Gud, Pietisten att utgifwas efter samma plan som hittills. Med första häftet afslutas predikningarna öfwer första årgången af wåra nya högmessotexter, med andra häftet börja predikningarna öfwer den andra årgången af samma texter. Hädanefter såsom hittills skall wårt bemödande under bön till Herren framför allt blifwa att framställa bibeltexternas egen mening, så långt wi äro i stånd att fatta den.

☞ **Hwad angår sättet för prenumeration, så är detta, till följd af en ny förordning om tidningars postbefordran, ändradt. De i landsorten, som hädanefter ämna prenumerera, måste göra det på postkontoren. Priset blifwer på hwarje postanstalt utan afseende på antal exemplar, som tages, 1 Rdr 25 öre (postbefordringsafgiften deri inberäknad) för hwarje exemplar. Prenumerantsamlare behöfwa då icke widare, om de icke wilja, hafwa beswär med tidningens utdelande, utan när de prenumerera, ega de rätt att på postanstalten begära serskildt quitto å inbetald prenumerationsafgift för hwarje serskild prenumerant, hwilken sedan eger att utbekomma sitt exemplar direkt från postanstalten. Förkommer något exemplar, så behöfwer icke prenumerant derom skrifwa till expeditionen utan blott wid den postanstalt, der prenumerationen skett, fordra rättelse. Prenumeranter i Stockholm prenumerera hos expeditionen.**

Wåra prenumerantsamlare förblifwa wi alltid mycken tack skyldiga. Hädanefter blifwa wi det ännu mer, då till följd af å ena sidan postbefordringsafgiftens mångdubblande, å andra sidan prisets nedsättning till 1,25 för alla exemplar friexemplaren komma att upphöra.

Till sist, käre wänner, blifwen stadiga i tron och brinnande i kärleken. Bedjen för oß! Herren wälsigne eder.

Umeå den 11 Dec. 1872.

P. Waldenström.

Sjuttonde Söndagen efter Trinitatis.

Text: Marc. 2: 18—3: 1—5.

Och Johannis lärjungar och de fariseers fastade mycket. Och de kommo och sade till Jesus: Hwi fasta Johannis lärjungar och de fariseers, och dina lärjungar fasta intet o. s. w.

Här äro i en text trenne berättelser sammanfattade, af hwilka den första handlar om fastan, de andra twå om sabbaten. Alla tre hafwa för ändamål att wisa oss, att christendomen icke är utwertes stadgar, åthäfwor och gerningar utan ande och lif. Derföre är det ock en text, wäl behöflig i alla tider. Ty dels gifwes det alltid en hop werkhelgon, som, utan lif i Guds Son, göra christendomen blott och bart till en öfning, efter wissa gudaktighetsreglor, alldeles som Judarnas fariseer och de påfwiska, om än icke på ett så groft sätt som dessa. Widare är ock alltid den faran för handen för Guds barn, om de icke äro rätt wakna, att deras christendom kan stadna i ett utwertes form- och gerningswäsende, der wäl de utwertes gerningarna, lefwernet, talet, bedjandet, läsandet o. s. w. blifwa de samma, men lifwet är borta.

Hwad nu angår de berättelser, som wår text innehåller, erinra wi oss, att fariseerna öfwerallt sökte efter tillfälle att kunna antasta Herren. Funno de derföre hos Honom, i Hans ord eller gerningar något, som syntes dem wara ondt och orätt, så gladde det dem, och strax gjorde de sig deraf ett stöd för sin egen säkerhet och egenrättfärdighet. Funno de åter icke något, så måste de dock hafwa något, och då uppdiktade de allehanda, dels gripande i luften, hwad de kunde få tag uti, dels förwrängande och förtydande Hans ord och gerningar.

Detsamma har ock sedan i alla tider wederfarits Hans lärjungar. Öfwerallt måste Christus, Hans evan-

gelium och den klena hjord, som på Hans nåd lefwer, wara ett "tecken det emotsagdt warder." Öfwerallt måste de wara beredda på att blifwa bespejade, miβtydda, baktalade, beljugna o. s. w. Se t. ex. huru det gick Paulus! När han till arma syndares tröst predikade, att der synden öfwerflödade, der öfwerflödade nåden mycket mer, då måste han hafwa lärt, att man borde synda så mycket som möjligt. Och sådant wederfares dem icke af den grofwa, ogudaktiga hopen allenast, hwilket föga betydde, utan äfwen och allramest af sådana, som äro framför andra utmärkta och framstående, och till hwilkas ord stora skaror af menniskor sätta oinskränkt lit för deras lärdoms och fromhets skull.

Nu kunde fariseerna icke annat finna, än att uti Herrens lärjungar war ett alltför lätt och lösaktigt wäsende. Ty medan de sjelfwa och deras lärjungar äfwensom Johannis lärjungar fastade mycket samt hade stort allwar med att hålla lagen, åto och drucko deremot Christus och Hans lärjungar till sin nödtorft. Deraf syntes då för hwar man och synnerligen för dem sjelfwa uppenbart wara, att i deras gudaktighet war mycket mer allwar, sjelfförsakelse och grundlighet än i den gudaktighet, som Christus och Hans lärjungar lärde och öfwade. Här hade de derföre en punkt, der de kunde angripa Herren. Och för att göra sitt angrepp desto kraftigare, togo de med sig Johannis lärjungar, hwilka just då "woro inbegripna i fastande" (såsom orden hos Marcus egentligen lyda). Ty att Johannes war en from och rättskaffens lärare, det hade Herren sjelf erkänt. Wille Han derföre nu fördöma deras, nemligen fariseernas fasta, då måste Han äfwen fördöma Johannis och hans lärjungars fasta. Men huru skulle Han kunna det? Här war alltså allting wäl anlagdt.

Sålunda komma de med den frågan, hwarföre Herrens lärjungar icke fasta. Och Herren swarar: **Bröllopsfolket *), kunna de fasta, sålänge brudgummen är med dem?**

---

*) Bröllopsfolket, ordagrannt Brudgemakets barn, hwarmed i Gamla Test. menades de brudgummens wänner (se Joh. 3: 29 ff.), som under sång och musik ledsagade bruden till brudgummens föräldrars hus, der bröllopet firades, förde henne in i brudgemaket amt närworo wid den wanligen sju dagar långa bröllopsfesten.

Sälänge de haſwa brudgummen när ſig, kunna de icke faſta. För att rätt förſtå detta, måſte wi komma ihåg, att faſtan war ett uttryck af ſorg och bedröfwelſe. Derföre lyda hos Mattheus deſſa orden ſå: Huru kan bröllopsfolket **ſörja** o. ſ. w. Men nu hade fariſeerna gjort faſtan till en gudaktighetsgerning, hwilken, utan affeende på någon hjertats bedröfwelſe, måſte göras wiſſa gånger i weckan, ſåſom fariſeen i Luc. 18 berömmer ſig, att han faſtar "twå gånger i weckan." Och ſå införliſwade woro de i detta ſkrymtaktiga werkhelighetswäſende, att de aldrig kunde tänka annat, än att det nödwändigt hörde till en allwarlig gudsfruktan.

Sammalunda är det ock ett uttryck af ſorg, att en är mulen i uppſynen, går med nedböjdt hufwud ſamt mycket ſuckar. Ty att han det gör, när bedröfwelſe uppfyller hans hjerta, det är alldeles naturligt. Men will man nu göra deſſa utwertes åthäfwor till gudaktighetsgerningar, ſom nödwändigt måſte höra till en "allwarlig chriſtendom", då är man ſtraxt inne i ſamma ſkrymtaktiga werkhelighetswäſende, ſom fariſeerna med ſin faſta. Och dock gifwes det, Gudi klagadt, alltför många arbetande, wilſeförda ſjälar, ſom äro ſå införliſwade med den tanken, att den allwarliga chriſtendomen måſte wara en puſtande chriſtendom, att hwarhelſt de få höra frigjorda ſjälars glädjeſånger öfwer ſin frihet, de genaſt warda fulla af miſstankar och fruktan, menande, att der är en alltför lätt och lös chriſtendom å färde. Nej, mera allwar och djup och grundlighet måſte det wara, mena de.

Af ſådana ſjälar gifwas twå ſlag, dels ſjelfbelåtna fariſeer, dels betungade Johannislärjungar. De ſednare äro de, ſom, oaktadt all ſin möda och ſitt arbete, dock aldrig kunna komma till frid. De wille wäl gerna komma dertill, men uppfyllda ſom de äro af de fariſeers lärdom, frukta de ſå för en falſk frid, att de icke **driſta** taga ſteget ut och tro, att Jeſus gjort allt för dem. Derföre blifwa de ännu qwar under lagen, dock alltjemt tröſtade af de fariſeer dels dermed, att de äro "redligt ſökande", och att Gud derföre utan twifwel ſkall i ſinom tid meddela dem ſin nåd, dels dermed att det till och med är helſoſamt, att de ännu gå och bida under lagen. Der-

igenom skola de nemligen lära, säga de, att desto mer wärdera nåden, när de engång komma dertill o. s. w. Den andra parten åter äro de fariseer, som tycka sig genom en grundlig bättring ändtligen hafwa kommit så långt, att de nu få tro, att Gud för Christi skull skall wara dem nådig, om de wandra i en allwarlig helgelse. Deras tro och frid grundar sig fördenskull icke på Christi död och uppståndelse utan egentligen på den bättring, som de genomgått, och den helgelse, hwari de lefwa. Hwilket ock spörjes i deras tal och predikan. Ty der får icke Christus wara A och O. Nej, den grundliga bättringen är A och den allwarliga helgelsen O, och Herren Christus med sitt werk blifwer deremellan så klämd och undanskymd, att det egentligen blifwer intet af Honom och allt, hwad Han har gjort. Dessa hafwa i alla tider warit evangelii argaste fiender. Sjelfwa werlden med deß ogudaktiga wäsende är dem icke så swår att lida som de enfaldiga nådebarn, hwilka endast weta Jesus Christus och Honom korsfäst. Ibland werldens barn trifwas de ock bättre än ibland dem, hwilkas wisa är Jesu blod och död. Intet kan heller försätta dem i en så eldig nitälskan, som dessa skröpliga nådebarns glada, tillitsfulla och enfaldiga tro och bekännelse af den fria, oförskyllda nåden.

Nu tager Herren här sina lärjungar i förswar samt låter dem förstå, att det är alldeles rätt, att de icke sörja, sucka och hänga hufwudet, medan deras brudgum Christus är med dem, utan att de fastmer fröjdas af allt hjerta. Herren är wärd, att de stora syndare, som stor nåd undfått, fröjdas, glädjas och lofwa. Och det så mycket mer, som Han sjelf allra mest fröjdas deröfwer, att de i hjertans enfaldighet annammat Hans nåd. Tänk t. ex. om en fader åt sitt barn köpte en kostelig gåfwa samt med faderskärlekens hela fröjd framräckte henne åt barnet! Tänk om han då icke hos det samma finge se några glädjestrålande ögon eller några lifliga rörelser af fröjd utan allenast en sur och trumpen uppsyn samt ett stelt och afmätt wäsende! Hwad skulle han wäl tycka derom? Sammalunda ock här. Har Herren Jesus blifwit för ditt hjerta uppenbar, fröjda dig då af hjer-

tans lust. Det skall wara din Herre Christus wäl behagligt. Och kan än för ditt eget ostadiga, falska hjertas skull din fröjd icke blifwa oblandad och fullkomlig, utan du måste fröjda dig med bäfwande (Ps. 2: 11), så fröjdas dock, så mycket du får nåd till! Herren säger: "Fröjda dig, du innebyggerska i Zion" (Es. 12: 6), och åter: "Fröjden eder i Herren alltid" (Phil. 4: 4), och åter: "Klappen händerna, alla folk, och fröjdens Gudi med glädjam röst" (Ps. 47: 2), och åter: "Wäl är det folket, som fröjdas kan" (Ps. 89: 16). Ja, "wäl är det folket", så säger Gud.

Men att Herren säger, att brudgummen skall tagas ifrån dem, dermed syftar Han på sin död. Och då, säger Han, då skola de förja och fasta på den dagen, utan att någon behöfwer befalla dem det, och utan att de behöfwa hafwa det för en gudaktighetsregel att fasta wissa dagar i weckan. Detta har ännu sin motswarighet i Guds rike. Guds barn behöfwa icke göra sig sjelfwa sorgsna (Syr. 30: 22), för att deras glädje icke skall blifwa beständig. Nej, der skola wißt sorgedagar komma, såsom Davids och alla helgons exempel wisar. När de komma i de mörka dalar, der Brudgummen liksom tages ifrån dem, d. ä. då Herren fördöljer sitt ansigte för dem och låtsar, som gjorde det Honom lika om dem, medan deremot deras synder i all sin gruflighet framträda för deras samweten och synas wilja öfwerwälbiga dem — då skall ingen behöfwa befalla dem att "fasta." Herren i himmelen, som äfwen genom mörkret hör deras hjertans klagorop, wet det. Emot denna ångest är de fariseers sjelftagna fasta intet att likna. Och finge de allenast en dag känna, hwad Guds barn i denna del ofta få erfara, de skulle då få andra tankar om deras, som de mena, ständiga glädje. De skulle då äfwen lära sig förstå, hwad de nu aldrig kunna begripa, nemligen hwad som är orsaken dertill, att Guds barn ständigt behöfwa umgås med ordet om Guds orubbliga och oförskylda nåd. Men Herren känner de sina, och Han utskiftar åt dem efter sitt goda behag samt efter deras behof ljus eller mörker. Han unnar dem ock lika wäl att fröjdas och jubilera, när de äro i ljuset, som att gråta och qwida, när de äro i mörkret.

Men Herren stadnar icke wid att förswara sina lärjungar, utan Han låter äfwen fariseerna och Johannislärjungarna weta, att nu den tid kommen är, då de utwertes, wedertorftiga stadgar, under hwilka de lefde, skulle återwända. Såsom Han tillägger: **Ingen sömmar en klut af nytt** (egentligen: okrympt) **kläde på gammalt kläde, förty han rifwer dock det nya stycket ifrån det gamla, och hålet warder wärre,** eller, såsom orden närmare grundtexten lyda: **den nya lappen på det gamla klädet lösrifwes från detsamma, och hålet blir wärre. Och ingen låter nytt win i gamla flaskor, annars slår det nya winet flaskorna sönder och winet spilles ut och flaskorna förderfwas; utan nytt win skall man låta i nya flaskor.** Såsom wille Han säga: "Det nya lif, som jag är kommen att gifwa, passar icke i de gamla formerna. Wille man dock inpassa det i dem, så skulle man förfara lika ändamålswidrigt, som om man lappade en gammal klädnad med okrympt kläde. Deraf skulle ju blott följa, att man i stället för det, som man åsyftade, nemligen att få klädnaden hel, endast skulle erhålla ett desto wärre hål. Eller som om man gjöte färskt, ännu jäsande win i gamla läderpåsar *), hwaraf skulle följa, att winet icke, såsom man åsyftade, blefwe bewaradt, utan twertom att man förlorade både winet och påsarna." Dermed har Herren bestämdt förklarat, att det Gamla Testamentet med sina stadgar, fastor, offer, twagningar, med hwad mera der war antingen genom Moses befaldt eller genom fäderna tillagdt, har lefwat ut sin tid, att nu ett nytt ljus och lif är kommet i werlden, för hwilket de gamla formerna måste wika. Ty när sjelfwa warelsen är kommen, då måste skuggan (Ebr. 10: 1) återwända. Dermed drager ock Paulus öfwerens, när han Gal. 4: 9 säger: "Medan I Gud känt hafwen, ja mycket mer kända ären af Gud, hwi wänden I eder då om till de swaga och wedertorftiga stadgar igen, hwilka I på nytt tjena wiljen?" Sammalunda predikar han ock i Col. 2: 17—23. Icke så som wore dermed fasta, twagningar, sabbater o. s. w. förbjudna; nej, Herren säger ju, att lärjungarna skola fasta, när

*) De gamle brukade såsom österländingarna än idag påsar af getskinn att bewara och forsla win uti. Färskt win fordrar nya påsar, hwilka ännu kunna tänja sig och gifwa efter för winets jäsning.

Han tages ifrån dem, och på många ställen i Apostlagerningarna samt apostlarnas bref se wi, huru de första lärjungarna fastade. Ja wi weta ock, huru Paulus t. o. m. berömmer sig att hafwa blifwit "för Judarna en Jude" (1 Cor. 9: 20). Men såsom en bindande lag, på hwars hållande rättfärdighet och salighet helt eller till någon del skulle bero, måste allt, hwad stadgar, bud och gerningar hette, wika undan för evangelii predikan om trons rättfärdighet, samt det förra tjenandet "uti det gamla wäsendet efter bokstafwen" ersättas af ett tjenande "uti ett nytt wäsende efter Anden."

Se wi på kyrkans historia, så finna wi der många exempel, som tjena att belysa dessa Herrens ord! När t. ex. Luther framdrog i ljuset den under århundraden förtegade och undertryckta läran om rättfärdigheten af tron, då kunde det kyrkan genomströmmande nya lifwet icke hållas inom den påfwiska kyrkans gamla former utan skapade sig sjelf nya former uti ett nytt kyrkosamfund. Ja, ännu närmare hafwa wi exempel för hand. Uti wårt eget land har genom en Guds Andes nådeswind på den sednare tiden ett nytt andligt lif uppwaknat, och det just till följd af den åter framdragna predikan om rättfärdigheten af tron allena utan lagens gerningar. Detta nya lif har icke heller fått rum uti de gamla, till stor del under tider af andlig försoffning tillkomna kyrkoformerna utan framträdt i nya former, såsom t. ex. en förr okänd, widt omfattande inre mission med deß lekmannawerksamhet, missionsföreningar m. m. Och allt, hwad man arbetat för att hålla det nya winet inom de gamla, läderflaskorna, har endast haft till följd, att i bästa fall den ena läderflaskan efter den andra, d. ä. den ena stadgan efter den andra, såsom konventikelplakatet, sockenbandet m. fl., brustit sönder. I swårare fall åter har deraf händt, att det nya lifwet genom det hårdnackade motståndet här och der tagit falska riktningar, så att icke blott de gamla flaskorna gått sönder, utan ock det nya winet runnit bort. Hwarwid äfwen wi, likasom Herren Christus, Luther och andra, Gudi klagadt, fått upplefwa och se, att af de öfwerstepresterskriftlärda och fariseer, ja äfwen af många uppriktigt menande Johannislärjun-

gar hela skulden för den oreda, som deraf kommit, blifwit kastad på det nya winet. Under tiden fortfar, Gudi lof, detta win att jäsa och gripa omkring sig. Ännu återstå ock många läderflaskor, som skola sprängas sönder.*) Ja will man icke i tid gifwa efter för det nya lifwets billiga kraf att få lefwa och gestalta sig efter Guds ord, så lär wäl i en icke aflägsen framtid hela den stora, gamla läderflaskan, statskyrkan, brista sönder. Fördenskull skola de christna icke behöfwa taga några synnerliga utwertes anstalter. Twertom har det wisat sig, att sådana icke ledt till målet. Christus widtog icke heller några sådana, Luther icke heller, det nya winet behöfwer dem icke heller för att jäsa. Derföre kunna Guds barn aldrig nog åtwarnas för förhastade utwertes steg, hwartill wår natur är så benägen. Låtom oss blott lefwa, lofwa, bekänna, i kärlek sluta oss alltmer tillsammans och bida. Det nya winets kraft skall utan några serskilda tillställningar wisa sig. Ty öfwer hwarje plantering, som den himmelske Fadren icke har planterat, är den domen gången, att den skall uppryckas med rötter (Matth. 15). Men framför allt låtom oss bedja om de nya flaskorna i all ödmjukhet och enträgenhet, på det wi måtte slippa allt wåldsamt och häftigt sönderbristande, hwilket alltid har det onda med sig, att mycket af det goda winet förspilles.

Sådan är den tillämpning, som dessa Herrens liknelser om kluten och winet gifwa wid handen i det sammanhang, hwari de här förekomma. Men i sig betraktade ärro de af mycket allmännare innehåll och kunna wäl lämpas på många andra förhållanden än det, hwarpå de i wår text syfta. Sålunda kan bilden om kluten gifwa goda och wigtiga lärdomar med afseende på den slags gudaktighet, der man gör, "så godt man kan", och låter "Guds nåd öfwerskyla, hwad som brister." Likaså kan bilden om winet och flaskorna gifwa lika wigtiga lärdomar med afseende på den gudaktighet, der man-

*) Wi må här exempelwis omnämna alla de former, som göra en werklig kyrkotukt omöjlig, som göra predikoembetets tjenare till en statens tjenare, som twinga kyrkan att lysa äktenskapets christliga wälsignelse öfwer förbindelser, hwilka Herren kallar äktenskapsbrott o. s. w.

utan hjertats pånyttfödelse förer en evangelisk bekännelse, der man will förena Christus och Belial samt bruka evangelium icke för att "rengöra samwetet från de döda gerningar till att tjena lefwande Gud", utan för att nedtysta samwetet och sålunda betäcka en inre andens falskhet och köttets herrawälde. Sådant och annat mycket wore wißt af dessa liknelser att lära, men wi måste här hålla oß till det syfte, som de i wår text hafwa.

Den andra berättelsen, som wår text innefattar, handlar om lärjungarnas axplockning. Härom har Moses skrifwit: **När du går i din nästas säd, så må du afplocka ax, men med lian skall du icke gå dertill** (5 Mos. 23: 25). Efter denna tillåtelse handlade lärjungarna, och det så mycket mer, som de både worw hungriga, äfwensom den wäg, som ledde genom åkerfältet, war igenwext af säden, och de endast afplockade dot öfwer wägen wexta.*) Men nu hade fariseerna i sitt heliga nit funnit på det, att sådant war wäl annars tillåtet men icke på sabbaten**). Derföre är det de nu här wända sig med sin anklagelse emot Herren, hwilken dock tillstadde sina lärjungar göra det. Här hafwa wi ett exempel på, hwad Herren kallar "sila myggor och swälja kameler." Ty det är alltid werkhelighetens sätt, och derigenom allena är det hon kan bestå, att hon låter fara det, som swåraft är i lagen, samt wänder all sin uppmärksamhet på det, som ringare är och som en menniska kan komma ut med. Af detta kommer ock hela striden mellan lagens och löftets söner. Ty de förra mena, att de sednare förakta och lösaktigt umgås med lagen. Ändock förhållandet är twertom. Ty när Christi lärjungar fördöma werkhelgonens lagpredikan, så sker det icke derföre, att de predika lagen för allwarligt. Nej, twertom derföre att de predika honom alltför lösaktigt. Ty de fara förbi det, som är wigtigast och swåraft samt egnadt, att hos menniskan utföra lagens egentliga werk, nemligen att bringa synden till att öfwerflöda, att tillstoppa hwarje mun, att döda o. s. w.

---

*) Till detta antagande har man en god anledning af ordalydelsen hos Marcus, hwars berättelse egentligen lyder så: "Och Hans lärjungar begynte bana wäg genom att upprycka axen."

**) Sannolikt härledde sig denna stadga af 2 Mos. 16: 22—30.

Emellertid swarar Herren fariseerna med att hänwisa till Gamla Testamentet. David hade ju wid ett tillfälle af hunger gått in med sina följeslagare i Guds hus samt ätit skådobröden, hwilka enligt lagen endast presterna fingo äta. Berättelsen härom står i 1 Sam. 21. Herren hade wäl kunnat swara dem allenast med att hänwisa till det, som Moses hade skrifwit. Men då hade de säkert börjat disputera. Derföre angriper Han dem på ett sätt, som måste hastigare tillstoppa deras mun, sägande: "Wälan, wiljen I fördöma mina lärjungar, så måsten I ock fördöma David, hwilken gjorde något wärre, då han, när nöden dref honom, åt de bröd, hwilka enligt Guds ord woro honom förbjudna. Ja, då måsten I fördöma edra egna prester, hwilka enligt eder tolkning af sabbatsbudet ohelga sabbaten i sjelfwa templet genom de lekamliga förrättningar, som de der göra" (Matth. 12: 5).

Sammalunda kunna ock wi, när striden gäller de trognas fullständiga frihet från lagen, äfwensom Guds nåds oberoende af alla wåra gerningar, böner, gudstjenster o. s. w. åberopa oss på Luther, sägande: "Wälan, wiljen I fördöma oss, då måsten I ock fördöma Luther, hwilken drifwit dessa läror med wida wäldigare ord, än wi någonsin kunna göra." Och derwid skall det icke hjelpa dem, att de säga, att Luther lefde på en annan tid, ty det, som då war en rätt predikan, måste äfwen nu wara det; icke heller att Luther war en annan man än wi, ty hade han än warit en ännu wäldigare ande, så wore dock intet sanning derföre, att han sagt det; icke heller att Luther på andra ställen drifwer på helgelse och goda gerningar, ty det göra wi ock; icke heller att man måste förstå Luther riktigt, ty det hafwa wi lika rätt som Luther att fordra. Men så är det. När David gjorde det, då måste det wara rätt, men när Christus gjorde det, då måste Han wara fördömd. Sammalunda måste man ock nu tåla och lemna oantastade de allra kraftigaste kärnspråk af Luther, men dristade någon annan säga samma ord eller sak och kunde icke stödja dem med hans namn, då måste han wara fördömd. Så berättas om en af wår kyrkas gamla evangeliska lärare, att

han engång blef anklagad samt af kyrkostyrelsen såsom irrlärig dömd för en predikan, som han hade afskrifwit ur Luther. Men när han wisade, att predikan war af Luther, blef han frikänd, såsom den der lärt enligt Guds ord. Sådant blir sig likt i alla tider, ty sådan är wår naturs förblindelse. O hwilket arbete förlossade själar kunna hafwa för att "hålla sig sjelfwa i träldomen qwar!" Man skulle icke kunna tro det, om man icke dagligen såge det för ögonen. Och detta allt under den yttre omklädnaden af allwarligt nit om Gud och Hans rena ord. Det gifwes sannerligen icke några mensliga ord, som kunna uttrycka grufligheten af detta förhållande. Tänk: menniskor, som med en så dyr lösepenning äro friköpta från lagen, arbeta och fäkta, som gällde det att winna himmelen derpå, för att blifwa qwar under lagen, menande sig dermed intet annat göra än förswara Guds ära och rena ord. Att Paulus hade "en idkelig pina i sitt hjerta" deröfwer, det war icke underligt.

Ytterligare tillägger Herren: **Sabbaten är gjord för menniskans skull och icke menniskan för sabbatens skull.** Såsom wille Han säga: "I beten eder, som wore menniskan skapad allenast, på det någon måtte finnas, som håller sabbaten, när dock twertom sabbaten är gifwen, på det menniskan måtte deraf hafwa wälsignelse. Men är han gifwen till menniskans wälsignelse, då är äfwen uppenbart, att man icke håller honom, när man brukar honom så, att menniskor taga skada deraf, äfwen om man synes hafwa budets bokstaf på sin sida; likaså att man icke bryter honom, när man anwänder honom till menniskors sanna gagn, äfwen om budets bokstaf synes löpa deremot. Wore sabbaten dertill gifwen, att han skulle **tjena Gud**, då haden I rätt, men nu är han gifwen, på det att han skall **tjena menniskan**, och då måste hans bud och stadgar wika, såsnart menniskans nöd sådant kräfwer. Derföre äro mina lärjungar oskyldiga. **Och wisten I, hwad det wore: Jag hafwer lust till barmhertighet och icke till offer, då skullen I icke heller döma dem** (Matth. 12: 7). Men nu äro edra hjertan fulla af bitter galla, medan I likwäl menen, att Gud skall se med lust till edra offer och gerningar. Dock — det skall

fela eder. Offren I, så mycket I wiljen, waren än så öfwertygade, att edra offer, böner, fastor, sabbater och gudstjenster skola behaga Gud, eftersom I sen, att de äro i Hans lag befallda — det skall likwäl allt wara Honom en styggelse, när I dock i hjertat ären mina och mina lärjungars fiender samt wiljen binda dem åter under Mose lag, från hwilken Jag gjort dem fria."

Sålunda tager Herren sina elända lärjungar i förswar samt dömer utan skonsmål alla fariseers fromhet, nit och goda gerningar till helwetet. Ty om än dessa gerningar äro i Guds lag befallda, så äro de dock en styggelse i Hans ögon, när hjertat är fiendtligt emot Hans Son och evangelium samt will af dessa gerningar göra salighetswilkor, såsom wore icke Christi gerning nog till rättfärdighet.

Så är nu menniskans Son en Herre deßlikes och öfwer sabbaten. Wår Herre Christus är icke bunden af några lagar, ehwad namn de hafwa må, utan är alla lagars och sålunda äfwen sabbatsbudets herre. "Gäller det derföre, will Han säga, att döma Mig för sabbatsbrott, så weten, att det icke anstår lagen att döma Mig, utan att det tillkommer Mig att döma lagen. Denna frihet har Jag ock gifwit mina lärjungar, att lagen skall endast så till wida hafwa med dem att göra, som han kan **tjena** dem. Men will han blifwa deras **herre** och mästra deras rättfärdighet, då skall det wara slut med hans talande rätt. Ty mitt rike är ett sådant rike, der idel ewig rättfärdighet och frihet från lagen skall wara rådande." En christen står derföre i Christo till lagen i samma förhållande som en husbonde till tjenaren. Såsom husbonden icke är till för tjenarens skull, utan tjenaren för husbondens, och kan likwäl husbonden för sitt jordbruks skull icke wara tjenaren förutan, alltså är ock en christen icke till för lagens skull utan lagen för hans skull, och han kan dock för det ännu widlådande köttets skull icke wara honom förutan. Dock såsom tjenaren icke understår sig att wilja regera husbondens affärer utan, om han det försöker, warder utwisad och måste blifwa wid jordbruket, alltså skall icke heller lagen hafwa rätt att regera öfwer en christens samwete utan måste blifwa wid köttet till att späka, regera och korsfästa detsamma.

Derföre är det af wigt, att wi weta att rätt betrakta sabbaten såsom en nådefull hwilans dag, af Gud oß gifwen till wälsignelse, så att wi icke blifwa hans trälar utan låta honom tjena oß för både kropp och själ. Hwarest man icke will hafwa honom såsom en sådan nåd och Guds gåfwa, der skall man alls intet wara hulpen dermed, att man gör honom till ett bindande och twingande bud. **Föraktar** man i hjertat denna **gåfwa** och säge helst, att man hade sluppit henne, då skall domen för en sådan nåds förakt wißt icke wara långt borta, allra heldst om man derjemte gör denna dag till en serskild dag i syndens och köttets tjenst. Men will man hjelpa saken dermed, att man dock **för budets skull** utwertes håller honom helig, då skall åter domen komma efter det ordet: "Detta folk nalkas Mig med sin mun och hedrar Mig med sina läppar, men deras hjerta är långt ifrån Mig". Guds rike är icke utwertes åthäfwor.

Den tredje berättelsen i wår text, har samma syfte som de twå föregående. När Herren kom in i en synagoga, fanns der en man med en förtwinad hand. Denne hade säkerligen der insunnit sig för att blifwa hulpen af Herren Jesus, om hwilken han hört så många undergerningar omtalas. Men jemte honom woro der ock sådana, nemligen skriftlärda och farisеer (Luc. 6: 7), som just i detta funno anledning att fiendtligt lura på Herren för att få tillfälle att anklaga Honom.

Men Herren war icke rädd för dem, utan när Han såg den lidande mannen samt förstod deras tankar (Luc. 6: 8), bad Han mannen komma fram och sade till fienderna: **Hwilketdera är lofligt: göra wäl om sabbaten eller göra illa, hjelpa lifwet eller dräpa.** Hwarwid Han ock efter Matthei berättelse tillagt: **Hwilken är den menniska bland eder, som hafwer ett får, och om det faller i gropen om sabbaten, går han icke och fattar uti det och drager det upp? Huru mycket bättre är nu en menniska än ett får?** Der måste fienderna blifwa swarslösa men i stället för att erkänna det, **tego** de, ty de woro förstockade. Detsamma har ock sedan alltjemt skett, att t. ex. evangelii fiender af nit om sanningen, såsom de säga, sammansatt eller upptagit och offentligen utbasunat de

widunderligaste historier om evangelii bekännare både med afseende på deras lära och lefwerne. Men när de blifwit öfwerbewisade hafwa de icke welat lika offentligt erkänna det utan i stället tegat. Sådant måste man lida och bida intill den dagen, då Herren skall swara dem.

Sådan fariseernas och de skriftlärdas fiendskap och förstockelse uppwäckte hos Herren både wrede och bedröfwelse eller medlidande: wrede för deras hårdnackade motstånd emot sanningen, medlidande åter med deras personer, hwilka Han ju gerna hade welat frälsa. Ty om Han ock wredgas, har Han dock mer lust att bewisa barmhertighet. Hwilket sinne ock Hans lärjungar genom Guds nåd hafwa. Ty de önska intet högre, än att alla fariseer, äfwen de argaste, wille omwända sig och annamma nåd, sucka ock af hjertat till Herren om sådan nåd för dem. Men sålänge de det icke wilja utan hårdnackadt rusa emot evangelium äfwen till andra dyrköpta själars förderf, sålänge måste ock evangelii bekännare wredgas och bedja emot dem, såsom Herren Christus, David, Paulus, Luther o. s. w. hafwa gjort, hwarom wi hafwa widlyftigare skrifwit i predikan på trettonde söndagen efter trinitatis.

Men se nu här, hwilket guddomligt nit Herren har att hjelpa och frälsa, när Han så grufligt wredgas öfwer dem, som icke wilja låta Honom i fred uti detta sitt göromål! Ja ännu mer när Han ock under allt detta af hjertat gerna wille hjelpa äfwen dem, öfwer hwilkas förstockelse och fiendskap Han sålunda måste wredgas. Deraf skall man lätteligen kunna sluta, huru Hans hjerta måste brinna af idel guddomlig nåd emot alla sådana syndare, som wilja wara Hans wänner, men wid blicken på sina synder frukta, att de äro så förstockade, att Han icke mer skall kunna wara dem nådelig. Här måste då wißt wara uppenbart, att det är från djefwulen sådan fruktan kommer. Derföre gäller det, att icke gifwa denna fruktan rum utan säga: "Jag wet wäl, du lede fiende, att det wore din lust, om du kunde så förwända min Herre Christus för mig, att jag icke dristade tillförse mig Hans rättfärdighet. Men det skall du med Guds nåd låta bli, sålänge här står, att Herren wredgas på dem, som

wilja hindra Honom, att hjelpa och frälsa syndare". Sådan dristighet lärer oß denne mannens exempel. Ty såsom Herren icke fruktar fariseerna så, att Han skulle underlåta att hjelpa honom, alltså fruktar icke heller denne man dem så, att han icke skulle låta hjelpa sig. Fastän de mot honom anföra lagen och han måste tänka, att de förstå lagen bättre än han, likwäl gör det honom så ondt, att hans hand är förtwinad, att han låter hjelpa sig och bekymrar sig icke om, huruwida det sker efter eller emot lagen. Sammalunda måste wi ock göra, när lagen will ställa sig emellan oß och Christus, att wi icke wika för honom utan löpa honom förbi och höra allena på, hwad Herren Christus säger.

Men att den sjuke mannen, när Herren säger: **Räck ut din hand!** icke swarar: "Herre, huru skall jag det kunna, när hon är förtwinad?" utan tror ordet och gör, som Herren säger, det gifwer oß åter en wigtig lärdom. Det wisar, huru ock wi böra bete oß emot ordet, när det förmanar oß att tro på Herren Jesus, nemligen att wi då icke stiga oß sjelfwa i wägen, sägande: "Ja, men huru skall jag det kunna? Jag kan icke taga tron; Gud måste gifwa mig densamma" o. s. w., utan att wi då allenast höra på ordet samt drista till att annamma det. Ty såsom ordet här gifwer den sjuke mannen kraft att framräcka handen, alltså gör det ock i andlig måtto, så att, när det tillsäges syndaren, dermed ock följer en guddomlig kraft till deß annammande. Detta se wi öfwerallt i Apostlagerningarna, t. ex. der Paulus säger till fångwaktaren: "Tro på Herren Jesus!" hwilken tillsägelse ock i hans hjerta werkade tron. Hwar wi åter från något annat håll än från det oß tillsagda ordet wänta tron, så att wi först skulle hafwa tron för att sedan dermed annamma ordet, der skola wi blifwa utan både tron och ordet. Ty tron kommer icke före predikan eller på sidan om henne utan just med och af predikan, såsom Paulus säger. Hwareft derföre predikan är men icke tron, der blir det menniskans egen skuld, emedan hon står ordet emot.

Detta må nu wara nog om denna text. Gud hjelpe oß i nåd, att deß lärdomar icke måtte wara på oß förspillda. Amen.

Adertonde Söndagen efter Trinitatis.

Text: Joh. 10: 23—38.

Och Jesus gick i templet i Salomos förhus. Då kringhwärfde Judarna Honom och sade till Honom: Huru länge förhalar Du med oß? Säg oß fritt, om Du är Christus o. s. w.

Wißt är det underligt, att Herren och Hans kära evangelium öfwerallt och i alla tider skall möta så grufligt motstånd. Han will ju intet annat, än att alla menniskor skola frälsas och komma till sanningens kunskap, Han predikar ju intet annat, än att Gud i stor barmhertighet warkunnat Sig öfwer oß i wårt syndaelände, så att Han genom sin enfödda Sons blod tagit wåra synder af wägen. Och hwareft Hans predikan annammas, der gör Han intet annat än skapar ett folk, hwilket först söker Guds rike och Hans rättfärdighet, ett folk som, förgätande det tillrygga är, sträcker sig efter det, som frammantill är, ett folk, som, öfwergifwande synden, börjar fara efter helgelse samt rena sig, såsom Han är ren o. s. w. Man skulle ju tänka, att hela werlden skulle falla till och annamna en sådan Herre och sådan predikan. Och dock wittnar alla tiders historia, att aldrig något warit i stånd att mot sig wäcka en så ihållande, bitter och häftig fiendskap. Tänk, hwilket underligt förhållande: menniskor, af Gud ämnade till ewinnerligt lif, kämpa emot sin egen Frälsare och det med sådan ifwer och häftighet, som wore Han deras wärsta fiende! Något så obegripligt kan icke på naturligt sätt förklaras utan endast så, som Paulus förklarar det, då han säger: "Denna werldens gud hafwer förblindat de otrognas sinnen" (2 Cor. 4: 4). Här är rent af en djefwulsk förblindelse å färde. O du arma menniskobarn,

huru är du så ifrån himmelen fallen? Hwarföre will du icke se din werkliga ställning och blifwa räddad?

Den text, som wi här hafwa för oß, innehåller ett nytt wittnesbörd om denna den naturliga menniskans fiendskap emot Herren. Det war i Jerusalem tempelreningens högtid *). Herren gick omkring i den s. k. Salomos pelargång, hwilken war en qwarblifwen del af det genom Nebukadnezar annars förstörda Salomos tempel. Der kringhwärfde Honom Judarna, icke för att få weta sanningen utan, såsom Luther anmärker: "Af falskt hjerta, på det de måtte få tillfälle att anklaga och dräpa Honom". Men ännu hade Herren för de utwaldas skull tålamod med dem emot deras wilja samt räckte alltfort sina händer ut efter dem, för att frälsa dem. Hwilket wi ock nu dagligen se Honom göra. Den arma, förblindade menniskan stöter Honom bort, men mot hennes wilja kommer Han dock i sin outtröttliga kärlek åter och åter, klappande på hennes hjerta, bjudande och nödgande henne att ändtligen annamma nåd och salighet. Dock — såsom det slutligen lyckades Judarna att blifwa af med Honom, så skall det ock nu engång lyckas Hans fiender. Den dag kommer, då Han går bort, då de skola söka Honom och skola icke finna Honom, då de skola ropa af ångest, och Han skall icke swara, då de skola wilja göra och lida allt för att få komma dit, der Han är, och skola dock icke kunna. Ty det är ute med dem, domen är gången öfwer dem, efter som de sjelfwa hafwa welat.

Huru länge förhalar Du med oß d. ä. håller Du oß i owißhet? **Säg oß fritt, om Du är Christus!** Med denna fråga åsyftade de wäl egentligen att få ett sådant swar, som kunde blifwa dem en grundad anledning att anklaga Herren. Dock — när man betänker, huru dylika frågor litet emellanåt återkomma, torde man deri kunna finna något mer. Man ser ännu alltjemt många, som i sjelfwa hjertat äro fiender till den uppenbarade guddomliga

*) Denna högtid instiftades till minne af templets rening, sedan det warit oskäradt af Antiochus. Den inföll i midten af December. 1 Makk. 4: 36 ff.

sanningen, ja till och med häftiga bespottare, men som ändå icke kunna låta bli att alltjemt med sina frågor kasta sig in i andliga ämnen. Ständigt ser det ut, som gjorde de det allenast för att få tillfälle att säga emot och smäda. Och wißt är det detta de söka, men djupare derunder ligger en annan grund, nemligen en samwetets oro, mot hwilken de wilja stärka sig genom att emotsäga. Ja, ser man närmare efter, hwad det är, som egentligen utmärker den antichristliga riktning, hwilken genomgår den närwarande tidsanden, så skall man finna just detta: det är en fiendskap och motsägelse emot den uppenbarade sanningen, men en motsägelse, som kommer af en inre dunkel oro och räddhåga för att hafwa Skriften emot sig. Å ena sidan **wågar** man icke helt enkelt och ledigt förneka den Heliga Skrift, å andra sidan **will** man icke helt böja sig under henne. Detta skapar nu i samwetet den oro, som gör, att den arma menniskan sträfwar och arbetar med alla snillets, tankekraftens och wetenskapens medel för att wrida och wända Skriften så, att hon måtte predika frid, der ingen frid är. Deraf kommer ock, att **de** aldrig winna sådant bifall och gehör, hwilka predika uppenbart förakt för Skriften, som de, hwilka mena sig kunna wisa, att den ogudaktige intet har att frukta af henne. Säg den ogudaktige: "Hwad skall man bry sig om Bibeln?" och det skall icke fröjda många. Men säg honom: "Bibeln är Guds ord, men kyrkan har förwändt hennes enkla lära och inlagt i henne en fördömelsepredikan, som der icke ursprungligen finnes" — deröfwer skall man jubilera och klappa händerna. Hwilket ju allt wisar, att man är rädd för att hafwa den Heliga Skrift emot sig, medan man dock är fiendtlig emot hennes guddomliga ljus. Någon sådan oro, förenad med fiendskap mot Herren, war det wäl äfwen, som hos Judarna framkallade de upprepade frågorna och motsägelserna. Och tänk hwilket förfärligt tillstånd! Det är ju ett bemödande att sjelfwiljandes bringa sig i förhärdelse.

På deras fråga swarar Herren: **Jag hafwer sagt eder det, och I tron det icke; gerningarna, som Jag gör i min Faders namn, de bära wittne om Mig.** Herren hade sagt det och hade bewisat det: det förra i sina prediknin-

gar, det sednare med sina gerningar. Sammalunda säger Han annorstädes: "De werk, som Fadren hafwer gifwit Mig, att Jag skall fullborda, de samma werk, som Jag gör, wittna om Mig, att Fadren hafwer sändt Mig" (Joh. 5: 36). Och ett kraftigare medel att afwisa förnekelsen finnes icke än att peka på Christi gerningar. Ty sålänge dessa stå fasta, sålänge måste ock Skriftens lära blifwa orubblig, att Jesus är Gud och menniska i en person. Detsamma erkänna ock förnekarena sjelfwa dermed, att de göra sig all möda med att förwränga Herrens under eller förklara dem för sagor. Ty hwarföre skulle de göra sig sådan möda, om de icke säge, att man icke kan med sundt förnuft förneka Christi guddom, dereft man låter dessa gerningar stå orörda? Derföre säger ock en skarpsinnig philosoph och förnekare rent ut, att om han kunde blifwa öfwertygad om sanningen af historien om Lazari uppwäckelse, så skulle han rifwa hela sitt philosophiska system i stycken och utan motsägelse omfatta de christnas tro. Sannerligen: dessa Herrens gerningar äro bergfasta stöd för wår tro. Och den, som will blifwa wiß, skall icke behöfwa tweka länge.

Samma swar, som Herren här brukade med affeende på sin person, kunna ock wi gifwa med affeende på evangelii predikan. Werlden håller henne för att wara en galenskap, så att hon ock i motsats mot evangelii bekännare kallar sig sjelf "den tänkande delen af folket", farisеerna hålla denna predikan för en lösaktig lära, hwilken förför menniskor. Här swara wi åt begge hållen: "Nåwäl, gör denna predikan icke sådana gerningar, som bewisa, att hon är af Gud, då mågen I fritt fördöma henne. Men sen: hwarheldst hon annammas, der få menniskor, som förr aldrig haft andra bekymmer än om kläder och föda, nu ett nytt bekymmer om sina själar. Menniskor, som förr, när de kommo tillsammans, "satte sig ned för att äta och dricka samt stodo upp till att leka", börja nu samlas omkring Guds ord. Der man förr lefde i swordom, Guds namns mißbruk och andra synder, der börjar man nu bedja, tacka och lofwa Gud. Der man förr sade i sitt hjerta: "Ho är Herren, hwars röst jag höra skall?" der är man nu af en alldeles ny kärlek så

angelägen om Guds wilja, att man går i ett ständigt suckande efter nåd att få weta henne samt kunna göra henne. Der är man nu icke rädd för något så som för detta ena: att wara falsk inför Herren. Der är ett dagligt ropande, att Herren måtte ransaka hjertat samt draga fram allt, som der ännu kan wara doldt o. s. w. Sägen: är detta ett werk af djefwulen och lögnen eller af Gud och sanningen? Herren ware lof! Saken är tydlig och will ingen annan se det, så ser wäl Han det, som "wet, hwad Andens sinne är".

Men här skola wi än ytterligare af Frälsarens ord lära, hwad gerningarnas rätta betydelse och wigt är. Ty såsom Hans gerningar icke göra Honom till Christus, utan Han gör dem derföre, att Han redan dem förutan är Christus, alltså göra inga goda gerningar någon till christen, utan en christen gör dem, derföre att han allaredan utan dem endast genom tron på evangelium är en christen. Och såsom Christus icke gör sina gerningar för att derigenom blifwa mer Christus, än Han dem förutan är, utan allenast Fadren till behag af brinnande guddomlig kärlek till nödställda syndare, alltså gör icke heller en christen goda gerningar för att genom dem blifwa mer christen, än han dem förutan allenast genom tron är, utan endast Gud till behag, drifwen af den Christi kärlek, hwaraf han genom tron blifwit delaktig, såsom Paulus säger: "Christi kärlek twingar oß så". Men såsom Christi gerningar **bewisa**, att Han är Christus, alltså bewisa ock de christnas gerningar, att de äro christna.

Att Judarna icke trodde på Herren, det kom således icke deraf, att der war brist på tydliga och bestämda wittnesbörd, utan deraf, att de **icke hörde till Hans får.** Hwilket Han förut sagt dem dermed, att Han gifwit en sådan beskrifning på sina får, af hwilken det war uppenbart, att de icke hörde till dem. Men för att ännu kraftigare inskärpa det, beskrifwer Han än widare sina får, sägande: **Mina får höra min röst, och Jag känner dem, och de följa Mig.**

Mina får höra min röst. Att Herren här icke menar allenast ett utwertes hörande, är tydligt. Men hwad det rätta hörandet är, det wisar sig bäst af de christnas erfarenhet. Ty för dem gäller det icke att höra Guds ord såsom werlden, på det man må hafwa hört det och eme-

dan en christlig, wacker plägsed fordrar, att man någon gång skall höra och bruka Guds ord; icke heller att höra såsom de skriftlärda, på det man derur må hemta en theologisk kunskap och lärdom; icke heller att höra såsom fariseerna, på det man dermed må bewisa Gud en wördnad och göra Honom en tjenst; än mindre att höra såsom de förnekare, för att finna anledningar till att motsäga. Nej, för de christna gäller det att höra Guds ord, på det de måtte hafwa det att andligen lefwa af. Hwad som derföre först utmärker det rätta hörandet är **ett hjertats behof af Guds ord.** De christna kunna icke wara ordet förutan. Ty uti dem bor genom Anden en ny menniska, af ordet född, hwilken icke lefwer af bröd d. ä. hwilken icke kan tillfredsställas af något, som denna werlden har att gifwa, utan som lefwer allenast af Guds ord, och som derföre lika litet kan undwara detta, som kroppen kan undwara lekamlig spis. Att derföre werlden förundras och förargas öfwer Guds barns flitiga umgänge med Guds ord samt deri finner något öfwerdrifwet och swärmiskt, det bewisar endast, att hon är fremmande för detta behof samt andligen död. Och när hon tänker: "Hwad skall det tjena till att hålla på läsa och höra så der? Hwar står det skrifwet, att man så skall göra? Är det icke nog, att man hör eller läser på en eller annan sabbat? Man kan ju hafwa, hwad man hör och läser, i minnet? Nej, lef ärligt och fromt — det är Gud behagligare än att upptaga tiden med ett ständigt hörande!" — då är det jemt lika dåraktigt, som om en sade till den andre om det lekamliga lifwet: "Hwad skall det tjena till att hålla på äta så der? Hwar står det skrifwet, att man så skall göra? Är det icke nog, att man äter en eller annan sabbat? Man kan ju hafwa, hwad man ätit, i minnet? Nej, arbeta och sköt ditt kall — det är bättre än att upptaga tiden med ett ständigt ätande!" En sådan dåre skulle man ju intet swara. Ty det wet hwar och en, att man icke äter för ett buds eller en befallnings skull utan fördenskull, att menniskans inrättning är sådan, att hon behöfwer mat. Men eftersom werlden wäl känner det behof, som drifwer åsnan och oxen till krubban, men icke det behof och den hunger, som dagligen drifwer

de christna till Guds ord, så blir hon en sådan dåre. — För det andra utmärkes det rätta hörandet af **hjertats hwilande och tryggande wid Guds ord**, så att detta ord tröstar och uppehåller själen emot synden, döden, werlden, djefwulen och all förskräckelse. De ogudaktiga hafwa sin tröst mot synden deri, att de icke lägga henne på sinnet, menande, att det icke är så farligt, blott det icke går för långt; mot döden hafwa de sitt mesta lugn deri, att de icke tänka på honom, eller deri, att de mena, att han ännu är långt borta; mot djefwulen och helwetet hafwa somliga sin tröst deri, att de mena, att intet helwete finnes, wetande, att om något finnes, så komma de dit, andra åter hafwa deremot sin tröst deri, att de bjuda till att lefwa ärligt och fromt samt ämna, när slutet kommer, göra några gudaktighetsgerningar, läsa några böner, taga nattwarden o. s. w. Guds ord behöfwa de till sådan frid icke mer än så, att de underhjelpa och stödja sin köttsliga säkerhet dermed, "att det ju står i Skriften, att Gud är nådig". Guds barn åter hafwa det med Guds ord så, som Jeremias säger: "Ditt ord håller oß uppe, när wi det få, och detsamma ditt ord är wårt hjertas tröst och fröjd" (Jer. 15: 16). Och David: "Om din lag (d. ä. ditt ord) icke hade warit min tröst, så wore jag förgången i mitt elände" (Ps. 119: 92). När derföre "fåren" höra Guds ord, gäller det för dem, att hafwa något att **lita** på och trygga sig wid. Hwilket ock wisar sig deri, att när oro och ängslan, af hwad anledning det wara må, kommer öfwer dem, så gifwa de sig åstad till Guds ord för att utforska, **hwad Gud säger**. Och finna de der swar på sina bekymmerfulla frågor, då äro de trygga igen. Af detta deras behof att **hwila** wid ordet kommer ock, att det icke gör dem detsamma, hwad de höra, allenast det låter andligt, utan att de i den delen äro mycket nogräknade. De wilja höra **Herdens** röst. De kunna icke förmås att taga stenar för bröd eller att låta blanda stenar i brödet, äfwen om stenarna tillredas aldrig än så wäl. De kunna icke åtnöjas med det allra mest snillrika, afrundade och glänsande andliga föredrag, der icke Herdens röst är tydlig. Nej, då älska de mycket mer ett, efter werldsligt sätt att döma, tarfligt, knaggligt och hackigt föredrag,

der de dock igenkänna herderöften. Andlig grannlåt gifwer icke samwetet frid. — För det tredje utmärkes det rätta hörandet deraf, att **man ock är stadd i ordets dagliga utöfning.** De christna kunna icke hafwa Guds ord allenast för kyrkan och söndagen eller för sin enskilda kammare, utan det är för dem en lifsangelägenhet att ock i alla sina wägar "hålla Herrens rätter." De äro wäl icke deri fullkomna, göra sig ock stundom skyldiga till mångahanda förseelser och synder — ja Gud, som skådar deras wedermöda, och till hwilken de gå fram med allt, wet det — men under allt detta är dock ständigt den i dem boende nya, willige anden uti kamp emot köttet samt den syndens lag, som är i deras lemmar. Och detta icke till följd af lagens hot eller helwetets förskräckelse, hwaraf tjensteqwinnans söner drifwas, utan derföre att de nu efter sin nya natur **älska** Guds bud öfwer guld och öfwer fint guld (Ps. 119: 127). Genom denna kärlek kunna de ock med David säga: "Det är min skatt, att jag dina befallningar håller" (Ps. 119: 56). Fördenskull äro de ock, när de syndat, så till mods som en, den der förlorat någon stor skatt. Ja denna kärlek, gör ock att deras själ i känslan af synden kan wara rent af sönderkrossad för trängtans skull att kunna hålla Herrens rätter alltid (Ps. 119: 20).

Detta allt uttrycker ock Herren med det tillägget: **Jag känner dem, och de följa Mig.** Ty med de orden: "Jag känner dem", framställer Han den innerliga lifsgemenskap, som mellan Honom och dem är rådande; med orden: "De följa Mig", framställer Han den öfning i Hans efterföljelse, som denna lifsgemenskap i ordet föder af sig.

Jag känner dem, säger Han. Och att Han dermed åsyftar denna nu nämnda inbördes kärleks- och lifsgemenskap, som mellan dem och Honom är rådande, så att Han är i dem och de i Honom (Joh. 14: 20), det wet hwar och en, som är bekant med Skriftens språkbruk. I v. 14 säger Han ock om fåren: "De känna Mig." Han will dermed säga så mycket som: De äro mina kände och wänner. Derom heter det annorstädes: "Den fasta Guds grund blifwer ståndande och hafwer detta insegel: Herren känner sina" (2 Tim. 2: 19), "hwilken kännedom innefattar uti sig icke allenast Guds allwetenhet, i kraft

af hwilken Han har Sig deras tillstånd, nöd och åliggande uti det nogaste bekant, utan ock Guds förbarmande kärleks böjelse samt faderliga försorg och godhet, hwarmed Han i besynnerlig mätto omfattar dem, som Hans äro" (Büchner). Derom säger ock David: "Du känner min själ i nöden" (Ps. 31: 8). Och åter: "Herren känner den rättfärdiges wäg" (Ps. 1: 6). Men till de ogudaktiga säger Herren: "Jag kände eder aldrig" (Matth. 7: 23), d. ä. der har emellan Mig och eder aldrig warit någon rätt bekantskap och förening.

Denna inbördes kännedom och förening mellan Herden och fåren eger rum allenast genom ordet och tron. Ty i ordet är det, som Han genom sina tillsägelser meddelar Sig åt dem; i ordet är det ock, som de genom tron annamma Honom och meddela sig åt Honom. Der är i ordet genom tron ett dagligt utbyte mellan hjerta och hjerta, så att Han öppnar sitt hjerta för dem och de sitt för Honom, alldeles såsom det plägar ske mellan förtrogna kände och wänner. Deraf kommer, hwad wi ofwan hafwa sagt, att deras "hörande" eller umgänge med ordet är något helt annat, än när en lär sig ett stycke eller en lexa i historia eller annat dylikt. Ty för dem är detta umgänge med ordet ett det hjelpbehöfwande hjertats umgänge med och hwila wid den lefwande Frälsaren sjelf.

Detta är nu för den naturliga menniskan en hemlighet och en galenskap men på samma gång de christnas egentliga salighet här på jorden. Ty weta de, att Herren kännes wid dem, att Han känner dem såsom sina, och att de derföre få tryggt hwila wid Honom, kalla Honom sin och hafwa sin rättfärdighet i Honom, då behöfwa de icke mer. Det är redan en begynnelse till den ewiga saligheten.

Af denna inbördes lifsgemenskap i ordet genom tron födes ytterligare Christi sanna efterföljelse, såsom Han säger: **Och de följa Mig.** Han säger icke: De följa Moses, utan: De följa Mig. Ty detta är två wäsendtligt olika ting: lagens gerningar och Christi efterföljelse, ja så wäsendtligt olika, att hwar det ena är, der kan icke det andra wara. Derföre är en christen uti helgelsen i sjelfwa werket lika död för lagen, som han är det uti tron. Den som är död för lagen, han är det i **alla** afseenden. Man kan icke wara död till hälften.

Men nu frågar någon: Skall då icke lagen wara ett rättesnöre för helgelsen? Derpå måste wi swara både ja och nej. Såwidt wi med lagen förstå endast det ord, som uppenbarar oß Guds wilja med afseende på wårt warande och görande, måste wi swara ja, och i den meningen är det wi äfwen predika så. Dock är detta icke ännu egentligen **lagen** utan **förmaningens ord.** Och Skriften sammanblandar icke dessa twå. Ty hwad som gör lagen till lag, det är icke, att han säger oß Guds wilja om wårt warande och görande, utan att han **wid den ewiga salighetens förlust** befaller och förbjuder det eller det. Och med den regeln har helgelsen icke att skaffa. Ty för den rättfärdige är ingen lag satt (1 Tim. 1: 9), utan han är för honom just så död, som en enka är död för sin aflidna man (Rom. 7). Lagen och förmaningen hafwa det gemensamt, att de framhålla samma gerningar (Rom. 13: 9, 10), och det gör, att wi kunna stundom i stället för "förmaningens ord" säga "lagen", såsom wi ock pläga, ehuru det icke egentligen är öfwerens med Skriftens wanliga sätt att tala. Men deruti äro lagen och förmaningen så widt skilda som himmel och jord, att lagen 1:o) **sätter rättfärdigheten på gerningarna** samt 2:o) **har till ändamål att döda den gamle Adams egenrättfärdighetsinbillning** (Rom. 3: 19), förmaningen åter 1:o) **sätter gerningarna på rättfärdigheten** samt 2:o) **har till ändamål att uppwäcka de christnas rena sinne** (2 Petr. 1: 13, 3: 1). Lagen säger: "Såwidt du rättfärdig wara will och salig blifwa, skall du detta göra, hwar ock icke är du fördömd." Förmaningen säger: "Eftersom du rättfärdig är genom tron utan gerningar, så se till, att du ock är så till sinnes, som Jesus war, att du renar dig, såsom Han är ren, att du wandrar så, som Han wandrade." Derföre se wi ock, att när Paulus förmanar de christna, wisar han aldrig på, att lagen befaller, hwad han förmanar till, utan han pekar i stället på deras höga kallelse, på Christi sinne och exempel, på den stora nåd, som är dem wederfaren o. s. w. Derföre förmanar han dem aldrig wid lagens allwarliga bud utan wid Guds innerliga barmhertighet. För honom är icke lagens bud utan **Christi kärlek till oß** på samma gång **roten, driffjedern och kraften** till samt **regeln och**

rättesnöret för helgelsen. Och emot dem, som beskyllde honom och hans lära för laglöshet, wisar han, att den wandring, som drifwes af denna kraft och går efter denna regel, ingalunda bär emot de gerningar, som lagen befaller (Gal. 5: 22, 23), utan alldeles twertom innebär lust till (Rom. 7: 22) samt werkar dessa gerningar. Ty den kärlek af ett rent hjerta, af ett godt samwete och af en oskrymtad tro, som den i hjertat utgjutna Christi kärlek föder af sig, är just hufwudsumman af budet (1 Tim. 1: 5), lagens fullbordan, uti hwilken alla de serskilda budorden äro sammanfattade (Rom. 13: 9, 10). Härom kan mer läsas i predikan på Pingstdagen.

Alltså måste man widt åtskilja Christi efterföljelse från lagens gerningar. Ett träd wexer icke så eller så med tanken på, hwad som står i trädgårdsmästarens böcker, kan icke heller, om det wexer snedt, rättas genom trädgårdsmästarens regler eller befallning, utan wexer fritt efter sin egen natur och den jordmån, hwari det står. Och likwäl, när det wuxit upp, befinnes det hafwa wuxit så samt bära sådan frukt, som der står i hans böcker. Sammalunda wexer ock en christens helgelse icke efter lagen utan efter Christus, som bor i hjertat, kan icke heller genom någon lag eller befallning förökas eller förbättras utan allenast derigenom, att hjertat djupare wexer in i Christi kärlek. Och likwäl, när man ser dertill, befinnas de frukter, som den bär, samt de gerningar, uti hwilkas öfning den ständigt finnes, wara just de gerningar, som lagen äskar. Sålunda är en christen helt och hållet utom Mose lag och är dock icke utan lag, eftersom han är i Christi lag (1 Cor. 9: 21) d. ä. den i hans hjerta utgjutna Christi kärlek är den kraft hwaraf och den regel, hwarefter hela hans lif regeras (2 Cor. 5: 14). Och fastän han ännu i allt är långt ifrån fullkomligheten, så går dock hans inre och yttre lif **utefter den wägen**, der är ett ständigt **följande** — icke **hinnande** utan följande — efter Christus. Och märk: just denna, af lagen i alla afseenden oberoende, inre hjerteförbindelse mellan Christus och den troende själen är, hwad som skiljer den rätta helgelsen från de fariseers falska helighet.

Ytterligare tillägger Herren om sina får: **Jag gif-**

wer dem ewinnerligt lif, och de skola icke förgås ewinnerligen. Här märka wi först, att hwarest menniskan icke är Christi får, der wäntar henne intet annat än att förgås ewinnerligen. Denna dom är tydlig. När du gjort allt, hwad du förmått, bedit, läsit, predikat, lidit, ja ock i Jesu namn utdrifwit djeflar, och det kommer dertill, att du antingen skall ingå i det ewiga lifwet eller bortgå i den ewiga döden, då skall endast ett gälla: har du ock warit Christi får? Många gerningar har du gjort, men har du ock lefwat i hjertegemenskap med Herren såsom din Frälsare? Hwar detta icke är fallet, der skola alla dina gerningar och gudaktighetsöfningar intet gagna dig; du skall förgås ewinnerligen. Och uppröres än din naturliga känsla wid en sådan dom, så att du förbittras öfwer det ord, som uttalar densamma, icke skall du dermed fördröja den dag, då domen skall blifwa öfwer dig uppenbar. Han kommer med säkra steg och desto säkrare, ju säkrare du är, att han icke skall komma. Om fåren åter heter det: "De skola icke förgås ewinnerligen." Lika litet som den redlige medborgaren har något att skaffa med alla de fängelser, som uppbyggas, eller de dödsdomar, som i lagen uttalas, lika litet hafwa Christi får att skaffa med allt det, som Skriften talar om den ewiga döden. Den wäg, hwilken Herren Jesus leder dem, bär icke alls åt det hållet, der den grop ligger, hwarest "deras mask icke dör och elden icke utsläckes." Ty här säger Herren:

Jag gifwer dem ewinnerligt lif. Den makten har Han fått af sin Fader (Joh. 17: 2). Han lofwar derföre här icke mer, än Han har rättighet att lofwa. Men med ewinnerligt lif menas först frihet från all synd samt från allt, hwad af synden kommer, såsom sjukdom, död, dom och allt lidande; sedan ock en ewig åskådning af Herren och Hans herrlighet, en ewig likhet med Honom samt delaktighet i Hans salighet, såsom bruden är delaktig i alla sin brudgums egodelar. "Der skall ingen gråt mer wara, icke heller rop, icke heller någon död warder mer, ty det första är förgånget" (Joh. Uppb. 21: 4). "När edert lif, Christus, uppenbar warder, då warden ock I uppenbarade med Honom i herrligheten" (Col. 3: 4). "Det weta wi, att när Han uppenbar warder, då warda

wi Honom lika, ty wi få se Honom, som Han är" (1 Joh. 3: 2). "Fader, Jag will, att der Jag är, der skola de ock wara med Mig, som Du Mig gifwit hafwer, att de skola se min herrlighet, den Du Mig gifwit hafwer" (Joh. 17: 24). Sådant och ännu mycket mer wittnar den Heliga Skrift om de trognas ändalykt. Och detta allt **gifwer** Han utan penningar och för intet, så att wi aldrig skola behöfwa bekymra oß med den frågan, om wi ock hafwa förtjenat det. Hafwa wi än icke förtjenat det, så har Han dock rätt att i sina ting göra, hwad Han will. Och när Han nu **gifwer** det, ho will då förhindra det? Djefwulen wille det nog, men så högt når han icke. Han kan hafwa lof att skrämma mig, att wissa tider riktigt fälla mig, men göra om intet Herrens ord — ho har wäl gifwit honom den makten? Nej, det måste han dock låta stå. Och kan jag för sakens storhets skull icke fullt tro det, nog blir saken qwar ändå. Att Zacharias icke kunde tro ängelens stora löfte, wißt ådrog han sig dermed ett straff, som han hade kunnat undwika, men nog gick löftet i fullbordan för det. Om jag, när det lidit några weckor fram på wintren och kölden blott blir allt strängare, börjar grubbla och twifla, om sommaren någonsin mer skall komma igen, icke lär sommaren bry sig om mitt grubbel, utan han kommer säkert ändå i sin tid. Alltså är det ock med den ewiga herrligheten. Wißt kan jag wara nära att i min grufliga och ändlösa köld frukta, att hon aldrig skall komma, men lika säkert kommer hon ändå. Ty hon kommer icke efter min tro utan efter Herrens ord. **Jag**, säger Herren, **Jag** gifwer henne. Och hwilket allwar Han har dermed, det kan man skåda, när Han just för den sakens skull förnedrar Sig sjelf, tager wåra synder på Sig och blir lydig intill korsets död. O här är en riktigt bergfast trygghet. Ja icke ens bergen stå så fasta som Guds löfte.

Men här torde någon inwända: "Jag kunde ju emellertid blifwa ryckt ur Hans hand, och då är ju allt förloradt." Jawäl! Men äfwen derför har Herren förjt. Derföre säger Han: **Ingen skall rycka mina får utur min hand.** Komme, hwad som komma will, här är ju ordet tydligt och kan icke på mer än ett sätt förstås: **ingen**, det är werkligen ingen. Derföre frågar ock Paulus med

triumf: "Ho kan skilja oß från Christi kärlek?" Herren swarar: ingen. Men wilja wi weta saken ännu grundligare, så säger Herren: **Min Fader, som Mig dem gifwit hafwer, är större än alla, och ingen kan rycka dem utaf min Faders hand. Jag och Fadren äro ett.** Hwart wilja nu fienderna komma? Så heter det i Es. 31: 5: "Herren Zebaoth skall beskärma Jerusalem, såsom foglar göra med wingarna, beskydda, hjelpa, derinne wistas och undsätta honom." Och i Es. 46: 4: "Ja, Jag skall bära eder intill åldren och intilldeß I grå warden; Jag skall göra det, Jag skall upplyfta och bära och hjelpa". Och åter i Ps. 37: 24: "Om den rättfärdige än faller, warder han likwäl icke bortkastad, ty Jag håller honom wid handen." Och åter i Ps. 145: 14: "Herren uppehåller alla dem, som falla, och upphjelper dem, som nedersslagna äro." Hwad göres oß nu mer wittne behof? Eller skulle sådana ord warda rubbade af wåra werlande erfarenheter af mörker och ljus? Tag i ett hälleberg med dina händer och försök, huru långt du kan lyfta det. Så långt skall djefwulen kunna flytta undan dessa Guds ord. Eller hwad? Du lemnar wißt icke för intet åt tjufwarna de klenodier, som du dyraft betalt! Men din själ, som Han köpt med sitt eget blod, henne skulle Han låta taga ifrån Sig? Bort satan! Herrens ord blifwer ewinnerligen. "Men", säger du, "jag kunde wäl rycka mig sjelf ur Hans hand?" Rätt så. Will du sjelf gå bort, det kan Herren icke hindra. Men förstå wi din bekymmerfulla fråga rätt, så lär det icke wara din mening att gå bort. Eller huru? Bekymras du icke fastmer om att kunna blifwa qwar, att alltid kunna wara funnen i Honom? Nåwäl! Wet då, att sålänge du med fruktan för dig sjelf blott begär detta ena: att blifwa behållen i Herren, samt fördenskull ännu finnes uti de af Gud dertill förordnade nådemedlens bruk med bön och åkallan, sålänge skall ingen makt i himmelen, på jorden eller under jorden kunna rycka dig ur Hans hand. Och det bör ju wara nog.

När Herren sade: "Jag och Fadren äro ett", då brast Judarnas tålamod, så att de tänkte till att sténa Honom. Men Herren frågade dem, för hwilken af de goda gerningar, som Han hade bewist dem af sin Fader, de wille sténa Honom. Hans gerningar utgingo nemligen från

Fadren, hwilken war och werkade i Honom. Hwad Han derföre gjorde, war allt Fadrens gerningar, som Han bewisade dem. Det war ock, hwad Han menade med de orden: Jag och Fadren äro ett. Ty dessa ord **förutsätta** wäl, att Han och Fadren äfwen till **wäsendet** äro ett, men i detta sammanhang will Herren med dem säga endast, att det war Fadren, som i och genom Honom werkade de gerningar, hwilka Han gjorde, såsom wi skola förstå af Hans följande försvar mot Judarna.

Judarna swarade: **För god gernings skull stena wi Dig icke utan för hädelsens skull, och att Du, som är en menniska, gör Dig sjelf till Gud.** Häremot anför Herren ur Skriften, nemligen Ps. 82: 6, att ju deras egna öfwerhetspersoner af Gud blifwit benämnda gudar, emedan de, om de ock till sina personer woro ogudaktiga (Ps. 82: 7), dock genom embetets wärdighet woro Guds ställföreträdare bland folket. Och, säger Herren, kallar nu Gamla Testamentet dem för **gudar**, då kan det icke wara hädelse, att Jag kallar Mig Guds **Son**. Eder egen heliga Skrift, som icke kan warda om intet, skulle ju i sådant fall wara ännu mer hädisk, när hon kallar menniskor icke blott Guds **söner** utan rent af **gudar**. Och så mycket mindre kan det wara en hädelse, att Jag kallar Mig **Guds Son**, som Jag är den, hwilken Gud efter sina löften till fäderna, genom Andens fullhet, **helgat och sändt i werlden** till att upprätta Hans rike. Men att Han är denna Guds Helige, det bewisar Han genom att åter, såsom i begynnelsen af wår text, peka på sina gerningar, sägande: **Gör Jag icke min Faders gerningar, så tron Mig intet. Men gör Jag dem, tron då gerningarna, om I icke wiljen tro Mig; på det I skolen förstå och tro, att Fadren är i Mig och Jag i Honom.** Såsom wille Han säga: Lemnar Jag de gerningar ogjorda, som min Fader lofwat att genom sin Smorde göra, då bören I icke tro min person; men gör Jag dessa gerningar, då bören I tro dessa gerningars wittnesbörd, nemligen att Jag är eder Messias, Guds Helige. Men är Jag Messias, då kan det icke ligga någon hädelse deri, att Jag säger Mig wara Guds Son, alldenstund, såsom Jag sagt, Skriften kallar äfwen andra till och med för gudar.

Af denna Christi bewisning emot Judarna har man welat draga den satsen, att ju Herren sjelf här uppen-

barligen **frånsäger** sig det, att Han skulle wara Gud. Men af hela det nu framställda sammanhanget är det tydligt, att Han här **icke alls inlåter Sig på den frågan, om Han är Gud eller icke**, utan wisar allenaft, att hwad Han werkligen wid detta tillfälle sagt om sin person och sitt förhållande till Gud, när Han kallat Sig Guds Son, **icke i sig innebar**, att Han gjorde sig lik Gud *). Herrens bewisning här är derföre hwarken en **förnekelse** af Hans sanna guddom, icke heller en Honom owärdig **undanflykt** utan ett sätt, hwaraf Han begagnar Sig för att **affärda** de fiendtliga Judarna. Ett annat exempel på sådant affärdande hafwa wi i Matth. 21, der Judarna frågade Honom, af hwad makt Han i templet uppträdde så, som Han gjorde, och Han swarade med att på dem ställa en annan fråga, som de icke wågade beswara, nemligen om Johannis döpelse. Men att Herren sålunda affärdade dem, det gjorde Han i guddomlig wrede, emedan de icke enfaldigt åstundade att weta sanningen utan allenaft lurade efter att kunna af Hans mun uppfånga något ord, för hwilket de sedan kunde anklaga Honom (Luc. 11: 54). Sammalunda affärdar Han ännu alla dem, som med falskt hjerta umgås med Hans ord, när Han trots deras ifriga forskande i Skriften lemnar dem i det tjockaste mörker om sin person och sitt werk, så att somliga i Hans ord icke se, att Han är annat än en menniska, andra åter icke annat än, att Han är en ny Moses eller laglärare o. s. w.

När Han hade detta sagt, sökte de åter gripa Honom. Men många aktade dock på Hans gerningar, så att de kommo till Honom och trodde på Honom. Herren gifwe ock i nåd, att wi måtte befinnas wara ibland dessa. Amen.

---

*) Det är detta, som wisar, att Han med de orden: Jag och Fadren äro ett, här icke talar om sin wäsensenhet med Fadren utan allenaft menar, att Han och Fadren äro ett i den werksamhet och de gerningar, som Han gör, så att det är Fadren, som i Honom gör gerningarna (jfr. Joh. 14: 10). Annars skulle werkligen Hans förswar här innebära ett återtagande af de nämnda orden. Ty Han bewisar ju, att Han icke med de ord, som Han sagt, gjort Sig lik Gud, hwilket Han dock skulle hafwa gjort, dereft Han med dessa ord hade sagt, att Han och Fadren woro till wäsendet ett.

Nittonde Söndagen efter Trinitatis.

Text: Joh. 9: 1—41.

Och gick Jesus fram om och såg en man, som war blind född o. s. w.

Denna text innehåller åter ett bewis på wår Herres Jesu Christi kraft och willighet att hjelpa de elända samt på Judarnas fiendskap mot Honom. Berättelsen är derjemte så lefwande, tydlig och omständlig, att den ingen utläggning behöfwer. Derföre wilja wi allenast påpeka några lärdomar, som wi derur kunna hemta.

Först se wi, huru Herren förklarar, att icke alltid yttre, synnerliga hemsökelser eller olyckor äro straff för synnerliga, serskilda synder. Dock är dermed icke förnekadt, att de **kunna** wara det. Ja understundom kan sammanhanget mellan den yttre hemsökelsen och en serskild synd eller last wara uppenbar. Derpå gifwer historien många bewis. Så t. ex. framställer Herren sjelf i sina profetior Jerusalems förstöring såsom en kommande straffdom, derföre att folket förkastade Honom. Ett annat exempel hafwa wi i Ananias och Saphira (Apg. 5). Men att en serskild hemsökelse **alltid** skulle wara straff för en serskild synd, det förnekar Herren här bestämdt. Lärjungarna hade wäl, såsom wi se af deras fråga, denna föreställning likasom Jobs wänner, hwilka nödwändigt wille twinga Job att bekänna något groft brott såsom orsak till sina lidanden. En sådan willfarelse genomgick ock icke allenast Judarnas folktro utan äfwen hedningarnas, såsom wi kunna se af Apg. 28: 4. Herren åter bestraffar här såsom i Luc. 13: 2 ff. denna willfarelse. **Hwarken hafwer denne syndat eller hans föräldrar,** säger Han, d. ä. denne mannens blindhet är icke ett straff för något serskildt brott. Ty att Han med

dessa ord icke will framställa den blinda eller hans föräldrar såsom syndfria, är lika uppenbart, som att Job icke wille göra sig sjelf syndfri, när han disputerade med sina wänner.

Härmed är nu, såsom wi lätt förstå, icke förnekadt, hwad Skriften öfwerallt tydligt lärer, att all sjukdom, allt lidande på denna jorden är en följd af synden. Derom är här icke tal utan allenast, såsom wi sett, derom att icke alltid ett serskildt lidande är straffet för ett serskildt brott.

Men att lärjungarna frågade, om den blinde mannen sjelf hade syndat och derföre blifwit blind född, det kom deraf, att de ännu i likhet med folket trodde, att ett barn i moderlifwet genom serskilda syndiga böjelser kan göra sig skyldigt till ett sådant serskildt straff. Innan den Helige Ande war utgjuten öfwer dem, lådde ännu mycket af den judiska surdegen wid dem. De heliga blifwa icke genast i alla stycken fullkomliga. Dock fördrager Herren sina lärjungar och underwisar dem med tålamod, tills de blifwa förståndigare. Hwilket dels skall tjena oß till den tröften, att Herren äfwen skall fördraga oß med allt wårt oförstånd, dels ock till ett exempel, huru wi böra bete oß, när wi se christna häfta i allehanda besynnerliga meningar, att wi då icke tycka oß något wara, så att wi stöta dem bort, utan underwisa dem med saktmodig kärlek, tänkande: De blifwa wäl med tiden mer upplysta.

Ytterligare gifwer Herren sina lärjungar till känna, att det är så långt ifrån, att denne mans blindhet är ett straff för något brott, att den t. o. m. skall wara att anse såsom en anledning till uppenbarande af Guds werk på honom. Detta är en herrlig tröst för alla lidande Guds barn, hwilka här kunna se, att Herren icke har ondt i sinnet emot dem, när Han tillsänder dem lidande, utan fastmer har för affigt att på dem uppenbara sina herrliga werk. Och dröjer det än länge, så sker det likwäl i sinom tid, såsom wi här se på den blinde mannen, hwilken så många år måst wara blind, på det ändtligen Guds werk skulle warda uppenbarade på honom. Derföre will ock Herren, att Hans barn skola hafwa tålamod med Honom, samt weta, att Han handlar efter sitt fadershjertas kärlek äfwen då, när Han tager till att

"leda dem på wägar, som de icke weta". De skola wäl en dag få se, hwad det haft att betyda.

Men hwad det betyder, att Han säger: **Guds werk**, när Han menar sina egna werk och här serskildt det, hwarigenom denne mannen skall få sin syn, det hafwa wi sett i förra predikan öfwer de orden: "Jag hafwer många goda gerningar bewist eder af min Fader". Christi werk äro Fadrens werk, emedan Fadren och Christus äro ett (Joh. 10: 30). Fadren är den, som gifwit Sonen dessa werk, att Han skall göra dem (Joh. 5: 36), ja är ock den, som blifwer i Sonen och gör gerningarna (Joh. 14: 10). Genom hela Nya Testamentet framstår derföre öfwerallt wår Herre Christus i sin mandom såsom Fadrens redskap, i och genom hwilket den himmelske Fadren utför sitt ewiga frälsningsråd till menniskors salighet. Med sådana ord drager Skriften ett streck öfwer alla wåra naturliga föreställningar, hwarigenom wi mena, att genom syndafallet någon förändring inträdde i Guds hjerta, hwilken förändring wår Herre Christus skulle ställa till rätta igen. Det war **wårt** hjerta, som genom syndafallet förändrades, men icke **Guds**. Han deremot blef i sin kärlek så oföränderligen densamme, att Han, till och med innan wårt fall skedde, hade beslutit, huru Han genom enfödde Sonens uppoffring skulle göra fallet om intet, hwilket beslut Han ock i tidens fullbordan utförde. Derföre är det wigtigt att märka, att hwad Sonen gör, det är icke wåra gerningar, till att återförwärfwa Guds hjerta åt oß, utan det är alltsammans Fadrens gerningar för att återförwärfwa oß åt Gud. "Lammet är dödadt och hafwer återlöst **oß** åt Gud". Det är **oß, wår** försoning, **wår** rättfärdiggörelse, icke Guds blidkande, som Christi gerningar afse, och det så mycket tydligare, som det är Fadren sjelf, hwilken i Sonen gör dessa gerningar. **Gud** war i Christo och försonade **werlden** med Sig sjelf.

Detsamma förklarar Herren, när Han tillägger: **Jag måste werka Hans werk, som Mig sändt hafwer, medan dagen är** d. ä. sålänge min jordiska lefnadsdag räcker; **natten kommer** d. ä. min jordiska lefnadsdag lika som hwar och en annans har ock en ända, och när det är slut

med lefnadsdagen, **då kan ingen werka**, då skall det ock wara slut med den werksamhet, som Jag nu utöfwar. Hör här, huru Han bestämdt och tydligt wisar, att Hans werksamhet på jorden i mandomen endast är ett fullbordande af Fadrens werk. Sannerligen: Christi werk håller att lita på, att trygga hjertat wid. Det är ju den store, ewige Gudens eget werk. Och hwad skulle wäl wara att lita på om icke det? Och widare: tänk, huru den Gud måste wara sinnad emot oß, som sådana werk gör emot oß, att Han ock för oß utgifwer sin ende Son, medan wi ännu äro Hans owänner! Der måste då förwisso icke i Hans hjerta finnas en skymt af den likgiltighet för wåra själar, hwarom wi så ofta drömma.

Ytterligare tillägger Herren: **Medan Jag är i werlden, är Jag werldens ljus.** Det säger Han, såsom wi lätt förstå, i **andlig** mening, fastän med sinnrik hänsyftning derpå, att Han nu står i begrepp att gifwa den blinde mannen hans lekamliga ögons ljus. Utan Christus wandrar hela werlden i mörker: "Mörker öfwertäcker jorden och mörkhet folken" (Es. 60: 2). Hon känner icke Gud, icke sig sjelf, icke wägen till salighet. Hwilket icke allenast hedningarnas exempel wisar utan äfwen allas deras, hwilka midt i christenheten ofta med stor kunskap i Guds ord och stor utwertes fromhet dock sakna lifwets ljus, emedan de icke äro i Christus. Af detta warande i mörkret följa ock mörkrets gerningar, wandring efter köttet både i hjerta och lefwerne, såsom är lätt att se, om man beskådar werldens wäsende. Ja, äfwen det hon företager för att blifwa rättfärdig och salig, är idel mörker. Genom detta mörker wandrar den arma menniskan bort mot det ytterste mörkret, den ewiga dödens mörker, der det skall wara gråt och tandagnißlan, och wet dock icke, will icke heller weta, hwart hon går. Hennes hjerta är förmörkadt och försoffadt. I detta mörker är Christus uppenbarad såsom det rätta ljuset. "Det folk, som i mörkret wandrar, ser ett stort ljus", säger profeten (Es. 9: 2). Och så säger Herren till Sonen: "Jag hafwer gjort Dig till hedningarnas ljus, att Du skall wara min salighet intill werldens ända" (Es. 49: 6). Och åter säger profeten: "Eder skall uppgå rättfärdighetens sol och salighet under hennes wingar" (Mal. 4: 2). Men werl-

dens ljus är Christus först genom sin person och sitt werk, i hwilken sin person och genom hwilket sitt werk Han borttagit werldens synd samt förlossat oß från döden; sedan ock genom sin predikan, det heliga evangelium, hwari Han uppenbarar oß Guds hjertelag samt lärer oß, huru wi allena genom tron på Honom skola komma till rättfärdighet och det ewiga lifwet. Nu säger Han, att medan Han är i werlden lekamligen närwarande, är Han werldens ljus, d. ä. Han kan icke med annat umgås än det, huru Han måtte föra själar från mörkret och döden till ljuset och det ewiga lifwet. Det budet har Han fått af sin Fader, som gjort Honom till hedningarnas ljus. Icke så som skulle detta Hans werk hafwa upphört med det, att Han "öfwergifwit werlden och åter gått till sin Fader". Nej, ännu gör Han det samma, fastän icke omedelbarligen, såsom under sitt kötts dagar, utan medelbarligen genom den Helige Ande, hwilkens göromål just är att genom ordet och sakramenten uppenbara och förklara Christus för menniskorna såsom lifwets ljus. Hwar derföre menniskorna icke wilja annamma Honom, der skall det wara deras egen skuld, att de dock fortfarande wandra i mörkret. Det är ju i det lekamliga en menniskans egen skuld, att hon wandrar i mörkret, stöter sig och faller i gropen, om hon binder för sina ögon, medan solen står högt på himmelen. Och derwid hjelper det henne icke, att hon efter kunskapen wet, hwad solen är, huru hon ser ut och huru deß ljus werkar. Nej, hwarest icke ljuset blifwer af ögat upptaget, der hjelper icke, hwad man **wet om ljuset.** Man stöter sig ändå och faller, emedan man med allt sitt **wetande** om ljuset dock **waudrar** i mörkret. Sammalunda: hwarest icke Christus med hjertats tro warder annammad, der hjelper icke någon kunskap. Med den största andliga lärdom wandrar man dock i mörkret, stöter sig och faller ändtligen i det ewiga mörkret. Hwarest åter ljuset blir med ett friskt öga upptaget, der blir hela kroppen ljus. Sammalunda: hwarest Christus i enfaldig tro blir annammad, der blir det andliga mörkret förbytt i ljus, menniskan blir ljusets barn med nya ögon, nya tankar, nytt hjerta och nytt lefwerne. Hon ser nu i Guds ord, hwad hon aldrig förr sett. Samma ord hade hon wäl förr, såg wäl ock

till en del i orden samma mening som nu, och dock måste hon bekänna, att detta samma ord nu, sedan täckelset blifwit borttaget från hennes ögon, är för henne wordet något alldeles nytt, som hon förut icke sett. Hennes tankegång i andeliga ting får en alldeles annan riktning, hennes hjerta får en alldeles ny lust och kärlek till Gud och Hans ord, hwaraf ock följer ett alldeles nytt tungomål och en ny wandring efter anden, så att werlden och synnerligen de, som för sin kunskaps, lärdoms och fromma wandels skull mena, att de ock äro i ljuset, stå der fulla af häpnad och undra, hwad för nyheter nu äro å färde. Ja, det är idel nyheter, guddomliga nyheter: ande i stället för kött, rättfärdighet i stället för lagens gerningar, tro i stället för kunskap, lif i stället för död, ljus i stället för mörker.

Sedermera botade Herren den blinde. Men hwarföre Han derwid brukade ett så owanligt sätt, i det Han gjorde en deg och smorde på hans ögon samt sände honom till dammen Siloa för att twå sig, det kunna wi icke weta. Alltnog: Herren har i sin wishet brukat detta medel, såsom Han ock än i dag genom utwertes lekamliga medel, hwilka Han wälsignar, hjelper och botar menniskor. Han kan wäl medlet förutan göra, hwad Han will, och utan Hans wälsignelse uträttar medlet ingenting, men oß har Han hänwisat till medlen, genom hwilka Han will werka. Hwar nu den blinde icke hade welat bruka det medel, som Herren här anwände och förordnade, der hade han förblifwit blind, hwar han åter utan Herrens ord och kraft hade smort sig samt gått till Siloa för att twå sig, det hade icke heller hulpit honom. Alltså är det icke medlet, som hjelper honom, utan Herrens ord uti och genom medlet. Detta är oß en wigtig lärdom i allt lidande, på det wi å ena sidan icke måtte wänta hjelpen af de utwertes medlen utan af Herren, å andra sidan åter icke råka i den öfwertro, att wi förakta eller försumma medlen, uti hwilka Herren will inlägga sin kraft.

Men då Johannes öfwersätter ordet Siloa samt fäster uppmärksamheten derpå, att detta ord betyder på wårt tungomål: **Sänd** d. w. s. **den som är utsänd**, så är uppenbart, att han uti detta Herrens förfarande att

sända mannen till Siloa ser något bildligt. Då hafwa några menat, att Johannes gör denna anmärkning allenaft med syftning derpå, att Herren **sände** den blinde mannen till Siloa, såsom wille han säga: Likasom Siloa betyder "en, som är sänd", så sände ock Herren den blinde dit. Detta blir emellertid så intetsägande, att Johannes swårligen fördenskull hade gjort en sådan anmärkning. Deßutom hade detta bättre warit uttryckt dermed, att han hade öfwersatt Siloa med "sändning", såsom det egentligen betyder. När han derföre något litet ändrar ordets betydelse, öfwersättande det med "utsänd", så har han wäl dermed welat säga: "Såsom Christus sände den blinde mannen till Siloa för att få sin syn, alltså måste ock den andligen blinde, om han skall få sin syn, komma till det rätta Siloa d. ä. den af Fadren utsände enfödde Sonen".

Men se nu hwilken uppståndelse det blef i staden för detta underwerkets skull! Folket wille knappt tro sina ögon, så att somliga t. o. m. menade, att mannen icke war samme blinde man, som de förut kände, utan en annan, som war honom lik, undantagandes hwad synen angick. Denna uppståndelse är en bild af den uppståndelse bland menniskor, som wi ännu få se, när Guds werk genom Christi evangelium blifwa uppenbara på en ort, så att många andligen blinda blifwa seende. Förändringen blir så stor och i ögonen fallande, att de gamla wännerna och grannarna icke känna igen den person, det hus, den by, der detta under skett. Och huru skulle de kunna göra det, när allt blifwit nytt utom deras egna ögon? Ty för att känna igen Guds werk fordras nya ögon.

När saken kom för de fariseer, då råkade dessa i ett grufligt bryderi. De kallade och frågade mannen sjelf, de kallade hans föräldrar, de kallade åter mannen och frågade ytterligare två gånger. Huru skulle man bära sig åt för att göra om intet den ljusstråle af Christi klarhet, som ur detta Herrens under lyste dem så starkt i ögonen?

Tänk, hwilken bild af hwad wi ännu få se, der andliga lifsrörelser äro å bane. Wårt eget lands historia under de sednare tiotalen af år bär derom wittne. Herrens ljus har lyst in i otroligt många hjertan, så

att man fått bewittna wäckelser och omwändelser så som aldrig tillförene. Men huru hafwa derwid werkhelgonen, de skriftlärda samt många af dem, som skulle wara folkets andliga lärare, burit sig åt? Huru hafwa de icke funderat och disputerat, skrifwit och predikat, åstadkommit lagar, uppdiktat historier o. s. w. för att göra detta tydliga Guds werk om intet såsom warande en andlig förwillelse! We, när den stora dag kommer, som skall allt framdraga i ljuset! Sälla de, som i tid låtit lära sig i likhet med dem, hwilka i wår text säga: **Huru kan en syndig menniska göra dessa tecken?** d. ä. hwilka af de sanna frukterna hafwa lärt, hwadan detta werk är.

Men se nu här, huru de fiendtliga fariseerna gå till wäga. Först säga de: **Denne mannen är icke af Gud, efter Han icke håller sabbaten** d. ä. efter han icke håller Guds bud och aktar wår kyrkoordning. Alltid är det samma argument de hafwa att anföra mot Christus och Hans werk: Han håller icke lagen. Och hwad annat är det wäl, som än i dag utgör det wanliga bewiset derpå, att evangelii werk icke är af Gud? Ja, detta är ett så utmärkande tecken för evangelium, att hwareft en predikan gifwer sig ut för att wara evangelium och dock icke snart får denna beskyllning emot sig, synnerligen af de skriftlärda och fariseer, der kan det icke wara det rätta evangelium. Ty menniskohjertat, hwar det icke af Guds nåd är pånyttfödt, blir sig likt i alla tider, alltid — under huru förändrade utwertes förhållanden som helst — fullt af fiendskap emot det ord, som gör syndare fria från lagen.

Widare heter det ock öfwerallt, och icke minst i denna tiden, att evangelii predikan icke blott går emot lagen utan ock åstadkommer förakt för kyrklig ordning samt mycken annan oreda och förargelse. Och wißt är det sannt, att der evangelium får komma in och börja göra lif, der får icke allt gå efter samma ordning, med samma lugn och stillhet, som medan dödssömnen der warit rådande. Ty först hafwa de christna ett för de döda okändt och besynnerligt hjertebehof att gemensamt uppbyggas på sin allra heligaste tro. Detta behof är icke tillfredsställdt med de söndagliga gudstjensterna allena, isynnerhet der andligen döda lärare räcka själarna stenar för bröd och giftiga

ormar för fisk. För det andra äro deras hjertan uppfyllda af en ny kärlek till Herren och de dyrköpta själarna, hwilken kärlek gör, att de, äfwen om de icke äro prester, känna sig manade och drifna att offra hwar och en sin gåfwa åt Herren till själars dragande från mörkret. Sådant har alltid warit en förargelse för den blinda och döda hopen, men synnerligen för andligen döda lärare, hwilka det icke kunnat annat än förtörna att se sin werksamhet derigenom föraktas, synnerligen om de warit i embetet nitiska och allwarliga. Ofta har det ock werkligen kommit i strid med bestående kyrklig ordning. Men hwar sådant sker, der måste man icke räkna dylik kyrklig ordning för annat än oordning. Ty kyrkoordningen är till för själarnas skull, icke själarna för kyrkoordningens skull. Derföre måste kyrkoordningen wika och rättas efter själarnas behof, och icke själarna dräpas eller lemnas ohulpna, på det kyrkoordningen måtte blifwa orubbad. Hwar man det icke will, der går dock evangelium sin gilla gång, korsande allt hwad kött och blod räknar för wishet och ordning, på det själar måtte blifwa hulpna, alldeles såsom Herren här hwarken frågar efter sabbat eller annan ordning, när det gäller att hjelpa den blinde. Men, säger du, Gud kunde wäl hjelpa dessa samma själar genom det ordentliga läroembetet, allenast man hade tålamod och wäntade något litet. Si det låter wackert, men här ser du, att Herren icke tänker: "Nu är det sabbat, derföre will Jag lemna denne mannen. Han kan wäl warda hulpen i morgon, så blifwer kyrkoordningen orubbad".

Widare förekalla fariseerna den blinde mannens föräldrar, likasom wille de noggrannt ransaka detta ärende, innan de företaga något, medan de dock på förhand äro i hjertat beslutna att ur synagogan utkasta d. ä. bannlysa hwar och en, som bekänner Jesus wara Christus. Ytterligare förekalla de den blinde sjelf och säga: **Gif Gud äran,** d. ä. bekänn rena sanningen inför Gud till Hans ära (se Josua bok 7: 19), **wi weta, att denne mannen är en syndare.** Dermed wilja de beweka honom att förneka, hwad han förut berättat. Ty det låg dem nu lika mycket om hjertat att kunna bringa denna mannen till förnekelse af den werkliga händelsen, som det efter Christi uppståndelse war dem angeläget att förmå wäktarena till att

säga, att lärjungarna stulit Herrens lekamen bort. Se derföre här, hwarthän det bär, när en menniska förhärdar sitt hjerta mot sanningen. Det går med en oemotståndlig makt från djup till djup i förhärdelse, tilldeß hon ändtligen sätter Guds ära och sanningens intresse till skylt öfwer sitt jagande efter lögnen och sin försmädelse mot Christus och Hans evangelium. O huru förnedrad och djefwulsk blir icke den arma menniskan derigenom, att hon icke will **lyda** sanningen! Sådan är Guds rättwisa dom: när sanningen warder uppenbarad, då skola de, som lyda henne, warda "rättsligen fria", men de, som förakta henne, skola blifwa desto mer förhärdade och fångna i lögnen.

Emellertid står den helbregdagjorde mannen fast wid sanningens bekännelse och låter icke förwilla sig af fariseernas fiendskap, fruktar hwarken bannlysning eller något annat. Emot alla deras bewis, att Jesus är en syndare och bedragare, sätter han allenast detta: **Ett wet jag, att jag war blind, och nu ser jag.** Och det kunna de åtminstone icke göra till lögn. Sammalunda kunna ock alla nådebarn i alla tider trotsa allt, hwad werlden samt de fariseer och skriftlärda skrifwa och tala emot evangelium, allenast dermed att de säga: "Skrifwen och talen I allt, hwad I wiljen! Wi förstå icke eder wishet, wilja icke heller disputera med eder. Ett allenast weta wi: att wi woro blinda och döda men äro nu seende och lefwande". Bestode Guds rike i en lära allenast eller en åsigt, då wore det wißt längesedan bortbewisadt, allra helst som det i alla tider gemenligen haft denna werldens lärda och snillen emot sig. Men nu är det ande och lif, står och faller derföre aldrig genom lärda bewisningar för eller emot. Deß barn hafwa icke ur böcker allenast lärt, utan de hafwa i sitt hjerta **upplefwat**, hwad de bekänna. Derföre weta icke fienderna, hwilket fruktlöst och dåraktigt arbete de göra sig, när de sätta sig deremot. De bete sig så, som om fariseerna hade företagit sig bewisa denne mannen, att han icke hade blifwit seende. Men när de uttömt all sin förmåga samt lemnat werlden stora och lärda böcker, då skall ännu alltid, deras lärdom till trots, en skara enfaldiga syndare finnas, som wid Guds evangelium sjunga Herrens pris samt wåga gods och ära, lif och allt för den bekännelsen: Ett weta wi: att wi woro blinda, men nu se wi.

När nu fariseerna tredje gången frågade mannen, huru det gick till wid hans botande, blef han otålig öfwer deras arglistighet och frågade icke utan bitterhet: **Jag sade det nu eder, hörden I det icke? Hwarföre wiljen I nu åter höra det? Wiljen I ock warda Hans lärjungar?** Men då bannade de honom, ty en sådan fråga upptogo de såsom en skymf. **War du Hans lärjunge, wi äro Mose lärjungar,** säga de. Si det är werldens tack derföre, att Gud gifwit henne sin enfödde Son, att hon räknar det för en skymf att warda stämplad såsom Hans lärjunge. Dock står denne mannen bi, låter gerna skymfa och banna sig derföre, att han är Jesu lärjunge, hwilket för honom är den allra högsta ära. Ja, han säger dem ock, att det ju är besynnerligt, att de, som berömma sig wara Mose lärjungar och hemmastadda i Skriften samt derföre borde kunna bedöma andliga företeelser, icke weta, hwem och hwadan denne Jesus är. Och detta ehuru Han gjort en sådan gerning, hwaraf det enligt Skriften är uppenbart, att Han icke kan wara en syndare utan måste wara en Guds profet. Sålunda är genast denne fattige mannen "lärdare än sina lärare" (Ps. 119: 99), så att han ock wisar dem, att de icke kunna wara Mose rätta lärjungar, eftersom de så döma om Jesus (jfr. Joh. 5: 39, 46, 47). Si, sammalunda berömma sig ock nu evangelii motståndare, att de äro lutherska christna, men bewisa genom sin fiendskap emot det evangelium, som Christus och Luther predikat, att de icke äro det. "Wi weta, säga de, att Luther war af Gud, men hwadan detta nya evangelium är, som upprör och förwirrar kyrkan, weta wi icke". Hwarpå wi åter efter denne mannens exempel kunna swara: "Det är ju underligt, att I icke weten, hwadan det är, när det dock gör sådana gerningar, som bewisa, att det är af Gud. Ty af werldens begynnelse är det wäl aldrig hördt, att något annat än Guds kraft kan omskapa syndare, så att de blifwa nya kreatur i hjerta, håg och sinne, börja älska Gud och Hans ord, prisa Jesus, warda uppfyllda af en sådan ny kärlek till själarna, att nu intet kan hejda dem ifrån att försöka föra dem till Jesus, börja wandra i ett nytt lefwerne efter anden, försakande all ogudaktighet och werldslig lusta, förgätan-

de det till rygga är och sträckande sig efter det, som frammantill är o. s. w". Hwar sådana tecken äro, der måste det rätta evangelium wara, om ock wid sidan af deß werk mycket skrymteri och många willfarelser uppstå, såsom ock på en åker mycket ogräs uppwexer wid sidan af hwetet.

Men sådan den enfaldige mannens frimodighet förtörnar grufligen fariseerna, hwilka icke wilja taga underwisning af en olärd tiggare. Såsom det ock i alla tider warit en af Guds rikes stötestenar, synnerligen inför denna werldens ädlingar, att detta rikes barn för det mesta bestå af enfaldigt, olärdt folk samt dertill stora syndare, af hwilka de lärda, ansedda och fromma i denna werlden icke wilja låta lära sig. Derföre säga de: **Du är all född i synd och will lära oß.** Tycker du, att det rimmar sig, att du, en olärd skalk, börjar mästra oß, som äro studerade och öfwade i Skriften samt winnlägga oß om ett heligt lefwerne mer än alla andra? Nej det gick ju alldeles för långt. Och så drefwo de honom på dörren.

Si, det är en wacker bekännelse af denne mannen, att han blir fast och låter icke förwilla sig af sina fienders skriftlärdom och helighet utan låter sig heldre för Christi skull utkastas och fördömas. Hwilken bekännelse ock ännu, Gudi lof, är å färde, i det de enfaldiga nådebarnen trots alla de domar för andligt högmod, lösaktighet, parti, ensidighet o. s. w., som öfas öfwer dem, dock icke låta förwilla sig deraf, att deras domare äro lärdare och anseddare än de, utan stå fast i hjertans enfaldighet wid det evangelium, som gjort dem seende. Ändock här anfäktelsen kan blifwa stor, såsom Luther säger, att det hörde till hans swåraste anfäktelser, när fienderna sade: "Du kantänka, du en fattig tiggaremunk, skulle wara wisare än de heliga fäderna och hela kyrkan, så att dessa skulle wara i willfarelse, men du allena weta och hafwa evangelii sanning!"

Men när fariseerna hafwa förkastat denne mannen, då möter Herren Jesus honom åter och uppenbarar Sig för honom såsom Guds Son, hwilket mannen icke ännu wißte, att Jesus war. När mannen detta hör, blir han glad, faller ned och tillbeder Jesus. Hwilket allt är ett exempel på, huru Herren Jesus med sin öfwerflödande nåds

uppenbarelse rikligen hugſwalar och ſtärker ſina lärjungar emot all den förföljelſe, ſom de lida. Hwaraf ock förklaras den för all werlden beſynnerliga omſtändigheten, att ju mer Guds barn bliſwa anſatta, deſto wisſare och frimodigare bliſwa de. Si det ſker allenaſt derigenom, att ju mer de utwertes lida, deſto mer warda de af Herren Jeſus inwertes hugſwalade. Derom lärer ock Paulus, att Guds barns bedröfwelſe werkar allenaſt deſto större uthållighet, gör dem deſto mer bepröfwade ſamt ſtadfäſter deſto mer deras hopp och tillförſigt. Och detta juſt derigenom att, ju större deras bedröfwelſe är, deſto mer warder Guds kärlek utgjuten i deras hjertan. O, det är ett underligt och hemligt förhållande detta, ſom ingen känner, mer än den ſom får erfara och upplefwa det.

Se ock widare här, huru denne mannen, när han hör, att Jeſus är Guds Son, icke gör ſådana konſter, ſom wi bruka, tänkande och frågande, hwad han nu bör göra för gerningar, på det han måtte få tro, utan lyſſnar alldeles enfaldigt till orden och tager dem, ſom de låta, ſå att han genaſt bekänner och ſäger: **Jag tror.** Det är åter oſs till en efterdömelſe och underwisning ſkrifwet, på det ock wi, när Herren i ſitt evangelium talar till oſs, måtte weta, att Hans wilja är, det wi utan någon wår gerning ſkola helt enfaldigt lyſſna till och hålla oſs wid orden, ſåſom de efter bokſtafwen lyda. Sådan underwisning behöfwa wi ock. Ty wårt hjerta är ſå beſkaffadt, att det aldrig rätt will ſtadna wid evangelium. När wi höra **lagens** ord, då tänka wi, att det ordet **genaſt** gäller oſs, ſamt ſkåda derföre aldrig bort i framtiden efter någon dag, då wi ſkola få tro, att det ſkall börja gälla. Men höra wi **evangelii** ord, huru Herren Chriſtus icke med ſilfwer eller guld, icke heller genom wår bättring och tro utan genom ſitt blod och ſin pina förlosſat oſs från alla ſynder, ſtraxt ſe wi oſs omkring efter längſta och krokigaſte wägen för att komma dertill, att detta ordet framdeles må bliſwa gällande för oſs. Ja ſå alldeles genomdränkta äro wi af denna dårſkap, att den naturliga menniſkan ock af denna dårſkap gjort idel wisshet, ſägande att detta är det rätta, och att den tro, ſom bär ſig ſå enfaldigt åt ſom denne mannen, är en allt-

för lätt och lösaktig tro, hwilken icke går uti en rätt nådens ordning. Ändock du här ser, huru Herren Christus låter det wara en rätt nådens ordning, att Han säger ordet till denne mannen och han med största enfaldighet genast tror och litar derpå, att det är så, som Herren säger.

Sedan sade Herren till dem, som omgåfwo och följde Honom: **Till en dom är Jag kommen i denna werlden, på det att de, som icke se,** d. ä. som känna sin blindhet, **skola warda seende,** d. ä. förstå sanningen och af sanningen warda fria gjorda, **men** deremot **de, som se,** d. ä. som berömma sig af sitt andliga ljus, **skola warda blinda,** d. ä. alltmer förblindas och förstockas. Det är ju en herrlig dom öfwer alla arma, förtappade syndare, som se sitt mörker samt begära Guds nåd att komma derur. Men deremot är det en förskräcklig dom öfwer dem, som för sin stora skriftlärdoms skull utan hjertats nyfödelse mena sig wara i ljuset. Ty såsom de förre skola blifwa förda från mörkret till Guds underliga ljus, hwilket ock, Gud ware lof, dagligen går i fullbordan, så skola de sednare blott blifwa desto mer förblindade, ju längre det lider, ju mer de studera Skriften och ju närmare ljuset tränger på dem. Hwilket ock, Gudi klagadt, alltjemt är att skåda, ehuru de sjelfwa icke tro det.

När de fariseer, som följde Herren för att ytterligare wakta på Honom, hörde detta, förstodo de wäl, att Han talade om dem. Derföre frågade de Honom: **Icke må wäl wi wara blinda?** Då swarade Herren: "Nej, det förhåller sig ändå wärre med eder, än om I woren blinda. Ty saknaden I förmåga att se, hwem Jag är, då haden I icke synd deri, att I förkasten Mig. Men nu kunnen I se det, bekännen ock sjelfwa och sägen: **Wi se.** Derföre förblifwer eder synd öfwer eder." (Jfr. ock Joh. 15: 22 ff.) Ju större kunskap i Guds ord, ju rikligare tillfälle till ordets betraktande en menniska har, desto grufligare dom ådrager hon sig, när hon icke will **lyda** ordet — det är en hela Skriften genomgående sanning.

O Herre Gud, öppna Du wåra ögon, gif oß den rätta lydaktigheten för ditt ord och led oß Du i ditt ljus och din sanning för din enfödde Sons skull. Amen.

Tjugonde Söndagen efter Trinitatis.

Text: Matth. 13: 44—46.

Åter är himmelriket likt en skatt, som fördold war uti en åker, hwilken en man fann och fördolde honom o. s. w.

Uti denna text föreställes oß Christi rike såsom en skatt och perla, ädlare och dyrbarare än allt, hwad denna werlden har att bjuda. Ty allt, hwad i denna werlden bjudes, är idel förgänglighet och fåfänglighet, men denna skatten är ewig och oförgänglig. De allra största rikedomar i denna werlden ega icke bestånd mer än till en tid, sedan måste man lemna dem med alla de fördelar, som man genom dem haft. Guds rike åter är en sådan skatt, hwilken de, som ega honom, aldrig skola behöfwa lemna utan skola i ewighet behålla. Ty han består icke i silfwer eller guld eller andra utwertes lekamliga ting utan i rättfärdighet, frid och fröjd i den Helige Ande.

Derföre will Herren Christus med dessa liknelser hos oß inskärpa, hwad Han annorstädes säger: "Söker först efter Guds rike och Hans rättfärdighet." "Hwad hjelper det menniskan, om hon förwärfwar hela werlden, och tager dock skada till sin själ?"

Hwad nu detta rike angår, så är uppenbart, att här icke talas om Guds allmakts rike, hwarom det heter t. ex. Ps. 103: 19: "Herren hafwer beredt sin stol i himmelen och Hans rike skall råda öfwer allt", samt i slutet af bönen "Fader wår": Ditt är riket och makten. Utan här talas om det af Gud genom profeterna utlofwade samt af de heliga fäderna wäntade Messiasriket, hwilket, förebildadt i gamla förbundets inrättning, skulle inträda med Christi ankomst. Detta rike kallas **Guds** rike, emedan det icke är tillkom-

met genom mensklig konst, list eller makt utan genom **Guds** nåd och kraft till följd af Guds ewiga rådslut att frälsa det fallna menniskoslägtet. Det kallas widare **Christi** rike, emedan det är genom Christi död och uppståndelse upprättadt samt på Honom och Hans werk, icke på mensklig wishet, makt eller fromhet grundadt. Såsom det heter: "En annan grund kan ingen lägga än den, som lagd är, hwilken är Jesus Christus", och åter: "Hans herredöme är uppå Hans axlar". Hwarförutom ock Christus är detta rikes herre och konung, såsom det heter: "Wi hafwa en enda herre, Jesus Christus" (1 Cor. 8: 6); och åter: "Säger till dottren Zion: Si, din konung kommer"; och åter: "Han skall wara en konung öfwer Jacobs hus till ewig tid." Detta rike kallas widare ett **andligt** rike i motsats mot denna werldens riken. Ty dessa riken hafwa med menniskans lekamliga, utwertes angelägenheter att skaffa, Christi rike åter med själens angelägenheter. Och eftersom de utwertes, lekamliga angelägenheterna äro **timliga** och **förgängliga**, själens angelägenheter åter ewiga, så äro ock de riken, som med de förra hafwa att skaffa, timliga och förgängliga, Christi rike åter **ewigt** och **oförgängligt** (Ps. 145: 13). Ytterligare kallas Guds rike ett **himmelskt** rike eller himmelriket, först emedan det har ett himmelskt ursprung d. w. s. är kommet från himmelen, hwilket skett derigenom, att Christus är utgången af Fadren och kommen i werlden (Joh. 8: 42, 16: 28), för det andra derföre att det har himmelen till sitt ändamål. Ty ändock det äfwen är här på jorden, så är det likwäl icke till för denna jorden utan för himmelen, är ock här endast i sin begynnelse, fördoldt under utwertes ringhet och skröplighet, men skall i himmelen warda uppenbart i all sin oförgängliga herrlighet. Såsom en not kastas ut från landet i sjön och åter drages till landet med de fiskar, som deri fångats, alltså är Guds rike utgånget från himmelen och återwänder till himmelen med dem, som deri låta sig fångas. Derföre skiljer man ock mellan **nådens** och **herrligheteus** rike och menar då med det förra Christi rike, sådant det är här på jorden, med det sednare Christi rike, sådant det är i himmelen. Ytterligare: denna jordens riken äro

till sitt wäsende lagbunden ordning, frihet och säkerhet till lif och egendom för sina innebyggare, Guds rike är rättfärdighet, frid och fröjd i den Helige Ande för dem, som detta rike tillhöra. Denna jordens riken komma derföre till menniskorna, slå rot och stadfästas bland dem genom "utwertes åthäfwor" d. ä. mångahanda utwertes lagar och inrättningar, Guds rike åter kommer till menniskan allenast genom evangelium, hwilket, emedan det predikar Christi rättfärdighet, annammelig genom tron utan lagens gerningar, tillsäger samwetet frid, gifwer den Helige Ande samt uppfyller hjertat med fröjd och en glad tillförsigt till Gud.

Alltså kan man af detta se, hwilken skatt och ädel perla detta Guds rike är i jemförelse med alla jordens riken och deras herrlighet. Ty om ock alla jordens riken sloge all sin makt tillsammans, kunde de dock icke utplåna en enda synd eller gifwa ett bäfwande samwete frid. De kunna med sin glans endast söfwa syndare i deras köttsliga säkerhet och behålla dem sofwande deri. Hwilket ock nogsamt skönjes deraf, att de, som ega mest af det, som denna werlden har att bjuda, såsom rikedom, makt, ära m. m., de äro ock de, som gemenligen sofwa säkrast i synden. Såsom ock Paulus säger: "Icke många ädlingar äro kallade". Men hwarest Guds rike kommer i evangelium samt warder genom hjertats tro annammadt, der utplånar det synden genom Christi rättfärdighet, som det predikar, gör menniskan till Guds barn och himmelrikets arfwinge.

Derföre äro de sannerligen fattiga, som icke ega Guds rike. Ty hwad helst de annars ega, det kan bereda dem i bästa fall "frid och goda dagar" här på jorden. Ändock erfarenheten wittnar, att icke det är det wanliga fallet, att de, som mest ega af makt, rikedom, ära o. s. w., äfwen äro de lyckligaste ens för detta lifwet. Men äfwen om så skulle wara, äro de dock eländiga, jämmerliga och fattiga. Ty döden har ingen försyn för deras makt, ära och prål utan rycker dem inom några år med sig bort från allt det, som utgjort deras lycka och förnöjelse, samt ställer dem fram för domen. Och der skall det icke hjelpa dem, att de hafwa lemnat

stora rikedomar eller ett aktadt och äradt namn efter sig på jorden, så att många wälsigna deras minne. Deras ände warder en ände med förskräckelse, med gråt och tandagnißlan.

Deremot äro de öfwermåttan rika, som hafwa funnit Guds rike. Wißt kunna de här på jorden hafwa det mycket trångt och swårt, såsom Guds rikes historia och den dagliga erfarenheten wittnar. Men under tiden äro de egare af en sådan skatt, att icke ens änglarna kunna utgrunda deß omätliga storhet. Ty under all utwertes skröplighet och elände bära de inom sig Guds rike. Uti detta ega de, såsom wi ofwanföre af Pauli ord hafwa hört, en ewig rättfärdighet. Denna rättfärdighet är ock det wäsendtliga samt grunden till den frid, fröjd och salighet, som Guds rike har med sig. Ty emedan det war genom synden wi föllo under Guds wrede samt förlorade all den herrlighet, som war oß af Gud i skapelsen gifwen, så är ock klart, att genom rättfärdighetens återställande åt oß all denna herrlighet äfwen måste wara återställd och all wrede måste wara borta. Ty eftersom rättfärdigheten är ett upphäfwande af all synd, så måste ock genom henne wara upphäfdt allt det, som af synden följde, samt återwunnet allt det, som genom synden förlorades.

Men att wara rättfärdig inför någon, det är att inför honom wara utan synd. Detta kan ske på twåfaldigt sätt: antingen så att man aldrig förbrutit sig emot honom, eller ock så att synden om förbrytelsen är genom godtgörelse upphäfd, borttagen och förlåten. Sammalunda förhåller det sig med rättfärdigheten inför Gud. Hwar någon icke har förbrutit sig emot Honom, der är han inför Honom rättfärdig, såsom de goda änglarna äro, äfwensom wåra första föräldrar woro före fallets dag. En sådan rättfärdighet kan nu för oß icke komma i fråga, eftersom wi allaredan äro födda i synd och födda med synd. Derföre står oß ingen annan wäg åter till rättfärdighet än genom godtgörelse. Det känner ock hwar och en menniska i sammwetet. Nu blir fråga om sättet för denna godtgörelse. Och här framför allt är det, som Guds tankar gå så högt öfwer wåra tankar, som himmelen öfwer jorden.

Se wi på hedningarna, hwilka endast hafwa naturens ljus i andliga ting, så finna wi, att de hafwa följande ting förnämligast gemensamma med hwad Skriften

lärer: först att de känna, att en Gud finnes, af hwilken de bero, för det andra att de känna, att det rätta förhållandet mellan dem och denne guden är genom synd brutet, för det tredje att de känna, att deras lycka och salighet beror på det rätta förhållandets återställande. Men derefter fara de i wädret med sina tankar. Ty eftersom de känna, att de sjelfwa, om någon bryter dem emot, blifwa i hjertat förbittrade och fulla af hat emot densamma, så att de måste genom goda gerningar blidkas, om det goda förhållandet emellan dem och den brottslige skall återställas, så öfwerflytta de detta på Gud, tänkande, att hindret för deras salighet ligger uti en wiß grymhet, hwilken till följd af deras synd har uppfyllt Guds hjerta och hwilken derföre måste blidkas, om de skola kunna blifwa saliga. Fördenskull weta äfwen hedningarna att tala om en försoning, men en sådan försoning, som utgår från menniskan och har till ändamål att försona och blidka den grymme guden. Dit syfta ock alla deras offer och gudstjenstgerningar.

Här kommer nu Guds rike i evangelium med en annan predikan, hwilken gör om intet all mensklig spetsfundighet samt gör de wisas wisdom till galenskap, lärande 1:o) att genom wårt syndafall ingen förändring inträdde i Guds hjerta, 2:o) att det derföre icke war någon Guds grymhet eller wrede mot menniskan, som genom syndafallet kom i wägen för menniskans salighet, 3:o) att den förändring, som inträffade wid syndafallet, war en förändring hos menniskan allena, i det att hon blef syndig samt derigenom afföll från Gud och det lif, som är i Honom, 4:o) att till följd deraf för hennes salighet behöfdes en försoning, men icke en försoning, som blidkade Gud och framställde Honom åter nådig, utan som borttog menniskans synd och framställde henne åter rättfärdig, 5:o) att denna försoning är skedd i Jesus Christus.

Att nu genom wårt syndafall ingen förändring från kärlek till wrede inträdde i Guds hjertelag till menniskan, det kunde wi wäl allaredan weta deraf, att Skriften öfwerallt betygar, att Gud är oföränderlig. Han blifwer den Han är, ehwad menniskan står eller faller. Men widare wittnar Skriften med bestämda ord härom. Så säger Johannes: Gud är kärleken, icke blott: "Gud älskar", nej, utan till sjelfwa

sitt ewiga, ofäränderliga wäsende **är** Han kärleken, och kan aldrig upphöra att wara kärleken utan att på samma gång upphöra att wara Gud. Sammalunda säger Herren sjelf just om wår försonings grund: Så **älskade** Gud werlden, att Han utgaf sin enda Son. Men **älskade** Han werlden, den fallna, så att Han till hennes frälsning uppoffrade sin enfödde Son, då **älskade** Han ju henne trots hennes fall, och då hade ju genom hennes fall ingen förändring inträdt i Hans hjerta. Här torde någon inwända: wisserligen älskade Gud werlden efter hennes fall, men det kunde Han göra på grund deraf, att Han förutsåg Sonens offer, hwilket Han sjelf i förutseende af menniskans fall hade beslutit gifwa. Men derwid gäller, hwad som i andliga ting och frågor alltid måste utgöra hufwudsaken: **hwar står detta skrifwet?** Och widare. När Gud förutsåg menniskans fall och fördenskull beslöt utgifwa sin Son, hwad war det, som **bewekte** Honom till detta beslut? War det annat än Hans kärlek till denna menniskan, som Han förutsåg liggande i sitt fall? Sannerligen: här komma wi äfwen bakom detta ewiga beslut åter till denna enda grund: Så älskade Gud werlden. Och der måste wi stadna, ty att fråga efter grunden till Guds kärlek, det är att fråga, hwarföre Gud är Gud. "Gud älskade, derföre älskade Han, och derföre utgaf Han sin Son", säger Rosenius träffande.

Af detta är nu klart, att hindret för werldens salighet aldrig warit någon wrede till henne i Guds hjerta. Wäl wittnar Skriften, att genom werldens fall ett hinder lades för hennes salighet, i det en skiljemur upprestes mellan henne och Gud. Men detta hinder och denna skiljemur bestod aldrig deruti, att Guds hjerta blef intaget af någon wrede till werlden. Nej, der blef kärleken så oförändrad, att ock på menniskans fall i tidens fullbordan följde denna kärleks högsta yttring nemligen enfödde Sonens utgifwande. Deraf följer nu ock widare, att den försoning, som skedde i Sonens utgifwande, aldrig i egentlig mening afsåg att försona eller blidka **Gud**. Ty huru skulle Han försonas, som **älskade** och som älskade så, att Hans hjerta braft Honom af förbarmande mot syndare?

Men, säger någon, hwar blifwer sålunda allt Skriftens tal om Guds wrede? Swar: om Guds wrede talas

i tweggehanda bemärkelser nemligen dels såsom en wrede öfwer **synden** dels såsom en wrede öfwer **syndaren.** Hwad nu angår Guds wrede öfwer **synden,** förstå wi, att den icke **kan** wara genom Christus borttagen. Gud **måste** hata synden, sålänge Han är den helige Guden. Wreden öfwer synden är, så att säga, baksidan af kärleken till rättfärdigheten. Der den sednare är, der måste ock den förra wara. Hwad åter beträffar Guds wrede öfwer **syndaren,** så kan derom endast i den meningen talas, att den, som blifwer i synden, **drabbas** af denna Guds wrede öfwer **synden.** Och detta förhållande är icke heller genom Christi död förändradt. Syndens lön för den syndare, som genom otro förblifwer i synden, är ännu i dag Guds wrede och döden; ännu gäller det enligt apostelens bestämda ord: köttets sinne är döden; om I lefwen efter köttet, skolen I dö; hwad menniskan sår, det skall hon ock uppskära o. s. w. Der **synden** är, der är ock Guds wrede oföränderligen, så wißt som Gud är en rättfärdig Gud. Och att frälsas från denna wrede, det sker allenast **genom att rättfärdiggöras från synden** (Rom. 5: 9). Ja, när ock enfödde Sonen gaf Sig ned i wår synd, då drabbade ock Honom den förbannelse och Guds wrede, som är öfwer synden. Men, såsom sagdt är, detta är ännu egentligen Guds wrede öfwer synden och icke öfwer syndaren. Alldeles såsom en faders wrede öfwer sitt barn icke är en wrede öfwer barnet utan öfwer deß synd och kallas dock en wrede öfwer barnet, emedan den **drabbar** barnet, som syndar. Men hwad barnets **person** angår, så är uti hans hjerta idel brinnande kärlek och barmhertighet.

Fördenskull talas icke på något enda ställe i Skriften derom, att det är Gud, som genom Christi död blifwit försonad. Guds wrede öfwer synden **kunde** icke borttagas och Guds wrede öfwer den syndiga menniskan, den beskrifwer Herren Christus så här: Så **älskade** Gud werlden, att Han utgaf sin Son. Derföre framställes aldrig heller i Skriften Guds kärlek såsom **följden** af Sonens utgifwande utan såsom **orsaken** och **grunden** dertill. Det heter icke: Emedan Gud utgaf sin Son, kunde Han åter älska werlden; nej utan: Emedan Gud älskade werlden, derföre utgaf Han sin Son.

Deremot behöfde **menniskan** försonas för att blifwa

salig d. ä. hennes synder måste borttagas, på det hon icke ewinnerligen och ohjelpligt måtte **drabbas** af den Guds wrede, som är öfwer **synden**. Och dertill skulle Christi utgifwande tjena, såsom Johannes säger: Han är försoningen för wåra synder och icke allenast för wåra utan ock för hela werldens. Derföre måste wi här å andra sidan wakta oß för den willfarelsen, att Sonens utgifwande **endast** war ett **kärleksbewis** från Guds sida. Skriften lärer med tydliga och bestämda ord, att det war ett **försoningsoffer**. Men märk: Det war icke **Gud**, som genom detta offer skulle blidkas, utan det war **menniskan**, som genom detsamma skulle **rättfärdigas**, hwilket war nödwändigt, om hon annars skulle frälsas. Ty det war på hennes sida, som hindret låg, nemligen uti hennes synd. Det war menniskan allena och icke Gud, som på fallets dag föll ur godheten. Det war **hon**, som blef Guds owän och gick bort från Honom, men icke **Han**, som blef hennes owän och gick bort från henne. Nej, när **hon** gick bort såsom Hans owän, då **älskade** Han henne så, att Han i Christus **gick efter** henne för att taga bort, icke **sin wrede** utan **hennes synder**. Ty när Han utgaf sin Son, då gällde det för Honom icke att finna en person, på hwilken Han kunde **släcka sin wrede**, om Han åter skulle kunna älska werlden, utan att finna en person, genom hwilken Han kunde **rädda menniskan**, det fallna barnet, som Han oföränderligen älskade, emedan Han är kärleken. Annars skulle Christus icke blifwa **wår** frälsare utan **Guds** frälsare. Derföre är wår Herre Jesus i sitt lidande icke wår ställföreträdare till att borttaga Guds wrede utan **Guds** ställföreträdare till att borttaga wåra synder, om Han ock **i så måtto** är wår ställföreträdare, att det är **wåra** synder Han bär, för **oß** Han lider och blir en förbannelse. I sin upphöjelse deremot är Han **wår** ställföreträdare hos Fadren och detta såsom **wår rättfärdighet**. Ty när Han kommer i mandomen, kommer Han å Guds wägnar såsom Hans enfödde Son, sänd af Honom till att borttaga wåra synder, men när Han återwänder i guddomen, återwänder Han, så att säga, å wåra wägnar såsom wår broder, till att wara wår ewigt gällande rättfärdighet inför Fadren.

Se wi ock på Skriftens tydliga ord om Christi återlösning, så handlas der **endast** om menniskans försoning.

Så heter det: Gud, den **oß** med Sig sjelf försonat hafwer (2 Cor. 5: 18). Gud war i Christus och försonade **werlden** med Sig sjelf (v. 19). Äfwen **eder**, som tillförene woren fremmande och fiender, har Gud dock nu försonat i Christi kötts kropp (Col. 1: 21 f.). Och i Eph. 2: 16 heter det, att Christus skulle försona **oß** med Gud genom korset. Och i Uppb. 5: 9 heter det, att Christus igenlöst **oß** åt Gud, icke **Gud** åt oß, nej, oß, oß, eder, eder gällde det werket. Det är **wi**, som i Christi blod hafwa förloßning, nemligen **syndernas förlåtelse**, icke **Gud**, som deri har förloßning från någon sin wrede. Det heter icke: Gud kastade **sin wrede** på Honom, icke: Si, Guds lam, som borttager **Guds wrede**, nej utan **mycket mer**: Herren kastade **allas wåra synder** på Honom. Si, Guds lam, som borttager **werldens synder** (Es. 53; Joh. 1: 29). Och i Rom. 5 heter det icke: "Såsom genom den ene Adams synd Gud är worden wred, så är Han genom den andre Adams lydnad åter worden nådig", nej utan: "Såsom genom den ene Adams synd **de många äro wordne syndare**, så warda genom den andre Adams lydnad **de många rättfärdiga**". Korteligen det finnes intet enda ställe i Nya Testamentet, som wänder om detta förhållande och säger, att det är Gud, som blifwit förlikt med oß, utan öfwerallt är det **wi**, som blifwit förlikta med Gud genom Hans Sons död, den stund wi ännu woro Hans owänner (Rom. 5). I Ebr. 8, der det talas om de begge förbunden, heter det icke: Jag warder förblidkad öfwer **syndare**, nej utan: Jag warder förblidkad, eller egentligen: Jag skall wara nådig öfwer deras **orättfärdigheter**, hwilket genast förklaras så: och deras öfwerträdelser skall jag icke mer ihågkomma (v. 12), hwilket åter är hwad Paulus säger: **Wi** hafwa förloßning i Christi blod, nemligen syndernas förlåtelse (Eph. 1: 7; Col. 1: 14).

Wända wi oß nu till Gamla Testamentets lära i detta stycke, så finna wi der hwarken annars, icke heller — och allra minst — när det är tal om den kommande frälsningen genom Christus, något om Guds försonande *),

*) I wår wanliga äfwensom i Melins öfwersättning står 2 Sam. 21: 14, 24: 25, att **Gud** blef med landet försonad. Men förutom att dessa ställen intet hafwa att göra med frälsningen ge-

utan på alla ställen, der det talas om försoning, är det alltid fråga om att försona **synder** (2 Mos. 32: 30, 3 Mos. 4: 26, jemf. ock Ebr. 2: 17, Es. 6: 7, Dan. 9: 24 o. s. w.) eller **syndare** (3 Mos. 4: 20, 5: 16, 6: 7, 4 Mos. 16: 46, Ps. 49: 8, Hes. 45: 17 m. fl.) eller ock **något heligt, som genom synden blifwit orenadt** (såsom helgedomen 3 Mos. 16: 16, altaret 3 Mos. 16: 18, Hes. 43: 22 o. s. w). Tydligare än annorstädes se wi dock detta stora under af Guds oföränderliga kärlek till werlden uti **offren,** synnerligen försoningsoffret. Ty om deß betydelse — och märk: deß betydelse såsom förebild af Christi kropps offer — heter det i 3 Mos. 16: 11, först att öfwerstepresten skall försona sig och sitt hus, sedan skall han försona helgedomen och tabernaklet (v. 16) "från Israels barns orenhet" och "skall alltså försona sig och sitt hus och hela Israels menighet" (v. 17). Sedan skall han försona altaret och helga det af Israels barns orenhet (v. 18, 19) — allt med blod. När denna helgedomens, tabernaklets och altarets försoning är fullkomnad (v. 20), skall han hafwa fram den lefwande bocken, lägga sina händer på hans hufwud och bekänna öfwer honom alla Israels barns mißgerningar och all deras öfwerträdelse i alla deras synder och skall lägga dem på bocken. Sedan skall bocken drifwas ut i öknen och "bortbära alla deras mißgerningar på sig uti wildmarken." Hör: icke Guds **wrede,** nej utan **folkets synder** skall bocken borttaga. Och hwad säger nu Gud om detta offer? Swar: På den dagen sker **eder** försoning, hör! — icke **min** utan **eder** försoning — så att **I warden rengjorda;** ifrån alla edra synder warden I rengjorda för Herren — hör: icke så att **jag** blifwer **blidkad,** nej, utan så att I blifwen **rengjorda från alla edra synder** (v. 30). Kan något wara tydligare eller åskådligare taladt om betydelsen af den försoning, som är skedd i Christus Jesus? Läs ock härom isynnerhet Ebr. 10: 1—17.

Sådant wittnar Skriften öfwerallt och på intet enda ställe annorlunda. Men se nu, sådan är naturens blindhet, att det aldrig will blifwa qwar i wåra hjertan, att

---

nom Christus, så står der icke heller "försonad" i grt. utan samma ord som i 1 Mos. 25: 21 samt Es. 19: 22 är rätteligen öfwersatt med "låta bedja sig", "bönhöra".

Gud wid wårt fall blef så oförändrad i sin kärlek, att när **barnaskapets** ande flydde ur **wåra** hjertan, likwäl **faderskapets** ande blef qwar i **Hans** hjerta. Det går för långt öfwer wårt naturliga förstånd, så att wi nödwändigt efter wårt samwete wilja hafwa det derhän, att ändå genom wårt fall något kom i olag i Guds hjerta. Ja, så inrotad är denna bild af Gud uti oß, att ehuru Han nu ända derhän bewisat sin kärleks oföränderlighet till oß (Rom. 5: 8), att Han sändt sin Son till en försoning för wåra synder, wi dock, när wi falla i någon synd, genast äro uti fruktan, att ock Guds hjerta skall wara fullt af wrede öfwer oß.

Men, frågar någon, är det då alldeles orätt att säga, att det är Gud, som blifwit i Christus försonad? Nej wisserligen. Här gäller, hwad Luther säger: "Allt kommer an på en god uttolkare". Så fattadt, att Guds rättfärdighets kraf blifwit genom Christi tillfyllestgörelse tillfredsställdt, kan ju det uttrycket ock rätteligen brukas. I denna mening weta wi ju ock, huru många evangelii predikanter, synnerligen Rosenius, brukat det till otaliga själars uppbyggelse. Skriften lärer nemligen, att saligheten består i själens lefwande förening med Gud. Men eftersom Gud är **rättfärdig**, kan ingen sådan salig förening gifwas för den **syndiga** menniskan, ty för **syndaren** är Guds rättfärdighet ingen salighet utan en förtärande eld. Skulle derföre syndaren kunna komma i salig förening med Gud, så måste, just emedan **Gud är rättfärdig**, syndarens synd tagas bort och han framställas rättfärdig, såsom Gud är. Och detta skedde derigenom, att Gud lade **synden** på sin enfödde Son samt lät Honom ock dermed **drabbas** af den Guds wrede, som oföränderligen hwilar öfwer synden (2 Cor. 5: 21, Gal. 3: 13). Sålunda war det just till följd af Guds rättfärdighet, som syndens borttagande blef ett nödwändigt wilkor för menniskans salighet. Och så blir det rätt att säga, att genom Christi försoning Guds rättfärdighet blef tillfredsställd — icke något Guds rättfärdighets kraf **på hämnd öfwer syndaren**, ty honom älskade Han, utan Guds rättfärdighets kraf **på syndarens rättfärdiggörelse såsom wilkor för hans salighet**. Gud **wille** af oföränderlig faderskärlek menniskans salighet, men emedan **Han** war **rättfärdig**, så **kunde** hon, såsom syndig, icke blifwa salig. Nu deremot, sedan synden är borttagen, öfwerträdelsen betäckt och mißgerningen

försonad, nu sker det icke **i strid** med Guds rättfärdighet, ja icke heller blott **i öfwerensstämmelse** med Guds rättfärdighet utan rent af såsom en **nödwändig följd** af Guds rättfärdighet, att den, som är af Jesu tro, blir salig, huru usel i sig sjelf han än är. Ty i denna tro är han icke widare syndare utan rättfärdig, emedan han genom densamma är i Christus och Hans rättfärdighet. Men hwareft rättfärdigheten är, der är Guds rättfärdighet idel wälbehag, lif och salighet, lika wißt som samma Guds rättfärdighet är idel wrede, död och fördömelse der, hwareft orättfärdigheten är. Wi behöfwa nu icke med wår psalmbok sjunga, att nåd går i **stället för** rätt. Nej, så sannt Gud är **rättfärdig,** skall den, som tror på Jesus, blifwa salig. En så fullständig förloßning hafwa wi, såsom Joh. säger: Om wi bekänna synderna, Han är trofast och **rättwis,** så att Han förlåter synderna (1 Joh. 1). Och Paulus wisar i Rom. 3: 25, 26, att Gud framställt Christus till en nådestol till bewis på sin **rättfärdighet** både deri, att Han under Gamla Testamentets tid haft öfwerseende med de då begångna synderna, och deri att Han nu rättfärdiggör den, som är af Jesu tro.

Dock må wi alltid ihågkomma, att det är oegentligt taladt, när man kallar detta ett **Guds** försonande, såsom ju ock aldrig Skriften kallar det så. Det war icke något i **Guds** hjerta eller något hos Gud, utan något hos oß, som behöfde borttagas eller ändras. Korteligen: icke någon motsats mellan Guds rättfärdighet och kärlek, utan den motsats, som war emellan Guds rättfärdighet och wår synd, den **kräfde,** om wi annars skulle frälsas, det offer, och den **kärlek,** som war i Guds hjerta, den **gaf** det offer, genom hwilket icke Guds rättfärdighet utan wår synd borttogs, och således icke egentligen Gud utan menniskan försonades.

I detta Guds stora werk, som Han genom sin enfödde Son utfört till syndares salighet, är Guds rike på jorden grundadt. Och här i denna syndens jämmerdal kringbäras nu efter Guds befallning genom evangelium och de heliga sakramenten de saliga **frukterna** af detta werk, nemligen syndernas förlåtelse, rättfärdighet, lif och ewig salighet, och det till syndare af alla slag, alla folk och tungomål. Ty allom höra de till, och hwarjom och enom står det fritt att dem annamma. Den der will,

han komme! Ty fallen är genom blodet på Christi kors den stora skiljemuren mellan oß och Gud, utplånad och jemnad med jorden, samt dermed oß beredd en fri och öppen tillgång till Fadren, ja en tillgång med dristighet och förtröstning (Eph. 2: 18, 3: 12). Den der will, han komme! Men att komma är intet annat än att i hjertans enfaldighet "sätta tro till det ord, som här står": Det är fullkomnadt; wi hafwa förloßning i Jesu Christi blod, nemligen syndernas förlåtelse, ty Gud war i Christus och försonade werlden med Sig sjelf.

Här kunna nu syndare, såsom Paulus säger, genom otro undandraga sig. Och då gå de förlorade, icke fördenskull som wore icke deras synder borttagna, icke fördenskull som wille Gud deras ofärd i wredesmod öfwer deras synder, utan derföre att de, fastän köpta, förlossade, af Gud älskade, kallade och bjudna, likwäl sjelfwiljande blifwa borta från Hans rike samt den rättfärdighet och salighet, som Han der i Christus beredt äfwen dem. De äro förlorade söner, öfwer hwilkas ofärd Fadrens hjerta brister, för hwilkas återwinnande Han offrat det dyraste Han eger, men hwilka det oaktadt heldre blifwa borta i synden, der Guds wrede och den ewiga döden är, än wända hem för att ärfwa ewinnerligt lif. Deremot: hwareft denna predikan, som förkunnar, huru werlden är med Gud i Christus försonad, blifwer af syndaren annammad, så att han i hjertat tror och litar derpå samt i denna tro med den förlorade sonen står upp och wänder till sin Fader tillbaka för att bekänna sina synder och "försona sig med Honom", der skall han sannerligen få se, huru oförändradt fadershjertat är, huru werkligt hans synder äro bortburna samt alla skiljemurar, portar, lås och bommar, hwarigenom han i förstone trodde sig utestängd från Fadrens hus, äro i grund sönderslagna och utplånade. Ja, när han får weta, att de blefwo utplånade för mer än 1800 år tillbaka, då skall han wäl i sitt hjerta säga: "Hwarföre wände jag icke förr om? Och när jag ändtligen waknade, hwarföre lopp jag icke genast raka wägen i Fadrens famn utan gick så krokiga wägar, suckande, bugande och arbetande med lagens werk för att nedrifwa den skiljemur, som redan war nedrifwen, öppna den port, som redan war bortburen, blidka

det fadershjerta, om hwars wrede jag drömde, ehuru det redan brustit af förbarmande med mig, owärdige och förlorade son?" Det är omöjligt att beskrifwa saligheten i ett sådant återkommande, syndarens saliga skam och Fadrens samt änglarnas glädje, syndaorenligheten och rättfärdighetens yppersta klädnad, syndabekännelsen och faderskyssen, owärdigheten och Fadrens omfamning, korteligen: den förlorade sonen i den ställning, att han alldeles oförtänkt finner sig genom en annans gerning rättfärdig och så fri, att på hans synder intet mer skall tänkt warda. Sannerligen: det är rikedom, det och intet annat.

Och här får nu syndaren lefwa för intet, tro för intet, wara Guds älskeliga barn för intet, rättfärdig oföränderligen för intet genom en annans werk, midt i känslan af all sin egen uselhet. Och huru länge? Så länge han will. Och på hwad wilkor? På det wilkor allena, att han sådan nåd icke försmår utan blifwer och bor i enfaldelig tro med alla sina synder wid Jesu kors. Men om han syndar? Så är hans synd afplanad. Men om han faller? Så står Guds rike ändå. Men om han går bort i otro? Så blir porten ändå öppen. Men om han ändå icke återwänder? Så brister Fadrens hjerta. Men om han likwäl blir borta? Så är han förlorad. Men om han will återwända? Så skall Fadren löpa emot honom, falla honom om halsen och kyssa honom, och på hans synder skall aldrig tänkt warda.

Så beskaffad är denna skatten, som heter Guds rike. Tänk derföre, huru olyckliga de äro, som låta sig wara mer angeläget att winna det, som werlden tillhör, än att söka denna skatt och ädla perla! De wandra genom tiden med arbete och wedermöda, göra sig brunnar, de der intet watten gifwa, äro utan Gud, utan frid, utan den rätta fröjden, syndens och werldens trälar till en tid och förtappelsens barn för ewigt. Och woro dock så dyrt köpta!

Deremot kan ingen omtala, huru lyckliga de äro, som med männen i wår text låta allting fara, som will hindra dem, samt framför allt söka Guds rike. Öfwer dem hwilar denna ewiga rättfärdighet, som sagdt är, och som aldrig kan för ofta sägas, trots alla deras synder. Genom denna rättfärdighet hafwa de frid med Gud (Rom. 5: 1) samt äro förlossade från all wrede och dom. Ty huru skulle någon wrede wara der, hwareft fullkomlig

rättfärdighet är? Såsom ock Esaias säger: "Rättfärdighetens frukt skall wara frid och rättfärdighetens nytta ewig stillhet och säkerhet" (Es. 32: 17). Genom denna rättfärdighet äro de Guds utkorade barn och arfwingar, som aldrig skola förgås utan hafwa ewinnerligt lif. Genom denna rättfärdighet bor Guds Ande i deras hjertan, hjelpande deras skröplighet och manande godt för dem med outsäglig suckan (Rom. 8: 26), skapande och uppehållande uti dem ett nytt heligt och himmelskt sinne, genom hwilket de äro stadda i ständig öfning att aflägga den gamla menniskan och wandra i ett nytt lefwerne, dragande deras hjertan ju mer och mer mot himmelen, uppfyllande dem med fröjd i saligheteus wissa hopp, korteligen ju mer och mer beredande dem för den himmelska herrlighet, till hwilken de i Christus äro af Gud utkorade och hwilken genom trons rättfärdighet är deras säkra egendom (Rom. 4: 13). Och wid detta Andens arbete med dem måste allt samwerka för samma mål (Rom. 8: 28) till och med de bedröfwelser och den wedermöda, som ännu drabbar dem (Rom. 5: 3 ff. 2 Cor. 4: 17). Hwad är rikedom om icke detta? Så fröjdens då alltid alla I, som funnit densamma. Och I som stån och undren, hwar den är till finnandes, som hafwen arbetat och funnit intet, hwi faren I upp åt himmelen för att hemta Christus ned, eller ned åt djupet för att hemta Christus upp ifrån de döda? Är icke ordet när eder, trons ord, det heliga evangelium? Söken der — i den åkren! Der finnes skatten, och den, som får syn på densamma, har ock lof att taga honom för intet. Men I som icke wiljen släppa werlden, edra lustar och skötesynder, o att I wisste, hwad eder frid tillhörer! Hwarföre sån I uti köttet? Hwad hafwen I för winning deraf? Till sådant är döden ändalykten.

O Herre Gud, Dig ware pris, att Du i din enfödde Son på jorden upprättat ditt rike till fristad för förtappade syndare. O Herre Jesus, Dig ware pris för ditt dyra blod, som wunnit åt oss detta rike! O Helige Ande, wäck i wåra hjertan en sådan brinnande åstundan derefter, att icke något må kunna hindra oss från att först söka detsamma och dess rättfärdighet. Amen.

Tjugondeförsta Söndagen efter Trinitatis.

Text: Matth. 16: 1—4.

Då stego de fariseer och sadduceer fram och frestade Honom, begärande, att Han wille låta dem se tecken af himmelen o. s. w.

Detta är nu åter en text emot Jesu fiender de fariseer och sadduceer. Underligt är det ock att se, huru full af dylika berättelser den evangeliska historien är. Hwar man än läser, skall man nästan öfwerallt finna, huru de fariseer, prester och sadduceer umgås med fiendtliga planer och anfall mot Herren Christus. Ja, hwarhelst der i evangelium är fråga om fiendtligheter mot Herren, der står alltid denna hopen i spetsen, icke publikaner, skökor eller andra grofwa syndare utan just dessa, som skola wara de bästa, wisaste och frommaste bland folket, ja ock folkets andliga ledare och lärare.

Deraf skall man lätteligen finna, af hwad beskaffenhet den rättfärdighet är, som kommer af lagen. Hon hafwer wäl ett stort sken men är dock en sådan fiendskap emot Herren Christus, att hon ingen ro gifwer sig, förrän hon skaffat Honom ur wägen. Ty se på dessa fariseer och prester, som evangelium omtalar! Medan publikaner och skökor och andra stora syndare komma till Herren, bekänna sina synder, benådas och frälsas, gå deremot dessa fulla af bitter galla, sökande allenast att i Hans ord eller gerningar finna något, som de kunna anklaga Honom för. Medan blinda, halta, spetälska och lemmalösa syndare bekänna Jesus wara Guds och Davids son, måste Han för dessa heliga gälla såsom djeflarnas öfwerste; medan de enfaldiga syndare, som af Honom blifwit hulpna, gå ut och berykta Honom så, att stora skaror derigenom

dragas till Honom, göra deremot de fariseer, prester och sadduceer allt för att förhindra menniskor att komma till Honom och tro på Honom; medan en röfware på korset säger till Honom: "Herre, tänk på mig, när du kommer i ditt rike", gå deremot dessa fulla med triumferande hån, sägande med förakt: "Hans blod komme öfwer oß och wåra barn!"

Nu skulle wi wisserligen wara frestade att tänka, att ett så förfärligt folk som dessa judiska prester och fariseer icke mer måtte finnas. Ty ho är wäl nu så arg, att han wille bringa Herren Christus upp på korset, om Han ginge lekamligen ibland oß? Man skulle wäl snarare på det högsta förherrliga Honom? Men härom gäller, hwad der står om Judarna, hwilka sade: "Hade wi warit i wåra fäders tid, wi hade icke warit delaktiga med dem i profeternas blod." Det har i alla tider warit så, att de falska helgonen, tjensteqwinnans söner, trott sig wara de rätta, fromma helgonen. De fariseer, som dråpo Christus, sågo med afsky tillbaka på dem, som dråpo profeterna, menande: "Sådana falska helgon finnas, Gud ware lof, icke i wår tid". Sedan, på det de måtte wisa, hwilket allwarligt nit de hade om den rätta gudaktigheten till skilnad från deras ogudaktiga fäder, lade de åt med stort allwar och dråpo Herren Christus, menande sig dermed göra Gud en tjenst. Sammalunda skedde, när Gud genom sådana redskap som Petrus Waldus, Johan Huß, Luther m. fl. lät sitt rena ords ljus åter komma på ljusastaken. Hwem war det då, som icke kunde med gruflig afsky skåda tillbaka på de fariseer, som dråpo Herren Christus, samt tänka: "Sådana falska helgon gifwas, Gudi lof, icke i wår tid!" Sedan tände man "till Guds ära" det ena bålet efter det andra för att dermed utrota Christi evangelium, menande derwid, att man ju alls icke gjorde detsamma som Judarnas fariseer. Sammalunda kunna ock de, som i den närwarande tiden försmäda och förfölja evangelium samt göra det allt möjligt förfång, med afsky skåda tillbaka på de fariseer, som förföljde Luther, menande: "Sådana falska helgon finnas, Gud ware lof, icke i wår tid eller inom wår kyrka." Gud hjelpe, att de i tid mätte wakna ur sin förblindelse! Ty det är förblindelse öfwer all förblindelse, när en menniska, med hjertat

fiendtligt emot evangelium, dock af ett wißt allwarligt nit om lagen och en rätt christendom, är så förwillad, att hon icke ser, att hon är en farise och evangelii fiende, utan menar, att hon är en rätt christen samt att det evangelium, som hon motstår, endast är en lösaktig, andlig willfarelse, den det är hennes pligt att bekämpa, om hon annars will wara christen.

Fariseer och sadduceer woro inbördes inga wänner utan twertom bittra fiender, men när det gällde att göra Herren skada, drogo de wäl öfwerens. Nu kommo de och frågade Honom efter tecken från himmelen*), såsom wille de säga: "Wälan, eftersom Du berömmer Dig wara Messias, så wisa nu genom ett utomordentligt tecken från himmelen, att din berömmelse är sann." Ett sådant tecken hade ju en gång profeten Elias wisat i striden med Baals prester (1 Kon. 18). Derföre tycktes det dem wara ännu billigare, att Herren, som icke blott wille gälla för en profet utan för Messias, på något dylikt sätt bewisade sig såsom Guds Smorda.

Hade de nu frågat efter ett sådant tecken i hjertans enfaldighet, såsom när t. ex. Gideon begärde ett tecken af Gud, innan han kunde blifwa wiß om sin kallelse att såsom Israels härförare draga ut emot Midianiterna, då hade wäl Herren gifwit dem det eller ock annorledes gjort dem wissa i deras sinne. Men när de gjorde det i ett fiendtligt sinne för att fresta Honom, då fingo de ett hårdt swar. Ty så wißt det är, att Herren med den allra största saktmodighet, kärlek och barmhertighet umgås med sådana själar, hwilka fråga efter Honom, så tydligt är ock af hela evangelium, att Han icke en hårsmån faller undan för dem, som fiendtligt fresta Honom. Mot dem sätter Han makten af sitt guddomliga majestät, medan Han deremot inför elända, nådehungriga syndare beter Sig, såsom den der är kommen att frälsa det, som förtappadt är. Samma exempel hafwa Hans apostlar följt. Hafwa de haft framför sig bäfwande, willrådiga, efter

---

*) Judarna trodde, att tecken **på jorden**, sådana som Herren hade gjort, äfwen kunde frambringas genom Beelzebubs kraft. Derföre fordra de tecken **från himmelen**.

nåd suckande syndare, då hafwa de icke wetat annat att predika än idel nåd och syndernas förlåtelse, tröst och hugswalelse, på det de förbråkade rör icke måtte warda sönderbrutna. Men hafwa de af ett sjelfsfromt folk blifwit angripna såsom laglöshetens predikare, derföre att de predikat fri nåd för stora syndare, då hafwa de sannerligen icke fallit undan med undergifwenhet (Gal. 2: 5), såsom både deras bref och apostlagerningarna wisa.

Sålunda wet nu Herren hwarken här eller annorstädes i evangelium att tänka om dessa fariseer: "Si, de äro dock ett allwarligt och nitälskande folk, hafwa wördnad för Gud och Hans lag samt nit om en sträng gudaktighet; derföre må man icke döma dem för hårdt." Nej, med allt detta deras nit och allwar ser Han uti dem endast fiender och skrymtare. Fiender äro de så till wida, som de stå Hans evangelium emot samt söka förhindra syndare att komma till Honom, skrymtare äro de så till wida, som de trots detta fiendtliga sinne emot Honom dock gifwa sig ut för att wara de rätta fromma helgonen. Hade någon sagt dem: "Wiljen I icke hafwa Christus?" så hade de wäl swarat: "Hwad? Wilja wi icke hafwa Christus? Jo, mer än någon annan wilja **wi** hafwa Honom, men wi wilja hafwa den **rätte** Christus och icke denne timmermanssonen, som lärer emot lagen samt predikar för stora syndare rättfärdighet af nåd genom tron utan lagens gerningar, föraktande sålunda ett heligt lefwerne samt gifwande publikaner och skökor stöd i deras ogudaktighet." Si sålunda synas de sig sjelfwa wara fromma helgon. Men Herren wiker icke undan utan säger dem här utan fruktan med wäldiga ord, hwad de werkligen äro. O, det är sannerligen farligt, när det kommer derhän i eftergifwenhet, att man börjar låta hwarje andligt nit gälla för christendom. Wisserligen synes deri mycken kärlek och stort saktmod ligga, men med Christi exempel drager det icke öfwerens.

Härwid måste man dock alltid göra en stor åtskilnad mellan uppriktiga, fastän icke ännu från lagen helt frigjorda, christna samt fariseer. De förra äro sådana, som wäl lefwa i Guds Sons tro, behöfwa Hans evangelium, men förstå ännu icke riktigt den frihet, hwarmed

Christus dem friat hafwer (Gal. 5: 1), äro derföre i samwetet mer lagbundna samt skygga för evangelii fulla ljus. Sådana kallar Paulus swaga bröder, beter sig emot dem på det allra saktmodigaste och wänligaste, låter för deras skull omskära Timotheus, förmanar ock de mer frigjorda christna att i kärleken med sådan warsamhet bemöta dem, att de t. o. m. försaka sådan mat, hwars ätande kunde såra deras swaga samweten; för deras skull beslöt äfwen apostlamötet i Jerusalem, att de christna skulle undwika att äta det, som förqwafdt war, samt blod o. s. w. Korteligen: uti dem sågo apostlarna uppriktiga, troende bröder, med hwilka man måste hafwa tålamod, wetande att de woro uppfostrade i fädernas stadgar, och att den lagiska surdegen icke så lätt låter sig utrensas. Hwilket apostlarnas exempel wi icke kunna nog besinna. Fariseer deremot äro sådana, som, mätta och nöjda med sin egen bättring, fromhet och helighet, wäl kunna tala om evangelium såsom den enda Guds kraft till salighet, men under tiden i tillämpningen göra det om intet, omgärdande det med allehanda wilkor och förbehåll, byggande Guds nåd på wår bättring, tro, allwar, helgelse o. s. w., dömande och fördömande det sannskyldiga evangelium såsom en laglös, förderflig lära till själars förwillelse. Mot dessa måste man efter Christi och apostlarnas exempel bete sig helt annorlunda. Ty de äro icke swaga bröder utan falska bröder, hwilka man måste efter Guds ord, om än med blödande hjerta, döma såsom fiender och wedersakare, de der wilja åter komma Guds barn i träldom (Gal. 2: 4). Dermed skall man wisserligen ådraga sig en gruflig fiendskap, bliswa utropad för en farlig kättare, en hård, inbilsk och högmodig domare m. m., men det kan icke hjelpas. Herren har sjelf giswit oß det föredömet, och det måste wi efterfölja för de enfaldiga själarnas skull, på det de icke af fariseernas nit, allwar och lärdom måtte warda förwillade. Ty det är mindre skada, att den falska andligheten, lagens rättfärdighet, blir fördömd, än att enfaldiga själar deraf bliswa förförda till träldom.

Härom likasom om de sadduceer kan mer läsas i predikan på sjunde söndagen efter Trinitatis.

När Herren här i sitt swar talar om "tidernas tecken", menar Han de för hwarje tidskifte mest utmärkande tecknen eller tilldragelserna. Dessa tecken skulle de hafwa aktat på med afseende på den tid, som då war. Då skulle de deraf kunnat finna, att den tiden just war Messie tid. Ty då skedde sådana tecken, som från werldens begynnelse aldrig hade warit sedda. Profetiornas uppfyllelse låg klar för hwar och en, som hade ögon att se. Herrens gerningar woro sådana, att Han kunde fritt peka på dem och säga: "De werk, som Jag gör, böra wittna om Mig, att Fadren hafwer Mig sändt." Detta insågo äfwen de enfaldiga, hwilka derföre i så stora skaror trängdes efter himmelriket, att Herren kunde om deras ifwer anwända det starka uttrycket, att himmelriket led wåld af dem, d. ä. att de lupo såsom till storms för att intaga det.

Men att fariseerna, sadduceerna, presterna och de skriftlärda, af hwilka man mest hade kunnat wänta ett waket öga på tidens tecken — att de icke sågo, hwad det enfaldiga, olärda folket såg, det kom deraf, att de sjelfwiljande förblindade sig och förhärdade sina hjertan. Ty den andliga förblindelsen är icke allenast en okunnighet i förståndet utan en hjertats förstockelse, såsom det heter: "Detta folks hjerta är förstockadt, och deras öron höra illa och deras ögon hafwa de igenlyckt, på det de icke ens skulle se med ögonen och höra med öronen och förstå med hjertat och omwända sig, att Jag måtte hela dem" (Matth. 13: 15). Men hwareft denna hjertats förstockelse är, der följer såsom en frukt deraf och såsom en dom af Guds rättwisa wrede äfwen förståndets förmörkande. Derom talar Herren tydligt i Matth. 13, der Han just angifwer deras hjertans förstockelse såsom grund dertill, att dem icke war gifwet weta himmelrikets hemlighet. Att det ock gått med hedningarna den wägen — från hjertats olydnad till förståndets förmörkelse — wisar Paulus i Rom. 1. Och om Judarna säger samme apostel — andra ställen att förtiga — uti 2 Cor. 3, att det täckelse, som låg öfwer deras ögon, när de läste Moses och profeterna, hade sin orsak i deras hjertas förstockelse; men, säger han, om de omwände sig till Herran, så worde täckelset borttaget (v. 16). Detsamma witt-

nar alla christnas erfarenhet, att nemligen sålänge de icke i hjertat wille böja sig till owilkorlig lydnad för evangelium, så låg trots det allwarligaste studium af Skriften, trots den största lärdom och skarpsinnighet ett ogenomträngligt täckelse öfwer deras ögon just i den punkten, som utgör Skriftens kärna. Men så snart de i sammwetet blefwo förtappade och fördömda syndare samt började utur djupen ropa efter nåd, då föll täckelset, då sågo de Guds frälsningsråd klart, ja så klart att det förekom dem, som hade de nu uppwaknat ur en långwarig, djup sömn.

Men hwadan kommer då ett så besynnerligt förhållande, att dessa fromma, lärda och skarpsinniga framför andra så förstocka sina hjertan emot sanningen, att Paulus kan säga: "Icke många köttsligen wisa, icke många mäktiga, icke många ädlingar äro kallade; men det, som galet war för werlden, hafwer Gud utwalt (1 Cor. 1: 26. ff.), ja, att Herren sjelf kunde utbrista: "Jag tackar Dig, Fader, himmelens och jordens Herre, att Du hafwer detta fördolt för de wisa och förnuftiga och hafwer det uppenbarat för de såkunniga!" (Matth. 11: 25) — hwadan kommer det, då de likwäl ofta synas med stort allwar studera Skrifterna samt i dem forska efter sanningen? Swar: endast deraf, att intet är för den mensklige naturen mer påkostande än det, att sedan man mycket mödat sig, mycket läsit, mycket bedit, mycket predikat, mycket öfwat sig i att göra Guds wilja o. s. w. slutligen med allt detta låta fördöma sig, såsom den der wandrat i idel mörker och warit en Guds fiende samt enfaldiga själars förförare. Det är i sanning swårare än att drifwa en kamel genom ett nålsöga. Och det så mycket mer, som evangelium kommer emot dem icke från sådana, som äro lärdare, frommare eller mer ansedda än de, utan twertom från ett folk, som galet, swagt, oädelt och föraktadt är för werlden (1 Cor. 1). Sålunda hafwa wisserligen ock Israels skriftlärda, prester och fariseer tänkt: "Skola wi nu låta mästra och fördöma oß af denna timmermanssonen, dessa fiskare, hans lärjungar, dessa publikaner och skökor, som följa honom — wi som mycket mer än de hafwa studerat Skriften samt bjudit till att lefwa efter Guds bud?"

Sålunda har det gått i alla tider, skall wäl hädanefter icke blifwa annorlunda. Gud gifwe, att de enfaldiga icke måtte warda med förwillade! Äfwen i denna tid, i hwilken wi lefwa, ske stora tecken. Folkens lidelser äro i förr okänd grad uppdrifna, uppror predikas i alla länder, wåldsamma och blodiga omstörtningar af alla samhällsförhållanden förberedas, oerhörda krig rasa, throner störtas och krossas som strå, alla makter äro inbegripna i storartade krigsrustningar, hela werlden väntar inom några år blodiga tilldragelser, hwilkas make man aldrig förr skådat. Inom det andliga området få wi bewittna det fräckaste förakt för allt heligt, de hätskaste och mest ihärdiga anfall mot christendomens grundwalar, de allra widunderligaste irrläror. Alla weta, att här är något oerhördt i görningen, men ingen wet, hwad det är. Alla mörkrets makter äro i rörelse. Å andra sidan träder Guds rike fram med wäldighet, den Heliga Skrift öfwersättes, tryckes, sprides i millioner exemplar, evangelii budskap bäres ut bland folken både inom christenheten och hednawerlden af tusentals budbärare, en skara, den ingen räkna kan, gör wåld på Guds rike för att intaga det, en skara, som förr tjenat werlden och synden men nu skrifwit Jesu namn på sitt baner. Nuwäl, alla sansade, om gudaktighet, frid och sanning nitälskande menniskor skulle wäl glädjas åt dessa företeelser inom Guds rike. Men nej, Guds rike är nu lika wäl som förr föremål för den naturliga menniskans fiendskap och den äldre brodrens förföljelser. Wäderlekstecken kan menniskan bedöma, men blind och döf är hon för dessa tecken, som med ljungeldens sken och thordönets stämma wittna om en wäldig nådeswind från himmelen öfwer folken. De flesta af dem, som man skulle wänta att få se i spetsen för Herrens här, kyrkans lärda och lärare, stå der icke blott undrande och funderande, icke blott misstänksamma och misstrogna utan rent af fiendtliga, görande evangelium allt hwad hinder de kunna, men skylande sin fiendskap derunder, att de tycka sig se i denna predikan en lös lära och i deß werk så många skröpligheter. Nuwäl, skröpligheter finnas der wisst, skröpligheter många och stora, men oaktadt dessa och oaktadt redskapens ringhet och

swaghet går dock werket fram såsom Herrens werk, trotsande alla stormar och alla wäldigheter af köttslig makt, wishet, lärdom och mensklig fromhet, som resas upp deremot.

Korteligen: här pågår en wäldig andarnas strid, der hwar och en twingas att ju längre desto mer bestämdt ställa sig på endera sidan. En afgörandets dag förestår. Sälla äro de, som höra det rike till, som icke bäfwa kan! Ty kommer än profeten Jonæ tecken åter att ske, d. ä. kommer det än dertill, att Guds rike skall synas duka under, såsom det syntes, när Herren gaf upp sin ande på korset och blef begrafwen, så skall just då segrens dag inbryta herrligare än någonsin, alldeles som Herren wann sin guddomliga seger just då, när Hans fiender triumferade öfwer Hans fullständiga undergång. Men we då dem, på hwilka den af byggningsmännen förkastade stenen faller, det wränga och horiska (från Gud affallna) slägte, som gifwit sig i härnad emot himmelens och jordens Herre!

Men när Herren säger, att tecken icke skulle gifwas det wränga och horiska slägtet, så frågas: Woro då icke alla Hans underwerk ämnade till att wara tecken derpå, att Han war Messias? Derpå måste wi så mycket mer swara jo, som Herren sjelf ofta just i den meningen hänwisade till dessa sina gerningar såsom tecken. Derföre äro Hans ord här att förstå så, att sådana **utomordentliga** tecken, som här begärdes af Honom, icke skulle gifwas. Dock skulle ännu ett tecken gifwas, wigtigare än alla andra tecken, det tecken hwarpå Hans kyrka hwilar såsom på sin grundwal, nemligen Jonæ profetens tecken. Hwad Herren dermed menar, se wi af Matth. 12: 40, der Han tyder det på sin död och uppståndelse. På detta tecken stöder sig hela evangelium, såsom wi se af apostlarnas predikningar och bref, detta tecken utgör sjelfwa hjertat och kärnan i hela christendomen, detta tecken är allas deras lif och frid, som äro eller någonsin warit Guds barn, deras segerkraft, som någonsin öfwerwunnit synden, werlden och döden, deras fröjdeämne och salighet, som här eller i himmelen sjunga Lammets lof. I detta tecken är allt Guds frälsningsråd, all sanning, all nåd, sammanfattadt och lagdt oß under ögonen. Derföre är det ock det tecken, mot hwilket otron i alla tider mest

lupit till storms. Ty det wet hwar och en: står detta tecken fast, då skola aldrig helwetets portar blifwa det rike öfwermäktiga, som derpå är bygdt; men faller detta tecken, då är evangelium en saga, en förförelse, en lögn, wisserligen ljuf, men dock en lögn, och de som trott, lefwat och dött derpå, äro då de eländigaste af alla menniskor, bedragna, grymt bedragna. Men Gud ware lof! Det står ewigt fast och skall ännu alltid wara det tecken, mot hwilket alla otrons wäldigheter skola krossas och brytas i spillror.

Detta tecken är derföre ett tecken både till fall och till upprättelse (Luc. 2: 34). Det är ett tecken till fall för alla Christi fiender. Ty tänk, om Christus är död och åter lefwande worden, o hwad det skall blifwa för en dag för fienderna, när de få se Honom komma i himmelens sky! Hwad skall då skyla dem? Men ett tecken till upprättelse är det för alla syndare, som begära nåd. Ty tänk, att Christus är död och åter lefwande worden! Det måste dock betyda mer än alla de tecken af synd och elände, som jag i mitt hjerta märker. Känner jag mig förlorad, kall, hård och död, anklagar mig lagen, förskräcker mig döden — här har jag dock ännu Jonæ profetens tecken. Och hwad säger det mig? Säger det, att Gud ämnar förkasta mig? Säger det, att mina synder icke äro borttagna, eller att jag ännu är i dödens wåld? Nej, det talar om Guds kärlek, det talar om ett sönderrifwet skuldregister, det talar om ett ewigt lif för syndare, som woro döden wärda. Och tage det tecknet bort den som kan! Nej, när throner äro grusade, när mäktiga konungar och kejsare äro wordna mull igen, när mästerwerk af mensklig lärdom och skarpsinnighet stå och falla sönder i gamla boksamlingar, då skall Jonæ profetens tecken ännu stå till folks baner (Es. 11: 10), och i deß kraft skall en skara syndare, galna för werlden men utwalda af Gud, tåga mot himmelen. Och när den stora, sista dagen inbryter, då solen mister sitt sken, då månen wändes i blod, då stjernorna falla af himmelen, då himmelens krafter bäfwa, då skall omkring detta tecken höras ett ewighetens jubel från en skara, den ingen räkna kan, en skara af stora, men i detta tecken saliggjorda syndare. Hallelujah! Herren ware lofwad ewinnerligen! Amen.

Tjugondeandra Söndagen efter Trinitatis.

Text: Matth. 18: 15—22.

Men om din broder syndar dig emot, så gack och straffa honom mellan dig och honom allena; hörer han dig, så hafwer du förwärfwat din broder o. s. w.

Här gifwer Herren sina lärjungar några synnerligen wigtiga och angelägna förmaningar, beträffande den rätta, christliga sammanlefnaden. Wore de kära christna idel ande, så skulle sådan förmaning icke behöfwas, såsom den ju icke skall behöfwas i himmelen, der de skola wara fullkomligt rena. Men eftersom de här på jorden ännu dragas med köttet, uti hwilket all orenlighet bor, så behöfwa de dagligen denna och alla andra förmaningar, hwilka wisa dem, huru de böra döda köttets gerningar med anden. Ty af denna köttets orenlighet utflödar såwäl all annan synd som ock det, att den ene brodren syndar den andre emot genom kärlekslöshet, försumlighet och förnärmelse på allehanda wis både i tankar, ord, åtbörder och utwertes gerningar. När nu dertill kommer, att den brodren, mot hwilken en annan syndar, ock har kött, så att den andres försyndelse sticker uti honom och han deraf warder mißlynt, olustig och retad, kommer ock dertill djefwulen och lägger sig emellan dem, å ena sidan ursäktande och förswarande den, som syndat, på det han icke må förödmjuka sig och bedja om förlåtelse, å andra sidan underblåsande den andres wrede, på det han icke må wara willig till förlåtelse, då kunna wi lätteligen räkna ut, huru nödigt det är, att Herren gifwit oß denna förmaning, samt huru wigtigt det är, att wi densamma med allt allwar akta och efterfölja, om wi annars icke wilja, att djefwulen skall alldeles uppfräta och förderfwa oß.

Om din broder syndar dig emot. Med dessa ord will Herren säga oß, att när wi blifwa christna samt komma in i de trognas gemenskap, wi icke der skola wänta att finna idel rena helgon, utan twertom göra oß beredda att der finna en skara skröpliga syndare, emellan hwilka ett inbördes försyndande ofta skall ega rum, hwaraf äfwen wi skola få wår del. Göra wi oß icke beredda på detta utan tänka, att wi nu skola wara komna bland idel rent och fromt folk, der idel helighet skall wara att finna, då skola wi icke kunna undgå, att blifwa förbryllade samt stöta oß på Christi lärjungar, när wi få se deras skröpligheter, som wi icke wäntade. Det skall då gå oß, såsom det gick Judarna. Ty såsom de wäntade i Messias en herrlig Konung och derföre, när Han kom, stötte sig på Hans skröpliga framträdande, emedan der icke war den dägelighet, som dem kunde behaga, så skola wi ock snart förtwifla om Guds rike, om wi icke i tid göra oß förtrogna med den tanken, att det är ett för ögonen skröpligt och syndigt rike, hwars rätta herrlighet icke skall warda uppenbar, förrän Christus återkommer. Göra wi oß deremot förtrogna med denna tanke, då skola wi icke lätt förbryllas utan kunna, när wi ock få se det, säga: "Nuwäl, det är intet annat, än hwad jag redan wet; här är derföre min tid att i kärleken fördraga, twå min broders fötter och hjelpa honom att bära sin börda, i morgon skall han nödgas göra mig samma tjenst tillbaka".

Detta weta wi nu allesammans efter kunskapen. Men ack huru litet wi besinna det. När en först blir christen och kommer från de ogudaktigas hop i de christnas krets samt der ser, med hwilken broderlig glädje de annamma honom, huru de fröjdas öfwer den Guds nåd, som är honom wederfaren o. s. w., då ligger genast den tanken nära för handen, att han aldrig der skall få skåda annat än en alltid lika brinnande kärlek. När han derföre får se Guds rikes skröpliga hwardagssida, så skall det sannerligen fordras en synnerlig Guds nåd, om han ännu skall kunna i tron skåda igenom skröpligheten, så att han icke stöter sig derpå, faller och förlorar kärleken ur sitt hjerta. Dock mindre underligt är detta, än att det ofta går dem sammalunda, hwilka sedan många

år warit christna samt derföre hafwa en långwarigare erfarenhet af Guds rikes skröpligheter både i dem sjelfwa och andra. När wi först komma på en ort och lära känna de christna der, då är det helt naturligt det första, wi få se, deras glädje i Herren, deras kärlek, deras nit om Guds rike, deras endrägt i tron och andra Andens frukter. Deraf är det då mycket snart gjordt, att wi om dessa christna fatta den meningen, att de äro mycket älskligare, kärleksfullare, af Anden mycket mer uppfyllda än christna på andra orter, der wi tillförene warit, och bland hwilka wi wistats längre tid. När wi derföre efter någon wecka få se samma skröpligheter, samma elände o. s. w. häfta wid dem som wid andra christna, då skola wi få plikta för sådant oförstånd. Ty då skola wi deraf taga anstöt just i samma mån, som wi gjort oß höga föreställningar om deras synnerliga fromhet. Och då skall det wißt wara ett under, om icke kärleken skall lida stort afbräck.

Med detta förhåller det sig alldeles sammalunda som med en annan erfarenhet, hwilken wäl alla christna få göra. När wi nemligen först komma till tron, tänka wi, att wi alltid, sålänge wi äro i Christus, skola få känna oß lika fria, glada, fromma och gudfruktiga som under de bröllopsdagar, i hwilka wi lefwa. Deraf följer, att när wi få se motsatsen, äro wi straxt färdiga att mißtrösta om allt Guds werk i wåra hjertan, så att det är ett riktigt under, om wi icke rent af lida skeppsbrott på tron. Såsom ock, Gudi klagadt, åtskilliga göra, de der taga sådan anstöt deraf, att de börja se sig om efter en annan wäg, på hwilken de kunna blifwa frommare, än tron kan göra dem, och wika så af på gerningarnas wäg, bortkastande Christus.

Deraf skall man nu lätteligen finna, huru nödigt det är att döma alla andliga ting andligen d. ä. efter Guds ord och icke efter förnuftet. Då skall man, när man får erfara saliga förnimmelser af Andens werk i hjertat, kunna likwäl hålla det fast, att man icke annat är än en usel syndare, hwaraf åter skall följa, att när man får se, att man werkligen är en usel syndare, man icke bortkastar tron och Christus utan kan hålla det fast, att man dock i Honom är ett Guds barn. Sammalunda

skola wi då ock, när wi få se andra christna brinnande i anden, fulla af tro och kärlek o. s. w. kunna säga: "De äro dock werkligen intet annat än skröpliga syndare", hwaraf åter skall följa, att när wi en annan dag få se deras skröpligheter, wi deraf icke förbryllas eller förlora kärleken, utan kunna säga: "De äro dock werkligen christna och Guds älskliga barn".

Sålunda will då denna text först lära oß den för förnuftet omöjliga konsten att uti syndare se Guds barn, samt bereda oß på att uti Guds rike finna ett sådant rike, som är stadt i synder, der det dagligen skall förekomma, att den ene syndar den andre emot. Sedan will han ock lära oß, huru wi under sådana förhållanden skola rätt och christligt bete oß, på det wi icke må af djefwulen förderfwas.

Gack och straffa honom mellan dig och honom allena. Det är nu det första Herren will, att wi skola göra mot den syndande brodren. Först och främst will Han icke, att man skall låta synden wara ostraffad. Ty det är icke den rätta christliga kärleken, som icke bryr sig om eller aktar brodrens synd. Det låter wäl godt och så, som wore det idel kärlek, att en kan säga: "Nuwäl, min broder har syndat mig emot, det will jag icke fästa mig wid utan låta det wara samt förlåta honom". Men sådant är dock kött och brist på den rätta kärleken. Ty först och främst gör jag min broder skada dermed, att jag icke straffar honom, på det han må föra sig till sinnes sin synd, bekänna henne och bedja om förlåtelse; för det andra kan på detta sätt icke annat ske, än att dock i mitt hjerta qwarstadnar någon tagg, som, om den än icke gör mig i hjertat bitter emot min broder, dock gör mig mot honom likgiltig och olustig, så att jag icke kan med samma innerlighet som förr älska och se på honom; för det tredje kommer ett sådant förlåtande icke så mycket deraf, att man älskar sin broder, som fastmer deraf, att det är för den gamla naturen motbjudande att sålunda sänka sig ned till sin syndande broder för att upprätta och hjelpa honom, hwaremot det går mycket lätt för den gamle Adam att wända honom ryggen och icke bry sig om, hwad han har syndat; för det fjerde skall

jag ock dermed så tillwida ofta göra min broder orätt, att jag bär falska mißtankar emot honom. Ty många gånger skall det hända, att när jag tycker, att min broder syndat mig emot, jag fullkomligt tager miste. Går jag då till honom och straffar honom och hör hans förklaring, blir sådant upplyst, så att i stället jag sjelf blir straffad och förödmjukad samt får blygas. Går jag åter icke till honom, så fortfar jag att mot honom hysa falska mißtankar, hwilket icke stämmer öfwerens med kärleken. Derföre: skall en riktig kärlek — en kärlek, som består icke deri, att man är likgiltig för sin broder och önskar honom intet ondt, utan deri, att man werkligen af hjertat älskar — skall en sådan kärlek kunna ega bestånd mellan bröder, af hwilka den ene försyndat sig mot den andre, då måste en uppgörelse inför Herren emellan dem ske, så att den ene icke får blifwa ostörd i sin synd, den andre icke heller i sitt agg. Och detta will Herren, att wi icke blott skola höra utan äfwen öfwa och efterkomma, om det ock känns swårt.

Men hwem skall wäl börja med att gå till den andre? Swar: utan twifwel den, som har försyndat sig. Dock om han icke kommer till mig och beder om förlåtelse, så får jag icke säga: "Det är han, som syndat; hans pligt är att komma till mig, jag är icke skyldig att gå till honom." Ty att han icke kommer, det kan bero på många omständigheter. Först kan nemligen fallet wara, att han i werkligheten icke syndat mig emot, ehuru jag så tycker; för det andra kan det hända, att han wäl syndat men icke inser sin synd; för det tredje kan det hända, att han tycker, att det är jag, som syndat mot honom, eller att wi äro lika skyldiga begge twå; för det fjerde kan han inse sin synd men af djefwulen för tillfället wara så hårdt bunden, att köttets motwilja mot att förödmjukas ännu behåller öfwerhanden. Derföre will Herren här för det andra lära mig, att jag bör i kärleken förekomma honom, så att jag går och straffar och upprättar honom samt, om jag tillika syndat honom emot, hwilket wäl är det wanliga — ty der en börjar synda, der lär wäl den andre fortsätta — att jag då bekänner honom min synd. Att jag i stället, så att säga, i min

sängkammare förlåter honom eller tänker: "Wi hafwa syndat begge twå och kunna derföre hwar på sitt håll förlåta hwarandra", det är wäl lättare för Adam, men deraf skall kärleken afkylas, ja kanske helt och hållet förkolna.

För det tredje lärer mig Herren här, att jag icke skall följa köttet så, att jag går till en annan och sqwallrar eller klagar på min broder, ännu mindre att jag gifwer sådant sqwaller sken af hjertligt medlidande och deltagande med min broder, hwilket sannerligen är djefwulens glädje, utan att jag går till min syndande broder sjelf och straffar honom mellan mig och honom allena. Det skall wißt blifwa oändligt swårt för köttet, men hwad gäller? Herren will hafwa det af oß. Och Han är wärd, att wi lyda Honom, synnerligen som det endast är för wår egen wälfärd Han begär det.

Deraf wet jag ock min pligt, när någon kommer till mig och klagar på sin broder, nemligen att jag då först spörjer, om han straffat sin broder mellan sig och honom allena. Har han det icke gjort, då skall jag icke widare höra på hans klagomål utan allwarligt straffa honom samt genast wara betänkt på, huru jag måtte sammanföra honom med sin broder till ömsesidig bekännelse, bestraffning och förlåtelse (Matth. 5: 9). Hwar jag det icke gör utan hörer i stället på hans klagomål, der hjelper jag honom att bryta dessa Herrens ord samt gör mitt till för att förderfwa twenne själar, för hwilka Christus har lidit döden.

För det fjerde wisar Herren här, hwad som bör wara min bewekelsegrund att gå och straffa min broder, när Han tillägger: **Hörer han dig, så hafwer du förwärfwat din broder.** Det är: jag bör då besinna först, att han är min **broder,** köpt med samma dyra blod som jag, lika dyrt aktad för Guds ögon samt genom tron medarfwinge med mig till samma Guds herrlighet, för det andra att det är något så förfärligt å färde, att denne min broder är i fara att blifwa förlorad, om han får blifwa ostörd i sin synd, för det tredje att Herren will hafwa mig till sin medhjelpare att förwärfwa, winna honom, på det han icke må råka i en så förfärlig ändalykt utan komma till bättring och upprättelse

gen *). Gud hjelpe oß att ſtadna inför ſå högſt allwarliga ſaker och beſinna oß. Djefwulen ſkall wäl förſöka bedraga oß, ſtällande för oß allehanda ſnaror. Å ena ſidan ſkall han anwända wår ifwer och wårt arbete att annars winna ſjälar för Guds rike ſå, att han dermed alldeles oförmärkt måtte leda wåra hjertan förbi wigten af lydnad för Herrens ord i detta ſtycke, hwilken lydnad är för köttet mycket mer påkoſtande än att gifwa hundra riksdaler åt miſſionen. Å andra ſidan — om wi äro ſå ſlummeraktiga, att han kan gå ſå groft till wäga — ſkall han wäl förſöka lära oß att af wår broders ſynd draga den ſlutſatſen, att han icke är wår broder utan allenaſt en ſkrymtare, mot hwilken man icke är pligtig göra, hwad Herren här bjuder, att man ſkall göra mot en **broder.**

Det är otroligt, huru wigtig denna ſak är och huru litet den beſinnas. Hwilket man ock kan ſe på de otaliga miſshälligheter, ſom uppkomma och beſtå mellan Guds barn. Der går ju, Gudi klagadt, alltför ofta den ene och miſstror och ſuckar mot den andre ſamt är full af oluſt emot honom. Ändock ſaken ſkulle i de allra fleſta fall wara hjelpt dermed, att man lydde denna Herrens förmaning. Ja kanſke ſkulle det ock, om man lydde denna förmaning, gemenligen befinnas, att detta groll icke ſå ofta beror derpå, att min broder werkligen ſyndat mig emot, ſom derpå att jag, förledd af falſka rykten eller ock af mina egna ögon, går och tror, att han gjort det, utan att likwäl ſå är. Behöfwa wi i några ſtycken på allwar göra bättring, ſå är ſannerligen detta ett. Gud öppne wåra ögon i tid, att wi icke här må gå alldeles owetande till fördömelſe. (Jac. 5: 9.)

Har nu emellertid min broder ſyndat mig emot och jag går och ſtraffar honom, men han icke will höra mig, då ſäger Herren, att jag dock icke bör ſläppa honom eller förargas på honom eller i mitt hjerta fördöma honom, utan då bör jag beſinna, att han är i en ännu farligare ſtällning än genom ſjelfwa den ſynd, ſom han har gjort. Detta bör då göra mig mycket mer bekymrad och ange-

---

*) Att detta är betydelſen af ordet "förwärfwa", kan ſes af 1 Cor. 9: 19 och 1 Petr. 3: 1, der ſamma ord ſtår i grundtexten.

lägen om hans winnande, så att jag går och tager en eller twå pålitliga samt i saken opartiska bröder med mig. Med dem bör jag då återwända till honom och säga: "Käre broder, eftersom djefwulen hafwer satt sig det i sinnet, att han skall förderfwa oß, och fara är för handen, att den kärlek, som emellan oß warit och bör wara, blifwer söndersliten, så att wi i stället börja sucka emot hwarandra, så har jag kallat dessa bröderna till, på det de må wara wittnen emellan oß och wår sak med deras tillhjelp blifwa uppgjord i frid." Ett sådant förfarande är så mycket angelägnare, som det lätt will hända, att när de twå äro mellan fyra ögon, hwilket dock alltid först bör ske — det kan hända, säga wi, att den, som skall straffa, låter sig af köttet retas till wrede, så att han icke "slår sin broder wänligen", synnerligen om brodern icke genast gifwer sig skyldig utan säger emot. Men der den straffande sålunda förgår sig emot kärleken, der blifwer det för den andre allenast desto swårare att förödmjuka sig. Ty bitterhet wäcker bitterhet tillbaka, synnerligen der ett ondt samwete förut är. Komma då ytterligare en eller twå bröder till, så kan saken lugnare afhandlas och den felande kraftigare hjelpas, så att köttet icke får behålla öfwerhanden hos honom, utan anden winner och han förödmjukar sig.

Tänk nu, huru det skulle se ut i Guds församling, om ett sådant kärlekens förfarande wore i flitig öfning. Och du, som har någon mißhällighet med din broder samt skyller i ditt hjerta honom derför, tänk efter, om icke denna fortfarande mißhällighet beror derpå, att **du** icke warit Herrens ord lydig i detta stycke! Eller — om du har i **gerningen** gjort, hwad här står, har du ock gjort det för att **hjelpa** och **upprätta** din broder ur hans synd? Eller har du gjort det för att släcka din harm eller för att sjelf erhålla upprättelse? Om du ärligt ransakar dig inför Herren, skall du kanske nödgas säga: "Min synd är större än min broders." Men då wet du ock, huru du bör gå till Herren och till din broder, förödmjuka dig och bekänna din mißgerning.

Har emellertid allt tillgått på det sätt, som här står, och i den kärlek, som af Christi sinne kommer, men den syndande brodren ändock icke will höra, då bör man icke

ännu gifwa honom förlorad, utan då skall man säga det åt församlingen, på det han må af denna blifwa straffad, om han så kunde komma till förödmjukelse och bättring.

Se här, med hwilken långmodighet Herren will, att syndare skola behandlas! Han är icke den, som hastigt gifwer dem förlorade. Nej, Han wet, hwad deras frälsning kostat Honom. Äfwen der de icke sjelfmant inse eller bekänna sin synd; äfwen der de icke bekänna henne, ehuru de warda af en straffade, ja äfwen der de icke bekänna henne, fastän twå eller tre bröder straffa dem — icke ens der will Han uppgifwa deras salighet utan ännu försöka medel att hjelpa dem. Gud gifwe oß nåd att rätt akta detta dels till wår egen tröst, när wi känna wår grufliga synd, dels ock på det wi må upplifwas att winnlägga oß om samma långmodighets öfwande mot andra syndare, synnerligen mot dem, som äro wåra bröder i tron, och hwilka dock för tillfället enligt dessa Herrens ord kunna ligga under en så förskräcklig köttets öfwermakt.

Med "församlingen" menar Herren icke synagogan eller Judarnas församling, hwilken **aldrig** i Nya Testamentet kallas församlingen (ecclesia, kyrkan), såsom här står, utan sin församling, den christna kyrkan, om hwilken Han redan talat i kap. 16: 18. I dessa ord: "Säg det åt församlingen", är således fråga om, hwad wi kalla kyrkotukt, denna så wigtiga lifsangelägenhet för Christi rike på jorden.

Men hwad skola wi här säga, när wi i ljuset af dessa Herrens ord se på den evangeliska kyrkan serskildt i wårt land? O det wore ju wärdt att gråta blod, när wi se, huru dessa Herrens ord äro snart sagdt aflysta derigenom, att lydnad för det, som Herren här befaller, är omöjliggjord. Ty hos oß är det kommet derhän, att icke blott uppenbart andligen döda och ogudaktiga, swärjare, kortspelare, drinkare o. s. w., utan äfwen förnekare och bespottare af den guddomliga sanningen samt fiender till Guds rikes framgång, deresf de icke äro af borgerlig lag till brott förwunna, icke blott **få** utan **skola** och måste räknas till wår kyrka, förhindras icke heller att blifwa och wara deß prester och lärare ja t. o. m. biskopar, om de blott förete nödiga betyg om föreskrifna studier. Ja om de än sjelfwa öppet

förklara sig för hedningar, så måste de dock räknas tillhöra den evangeliskt lutherska kyrkan, ty dit skola nu räknas alla de, som icke formligen öfwergått till ett annat i riket tillåtet religionssamfund. Men som i riket intet hedniskt religionssamfund är tillåtet, så måste de räknas till den evangeliskt lutherska kyrkan, trots sin öppna bekännelse och sitt uppenbara förakt för denna kyrka och hennes nådemedel.

Huru detta öfwerensstämmer med Guds ord och evangelium, derom må hwar man döma. Huru det öfwerensstämmer med Luthers lära, efter hwilken wår kyrka kallar sig lutherſk, det må wi låta Luther sjelf säga oß på ett af de ställen, der han klaraſt talar om kyrkan. Så säger han i evangeliipredikan på tjugonde Sönd. efter Trinitatis. "Kyrkan på jorden är, såwida man talar om den utwertes gemenskapen, en samling af dem **som höra, tro** och **bekänna** evangelii rätta lära om Christus samt **hafwa hos sig den Helige Ande,** hwilken **helgar** dem och **werkar** i dem genom ordet och sakramenterna. Dock finnas ibland dem några, som äro falska christna och hycklare, **men likwäl endrägtigt hålla sig** till samma lära samt hafwa del i sakramenterna och andra kyrkans utwertes embeten. Ty sådana måste de christna tåla i sin församling och kunna icke genom några menskliga åtgärder hindra och afhålla dem från att komma ibland sig eller utesluta och afskilja dem från sin gemenskap. Ja, de kunna icke ens känna eller urskilja alla utan måste tåla dem och låta dem förblifwa bland sig, **dock blott så länge** tills Gud sjelf kommer med sin dom, så att **de blifwa uppenbara** och sjelfwa genom **sitt onda lefwerne** eller ock genom **falsk tro** och **partiwäsende lägga i dagen,** att de icke äro rättskaffens christna."

Här äro Luthers ord klara och otwetydiga, och jemförer man med dem tillståndet inom wår kyrka, då måste man sannerligen förskräckas. O land, land, land, du som berömmer dig af evangelii ljus, hwi will du icke akta de nådeskatter, du har, utan låta dem förtrampas, tilldeß Gud tager dem ifrån dig? O land, land, land, hör Herrens ord, att icke den dag må komma, då äfwen från ditt rum ljusastaken warder bortstött!

Men hwad hafwa Christi lärjungar under sådana

förhållanden att göra? Det är en fråga, hwilken under tiotal af år med oro och bekymmer warit afhandlad bland dem, som hafwa hjerta för Josephs skada, och i hwilken fråga äfwen wi wilja gifwa wår enfaldiga mening till känna. Skola de bryta med denna kyrka och skilja sig helt och hållet ifrån henne? Wi tro det icke. Och det af följande skäl. För det första wisar Herren synnerligen genom de nådeswindar, som Han under de sednare åren låtit blåsa inom wår kyrka, samt genom de stora förbättringar, som under samma tid skett, att **Han** ännu icke öfwergifwit henne utan har tålamod. Men har **Han** tålamod, som wäl kunde låta sina domar inbryta, bidar **Han** ännu, då böra wi ock hafwa tålamod och bida. För det andra hafwa wi, trots kyrkans nyss nämnda grufliga refwor, dock ännu genom Hans barmhertighet så mycket godt i behåll, att i många länder de christna skulle jubla af glädje och lof, om de finge, hwad wi hafwa! Tänkom, huru många lefwande lärare Han under de sednare åren gifwit wår kyrka, hwilken frihet wi hafwa fått att samlas omkring och bruka alla nådens medel, att enskildt och offentligt bekänna Jesu namn o. s. w. För det tredje har ock erfarenheten wisat, att sådant frånskiljande icke ledt till det åsyftade målet. För det fjerde kunna wi icke annat än anse det andliga lif, som genom Guds nåd inom wår kyrka uppblomstrat, såsom en surdeg, hwilken icke bör draga sig bort derifrån utan efter icke blott Luthers utan ock Christi och Hans apostlars exempel der qwarblifwa, tilldeß han antingen **genomsyrar** hela degen eller ock sjelf blifwer **utkastad.** Endera måste snart ske. Derföre bidom med Herren ännu en liten tid! Tillståndet är wäl grufligt men icke hopplöst.

Men skola wi då hafwa ett sådant tålamod, att wi blunda för kyrkans refwor och låta oß med dem nöja, såsom kunde och borde det icke blifwa annorlunda? Bort det! Låtom oß här ropa och icke förtröttas! Låtom oß först ropa till Herren, ty Han allena kan gifwa, hwad som fattas. Låtom oß ock sedan ropa öfwer hela landet, att själar måtte wakna till besinning äfwen i detta wigtiga stycke samt börja — äfwen de i sin ordning — ropa emot det onda. Och warom wissa: kan den orättfärdige domaren icke i längden motstå den fattiga enkans rop, mycket mindre

skall den rättfärdige Guden tillstoppa öronen för sina utwalda, som ropa till Honom dag och natt (Luc. 18).

Men säger någon: "Böra wi icke ock, under det wi ropa till Herren, se till, att wi lyda Hans tydliga ord? Eller skola wi ropa och lägga armarna i kors, der wi dock se Guds wilja tydligt uttalad? Korteligen: kunna och böra wi icke något göra eller på något sätt gripa werket an, att det må blifwa annorlunda?" Swar: Wi kunna och böra göra det. Guds barn kunna och böra sluta sig tillsammans och inom sig börja öfwa kyrkotukt, såsom det, Gudi lof, redan mångenstädes sker. Det är på det sättet den andliga surdegen skall angripa och genomsyra hela degen, på det sättet **att den inom sig sjelf börjar jäsa.** Det will säga: Guds barn böra börja att inom sig öfwa det, hwaraf de wilja, att hela det utwertes kyrkosamfund, inom hwilket de lefwa, skall genomträngas. Men stadnom här ett ögonblick! Här är ännu något wigtigare att göra. Speglom oß i dessa Herrens ord: Om din broder syndar dig emot, gack och straffa honom mellan dig och honom allena; hörer han icke dig, tag ännu en eller twå med dig o. s. w. Detta är begynnelsen till den rätta andliga tukten och förutsättningen för all lefwande kyrkotukt. Utan den förra skall den sednare aldrig kunna uppehållas, de yttre formerna må wara huru förträffliga som helst. Och om nu Herren komme och frågade oß: "Huru hafwen I lydt och huru lyden I Mig i detta första stycke? Är detta stycke i flitig öfning bland eder?" — hwad skulle wi swara? Kanske skulle wi då inför wåra samweten få icke ringa del i skulden till de kyrkans refwor, för hwilkas skull wi kanske utan denna besinning skulle wara färdiga att löpa ifrån henne och twå wåra händer. O låtom oß börja lyda från början! Det skall wara wägen till att få, hwad derefter följer. Men lyda wi icke i det första stycket, ho will då få oß det andra? Den der hafwer, honom skall warda gifwet, säger Herren. Och finner Han oß först i denna lydnad, då skall Han sannerligen icke dröja att krossa allt det, som will hindra oß i den lydnad, som derefter följa bör. Derföre låtom oß tala till wåra bröder och säga: "Käre bröder, att så illa bland oß tillstår uti många stycken,

det hafwa wi sjelfwa förskyllt; derföre må wi icke skylla den ene på den andre utan mangrannt göra bättring och förödmjuka oß för Herren wår Gud samt börja att ibland oß sjelfwa aflägga allt förtal och onyttigt sqwaller och i stället öfwa den kärlekens och långmodighetens bestraffning, som Herren här will finna uti sin församling på jorden".

Härom wore wisserligen ännu mycket att tillägga, men wi måste återwända till texten. Är det nu så, att den syndande blifwit hafd inför församlingen samt der blifwit i kärleken såsom inför Herrens ansigte straffad, men han ändå icke will böja sig, då skall man icke widare hålla honom för en broder utan för en publikan och en hedning. Detta tillämpade apostlarna sedermera (när de christna efter första pingstdagen blifwit ordnade i serskilda församlingar), så att de uteslöto en sådan äfwen från den yttre församlingens gemenskap, dock äfwen detta icke i ondska, icke heller blott af angelägenhet om församlingens renhet, utan äfwen såsom ett medel till den syndandes ännu möjliga omwändelse, "till köttets förderf på det anden måtte blifwa salig på Jesu Christi dag" (1 Tim. 1: 20, 1 Cor. 5: 5).

Men med hwilken myndighet och makt Herren här bekläder i första hand sina apostlar, till hwilka Han talar dessa ord, sedan ock sin församling, för hwars räkning Han gifwer apostlarna dessa föreskrifter, det kunna wi se, när Han tillägger: **Sannerligen säger Jag eder: Allt det I binden på jorden, det skall wara bundet i himmelen, och allt det I lösen på jorden, det skall wara löst i himmelen.** Detta är sannerligen egnadt att i wåra hjertan inpregla, hwilken hög ära och wärdighet denna Hans skröpliga och klena hjord har i Hans ögon. Men på samma gång är det ock den allra kraftigaste maning till församlingen att i Herrens fruktan wandra denna sin höga kallelse wärdigt. Tänk dock på, hwad det är, att denna församling af idel arma, eländiga, förtappade, allenast af nåd upptagna syndare i Hans ögon gäller så högt, att Han meddelar henne sin egen rätt att förlåta synder eller att under domen binda de obotfärdiga!

Till yttermera bekräftelse af denna makt förklarar Han dem: **Yttermera säger Jag eder: der två af eder**

komma öfwerens på jorden, hwad ting det helst kan wara, som de bedja om, skall dem det wederfaras af min Fader, som är i himmelen. Detta åter bestyrker Han dermed, att Han tillägger: **Ty hwar två eller tre äro församlade i** (eller egentligen: **till**) **mitt namn,** d. ä. med affeende på eller i en angelägenhet, som rörer mitt namn, **der är Jag midt ibland dem.** Dessa ord hafwa wäl i och för sig en allmän giltighet, i "hwad sak det wara må", nemligen som rör Hans namn, samt äro såsom sådana fulla af de tröstligaste lärdomar, till hwilkas nödtorftiga framställning det skulle behöfwas många predikningar. Men såsom sammanhanget wisar, äro de här af Herren lämpade på den serskilda sak, hwarom texten handlar. Och då utgöra de en förklaring och bekräftelse af församlingens makt att lösa och binda samt wisa derigenom, å ena sidan med hwilken omsorg, bön och gudsfruktan, å andra sidan med hwilken fullkomlig tillförsigt och frimodighet Herren will, att Hans församling uti sådana stycken skall gå till wäga. Men då wi se, huru mycket annorlunda det i wår kyrka tillstår, än Herren här säger, då böra wi wisserligen ock anwända denna bestämda förssäkran till det kraftigaste stöd för såwäl enskild som gemensam och offentlig bön, att Herren genom sin barmhertighet och makt måtte åt wår kyrka återställa den ordning, som Han i denna text fordrar. Ty det är sannerligen en angelägenhet, som rör Hans namn.

När lärjungarna hörde detta samt förmärkte, hwilken angelägenhet det war i Herrens hjerta om syndares förande till bättring och syndernas förlåtelse, när de syndat, då steg Petrus fram och frågade: **Herre, huru ofta skall en broder synda emot mig, och jag skall förlåta honom det?** Och då de skriftlärda lärde, att tre gånger woro nog, menade wäl den käre Petrus, att han talade mycket christligt och wäl, när han sade: **Äro sju gånger nog?** Ty för den menskliga naturen är wäl knappt någon gerning så swår som en full och hel **upprepad** förlåtelse. Att derföre förlåta samma broder sju gånger syntes honom böra wara nog. Men Herren swarade: **Jag säger dig: icke sju gånger utan sjutio sinom sju gånger,** d. ä. utan uppehåll, så ofta han bryter dig emot samt wänder sig

om till dig och säger: Mig ångrar det (Luc. 17: 4). Ty Christi rike är ett sådant rike, deri skall wara en beständig förlåtelse; emedan der är ett beständigt syndande. Först och främst synda wi dagligen och i mångahanda mått mot **Honom** genom allehanda otro, twifwel, kallsinnighet o. s. w. samt äfwen utwertes syndafall, för det andra synda wi ock dagligen och i mångahanda mått både i tankar, ord och gerningar emot **bröderna.** Derföre behöfwa wi sjelfwa en daglig och ständig syndaförlåtelse både af Herren och af bröderna. Men behöfwa wi sjelfwa sådan förlåtelse och will Han, så ofta wi bekänna synderna, det ware sju eller sjutio sinom sju gånger om dagen, förlåta och rena oß, då will Han ock, att wi skola deraf bewekas och lära att sammalunda inbördes förlåta. Ja, så nitisk och angelägen är Han i detta stycke, att om wi icke wilja sålunda förlåta, så skall det äfwen wara ute med Hans förlåtelse, såsom den liknelse om de tiotusen punden wisar, hwilken Herren framställer just till förklaring af dessa sina ord. Och på det wi dagligen måtte hafwa wigten häraf för ögonen, har Han deßlikes i bönen "Fader wår" lärt oß att i den punkten, der wi bedja om wåra egna synders förlåtelse, tillägga: "Såsom wi ock förlåta dem oß skyldiga äro".

Sålunda hafwa wi i denna text de allra wigtigaste lärdomar beträffande den inbördes christliga sammanlefnaden. Och tänk, huru mycket annorlunda det skulle bland oß stå till, om sådan broderlig bestraffning och förlåtelse wore bland oß i daglig öfning. O huru mycken samwetets ofrid wi skulle bespara oß sjelfwa, huru mycken försmädelse wi skulle bespara wår Herres Christi namn och evangelium, huru många slitningar wi skulle bespara Hans rike! Låtom oß derföre börja med allwar betänka Herrens ord: Om I detta weten, saliga ären I, om I det gören!

Ja, Herre Jesu, sänd oß din Helige Ande och upptänd i oß en rätt brinnande inbördes kärlek! Gif oß ditt sinne, att wi ock måtte börja wandra i din efterföljelse! Herre Jesu, hjelp din kyrka och bota hennes grufliga refwor! Amen.

Tjugondetredje Söndagen efter Trinitatis.

Text: Marc. 12: 41—44.

Och satte Sig Jesus twert emot offerkistan och såg uppå, huruledes folket lade penningar i kistan, o. s. w

---

"Mina tankar äro icke edra tankar, och mina domar äro icke edra domar", säger Herren hos profeten Esaias. Och dessa ord hafwa en god tillämpning på denna berättelse. Ty här fäller Herren en sådan dom, som går alldeles uppöfwer och emot alla wåra tankar. Wisserligen kunna wi, eftersom wi nu känna denna berättelse, med munnen fälla samma dom, men i werkligheten döma wi dock annorlunda. Om t. ex. någonstädes hålles en kollekt för Guds rike och man wid kollektens uppräkning bland de många små penningarna finner en sedel på hundra eller tusen riksdaler, straxt falla ögonen med synnerlig tillfredsställelse på denna, och blir sedan frågan, till hwilket belopp den största gåfwan uppgick, då heter det genast med full wißhet: "ända till hundra riksdaler", och då wet ingen, om icke detta war den minsta gåfwan, och ingen tänker derpå, att kanske en örepenning, som låg der, i himmelen gällde såsom långt mer än hälften af hela kollekten. Det göra nu wåra köttsliga ögon, som trots allt wårt bättre wetande dock se efter det, som **lyser** stort. O, när skola wi lära oß se med Guds ögon!

Offerkistan eller, såsom det efter orden heter: "skattgömman", bestod enligt gamla judiska berättelser af tretton trumpetformiga kistor. Den war belägen i qwinnornas förgård samt bestämd till mottagande af tempelskatterna och friwilliga bidrag till templet.

Wid denna offerkista satte Sig nu Herren för att se, huru folket lade penningar i kistan. Dermed gifwer

Han oß den första lärdomen i wår text, nemligen huru Han ser efter wåra gerningar och granskar dem. Hwilket ock alltid är en wigtig samt behöflig lärdom och påminnelse. Herren will wäl icke hafwa dessa gerningar såsom en köpeskilling för sin nåd och syndernas förlåtelse, men Han will hafwa dem såsom wittnesbörd om den genom tron i hjertat födda nya kärleken. Deraf kommer ock den stora wigt, som den Heliga Skrift från början till slut lägger på gerningarna. Se t. ex. texten om den yttersta domen! Nåd skola wi hafwa för nåd d. ä. icke för någon wår gerning eller wärdighet utan såsom en alldeles oförskylld nåd utan penningar och för intet. Men gerningarna skola wisa, hwar nåden är annammad, och hwar hon icke är det. Ty gerningarna hafwa sin rot i hjertat. Hwar nu hjertat är i syndens tjenst, der följa ock gerningar, som bära wittne derom. Hwareft åter hjertat är rengjordt genom tron, der följa ock nya gerningar, som bära wittne om detta förhållande. Derföre liknar ock Herren gerningarna wid de frukter, af hwilka man dömer om ett träds beskaffenhet. Och i denna mening är det, Han ser efter dem nu i denna tiden och skall se efter dem med ett guddomligt allwar på den yttersta dagen.

Detta är egnadt att i wåra hjertan inpregla sådana Skriftens ord som t. ex.: "Han hafwer renat oß Sig sjelf ett folk till egendom, det sig om goda gerningar beflitar" (Tit. 2: 14). "Wi äro Hans werk, skapade i Christus Jesus till goda gerningar" (Eph. 2: 10). "Han hafwer oß utwalt i Christus, att wi skola wara heliga och ostraffliga för Honom i kärleken" (Eph. 1: 4). "Låt oß akta på oß inbördes till att uppwäcka till kärlek och goda gerningar" (Ebr. 10: 24) o. s. w. Här är Herrens ord tydligt. Lika wißt som gerningarna utan tron äro döda gerningar, lika wißt är tron utan gerningar en död tro.

Men här ligger nu en swårighet, hwari redliga Guds barn ofta komma, och som stundom kan wara af den beskaffenhet, att de börja darra, så snart de höra talas om goda gerningar såsom ett nödwändigt wittnesbörd om tron, ja att det till och med kan blifwa en frestelse att se bort ifrån samt så mycket som möjligt tiga

med eller öfwerskyla denna punkt, likasom wore den egnad att allenast binda samweten under lagen, ändock man af Christi och apostlarnas ord och exempel ser raka motsatsen. Det heter nemligen ofta i en christens hjerta: "Hwad har jag för goda gerningar? Allt hwad jag gör, är idel fördömlig synd". Tänk nu, hwad förskräcklig storm der kan blifwa uti ett samwete, som aktar allt Guds ord! Här står tydligt i ordet, att grenar, som icke werkligen bära frukt, skola bortskäras, förtorka och brinna, och här står jag, berömmande mig af tron, men utan Andens frukter.

De som mena, att allt Skriftens tal om frukter endast afser att föra de christna till kännedom deraf, att de äro utan frukter, att nedslå och förkrossa dem, de skola wäl slippa denna storm. Men wißt borde wi på fullt allwar besinna, huru Christus och Hans apostlar werkligen hafwa talat i denna fråga samt låta deras ord gälla, hwad de werkligen betyda. Det är dock Herrens eget bestämda ord, att hwarest frukter icke werkligen finnas på en gren, som berömmer sig af att tillhöra winträdet, der är en död gren, som skall borttagas. Och det är sannerligen icke evangelium att på det ena eller andra sättet förringa eller bortse från wigten af det guddomliga allwar, hwarmed Skriften alltigenom talar om nödwändigheten af Andens frukter såsom wittnesbörd om trons sanning. Må Gud bewara oß, som wilja föra bekännelsen om den fria oförskyllda nåden, att wi icke genom oförstånd, om ock i wälmening med swaga samweten, draga den försmädelsen öfwer det dyra evangelium. Det kan så lätt ske. Ty sådana äro wåra illfundiga hjertan, att de alltid wilja den orätta wägen. Se wi, huru wår Guds nåd drages till lösaktighet, straxt ligger den frestelsen för dörren att draga in på nåden samt omgärda den med allehanda wilkor, hemtade från talet om frukterna. Se wi åter, huru själar kunna genom mißbruk af förmaningen föras in i ett ömkligt, fridlöst träldomswäsende, straxt kommer då den frestelsen att förringa Skriftens tal om frukterna. O det besynnerliga menniskohjertat!

Men såsom nu är sagdt, hwarest man ser och för-

står, att Skriftens tal om frukter och goda gerningar afser, att sådana werkligen skola finnas hos de christna, ja att Herren werkligen **ser efter** dem, der kunna grufliga stormar uppkomma i samwetet synnerligen under sådana tider, då allt nådens werk i hjertat är undanskymdt af den öfwerflödande synden. Då blir det en fråga på lif och död: "Kan jag det oaktadt werkligen wara en christen? Eller skall jag af detta draga den slutsatsen, att jag endast är en död gren?"

Härpå märka wi till swar först, att man icke alla tider är beqwäm att pröfwa Andens werk uti sig, för det andra att man måste widt åtskilja de goda gerningarna från den uselhet, som genom wår syndiga natur inblandar sig i dem.

Skall man wara beqwäm att pröfwa Andens werk i hjertat, då måste man, om wi så få uttrycka oß, wara nykter och wid sina sinnen. Men det är man ingalunda i tider af anfäktelse. Ty samwetet är då uti en sådan ångest och förskräckelse, att man icke ser annat än synd och död och dom i hela sin warelse. Börjar man i en sådan tid att se efter frukterna, då skall man snart nödgas taga farwäl af trons berömmelse samt stadna i förtwiflan. Och dock — huru underligt! — just i tider af mörker och anfäktelse är det, som wi allra mest äro benägna att se efter wåra frukter och gerningar. Då är det, som stode i Skriften icke ett ord om något annat. Wi se wäl, att der äfwen står något om Christus och Guds nåd, men det skjuta wi genast undan, sägande i wåra hjertan: "Det der wet jag wäl, men här måste jag hafwa tron, om det skall gälla mig; och om tron är nu här fråga; huruwida jag har den eller icke, det skall ju wisa sig af frukterna". Dermed göra wi frukterna **till wilkor för att få tro,** och tron till **wilkor för att Guds nåd och Christi werk skall gälla oß,** samt wända sålunda **alldeles upp och ned** på **hela** nådens ordning. Men att wi derigenom blott komma i djupare mörker samt blifwa ännu mer obeqwäma att pröfwa wårt tillstånd, det är icke underligt.

Derföre gäller det i sådant mörker att följa en rätt nådens ordning, så att man säger: "Huruwida jag har

några frukter eller icke, huruwida jag har någon tro eller icke, det kan jag för mörkrets skull nu icke se; det ser wäl Han, för hwilken mörkret icke är mörkt. Men der står i Skriften med tydliga ord sagdt, att mina synder utan min tro äro i Christi död borttagna på den tiden, då jag icke war född och ännu icke hade gjort ware sig godt eller ondt. Och detta — det har gällt alltifrån den stunden, då det blef gjordt, ja ock längre tillbaka, alltifrån werldens begynnelse; gäller ock ännu, ehwad jag tror eller icke. Det predikas ock icke för de trogna och gudfruktiga utan för dem, som sakna tro och gudsfruktan, **på det att** de måtte tro och blifwa gudfruktiga. Ehwad jag derföre har tron eller icke, står dock denna Christi gerning och predikan qwar samt will blifwa af mig trodd, Guds nåd och sanning till ära samt mig till syndernas förlåtelse och salighet."

Eftersom Herren i sitt ord så ofta brukar bilden af trädet och frukterna, så låtom oß ytterligare i detta stycke deraf hemta några lärdomar. Det är icke om wintren, när solen med sitt ljus och sin wärme är borta, som trädgårdsmästaren går ut i sin trädgård för att se efter frukterna och deraf döma om trädens lif. Och komme någon då och sade till honom: "Af dina träd är icke ett enda lefwande, ty det finnes icke frukt på något", så skulle han swara: "Det få wi se till sommaren". Ty det träd, som icke om sommaren wisar lifstecken eller bär någon frukt, det bewisar sig dermed wara dödt. Men om wintren se de alla döda ut, äfwen de som lefwa. Lärdom: Har du en sådan tro, som, när du har syn på Guds oförskyllda nåd, icke uti dig werkar någon frukt, någon ny helig kärlek till Herren och Hans återlösta, någon ny helig lust och kraft att wittna om Honom, att öfwerwinna werlden och köttet samt wandra uti Hans efterföljelse, då är sådan tro endast en död kunskap. Men när nådens sol är för dina ögon undanskymd, då skall du icke om ditt tillstånd ransaka, efter hwad du i dig ser af synder eller Andens frukter, utan i stället säga: "Likwäl blifwer jag, Herre, wid Dig". Det war icke alla tider David kunde säga: "Hjertligen kär hafwer jag Dig, Herre, min starkhet" (Ps. 18: 2). Men när nåden lyste

in i hans hjerta, då kunde han det. Andra tider måste han utropa: "Min kraft är genom min miſsgerning förfallen" (Pſ. 31: 11). "Herre, ſtraffa mig icke i din wrede" (Pſ. 38: 1). Summa: att ſe efter frukterna hafwer ſin tid; att icke ſe efter dem, hafwer ock ſin tid.

Widare måſte man noga ſkilja de goda gerningarna från den orenlighet, ſom uti dem inblandar ſig genom wårt kötts förderf. Wiſſa tider, nemligen när nåden blir för hjertat ſerſkildt ſtor och lefwande, kan Andens kärlek hafwa ett ſådant öfwertag öfwer köttet, att man ſnart ſagdt intet förnimmer af köttets motſtånd, utan det är en riktigt **hel** fröjd att wandra i Chriſti efterföljelſe och göra goda gerningar. Ja ſå hel kan den fröjden wara, att man tycker, att det wäl icke kan wara goda gerningar, ſom gå ſå alldeles af ſig ſjelft. Men ſådant ſker allenaſt i de ſtunder och i de dagar, när man ſmakar och ſer, huru ljuflig Herren är. Under hwardagslifwet åter går det helt annorlunda till. Der låter wäl köttet höra ſin röſt. Gäller det att något gifwa och offra, att förſaka egen beqwämlighet, att tåligt bära något lidande eller förſmädelſe o. ſ. w., då kan wäl anden wara willig, men nog lärer köttet med ſin girighet, beqwämlighet, egen ära, wrede, afund m. m. göra motſtånd, ſå att det ſkall koſta en ofta hård ſtrid att winna ſeger. Winner jag nu denna ſeger, då är jag dels genom mycken köttets orenlighet dertill kommen, dels lärer ock köttet då åter wara framme och wiſa ſig, ſå att jag den ena ſtunden tycker, att jag gjort en dråpelig gerning, den andra ſtunden förargas öfwer bröder, ſom ſynas mig wara mer rädda än jag om ſina penningar, ſin ära, ſin beqwämlighet o. ſ. w., den tredje ſtunden åter blir miſslynt om icke andra tycka, att min gerning war förträfflig, o. ſ w. Korteligen: war der en ſeger, ſå war den dock behäftad med allehanda ſyndaorenlighet både före och efteråt. Och ſe, nu kommer ſamwetet. War wäl detta en god gerning, detta hwari ſådan förſkräcklig ſyndaorenlighet inblandade ſig? Kan jag nu icke ſkilja ſjelfwa gerningen från den deruti inblandade ſynden, då ſkall jag genaſt nödgas fördöma alla mina gerningar ſåſom ſynd, emedan jag aldrig ſkall kunna göra en gerning, deri icke

köttet på ett eller annat sätt skall inblanda sin orenlighet. Men då skall jag alltid nödgas darra, när jag hör, att Skriften kallar den tro, som är utan goda gerningar, för en död tro. Eller ock skall jag nödgas förändra Skriftens mening och tänka, att hon med talet om trons bewisning i goda werk icke will gifwa mig en pröfwosten, hwarefter jag skall weta, om min tro är en rätt tro, utan allenast har för affigt att dermed uppenbara min synd och uselhet. — Deraf skall man lätteligen förstå, hwilken wigt derpå ligger, att man skiljer mellan den goda gerningen och den deri sig intwingande synden. Till exempel: Uti ett hus, der förut en dödsstillhet warit rådande i andligt afseende, waknar husfadren till besinning och kommer till andligt lif. Nu får det icke mer wara tyst i hans hus om Herren och själens angelägenheter. Drifwen af Christi kärlek samt omsorg om de sinas andliga wälfärd börjar han nu dagligen någon stund samla dem omkring Guds ord och bedja med dem. Si, der är nu en god gerning å färde samt ett uppenbart bewis om nådens werk i hans hjerta. Men sådan gerning aflöper icke utan synd. Twertom, här blir för honom uppenbart, isynnerhet när det får gå en tid, en gruflig tröghet, kallsinnighet o. s. w., såsom hwar man wet. Nuwäl! Will han derefter döma denna gerning, då måste han döma den såsom synd. Men då följer ock, att han måste icke blott bedja om förlåtelse derför utan ock afstå från densamma. Men huru wille wäl detta rimma sig? Derföre lär wäl icke heller någon till tron kommen husfader bedja: "Käre Gud, förlåt mig denna synden, att jag någon stund på dagen samlar de mina omkring ditt ord." — Nej icke så, om han än måste med bekymmer bedja om förlåtelse för all den synd, **som deri inblandar sig**. Likaså: Gud begär af mig till sitt namns ära, att jag i all min kallelse skall wara trogen och pålitlig samt i all min umgängelse kysk, sann, ödmjuk, saktmodig o. s. w. Bor nu Guds nåd i mitt hjerta, så är jag straxt i öfning dermed, och der äro återgoda, af Anden födda, gerningar å färde. Men äfwen här aflöper det icke utan synd. Dock kan den icke göra sjelfwa dessa gerningar till synd. Sammalunda: Gud be-

gär af mig för sitt rike och werk på denna jorden något af mina jordiska egodelar. För den stora kärleks skull, hwarmed Han har älskat mig, kan jag icke annat än lyda Honom och gifwa. Men här löper det icke heller af utan synd, alldenstund köttet med sin njugghet, girighet, egen ära m. m. genast är framme och blandar sig deri. Nuwäl, will jag fördenskull säga, att sjelfwa gerningen war synd, då måste jag ock icke blott bedja om förlåtelse för det, att jag gaf något till Guds rike, utan ock se till, att jag hädanefter afstår från att göra det. Men huru will det rimma sig? Sammalunda förhåller det sig med alla en christens goda gerningar.

Fördenskull måste wi weta, att hwad som utgår från den källan, att wi så stor barmhertighet erfarit af Herren, i det wåra synder blifwit alldeles oförskyldt borttagna och förlåtna, samt wi derigenom af idel nåd till Guds barn upptagna, hwilket ock gjort, att wåra hjertan blifwit för hela lifwet fästade wid Honom — hwad som från denna källa utgår, det är idel goda gerningar och trons frukter, wälbehagliga för Gud, äfwen om ifrån köttet en gruflig orenlighet deruti inblandar sig. Hwad som sker genom denna orenlighet, det är, att jag förlorar all ära derwid samt måste såsom en syndare gå till nådestolen. Dock stå dessa gerningar qwar, Gud till ära, såsom rätta goda gerningar samt wittnesbörd derom, att Guds nåd icke warit fåfäng i mig.

Om detta allt wilja wi höra några ord af Rosenius, talade wid ett tillfälle, då den frågan: Är jag en sann christen? trängde sig på honom med hela den enligt hans tanke nära förestående ewighetens allwar. Sedan han erinrat om det renande blodet såsom salighetens enda grund säger han: "Men nu kom en ny fråga. Är då din tro på denna lösepenning af rätta slaget? Kanske du har bedragit dig med en falsk tro? Denna fråga tycktes en stund beröfwa mig all tröst. Men då framträdde för mina ögon hela mitt lif, och jag såg, att med all min synd och uselhet har jag dock genom den tro, Gud i mig werkat, gått en helt ny wäg genom hela lifwet och werkligen af **hjertat** hållit Guds bud, så att hwad jag brutit deremot warit min egen bedröfwelse. Allt,

hwad jag sjelf gjort, har warit eländigt, uselt, syndigt. Gud har werkat i mig denna kärlek till själarna och deras wäl, som drifwit mig att mycket göra och lida, hwilket aldrig låg i min natur att påtaga mig. Jag såg nu, huru nyttig och wigtig äfwen Johannis lära är, då han idkeligen påminner: "**Deraf weta wi,** att wi äro af sanningen och äro födda af Gud;" så att det är säkert misförstånd, då några mena, att wi icke behöfwa predika om kännetecknen på den sanna tron".

Ytterligare se wi i denna berättelse å ena sidan, hwilket wälbehag Herren har till de rätta goda gerningarna, äfwen om de till utseendet äro ringa och obetydliga, å andra sidan huru alls intet behag Han har till sådana gerningar, hwilka icke göras i tron och kärleken utan för att dermed lysa och winna egen förtjenst, äfwen om de för menniskors ögon äro lysande. Der komma till offerkistan många rika och lägga mycket in, nemligen mycket efter menniskors sätt att se saken. Men Herren ser, att dessa gåfwor icke äro af den rätta beskaffenheten, ser ock, att de äro mycket ringa, emedan de endast äro en del af gifwarenas öfwerflöd. Sedan kommer der ock en "ensam enka" läggande in twå skärfwar. Huru stor denna gåfwa i menniskors ögon war, skall man förstå deraf, att de skriftlärda hade gjort det till ett bud, att ingen fick i den för almosor bestämda offerkistan inlägga ett så litet mynt som en skärf. Nej, hade man icke mer, så fick man låta bli att lägga något derin. Men när Herren ser denna gåfwa falla ned i offerkistan, då ser Han något så stort och herrligt, att Han straxt tager sina lärjungar till Sig för att berömma denna enka, såsom den der mer inlagt än alla de andra.

Här äro många wigtiga lärdomar att hemta. Redan det att Marcus säger: "**Många** rika" och en "**ensam** enka" wäcker wår uppmärksamhet. Evangelisten kan icke utan särskild mening hafwa betonat denna motsats. Dermed will han wisst påpeka å ena sidan det skrytsamma hos dessa rika, hwilka tyckte sig offra så mycket, att huru många som helst kunde få se deruppå, å andra sidan den hjertliga ödmjukheten hos denna enka, hwilken kommer ensam, på det att ingen må se, huru litet hon är i stånd

att gifwa. Och tänk hwilken klar spegel wi här hafwa att skåda oß uti, när wi gå fram med wåra gåfwor till Guds rikes offerkista! Ja icke allenast då, utan närhelst wi något godt göra. Ty denna berättelse är en underwisning icke blott om gifwandet utan om alla goda gerningar, hwad namn de hafwa må, andliga eller lekamliga.

Widare: när evangelisten icke låter derwid bero, att han säger blott: "hon inlade en penning", utan säger: "**två skärfwar**, det är en penning", då har wißt Bengel träffat hans mening, när han förmodar, det evangelisten welat påpeka, huru nära hon tog sig, eftersom hon ju hade kunnat för egen del behålla den ena skärfwen. Se här åter, hwilken spegel för oß, när wi i fråga om gifwande egennyttigt beräkna, hwad wi först för egen del behöfwa eller **tycka** oß behöfwa. Hwilket är att i hjertat säga: först **jag**, min nytta och beqwämlighet, **sedan Gud**, Hans rike och ära. Och låtom oß på allwar se oß i denna spegel! Kanske skall han uppdaga för oß, att wåra hjertan — högst bedröfligt att säga — icke äro bättre än så. Ytterligare lära wi här, hwad det är som wid gifwandet utgör profwet på kärleken. Det är icke hwad man **gifwer**, utan hwad man **har qwar** eller har att gifwa af. Så dömer Herren här, och att Hans dom är rätt, det skall hwars och ens samwete genast kunna intyga. Men då hafwa wi här åter en spegel, som skall lära oß att beskåda wårt gifwande i ett annat ljus, än wi af naturen äro benägna att se det. Ty såsom wi ofwan hafwa sagt: wi se på det **gifna** och döma fördenskull alltför ofta en orätt dom, hållande det stort, som är ringa, och det ringa, som är så stort, att ock Herren förundrar Sig deröfwer.

Ytterligare: att Herren icke kallar till Sig enkan för att berömma henne utan berömmer henne inför lärjungarna, det gifwer oß wißt åter en högst tänkwärd lärdom. Ty det är grufligt, hwilken skada det werkar i Guds rike detta obetänksamma och dock så wanliga berömmande och upphöjande af menniskor. Att man icke gör rätt, då man icke, när så behöfwes, till uppmuntran erkänner för en christen det goda, som man finner hos honom, det wisar oß synnerligen Pauli exempel i hans bref. Sådan brist på erkännande är egnad

mer att **nedslå** en christen än att behålla honom i ödmjukhet. Men detta erkännande är ännu något helt annat än ett otidigt berömmande, hwaraf icke uppmuntran, utan uppblåsning födes. Ty ingen är så helig, att icke uti honom ännu bor en sådan natur, hwilken gerna tager emot beröm. Der är då blott ett litet steg dertill, att han ock börjar tycka sig något wara. Men hwareft sådant sker, der är intet annat att wänta, än att han antingen mer och mer tjusas och insomnar i sjelfbehag eller ock drabbas af någon allwarsam Herrens tuktan, någon gruflig fällning, som kan göra honom nykter igen. Sker detta sednare, då är ännu alltid saken hjelpt om än såsom genom eld — en eld, som de berömmande wäl hade kunnat spara honom. Men sker det förra, då har man med sin oförståndiga, om än aldrig så wäl menade, berömmelse blifwit densamma en stötesten till fall och ewigt förderf. Så grufliga ting kan det gälla.

Men att Herren likwäl berömmer denna qwinna inför lärjungarna, det gifwer oß ännu ytterligare twenne wigtiga lärdomar. Först se wi deraf, huru det behagar Honom, att den ene i kärleken inför andra talar allt, hwad godt han wet, om sin broder. Ty när Herren sjelf detta gör, då lemnar Han äfwen oß ett efterdöme att göra sammalunda. Och denna lärdom är mycket behöflig. Ty dels tjenar sådant till uppmuntran, till bestraffning, till uppbyggelse o. s. w. för andra Guds barn, dels tjenar det ock till kärlekens upplifwande och befästande, till förebyggande och utrotande af allehanda miß-förstånd och mißhälligheter, hwilka bland christna kunna uppkomma, dels ligger ock deri en fortgående kamp emot och seger öfwer wår egen arga natur, hwilken är mycket mer benägen att tala, det ondt är, om näftan.

För det andra ligger i detta Herrens berömmande uttryckt, hwilket hjerteligt behag Han har till det, som de trogna i kärleken göra, hwarom wi ock ofwanföre talat. Och tänk, hwilken uppmuntran deri ligger till flit i goda gerningars bewisning. Om Herren lekamligen uppenbarade Sig för oß och sade: "Det och det will Jag hafwa af dig, gif Mig det, och det skall wara Mig mycket kärt och behagligt" — o, med hwilken fröjd wi skulle

höra och efterkomma sådana ord! Och hwarföre? Endast derföre, att wi då skulle wißt weta, att det wore Honom behagligt. Wälan, nu hafwa wi här denna berättelse och annorstädes i Skriften en hel sky af wittnen, som säga oß, att Herren har ett sådant hjertligt behag till allt, hwad wi i tro och lydnad för Hans ord af kärlek till Honom göra. Ja, hwarje förmaning i Skriften säger oß, hwad Gud har behag uti, att wi göra, ty Herren kan icke förmana oß till annat än sådant, hwartill Han har behag. Och detta Hans ord säger oß det lika wißt och pålitligt, som Han sjelf genom en utomordentlig uppenbarelse skulle kunna göra det. Och kommer oß den frestelsen före, att wi tycka, det wi kunna så litet göra, att wäl Herren icke kan bry Sig derom, då är denna berättelse just en hjelp emot den frestelsen. Ty här se wi med egna ögon, att det icke är efter det för menniskors ögon stora eller lilla utan efter tron och kärleken Han ser. Och annorstädes säger Han, att om det ock endast är en bägare kallt watten du kan med glädje för Hans skull räcka "dessa minsta Hans bröder", så skall redan detta wara Honom så behagligt, att Han skall påtänka en serskild lön derför åt dig. När wiljan först är god, säger apostelen Paulus, så är hon tacknämlig efter den del, hon hafwer, och icke efter det hon icke hafwer (2 Cor. 8: 12). I texten om domedagen nämner Herren icke heller en enda för menniskors ögon stor eller lysande gerning utan idel "små gerningar", som hwarje christen kan göra. Tänk: i ett så högtidligt och afgörande ögonblick som den ytterста domen skall Han tala endast om sådana gerningar, hwilka hwar man aktar så obetydliga, att ingen tänker derpå, att Gud det ringaste bryr Sig om dem! Det är dock en sak, som borde lära oß att döma en rätt dom. Herren öppne oß ögonen. Han föröke oß tron, att wi må ju mer och mer se, hwad Hans goda, nådiga och behagliga wilja är! Han gifwe oß ock nåd att blifwa i lydnaden willige, flitige och uthålliga samt i Hans werk fasta, owikliga och rika alltid, besinnande, att wårt arbete är icke fåfängt i Herren (1 Cor. 15: 58), samt att wi äro af Honom i Christus utwalda, icke till att lefwa oß sjelfwom utan Honom, som för oß död och uppstånden är! Amen.

Tjugondefjerde Söndagen efter Trinitatis.

Text: Joh. 6: 37—40.

Allt det min Fader gifwer Mig, det kommer till Mig; och den till Mig kommer, honom kaſtar Jag icke ut. o. ſ. w.

Allt det min Fader gifwer Mig, det kommer till Mig, ſäger Herren förſt. — Fadrens gifwande till Sonen är twåfaldigt, nemligen förſt ett gifwande, ſom omfattar alla menniſkor utan undantag, för det andra ett gifwande, ſom icke omfattar alla utan några. Det förra är ett ſådant gifwande, hwarigenom Fadren lagt hela menſkligheten med alla deß ſynder på enfödde Sonen. På detta grundar ſig widare den Honom gifna makten att regera öfwer allt kött, tills Han lagt alla ſina fiender till ſin fotapall, ſamt att döma alla på den ytterſta dagen. Det andra gifwandet, hwilket äfwen är grundadt på det förra, är ett ſådant gifwande, hwarigenom de, "ſom beſkärda äro till ewinnerligt lif," äro af Fadren i en ſerſkild mening gifna åt Sonen, ſåſom de der ock ſkola med Honom och genom Honom en gång ingå i det ewiga lifwet. Härom ſäger Herren ſjelf i Joh. 17: "Såſom Du (Fader) gifwit Honom (Sonen) makt öfwer allt kött, att alla dem, ſom Du Honom gifwit hafwer, ſkall Han gifwa ewinnerligt lif".

Men hwilka äro då de, ſom i denna ſerſkilda mening äro af Fadren gifna åt Sonen. Swar: Alla de, ſom någonſin trott eller ſkola komma att tro på Sonen. Här är icke fråga om några wiſſa ſerſkilda perſoner, hwilka genom ett owilkorligt nådewal, ſåſom de reformerta lära, ſkulle wara beſtämda till ewinnerligt lif. Nej, den utkorelſe, ſom Skriften talar om, gäller aldrig **perſonen** utan **wägen till lifwet,** och "utkorade" kallas de, ſom äro på

den **utkorade wägen** d. ä. trons wäg. Men eftersom Gud i sin allwetenhet af ewighet förutsett, hwilka som skola komma att hylla Sonen, så äro ock dessa af ewighet gifna åt Sonen. Hwilka Han hafwer förutsett, dem hafwer Han ock beskärt, att de skola blifwa Hans Sons beläte lika (Rom. 8: 29).

Detta skola wi tydligt förstå af Joh. 17. Ty sedan Herren der bedit för sina lärjungar, beder Han i v. 20 för alla dem, som genom apostlarnas ord **skulle komma att tro på Honom,** och kallar dessa i v. 24 för sådana, som Fadren har gifwit Honom. Det är ju otwetydigt: De som skola komma att genom apostlarnas ord tro på Sonen, de äro de, som af Fadren äro gifna åt Sonen. I denna text säger Han ock, att Fadrens wilja är, att Han icke skall borttappa något af allt det, som Fadren gifwit Honom, hwilka ord Han ock genast förklarar, tilläggande: Det är nu Hans wilja, som Mig sändt hafwer, **att hwar och en, som ser Sonen och tror på Honom,** skall hafwa ewigt lif. Alltså, när wi fråga: Hwem är af Fadren gifwen åt Sonen? hafwa wi här swaret: Hwar och en som ser Sonen och tror på Honom.

Detta Fadrens ewiga gifwande åt Sonen **förwerkligas** alltjemt derigenom, att Han drager syndare till Jesus (v. 44) och sålunda gifwer dem åt Honom. Och om detta gifwande är det Herren här talar. Derföre säger Han ock: Allt det min Fader gifwer d. ä. fortfarande dagligen drager till och öfwerlemnar åt Mig. För att lättare förstå detta ewiga gifwande och deß förwerkligande genom ett fortsatt gifwande kunna wi låna en bild ur de lekamliga förhållandena. Om t. ex. en person genom gåfwobref till en annan öfwerlåter sina blifwande inkomster under en wiß tid, då äro redan dessa inkomster åt honom på ett sätt gifna samt räknas så wißt för dennes tillhörighet, att han redan tänker på, hwad han skall göra af dem. Men när gifwaren uppbär sina inkomster och öfwerlemnar dem åt den andre, då sker ett nytt gifwande, som dock icke är ett **annat** gifwande utan endast ett upprepadt förwerkligande af det första gifwandet. Sålunda äro alla, som skola komma att tro på Jesus, af ewighet åt Honom af Fadren gifna,

och de gifwas Honom dagligen d. ä. detta gifwande förwerkligas dagligen derigenom, att Fadren drager dessa själar till Sonen.

Först hafwa wi här den lärdomen, att en menniskas omwändelse aldrig är frukten af naturliga krafter. Nej, en omwändelse, som icke är mer, är en plantering, hwilken skall uppryckas med rötter. Derföre företaga sig alla de ett alltför dåraktigt arbete, hwilka mena, att allt skall bero på deras allwar, samt derföre gifwa sig åstad att med eget arbete i goda föresatser, läsande, bedjande och andra gerningar omwända sina hjertan. Hwar de tycka sig lyckas, der går hela werket galet, så att de blifwa fariseer i stället för christna. Deras omwändelse blir då sådan, som när man wänder om en sten, hwilken ligger i gyttjan. En slätare och wackrare sida kan wäl komma upp i dagen, men samma sten är det ändå. Hwar de åter mißlyckas och komma till korta på alla sina gerningar — hwilket alltid skall ske, om de hafwa ögonen öppna för lagens andliga kraf — der är deras mißlyckande blott ett wittnesbörd derom, att Guds barn aldrig kunna födas "af kötts wilja eller af någon mans wilja." Och att de då skylla sitt mißlyckande derpå, att de icke äro nog allwarliga och uppriktiga, menande, att om de blott hade mer allwar, skulle det wäl gå — det bewisar endast okunnighet. Ty, ju större allwar och ju större uppriktighet, desto fortare och desto fullkomligare skall det mißlyckas. Och ehuru de icke sjelfwa tro det, är dock deras mißlyckande ett saligt mißlyckande, för hwilket de framdeles skola prisa Gud. Ty det är Guds eget werk samt ett uttryck af Hans nit att gifwa dem åt Sonen, så widunderligt det än låter.

För det andra lära wi här, huru man skall rätteligen betrakta en syndares omwändelse till Herren, nemligen så att man uti denne syndare ser en gåfwa, som Fadren gifwer sin Son till lön för Hans arbete och bittra död. Det ligger något så stort och herrligt i denna tanke men tillika något, som gär så fjerran från alla wåra naturliga tankar, att det aldrig will in i wåra hjertan. Ty efter naturen tänka wi alltid, att wi skola wara en börda för Gud, och att det skall just wara nätt och jemt, att Han skall wilja mottaga oß eller kunna fördraga oß med

alla wåra synder. Isynnerhet gå wåra tankar den wägen, när wi först wakna till besinning, eller när wi under tider af långwarigare andlig torka känna oß sjelfwa mer än wanligt döda och kalla för Herren. Men här lära wi, att Gud icke aktar oß så ringa, som wi tro. Här se wi twertom, att Hans hjerta är så öfwerflödande af lust till wår salighet, att när wi blott sätta tro till Hans nåd, Han räknar det såsom sin kärleks fulla lön, ja att wi då i all wår skröplighet och wårt elände äro för Honom aktade wärdiga att wara Hans gåfwa till enfödde Sonen. Tänk, när en jordisk faders hjerta, som dock är ondt, kan försmälta öfwer ett förloradt barns upprättelse samt räkna detta barns räddning såsom en öfwerflödande ersättning för allt sitt lidande öfwer deß bortowaro, hwad skall man då säga om Guds hjerta? Herren har gifwit oß en teckning deraf i liknelsen om den förlorade sonen. Se der, när sonen kommer igen, då blir der icke fråga om wedergällning, icke ett kallt emottagande, icke så mycket som att fadren säger: "Min son, owärdigt har du handlat, men för denna gång skall jag wäl förlåta dig." Nej, det är så långt ifrån detta, att ock fadren löper emot honom på långt håll, faller honom om halsen och kysser honom samt öfwer alla hans mißgerningar låter slagta den gödda kalfwen, påsätter honom den yppersta klädnaden, en ring på fingret och skor på hans fötter. Hade det icke warit nog, om han fått en wanlig simpel klädnad? Om han hade fått litet mat af det, som öfwerlops war i huset? Swar: Det hade warit nog och öfwer nog efter hans förtjenst räknadt, men för **fadrens hjerta** hade det warit allt för ringa. Ty med fadershjertat förhåller det sig helt annorlunda än med allt annat, och oß tillkommer att icke blanda oß deri utan låta det hafwa sin gång efter sitt eget sätt. Blir Guds hjerta fullt af fröjd, när en syndare i sin nakenhets blygd kommer med alla sina mißgerningar och begär nåd, ho tör wäl förmena Honom det?

För det tredje se wi ock här, hwad som alltid är tecknet derpå, att en syndare gifwes af Fadren åt Sonen, nemligen att den syndaren ock kommer till Sonen. Men att komma till Sonen, det är att med alla sina synder

kasta sig på Honom och lita blott på Hans förtjenst. Detta är alltid wigtigt att besinna fördenskull, att djefwulen icke litet plågar Guds barn med den frågan: "Wet du ock, att det gått rätt till med din omwändelse, och att den tro, som du har, icke är en sjelftagen tro?" Nu ligger i affeende på denna fråga wår naturs benägenhet åt det hållet, att wi gerna se efter, huru det gått till med andras omwändelse, hwilka wi hålla för att wara rätta christna. Och då skall det snart heta: "Min wäckelse har aldrig warit så kraftig som dens, aldrig har jag warit i så häftig syndanöd som den eller den; icke gick det så till, när jag kom till frid, som det gick med den eller den; icke fick jag en sådan öfwerflödande wißhet" o. s. w. Och då, om än de allmänna hufwuddragen warit desamma, skall dock samwetet alltid mer fästa sig wid de enskilda olikheterna, som alltid finnas, samt fördenskull aldrig komma till wißhet på den wägen utan blott mer och mer förwillas. Ja, den wißhet, som winnes derigenom, att det för mig tillgått så som för den eller den, är alltid en farlig wißhet, på hwilken man kan blifwa grufligt bedragen. Derföre gifwer Herren oß här en annan regel att döma efter, och den regeln är, att den bättring och omwändelse, som drifwit dig till Sonen, och den tro hwarmed du håller dig wid Honom allena, såsom den der utan all din förtjenst eller ditt åtgörande förlossat dig från alla synder, det är icke en sjelfgjord omwändelse eller en sjelftagen tro utan en omwändelse och tro, som wisar, att du är af Fadren gifwen och dragen till Sonen. Eller hwad synes oß om det, som i erfarenheten uppenbart är? För somliga tyckes allt hafwa gått **i en så riktig nådens ordning**, att de nu ock mena sig **kunna få tro**; för andra har allt gått **så illa och oriktigt**, att de nu **intet annat råd hafwa** än att tro blott på Jesus. Är icke det en wäsendtlig åtskilnad! Och döme sedan hwar och en, hwilkadera de äro, som werkligen kommit till Sonen. Sannerligen de sednare.

Och den till Mig kommer, honom kastar Jag icke ut.

Borde några ord skrifwas med gyllene bokstäfwer, så är det wäl dessa. De gifwa ett tydligt och bestämdt swar på den frågan, som isynnerhet wid en menniskas

wäckelse men ock under en christens lif wid gröfre och (efter menniskors omdöme) swårare syndafall är den allra wigtigaste samwetsfrågan: Huru skall jag wåga komma till Honom? Huru skall Han kunna mottaga mig, som jag är? På denna fråga swarar samwetet: Det är omöjligt! Han kan icke annat än kasta dig ut. Ty det naturliga samwetet dömer endast efter lagen och wet icke af, att wi äro i Christus från lagen frigjorda. O hwilken förfärlig nöd der kan blifwa. Huru det kan wara, derom bära de eländigas klagorop wittne, när de utgjuta sitt arma hjertas nöd för Herren eller inför någon broder. Ett sådant klagorop är följande ur en nödställd syndares klagan hemtade utgjutelse: "Jag är en förfärlig menniska, som sjunkit förskräckligt djupt i synden. Jag ryser, när jag tänker derpå, och djefwulen hwiskar: "Det är alltför mycket att bekänna. O, jag plågas alldeles förfärligt, så att jag icke wet, hwarthän jag skall wända mig. Lifwet är mig ett riktigt helwete, min själ skriar de mest hjertslitande jämmerrop. Hwad skall detta blifwa? Och till råga på all olycka är jag dock en slaf under synden. Jag kan icke låta bli älska henne. Jag har grårtit, jag har bedit, jag har wridit mig som en mask i stoftet, men det onda har ändå fortfarit. Sjelfwa mitt ansigte och min kropp är förfallen genom min grufliga nöd. Jag har liksom handlöst blifwit liggande inför Herren, för hwilken jag dock icke welat förtiga min synd utan legat inför Honom för att låta Honom med sina heliga eldsblickar genomskåda mitt usla lif. Men oaktadt allt Guds ord är jag dock samma olyckliga warelse. Hwarken lagen med sina domar, som uttala död och förbannelse öfwer synden, eller det allra ljufligaste evangelium har kunnat rycka mig ur mitt förfärliga elände. Intet Guds ord tyckes finnas om sådant folk, som jag är. O, hwad skall jag taga mig till. Om det hjelpte, att jag för hwar man utbasunade mina synder, så wille jag göra det. Men hwad will Gud? Huru skall jag komma utur mitt gräsliga elände? Huru skall jag få frid för min fattiga själ. Återstår för mig intet annat än att med förtwiflan fara till helwetet?"

Icke alla uppriktiga själar skola hafwa erfarit ett

sådant djup af nöd. Ty somliga warda förda till Herren mer stilla och oförmärkt såsom fiskar, hwilka äro fångna i en not och knappt weta, att de äro fångna, förrän noten kommer i land och de redan ligga och sprattla i sanden (L.). Men tusen och åter tusen skola, när de höra nu sagda utgjutelse, säga: "Det är jag, det är jag. Den, som skrifwit detta, har stått och läst det och skrifwit af det ord för ord ur mitt hjerta, ty så olyckligt såld under synden kan på hela jorden ingen mer än jag wara."

Si hwad skall nu en sådan syndare taga sig till? Återstår för honom intet annat än att fara till helwetet? Herren swarar här: Komme han blott till Mig! Icke skall Jag utkasta honom. Will han lita på Mig, icke skall det wara honom förment; will han blifwa salig på min räkning, icke skall det fela honom. Ja, han skall wara den lön, Jag af min Fader begärt för all min möda och mitt arbete. Och huru will det rimma sig, att Jag skulle utkasta Fadrens gåfwa och den lön, som kostat Mig en sådan nöd?"

Här skall nu hjertat göra tusen inwändningar. Ty sådan nåd är så orimlig, att icke blott de fariseer förargas deröfwer, att hon skall finnas till, och wille gerna göra henne mindre, utan ock att förskräckta samweten fly derför, såsom Petrus sade till Herren: "Gå ut ifrån mig, ty jag är en syndig menniska." Här heter det, att ångren icke är riktig, som den skall wara efter Guds ord, om man skall få trösta sig med Christi förtjenst; der heter det: "jag älskar ännu synden och nåden är endast för dem, som allwarligt afsky och hata all synd;" der åter heter det: "hos mig har synden ett sådant wälde, att jag icke blott i hjertat har lust till henne, utan att hon ock har makt öfwer mina lemmar och bryter ut gång på gång i grofwa köttets gerningar." Korteligen: här är ett sådant krusande och undandragande, att man icke kan uppräkna allt. Och detta blott för samwetets skull, hwilket dömer efter lagen och wet intet af Herren Christus. Dock låter Herren i sitt evangelium lika litet pruta med Sig som i sin lag. Wi wille gerna hålla det för den gyllene medelwägen att pruta litet på lagens strånghet och litet på evangelii nåd. Men Herren tillåter intet sådant. Lika allwarligt som Han i lagen utstryker

och gör om intet all mensklig fromhet, äfwen den högsta, lika allwarligt utstryker Han i evangelium all mensklig synd äfwen det allra djupaste förfall. Derföre är här porten öppen på wid gafwel, när det heter: Hwar och en som kommer till Mig, honom kastar Jag icke ut. Är han ock wärre än alla andra syndare, som förr kommit till Mig, så hör han dock under den hopen, som heter: "Hwar och en." Och kommer han blott, då är åtminstone ett säkert, nemligen att Jag icke skall utkasta honom. Men will någon annan utkasta honom, då må han swara: "Är du wäl den, som af Gud fått makt att döma? Har Han icke gifwit all dom åt Sonen? Ho är du, som dristar anklaga, när Gud rättfärdigar? Ho är du, som will fördöma, när Christus lidit döden, uppstått ifrån de döda samt satt Sig på Fadrens högra hand och tillsagt mig, att Han icke skall utkasta mig".

Se här en liknelse! Tänk dig en köpman, som wid ransakning af sina böcker kommer underfund dermed, att han är mer skyldig, än han kan betala. Han reser till sina fordringsegare, sammankallar dem, framställer, huru han med bekymmer ser sig urståndsatt att godtgöra dem. Tänk nu, om desamma fordringsegarna swarade: "Det skall du låta trösta dig öfwer, ty din borgesman har redan fullt betalat dina skulder." Wille han då ännu säga: "Men i **min** bok står jag ännu skyldig", då skulle de swara: "Men **wi** rätta oß efter **wåra** böcker, och der är allt godtgjordt". Tänk ock widare, att den arma gäldenären från rätten erhölle ett tillkännagifwande, att borgesmannen gjort en inlaga, hwari han för sin uppoffring yrkat **det** till ersättning, att gäldenären hädanefter skulle förklaras för hans broder och arfwinge, samt att han hade att deröfwer inom wiß tid förklara sig. Sannerligen, han skulle wäl knappt för tårars skull kunna läsa det till slut. Och när han hade läst det, skulle han wäl utbrista: "Detta — det går för långt! Är det wäl möjligt? Hwad är det för ett kraf, att jag skall wara hans broder och arfwinge till ersättning för det, att han betalt mina skulder? Men så står det, och en laga handling är det. Nuwäl, hädanefter skall ingen ega mitt hjerta så som han." Ja werkligen, en sådan borgesman och

broder hafwa wi inför Gud, hwilken, sedan Han betalt alla wåra skulder, nu yrkar, icke att wi skola wara hans trälar utan bröder och arfwingar, hwilka Han dagligen och mildeligen will taga sig an, rena och förlåta, leda, bära, hjelpa och sist till den ewiga herrligheten förlossa. Och detta allt utan penningar och för intet, utan att se efter annan lön än den att på den stora dagen kunna säga om oß: "Fader, här äro de, som Du Mig gifwit hafwer af werlden; de äro dina, köpta med mitt eget blod."

Wißt kan en död börja få lif igen, när man tänker på sådant. Men på det wi måtte weta det ännu wissare, tillägger Herren: **Ty Jag är nederkommen af himmelen, icke att Jag skall göra min wilja utan Hans wilja, som Mig sändt hafwer.** Hwilka ord Han icke säger så, som om Hans wilja wore någon annan än Fadrens. Ty Han säger sjelf: "Din wilja, min Gud, gör Jag **gerna.**" Utan Han menar: Jag är kommen, icke att Jag skall göra någon min egen wilja (såsom wore den en annan än Fadrens), utan att Jag skall göra allena Hans wilja, som har sändt Mig. Af dessa ord lära wi åter, hwad som ock genomgår hela Skriften, nemligen att wår frälsning genom Sonen har utgått från Fadrens egen wilja och beslut. Detta wisar, hwad wi ofta påpekat och hwad aldrig nog kan besinnas, att Guds hjertelag icke genom wårt syndafall blef rubbadt. Nej, det war så långt ifrån, att någon rubbning skulle hafwa inträdt i den himmelske Fadrens hjerta, att Han twertom sjelf till följd af sin kärleks oföränderlighet utgaf sin Son till det fallna slägtets upprättelse och räddning. Derföre säger ock Herren här, att hwad Han på jorden lider och gör, det gör och lider Han i sin Faders tjenst och efter Hans wilja, till det affälliga barnets salighet. Så alldeles brast Guds hjerta sönder af öfwerflödande kärlek, när Han såg sitt barn fallet, att Han icke kunde skona sin enfödde Son utan gaf Honom ut i wårt ställe. War det derföre någon förändring wårt fall förorsakade i Hans hjerta, så war det den förändringen, att Hans hjertas kärlek öfwerflödade **deß mer** i barmhertighet. Sannerligen, Gud är stor!

Men låtom oß då se, hwad Herren säger wara

Fadrens wilja i det stycke, som här är i fråga. **Och det**, säger Han, **är min Faders wilja, som Mig sändt hafwer, att Jag intet borttappa skall, af allt det Han Mig gifwit hafwer.** Tänk noga på detta sammanhang! Min Faders wilja är, att Jag icke skall borttappa någon af alla dem, som Han har gifwit Mig. Denna wilja måste Jag lyda, emedan Jag är kommen för att i allt göra Fadrens wilja. Men då kan Jag icke bortkasta någon, som kommer till Mig. Får Jag icke **borttappa** någon sådan, huru skulle Jag då få **utkasta** honom. Ja, om Jag ock sjelf icke wore bättre sinnad mot syndaren än så, att Jag för min del kunde utkasta honom, så stode dock min Faders wilja i wägen deremot, så att Jag dermed öfwerträdde **Hans** befallning, som Jag fick, när Han sände Mig till werlden. Säg, hwar skall en syndare, som med all sin uselhet flytt till Sonen, finna en säkrare trygghet emot den förtappelse, som han fruktar. Ty här säger Herren med tydliga ord, att tanken på en sådan syndares förtappelse är lika himmelskriande orimlig, som den tanken, att Herren skulle hafwa börjat handla i strid med sin himmelske Faders wilja, eller att Sonen börjat blifwa upproriſk emot Fadren. Men hwart wille det taga wägen? Nog fara wårt hjertas tankar ofta åstad in i det orimliga, men något så orimligt, som att Sonen skulle hafwa börjat göra mot sin Faders wilja, pläga wi ändå icke tänka.

Ja, hwad wilja wi häråt göra annat än slå oß för wåra bröst, bekänna med blygsel wår otro och tacka Gud för så outsäglig trygghet? Sådant tro wi aldrig af naturen. Nej, af naturen gå wåra tankar så här: "Gud är för sin del lika nöjd om oß, dock om Han finner oß rätt ångerfulla, så will Han ändtligen nedlåta Sig till att annamma oß; men synda och falla wi igen, då är Han beredwillig att hwad stund som helst efter sin rättfärdiga wrede lemna oß åt djefwulen och säga: Jag twår mina händer, du har genom otrohet sjelf förskyllt det." Men annat lära wi här, då wi få höra Sonen sjelf säga, att Han af sin Fader fått befallning att icke **förlora** någon syndare, som wänder sig till Honom. Det wisar då, att Gud är mycket angelägen om oß. Och kan man mäta en menniskas angelägenhet om sin salig-

het efter det allwar, med hwilket hon försakar sig sjelf och allt sitt och hela werlden samt löper i den kamp, som henne förelagd är, då skall man ock se mättet af **Guds** angelägenhet om syndare uti det **offer,** som Han för syndares winnande utgifwit. Hade Han warit lika nöjd om syndare, då hade Han sannerligen icke sett och hört sin Sons wånda och ångestrop i Gethsemane och på Golgatha, utan att taga den kalken ifrån Honom. Men när wid Herrens ångest solen miste sitt sken och hällebergen remnade, då kunde ännu Fadren se derpå utan att hjelpa Honom, och hwarföre? Blott derföre att Han i detta såg **syndares** frälsning. Ty denna war Honom så wigtig, att Han för den skull lät det komma till det ytterste med den enfödde Sonen, som ingen synd gjort hade.

Men tänk ock widare, hwilket wäckelserop häri ligger till alla sådana, som ännu äro i otro. Ty här se wi två de mest bewekande omständigheter, nemligen Guds wrede öfwer synden och Guds kärlek till syndare. Är synden i Guds ögon sådan, att hon icke kunnat botas annorledes än med den enfödde Sonens utgifwande, o då behöfwa wi icke weta mer för att kunna förstå, hwad deras grufliga ändalykt skall blifwa, som likwäl förblifwa i synden. Är detta skedt, säger Herren, på det färska trädet, hwad skall då ske på det torra? Men har å andra sidan för dessa samma syndare Guds hjerta brustit så, att Han icke försakat att utgifwa det dyra offret, säg då du, som ännu lefwer i werlden, hwarföre föraktar du en sådan kärlek? Hwarföre går du hellre och tjenar synden för att sist taga deß lön, döden, medan den Gud, mot hwilken du så illa syndat, gifwit sin enfödde Son i dödens fördömelse för att rädda dig? Kände wi Gud allenast efter lagen, då wore det wißt förfärligt att se det dyra menniskoslägtet wandra bort mot en ewig död. Men när wi i evangelium se en Gud, som så warkunnar Sig öfwer detta fallna slägte, att Han rifwer hjertat ur sitt eget bröst för att kunna frälsa sina fiender, då är det wißt långt förskräckligare att å andra sidan se en oräknelig skara syndare, som höra och weta detta men så litet fråga derefter, att de ändå sjelfwiljande blifwa i sin fördömelse. O du dyrköpta själ, som hör

till denna skara, låt dock ändtligen, i betraktande af din egen nöd, det dyra förſoningsblodet icke hafwa runnit förgäfwes för dig!

Men Herren låter det icke wara nog dermed, att Han en gång allenaſt säger, hwad Hans Faders wilja är. Nej, här är en för alla ſyndare ſå wigtig och angelägen punkt men tillika en punkt, ſom wi gemenligen i wåra hjertan allt för haſtigt fara öfwer, att Han med ännu kraftigare ord upprepar den ännu en gång, ſägande: **Detta är nu Hans wilja, ſom Mig ſändt hafwer, att hwar och en, ſom ſer Sonen och tror på Honom, han ſkall hafwa ewinnerligt lif, och Jag ſkall uppwäcka honom på den ytterſta dagen.**

När Han i föregående vers ſagt: "Allt det Fadren Mig gifwit hafwer," gör Han ſin mening här tydligare, när Han ſäger: "Hwar och en ſom ſer Sonen och tror på Honom;" och när Han i det föregående ſagt: "Jag ſkall icke borttappa en ſådan ſyndare," ſäger Han här ännu beſtämdare: "han ſkall hafwa ewigt lif." Att Han icke låter beſtå derwid, att Han allena ſäger: **Min Faders wilja**, utan tillägger: **Hans wilja, ſom Mig ſändt hafwer**, dermed will Han hos oß inſkärpa, att hwad Han här ſäger, utgjorde Fadrens wilja och affigt med hela Hans ſändning, ſå att det wore alldeles om intet med hela Sonens ſändning, om en af dem, ſom Fadren gifwit Honom, ginge förlorad. Så alldeles wiß är hwar och en ſådan ſyndares ſalighet. Att derföre den, ſom med alla ſina ſynder hwilar på Jeſus, fruktar fördömelſe, det är alldeles emot Guds ord och lika orimligt, ſom om han fruktade, att det nu blifwit om intet med hela Sonens ſändning i werlden. Tänk: om icke Sonen ſkulle fullgöra, hwad ſom war Fadrens egentliga wilja wid det, att Han ſände Honom i werlden, hwad ſkulle Han då göra? Hwart toge det då wägen med allt Guds evangelium, med alla profeternas förutſägelſer, med hela den förebildande gudstjenſten, med änglaſången wid Chriſti födelſe, med allt hwad wi höra och predika om Hans död och uppſtändelſe? Det wore ju allt idel wackra men onyttiga ſagor. Men ſå ſannt det icke är onyttiga ſagor, ſå ſannt Guds hela frälsningsråd icke kan wara förfeladt, ſå ſannt ſkall ock **hwar och**

en, som ser (eller rättare: **betraktar**) **Sonen och tror på Honom,** hafwa ewinnerligt lif. Men att **betrakta Sonen** det är att helt enfaldigt efter evangelium betrakta, huru Han efter Guds betänkta råd är utgifwen, huru Han i sin mandom burit och borttagit alla wåra synder samt förlossat oß från lagens förbannelse derigenom, att Han blifwit en förbannelse för oß. Och hwareft ett sådant enfaldigt betraktande är, så att ock syndaren litar och med all sin synd lägger sig derpå, att allt detta är gjordt för och gäller äfwen honom till rättfärdighet, der är den rätta tron. Men hwareft den rätta tron är, der är det ewiga lifwet alldeles säkert. Djefwulen må derom säga, hwad han will, Guds wilja skall dock råda, och Hans wilja är, att hwar och en som ser Sonen och tror, han skall hafwa ewigt lif.

"Men," säger du, "när mina synder äro så grufliga, kan det då wara mig tillåtet att så rättfram tillegna mig Jesus." Ruwäl! hör ändtligen en annan fråga: Är det icke Guds egen wilja, att du skall tro? Eller har Han fördenskull sändt sin Son, att du **icke** skulle tro? Nej utan på det, att du skulle tro. Så är nu Hans wilja, att du tror. Men är det Hans wilja, säg då: hwad kan wara dåraktigare än att fråga, om det ock skall wara dig tillåtet att göra Guds wilja? Hwad skulle du annars hafwa lof till? Twertom bör du wara lika rädd för att här bryta Guds wilja och låta bli att tro, som du är rädd för att öfwerträda Guds **i lagen** uppenbarade wilja. Men sådant är wårt naturliga mörker; nog tro wi, att wi hafwa tillåtelse att göra, hwad Gud **i lagen** säger, och ingen fruktar, att han börjar dermed tidigare, än lofligt är, men när det gäller att göra, hwad Gud i evangelium säger, nemligen tro på Sonen och såsom stora syndare lita på stor nåd och taga saligheten för intet på en annans räkning, då förekommer det oß icke allenaft lofligt att dröja dermed, nej ännu mer: wi frukta, att det skall blifwa en lös och falsk gudaktighet utaf, om wi alltför genaft skicka oß till att lyda det ordet. O Herre Gud, hwilket mörker Du måste skåda!

Men när Herren här säger: "Det är Fadrens wilja, att hwar och en, som tror på Sonen, **skall hafwa ewinnerligt lif,**

då wisar Han oß det stora hufwudändamålet, dit allt Guds frälsningsråd ändtligen syftar. Syndare skola hafwa ewinnerligt lif. Syndare skola en gång, renade från all synd, se Gud och Lammet med förklarade ögon, blifwa Honom lika, wara ett med Honom för ewigt, utan fruktan, utan sorg eller lidande, utan möjlighet att widare frestas eller falla. Betrakta allt detta lifwets elände, deß lekamliga jämmer af fattigdom, sjukdom, förluster, motgångar och död, samt deß andliga jämmer af synd, otro, ogudaktighet o. s. w. Wet, att af detta allt skall intet mer synas i det ewiga lifwet. Sammanfatta sedan allt, hwad Skriften wittnar om himmelens herrlighet, och wet, att werkligheten skall blifwa så mycket mer än beskrifningen, att wi, när wi få se den, skola blifwa såsom drömmande. Och detta allt för intet, endast till lön derföre, att Jesus Christus fullgjort det budet, som Han fick af sin Fader wid sin sändning till werlden. Hwar och en, som ser Sonen och tror på Honom, skall allt detta få att ega, ja! han eger det allaredan, fastän ännu icke uppenbart. Och hwad göres oß mer behof? Allt hafwer Christus wäl beställt.

Slutligen upprepar Herren de orden: **Jag skall uppwäcka Honom på den ytterste dagen.** När wi betänka storheten af den herrlighet, som i Guds ord utsäges om hwar och en, som tror på Sonen, men å andra sidan hos oß se wederspelet, nemligen idel synd, orättfärdighet, elände och död, så will det ena icke rimma sig med det andra. Då skola dessa ord tjena oß, så att wi kunna säga: Det är wäl sannt, hwad Skriften wittnar, fastän det är fördoldt och mina ögon äro förwillade, så att jag tycker mig se motsatsen. Men, Gud ware lof, der kommer en dag, då jag får lägga mig till ro i grafwen från denna tidens wedermöda. Der skall min kropp warda förwandlad och ur densamma en annan dag — den saliga, den ytterste — en ny förklarad lekamen uppstå genom Christi kraft, då jag ock skall kunna skåda allt så, som jag har trott det efter Guds ord. Så will jag då med glädje bida efter den dagen och bedja:

O Du min trofaste, dyre förlossare,
Kommer Du ej snart? Jo Du kommer snart!
Amen.

Tjugondesemte Söndagen efter Trinitatis.

Text: Matth. 24: 1—14.

Då gick Jesus sin wäg utaf templet; och Hans lärjungar gingo till Honom, att de skulle låta Honom se templets byggning. Då sade Jesus till dem o. s. w.

Uti det föregående kapitlet v. 38 hade Herren wid uttalandet af sitt we öfwer Jerusalem bland annat sagt: **Si edert hus skall blifwa eder öde.** Med dessa ord betecknade Han den ödeläggelse, som skulle drabba staden derföre, att deß innewånare förkastade Honom. På lärjungarna gjorde detta ett djupt intryck, synnerligen när de tänkte på det sköna och herrliga templet. När derföre Herren gick ut af templet, följde de Honom för att **låta Honom se templets byggning**, d. ä. peka för Honom på alla de herrliga byggnader, som till det heliga rummet hörde, sägande: "Mästare, se hurudana stenar och hurudan byggning är detta (Marc. 13: 1). Skall allt detta ödeläggas?" Hurudana byggnader det war, kunna wi förstå af den judiske skriftställarens Josephi berättelse, som säger, att templet war bygdt af hwita och starka stenar, af hwilka hwar och en war wid paß tjugofem alnar lång, åtta alnar hög och tolf alnar bred. Men Herren swarade:

I sen icke allt detta*) d. ä. I sen wäl sjelfwa stenarna och byggnaderna, men I sen dem med köttsliga ögon. Med seende ögon sen I icke, ty I sen icke allt, I sen icke den grufliga Guds dom, som häftar wid och hänger öfwer dessa byggnader för allt det afguderi, som i dem bedrifwes. **Sannerligen säger Jag eder: här skall**

---

*) Gemenligen uppfattas dessa ord såsom fråga. Dock synes Meyers mening wara den rätta, att de böra fattas, såsom wi här gjort. Annars få de ingen rimlig mening. Meyers åsigt winner ock stöd af Marc. 13: 2, der orden lyda: Ser du dessa stora byggnader? hwilket betyder detsamma som: Du ser dem icke, då deremot om orden hos Matth. uppfattas frågande, de gifwa en motsatt mening.

icke låtas en sten på den andra, som icke blifwer neder-bruten d. ä. allt skall i grund ödeläggas, såsom Jag sagt.

När nu Herren med sina lärjungar kommit till Oljoberget och satt Sig midt emot templet (Marc. 13: 3), frågade Honom Petrus, Jacobus och Johannes och Andreas affides: **Säg oß, när detta skall ske, och hwad warder för tecken till din tillkommelse och werldens ände?** Detta är egentligen twenne serskilda frågor. Men att lärjungarna sammanställa dem, det beror derpå, att de trodde, att Jerusalems förstöring skulle inträffa först i sammanhang med Herrens tillkommelse och werldens ände. På det de nu måtte kunna hålla sig beredda, fråga de efter tiden för och de tecken, som skulle förebåda denna stora händelse.

På lärjungarnas första fråga om **tiden** swarar Herren intet. Ty det hörde dem icke till att weta tid eller stund, som Fadren enligt sin allwishet och allmakt bestämt (Apg. 1: 7). Men på frågan om **tecknen** swarar Han, nemligen i v. 4—28, om de tecken, som skulle förebåda Jerusalems förstöring samt v. 29—31 om tecknen till Hans tillkommelse. Derpå följa några liknelser, af hwilka den första om fikonträdet (v. 32—34) synes syfta på Jerusalems förstöring, de andra från v. 35 till kap. 25: 30 på Hans tillkommelse, hwarefter Han gör en beskrifning af den yttersta domen, som på Hans tillkommelse skall omedelbart följa (25: 31—46).

Hwad nu angår tecknen, som skulle förebåda Jerusalems förstöring, börjar Herren med att warnande hänwisa derpå, att falska Christi skulle uppkomma (v. 4—5). Derpå följer en beskrifning på "begynnelsen" af nöden och deß utweckling så i lekamlig som andlig måtto (v. 6—14), derpå ytterligare en framställning af "änden" af denna nöd, nemligen templets förstöring och den jämmer, som dermed skall sammanhänga (v. 15—22), slutligen åter en warning för falska Christi och falska profeter (v. 23—28).

Hwad denna text innehåller, är alltså en lärdom, gifwen för lärjungarna med affeende på en wiß, bestämd tidpunkt, som nu är längesedan förbi. Dock hafwa äfwen wi att deraf hemta åtskilligt till lärdom och förmaning. Först skåda wi nemligen, hurudan Guds wrede är öfwer allt afguderi, så att Han icke har förlyn för det allra

skönaste och herrligaste, som mensklig konst och kraft kan skapa, utan störtar det såsom Jerusalems tempel utan försköning ned i gruset, så snart det löper emot den rätta gudstjensten. Han kan wäl till en tid hafwa tålamod dermed, wäntande på menniskornas bättring. Men will man icke omwända sig, då har Han hwäßt sitt swärd och spänt sin båge och måttar till (Ps. 7: 13). Då måste allt uppryckas med rötter, krossas och splittras. Ty ingen synd är för Gud så wederstygglig som en falsk gudstjenst, hwilken löper emot tron och evangelium. Ja, till och med der, hwarest gudstjensten i det yttre går efter Hans ord, såsom Judarnas, men menniskan af densamma gör sig en egen förtjenst, hwarpå hon bygger sin rättfärdighet och frid, äfwen der är samma gudstjenst för Herren en styggelse. Inbillom oß derföre aldrig, att **allt** är wäl beställdt med wår gudstjenst och Gud behagligt derföre, att densamma i **yttre** mått stämmer öfwerens med Hans ord. Nej hwarest hjertat icke är rätt för Gud, der är den bästa yttre form förderfwad. Så säger Herren i Amos 5: 21—23: "Jag är edra högtider gramse och föraktar dem och kan icke lida edert rökoffer uti edra församlingar. Och om I Mig än offraden bränneoffer och spisoffer, så hafwer Jag dock ingen lust dertill, så orkar Jag ock icke se edert feta tackoffer. Haf dina wisors buller bort, ty Jag orkar icke höra ditt psaltarespel." Sammalunda säger Herren i Es. 1: 11: "Hwad skall Jag med edert myckna offer? Jag är mätt af wädrars offer." Och i v. 13: "Hafwen icke mer spisoffer fram fåfängt! Rökwerk är Mig styggeligt, nymånader och sabbater, då I samman kommen, kan Jag icke lida" o. s. w. Tänk, så talar Herren om den gudstjenst, som **Han sjelf** inrättat, blott derföre att folket **med falskt hjerta** gjorde dessa gudstjenstgerningar. Och månne Han skall tala mildare, när Han nu ser menniskor, som i hjertat alls intet fråga efter Honom utan äro Hans Sons fiender, nalkas Honom med sin mun, komma tillsammans i templen, buga sig för Honom, sjunga och läsa böner samt mena sig dermed göra en Honom behaglig gerning? Nej, det är Honom en styggelig gudstjenst, och menar menniskan sig genom densamma köpa Hans nåd och bliswa rättfärdig, så skall den derigenom wara Honom blott desto mer styggelig.

Widare hafwa wi här den lärdomen, att det icke duger, att efter wårt naturliga förnufts slutkonst umgås med profetians ord. När lärjungarna hade hört Herren tala om sin tillkommelse samt nu hörde Honom tala om Jerusalems förstöring, straxt woro de färdiga att sammanställa det ena med det andra, menande, att det skulle ske på samma gång, men foro derigenom åstad i willfarelse. Sammalunda hafwa ock sedan gamla tider många warit, hwilka, efter egna meningar sammanbindande profetiorna med de händelser, som på deras tid tilldragit sig, welat bestämma både år och ställe för Christi uppenbarelse och tillkommelse, men när det utpekade året kommit, har det af sjelfwa händelsernas gång blifwit bewisadt, att deras mening warit falsk. Och har sålunda af deras menniskofunder i profetian intet annat kommit än skada genom enfaldiga sinnens förwirrande och oroande. Hwilket wi icke säga så, som skulle det wara onyttigt att umgås med profetians ord; nej, profetian är nyttig och nödig samt egnad att hålla oß wakande och wäntande, men allt bestämmande af tider, rum och personer är onyttigt och förwirrande, egnadt att föra bort från tron och kärleken, samt derjemte stridande mot Herrens eget ord: "Om den dagen och om den stunden wet ingen, icke änglarna i himmelen utan min Fader allena" (Matth. 24: 36). Den som derföre menar sig weta tider, rum och personer, honom skall man utan prut hålla för en falsk profet och onyttig drömmare. Han kan wäl wara en troende själ ändå, hwilket endast beror på hans hjerteförhållande till Christus, såsom ju ock lärjungarna här äro rätta Christi lärjungar oaktadt sina falska meningar. Men hwad han profeterar om tider, rum, sätt och personer, det skall man på grund af dessa Herrens ord låta wara profeteradt i wädret. Anledning att wänta och waka hafwa wi **alla** tider och på alla rum, men hwadan Han dröjer, derom hafwa wi att döma efter Petri ord: "Herren **fördröjer** icke sitt löfte, såsom somliga mena det wara fördröjelse, men Han **hafwer tålamod** med oß och will icke, att några skola förgås, utan att hwar och en wänder sig till bättring" (2 Petr. 3: 9).

Ytterligare se wi ock här, huru det ligger Herren om hjertat, att Hans kära lärjungar icke måtte blifwa

ware sig af falska profeter förförda eller genom den utwertes nöd, som måste drabba dem, försoffade.

Att falska Christi och falska apostlar skola komma, att Guds folk skall blifwa hatadt och förföljdt, det, säger Herren, är något, som måste ske (v. 6). Och detta säger Han dem, på det de icke måtte blifwa öfwerraskade och förwirrade, när det kommer, såsom hände dem något nytt (1 Petr. 4: 12). En sådan påminnelse är ock alltid af nöden icke blott i den stormiga tiden utan ock i tider af mer lugn och frid för församlingen. Ty under sådana tider ligger alltid den frestelsen för de christna mycket nära att inwagga sig uti den inbillningen, att sådant lugn skall förblifwa. Detta åter har ett dubbelt ondt med sig: först det, att den waksamhet och Herrens fruktan, hwari de alltid skulle wandra, börjar tyna af, så att de blifwa mer tröga, slummeraktiga och werldsliga, för det andra det, att när nödens tid ändtligen inbryter, de stå handfallna och förwirrade och weta icke, huru de skola skicka sig.

Se wi nu på kyrkans historia, så finna wi öfwerallt bekräftelse på dessa Herrens ord både i det ena och det andra afseendet. Först hwad angår förförelse genom falsk lära, märka wi, att, förutom det att bland Judarna uppstodo bedragare, hwilka bokstafligen sade sig wara Christus, hafwa ock i alla tider sådana uppkommit, som med allehanda willfarelse åstadkommit mycken andlig förförelse, predikande en annan Christus, en annan frälsningswäg än Guds ord predikar.

Detta kan ske dels på ett gröfre dels på ett finare sätt. På det gröfre sättet sker det genom den öppna förnekelsen af Guds ords sanning, i det man öppet förklarar Skriftens tydliga och bestämda saligheteslära för galenskap. Hwilket ock sker der, hwareft man wäl gifwer sig sken af att wilja stå på Skriftens grund men efter egna hugskott, som man kallar förnuft, förwränger den Heliga Skrifts lära till något helt annat, än hon werkligen är. Detta få wi synnerligen i denna tiden skåda, då man med den grufligaste fräckhet kastar öfwer ända sjelfwa trons grundwalar, och gifwer dock till känna, att man dermed intet annat gör än försmarar, hwad man kallar Christi christendom emot kyrkans bekännelse.

Denna förförelse är dock icke för Guds rike så farlig, som den ser ut. Den, som smakat det goda Guds ord och den tillkommande werldens kraft, skall wäl icke lätteligen falla i densamma. Ja wi må wäl drista säga, att de, som från att hafwa warit lefwande christna ändtligen stadna i denna förförelse, icke hafwa direkte kommit dit utan hafwa tillförene blifwit snärjda af någon finare förförelse, som sedan gjort dem öppna för hwilka galenskaper som helst. När derföre de, som föra denna otrons talan, hoppas och förebåda en genom deras bemödande förestående reformation, så förstå de icke, hwilka dårar de äro. Dock är å Guds barns sida äfwen häruti all waksamhet af nöden. Men stor och förfärlig är denna förförelse så till wida, att hon tjenar till att i otron stärka och befästa dem, hwilka ännu äro i mörkret. Och we dem, som gjort sig till denna förförelses målsmän! We dem på den stora dagen, när de skola få se menniskans Son komma i himmelens sky och dem skall drabba den wrede, som de genom sin förförelse dragit öfwer sina hufwuden! Nu kunna de wara säkra och trotsa i sitt öfwermod. Men då skola de förgäfwes ropa till högarna: "faller öfwer oß!" och till bergen: "skyler oß för Hans wrede!" Och de som fallit i deras förförelse, we dem! Hwem skall hjelpa dem på den dagen?

Widare predikar man på ett gröfre sätt en annan Christus, när man i stället för Christi försoning öppet predikar frälsning genom lagens gerningar. Hwilket icke blott sker inom den påfwiska kyrkan, utan ock midt i den lutherska christenheten, der ännu tusen och åter tusen icke annat weta att lära och predika än lagens gerningar, icke weta att trösta själar med annat än det egna hjertats godhet och fromhet, egna goda werk, nit, trohet i den jordiska kallelsen, hjelpsamhet o. s. w. Likaså grost predikas ock en annan Christus, när man "predikar frid, der ingen frid är," tröstar de ogudaktiga och skrymtare i i deras ogudaktighet, sägande, att det ingen fara är med dem, samt låtande dem gå trygga och säkra i deras otro och hjertas falskhet, allt under den täckemanteln, att Gud är nådig och icke skall handla så strängt med swaga, skröpliga menniskor, som de och wi alla äro.

Men långt farligare och förderfligare är den finare förförelse, der en annan Christus predikas på det sätt, att, medan man ådagalägger stort nit om den rena läran, om Christi ära, om en allwarlig christendom o. s. w., själen dock genom allehanda förbehåll och inskränkningar af Guds fria nåd föres hemligen förbi korset till egen ånger, bön, kamp m. m. s. samt läres att wäl med munnen bekänna, att Christi död och uppståndelse utgör den enda frälsningsgrunden, men dock i samwetet hwila wid den egna bättringens allwar och grundlighet samt andra nådens werk i hjertat. Der öppen förnekelse är eller köttets evangelium, genom hwilket menniskan icke blott lemnas qwar uti utan ock stärkes och befästes i sitt köttsliga sinne och wäsende, der kan redan en mer allwarlig naturmenniska se, att förförelse är på färde. Men der allt ser ut som idel gudaktighet och nit om gudaktigheten, ja der det är kamp emot synd och otro, der det är lidande, tålamod, arbete och outtröttlighet (Joh. Upp. 2: 2—5) om stycken, som i Guds ord äro tydligen anbefalda — att äfwen der kan wara förförelse och en annan Christus, det är omöjligt att med naturens ögon upptäcka. Ja, så omöjligt, att, der förförelse på denna wäg är å färde och någon bestraffar densamma, man då genast betraktas, såsom den der strider emot Guds ords tydliga lära samt arbetar på att insätta en lösaktig christendom i stället för den allwarliga gudaktighet, som Skriften omtalar och fordrar. Då heter det: "Måste icke menniskan göra bättring och ångra sina synder, om hon skall blifwa delaktig af Guds nåd? Fordras der icke en rättskaffens tro för att ingå i Guds rike? Kan ock någon utan helgelse se Herren? Huru kan du predika enligt Guds ord, om du straffar sådan lära eller själf annorlunda lärer?" Der måste man då inför allt förnuft stå såsom en kättare, hwilken predikar emot ånger, tro, bättring, helgelse, kortteligen emot sådana stycken, som enligt Guds tydliga och bestämda ord äro stora, wigtiga och nödwändiga Andens werk i menniskan till hennes salighet. Dock det måste man befalla åt Herren och fara fort. Han är wårt wittne, att wi icke predika emot Andens werk i menniskan utan emot den förförelse, som ligger deri, att i tillämpningen

Guds nåd bygges på och göres beroende af Andens werk, hwarigenom de blifwa sammetets djupaste fridsgrund och Christi kors tränges undan. Detta är nemligen twertemot Skriften. Ty hon bygger aldrig Guds nåd på Andens werk i oß utan lägger alltid Jesus Christus och den i Honom skedda, af all wår bättring, tro och helgelse oberoende, förloßningen till grund för allt Andens werk i wåra själar. Dock är denna hemlighet så fördold, att den predikan, som gör allwar deraf i tillämpningen, intill dagarnas ända skall få gälla som ett nytt, lösaktigt evangelium. Och så mycket mer skall hon så få gälla, som, Gudi klagadt, äfwen alltid sådana finnas, hwilka under en god evangelisk bekännelse draga wår Guds nåd till lösaktighet, för den öfwerflödande nådens skull icke tagande det så noga med ordet om ett heligt lefwerne.

Wi hafwa här inom det christliga området att göra med alldeles samma sak, hwarmed Paulus hade att göra inom det judiska. Ty Judarna stodo ju på uppenbara och tydliga Guds ord i lagen, och när Paulus predikade emot dem, kunde de wäl säga: "Har icke Gud tydligen befallt dessa gerningar? Är det icke nödwändigt, att en menniska far efter rättfärdighetens lag? Ho är då du, som drifwer en annan lära och menar dig dock lära rätt efter Guds ord?" Att Paulus icke måttade hugget åt lagen och farandet efter rättfärdighet utan åt den egenrättfärdighet, som de genom dessa i sig sjelf riktiga och af Gud befallda stycken foro efter att upprätta, det sågo de icke, ty ett täckelse hängde öfwer deras ögon.

Allra märkwärdigast se wi detta hos Paulus uti läran om omskärelsen. På det ena stället säger han, att omskärelsen war ett tecken och insegel på trons rättfärdighet (Rom. 4), på det andra stället, när han hört, att Galaterna skulle taga omskärelsen, säger han, att de, som det gjorde, woro fallna från nåden, hade mist Christus samt woro pligtiga att hålla hela lagen. På det ena stället se wi, huru han låter omskära Timotheus, på det andra stället höra wi, huru han förklarar, att det hade warit ett uppgifwande af hela evangelii sanning, om han hade låtit omskära Titus. Se nu här: är icke detta willerwalla och motsägelse hos den kära apostelen?

Nej, märk med hwilket allwar han håller ögat på hufwudsaken! Så länge omskärelsen får wara ett **insegel** till trons rättfärdighet, så länge får hwem som will låta omskära sig, då är han färdig att blifwa för Judarna en Jude; men så snart omskärelsen göres till ett **wilkor** för rättfärdigheten, då är det ute med allt undseende, ty då är allt skämdt, omskärelsen gjord till en lagens gerning och hela evangelii sanning genom densamma uppgifwen. Sammalunda ock här: så länge bättringen får wara det sätt, hwarpå en syndare af Guds Ande föres till Christus, så länge tron får wara det sätt, hwarpå Guds nåd i Christus annammas af syndaren, så länge helgelsen får wara trons bewisning i lifwet — så länge predika wi: "utan bättring och tro ingen salighet, utan helgelse får ingen se Herren" o. s. w.; men så snart bättringen, tron och helgelsen göras till wilkor för Guds nåd, då wända wi med Paulus genast bladet om och sjunga: "Märk: tron är utaf nåden och nåden ej af tron," ty nu är allt omwändt och skämdt, bättringen, tron och helgelsen äro gjorda till lagens gerningar och evangelii sanning derigenom uppgifwen. Ty Christi försoning, som evangelium predikar, består icke deri, **att lagens wilkor äro uppgifna och andra lindrigare wilkor i stället insatta, nej utan deri, att oß är af Guds nåd i Christus friskänkt den rättfärdighet, som lagen äskar.** Och på denna grund är det evangelii bjudning nu går ut till syndare, att de måtte omwända sig, med hjertats tro annamma denna rättfärdighet samt, hwar de den annammat, se till, huru de måga wandra i helgelse och icke låta Guds nåd wara fåfäng i dem.

Af hwad wigt det är, att Guds barn här äro på sin wakt, det lärer dels Guds ord dels erfarenheten. Se på Pauli bref! Se med hwilken ifwer och hwilket guddomligt allwar han kämpar emot den egna rättfärdigheten! Huru han ömsom begagnar de allra skarpade ord, ömsom de allra ömmaste och innerligaste warningar och böner emot densamma. Den ena gången framställer han läran om utkorelsen, den andra gången gör han en tillämpning af historien om Sara och Agar, och åter efter sådana skarpa framställningar betygar han, att han är så full af sorg och pina för dessa tjensteqwinnans söners skull samt så

brinnande af kärlek till dem, att han ock önskat sig sjelf bortkastad från Christus, om han dermed kunnat hjelpa dem. Och wi skulle icke deraf förstå, att här är någon riktigt förskräcklig förförelse å färde? Gud öppne oß ögonen!

Se wi widare på erfarenheten, skola wi äfwen deraf finna, huru wigtigt det är att i detta stycke wara waken. För det första ligger det djupt i hela wår natur, att wi minst frukta för denna fara, ja så djupt, att man får höra nitiska och allwarliga predikanter predika år efter år både med talande och skrifwande, warnande och förmanande mot all synd och afwikelse, medan det dock är nästan alldeles tyst i deras mun om egenrättfärdighetens förförelse. Blir det fråga om dryckenskap, otukt, lösaktighet o. s. w., då tala de så, att hällebergen kunna remna. Men kommer det till stycket om den egna rättfärdigheten, då är det antingen alldeles tyst eller försätta de sina åhörare tillbaka till de fariseer, som lefde på Christi tid, eller wända de deras ögon på den sorglösa werldens grofwa egenrättfärdighet eller på de påfwiskas wäsende o. s. w. För den egenrättfärdighet, som i allting strängt och allwarligt håller på Guds ord, på läran om bättring, tro och helgelse, och allenast icke tager det så noga med detta enda stycke: **att wara död för lagen,** för den hafwa de hwarken ögon eller ord. Ja ända derhän går det, att tusen och åter tusen fromma, allwarliga själar rent af frukta och mißtänka såsom farlig den predikan, som framhåller detta stycke. Af talet om bättring, bön, helgelse och andra Andens werk i oß, kunna de aldrig få nog, men af talet om Christus, den korsfäste, såsom lagens ände till rättfärdighet för den ogudaktige, som blott i tron omfattar Hans förtjenst, af det talet få de snart så för mycket, att de blifwa bekymrade och underliga till mods wid tanken på de för den allwarliga gudsfruktan farliga följder, som det kan hafwa. Och dock är det ingenting, hwarpå Paulus lägger en så för saligheten afgörande wigt som just på denna punkt. Tänk derföre efter, hwad det kan betyda, att du är skygg för en lära, hwilken för Herrens apostel war så wigtig, att han icke wißte, huru han nog skarpt skulle framhålla henne, ja som af honom framhölls så, att de sjelffromma menade, att han rent af rådde till ett ogudaktigt wäsende (Rom 6: 1).

För det andra will det äfwen för "den frias barn" blifwa i längden torrt och enformigt att lefwa efter den regeln: "min nåd är dig nog." I början känner man sig wäl full af saligbet derwid, men endaft der, hwareft själen lefwer i daglig erfarenbet af sitt djupa syndaelände, skall det blifwa möjligt att hålla ut dermed. Derföre ser man ock öfwerallt, att i samma mån syndakännedomen aftager, i samma mån blir ock en christen mätt och fremmande för denna predikan. Detta känner ock hwarje christen af egen erfarenbet under sådana tider af slummeraktighet, som Herren omtalar, då Han säger, att äfwen de wisa jungfrurna wid brudgummens dröjsmål blefwo sömniga och insomnade. Ja, huru många som på denna wäg rent af slumrat bort i den andliga döden, det wet allena Herren. Den som ännu är waken, han wake och hålle ut, ty det är djefwulens allwar att förgöra wåra själar.

Men äfwen der, hwareft den dagliga erfarenheten af syndaeländet är, skall djefwulen icke försumma sig. Ty der är alltid det af nåden födda, nya heliga sinnet, som aldrig kan nöja sig med mindre än en fullkomlig lydnad för Guds bud, och som derföre alltid skall wara fullt af bekymmer öfwer hjertats elände, ja ofta nära att rent af upptröttna. Deraf skall ock djefwulen begagna sig för att bringa själen af wägen åt wenstra eller högra sidan, intalande henne, ömsom att hon icke bör taga det så noga med sina synder, ömsom åter att all denna ömklighet i hennes christendom kommer endaft af den lösa lära, hwaraf hon lefwer. O ja, de, som hafwa försökt det, weta, huru mäktiga dessa förförelser kunna blifwa, synnerligen under tider af mer ihärdiga och swåra syndafrestelser, för hwilkas häftiga anlopp de här eller der stupa.

Så skall det ock i längden, synnerligen för dem som äro satta till att predika evangelium, blifwa tröttsamt för köttet att hålla ut med att låta räkna sig för ett widunder och afskrap. Och wore wäl denna frestelse mättlig, om den komme från den grofwa hopen allenaft. Men när man allra meft af de frommaste, wisaste och lärdaste blir så räknad, när dertill ock komma de nyßnämnda frestelserna till mätthet för evangelium eller upptröttnande i anden, då är det mycket snart gjordt, att man ock börjar

fundera med köttet, om man icke för fridens skull kan något eftergifwa af bekännelsen, så att man låter det blifwa mer tyst dermed eller ett mer owißt ljud i densamma. Och si, när på detta kommer dessa fromma tjensteqwinnans söners wänskap, bifall och glädje deröfwer, att man nu blifwit mindre ensidig än förr samt börjat predika ett mer helt Guds ord — o ja, då är snaran så förfärlig, att det skall wara ett riktigt under, om man ännu skall kunna wakna upp. Erfarenheten wisar, huru den ene efter den andre, som en tid öfwerflödade af Jesu lof, på den wägen somnat af, blifwit fremmande för det folk, som ingen bättre wisa wet än Lammet, som dödadt är, men under allt detta låtit öfwertala sig, att med dem intet annat skett, än att de kommit ifrån den der ensidiga, partiska, lösa och pjunkiga christendomen samt blifwit mer stadgade och allwarliga eller mer frisinnade i kärleken. Korteligen: här gäller att stadigt blifwa wid evangelium och bedja: Herre, förbarma Dig öfwer din klena hjord, att hon icke må uppslukas af själafienden. Den som här känner sig så stark, att han icke är i någon fruktan, o Gud öppne hans ögon!

Men widare: när man skådar ut öfwer den mängd lärdomswäder, som blåsa, der det åt alla håll ropas: "Här är Christus, här är den rätta gudaktigheten!" samt deremot sätter menniskohjertats ostadighet och benägenhet för det, som är nytt, då få dessa Herrens ord: "Sen till, att ingen förförer eder", åter en allwarlig wigt. Ty märk, huru lätt det går, att äfwen christna föras bort af wädren! Man börjar så småningom tröttna wid det ena, gamla, enfaldiga evangelium. Af detta tröttnande följer ett trälaktigt och wanmäktigt inre och yttre lif. Nu kommer det nya wädret, nu ljuder det i samwetena: "Detta har fattats oß, derföre har wår christendom blifwit så kall och eländig." Så faller man till det nya och känner sig nu så upplifwad, som wore man nu först kommen till ett rätt andligt lif. Många i en ömklig strid med det ständiga förderfwet nästan uppgifna själar följa ock med, hoppandes, att detta nya skall hjelpa dem till full kraft mot synden. Och nu går wädret till en annan ort, der samma mättnad wid evangelium börjat winna insteg, och

det heter: "Sen på det andra stället, hwilken sömnaktighet der förut rådde, men hwilket lif der blifwit, sedan denna predikan kom dit!" Så winner det ena partiet efter det andra fart. Ja stundom kan det ock gå derhän, att de blifwa betraktade såsom motståndare till sanningen, hwilka icke wilja följa med det nya wädret. Och tänk sedan hwilken förödelse! När den första hänryckningen hunnit lägga sig, skola wäl ännu alltid några genom den trofaste Herdens bewarande nåd komma till sans igen och till en enfaldig tro, om de ock förblifwa behäftade med någon willfarelse i ett eller annat för sjelfwa lifwet icke wäsendtligt stycke. Men dessa många andra, som genom wädret blefwo bortförda från enfalden i Christo och nu endast hafwa det att lefwa på, att de tillhöra det eller det samfundet — hwad är blifwet af dem! Och brödrakärleken och det endrägtiga Lammets lof — hwar är det till finnandes? De förr så glödande kolen, huru äro de blifna så förkolnade och swarta? Kif, nit, wrede, trätor, parti, onda miβtankar, förtal o. s. w. — huru äro dessa owännens ogräsfrön så hastigt uppwexta till att förderfwa Christi åkerwerk? Herre Jesu, för ditt dyra blods skull, hjelp oβ att akta denna din förmaning, att waka, bedja och blifwa i din fruktan, att ingen må förföra oβ, att kärleken icke må förkolna, att ingen må tillbaka blifwa! Herre, hjelp oβ att blifwa fasta och owikeliga intill ändan!

Till sist må wi ock af denna text lära, hwad wi såsom Guds barn alltid skola hafwa att wänta af denna werlden. **I skolen blifwa hatade af alla folk för mitt namns skull,** säger Herren. Sätta wi dessa ord i ljuset af den förklaring, som hela Guds rikes historia öfwer dem gifwer, o hwilken helsosam warning wi då i dem hafwa emot wår naturs benägenhet att söka och wänta efter werldens wänskap! Och huru nödig denna warning är, det wet hwar och en, som känner, huru wår natur i denna del är beskaffad. Ty förutom det, att otaliga, som förnimma Herrens dragning på sina hjertan, just af fruktan för att förlora werldens wänskap samt utsätta sig för hennes hån och hat, tillbakahållas från att omwända sig — förutom detta är ock denna naturens fre-

stelse så mäktig hos de trogna, att de deraf ofta förledas både i tal och skick till en sådan werldslikställighet, att de ogudaktiga alls icke af deras närwaro blifwa störda i sitt onda wäsende. Käre wänner, låtom oß här bekänna wåra synder och bedja Gud om nåd till en rätt innerlig räddhåga för werldens wänskap! Ty dereft wi icke här äro wakna, skola wi snart af den lede själafienden wara bedragna. Ja, såsom wi af erfarenheten kunna lära genom deras exempel, hwilka gått bort den wägen, skall det då komma ända derhän med oß, att wi ock skola börja i ett sådant förtigande af Christus samt sådan werldslikställighet endast se en **christlig wishet**, enligt hwilken man ju icke bör "onödigtwis" reta den ogudaktige. Och tänk, när det kommer dertill, att man ock såsom något christligt börjar betrakta och förswara otrohet mot Herren och Hans namn, samt på den wägen möta samwetets anklagelse! Der är redan falskhet i anden å färde. Men detta är domen: antingen trogen och uppriktig mot Herrens ord eller hemfallen åt djefwulens bedragelse! På den sednare wägen skall du i dina egna ögon alltid få gälla såsom en from och wis christen, alltid få lätt att trösta dig samt af den mer bildade och anständiga werlden hafwa ära för din christendom — men we när du skall träda inför Herren, hwars ögon äro såsom eldslågor! På den förra wägen skall du alltid blifwa hårdt tuktad, alltid få gå olycklig öfwer dig sjelf och din otrohet, som du då ständigt skall märka, alltid behöfwa hela evangelium för att i samwetet kunna hållas uppe, så att du icke uppgifwes, alltid derjemte betraktas såsom en swärmare, ett widunder o. s. w. — men o! när Han kommer, som wet, hwad Andens sinne är! Bida blott och håll ut! Det är snart änden! Si Han kommer snart!

O Herre Jesu, Du, som lofwat hjelpa dina elända wäl igenom, Du, som känner deras jämmer och klagan, deras frestelser och faror, skynda att undsätta wåra själar! Led oß, hwad wägar Du will! Låt oß blott icke förföras och försoffas! Ja, Du måste hjelpa för ditt namns skull! Dig befalla wi det! Amen.

Tjugondesjette Söndagen efter Trinitatis.

Text: Joh. 5: 22—29.

Ty icke dömer heller Fadren någon utan hafwer all dom gifwit åt Sonen, på det alla skola hedra Sonen, såsom de hedra Fadren o. s. w.

Herren talar här om dom och uppståndelse. Men Han talar derom i tweggehanda mening, nemligen dels såsom en dom och uppståndelse, hwilken fortfarande sker redan här i tiden, dels såsom en sådan, hwilken skall ske på den yttersta dagen.

Ty icke dömer heller Fadren någon utan hafwer all dom gifwit åt Sonen.

I den föregående versen har Herren sagt, att såsom Fadren uppwäcker de döda och gör dem lefwande, så gör ock Sonen lefwande, hwilka Han will. Detta förklarar Han nu här, då Han tillägger, att ock all dom är åt Honom gifwen. Och då "döma" här står i motsats emot att lefwande göra, förstå wi, att dermed menas en dom till döden. Fadren är wäl den, hwilken i anseende till sitt wäsende ensam i egentlig mening eger makten att lefwande göra och att döma syndare. Men sedan enfödde Sonen blifwit menniska, har Fadren åt Honom gifwit denna makt, så att syndares lefwandegörande och fördömande sker endast genom Honom. Detta är ock en lära, hwilken genomgår hela Skriften. Om den förra punkten heter det: "Den som hafwer Sonen, han hafwer lifwet" (1 Joh. 5: 12). Och åter: "I Sonen är lifwet" (Joh. 1: 4). Och åter: "Jag är uppståndelsen och lifwet (Joh. 11: 25) wägen, sanningen och lifwet (Joh. 14: 6). Jag är Guds bröd, som nederkommer af himmelen och gifwer werlden lif (Joh. 6: 33). Hwilken som tror Sonen, han hafwer ewinnerligt lif" (Joh. 3: 36). Om den sednare punkten

åter heter det: "Den icke hafwer Sonen, han hafwer icke lifwet (1 Joh. 5: 12), han fkall icke få fe lifwet, utan Guds wrede blifwer öfwer honom (Joh. 3: 36), han är redan dömd" (Joh. 3: 17). Så orygglgt har Gud, med fin ewiga makt att döma och råda öfwer fina fkapade warelfer, bundit alla menniffors lif och falighet wid Sonen. Den allra högfta naturliga fromhet, gudaktighet och redbarhet fkall aldrig kunna rubba den domen: Den icke hafwer Sonen, han hafwer icke och fkall icke få fe lifwet. Nej, de meft allwarliga fariffeer fkola, fedan de med mycken bön och kamp bjudit till att göra Guds wilja och tjena Honom, wara både här och i ewighet under Guds wredes dom, blott derigenom att de icke hyllat Sonen. Och huru upprörande detta än må ljuda för den naturliga känslan, förr fkola dock himmel och jord förgås, än denna dom fkall ändras. Å andra fidan åter fkola de meft blodröda och uppfkakande fynder och brott aldrig kunna rubba den domen: Hwilken fom hafwer Sonen, han hafwer ewinnerligt lif. Nej, till och med den röfwaren, fom redan hänger på korfet till wälförtjent lön för ett brottsligt lif, fkall blott derigenom, att han, om än i elfte ftunden, annammar Sonen, lika wißt hafwa lifwet och ingå i paradifet fom den apoftel, hwilken mot fin lefnads flut kunde bekänna: "Jag hafwer kämpat en god kamp, jag hafwer fullbordat loppet." Och huru orimligt detta än må ljuda för det uppwäckta famwetet, förr fkola dock himmel och jord förgås, än denna dom fkall ändras. Åt Sonen är gifwen all makt öfwer allt kött, och på grund af denna makt lefwande gör och fördömer Han, hwem Han will. Och hwad Han dömer, det är den ewige Fadrens dom (v. 30).

Men att Fadren fålunda gifwit all dom åt Sonen, det har Han gjort, **på det alla fkola hedra Sonen, fåfom de hedra Fadren.** Så nitifk är Fadren om fin enfödde Sons ära, att Han åt Honom öfwerlemnat all fin domaremakt och allt herrawälde i himmelen och på jorden, på det att, fåfom Han är jemlik Fadren i guddomligt majeftät, Han ock af oß må blifwa ärad lika med Fadren. Till ytterligare bekräftelfe af detta tillägger ock Herren: **Hwilken fom icke hedrar Sonen, han hedrar icke heller**

Fadren, som Honom sändt hafwer. Dermed är Guds dom uttalad öfwer all sådan gudstjenst och fromhet, der icke Sonen får äran. Werlden säger: "Hwar och en må följa sin tro och bästa öfwertygelse samt dyrka Gud dereſter; då skall han ock kunna wara wiß, att sådan dyrkan är Gud behaglig, dereſt han blott menar det redligt och har allwar dermed." Detta prisas ock under namn af rätt andlig frihet, och hwar någon driſtar säga något deremot, betraktas han såſom en fiende till det rätta ljuſet, den rätta friheten och upplysningen. Men hwareſt samwetet är aldrig än så litet waket, der skall det alltid blifwa en lifsfråga: "Säger ock **Gud** så? Dömer äfwen **Han** sammalunda?" Förnuftet swarar: "Ja, så **måſte** Han döma; annars wore Han icke god." Men hwad swarar Han sjelf i sitt ord? det blir dock hufwudfrågan för hwar och en, som behöfwer weta något wiſst. Och då swarar Han om all sådan dyrkan, der icke Sonen blir hedrad lika med Fadren: **De dyrka Mig såfängt.** Wiſst kan du tycka, att du med din naturfromhet och ditt goda hjerta, som du säger, med din hänryckning öfwer den skapade naturens skönhet och majeſtät m. m. hedrar Gud. Eſterſom den gudsdyrkan behagar dig sjelf, menar du, att den ock skall behaga Gud. Men sjelf säger Han: Du dyrkar Mig såfängt. Och den yttersta dagen skall wäl wiſa, hwem som haft rätt: du eller Hans ord. Så alldeles ett är Fadren med Sonen, att Han icke will weta af någon wår gudstjenst, något wärt pris, någon wår gudaktighet, genom hwilken icke Sonen blir ärad och förherrligad.

Sedan Herren sålunda bekräftat, att Han är den, åt hwilken Fadren gifwit all makt att lefwande göra och att döma, så fäller Han här widare i denna egenskap det afgörande utslaget i den frågan, hwilka de äro, som Han will och skall lefwande göra, sägande:

Sannerligen, sannerligen säger Jag eder: Hwilken som hörer mitt tal och tror Honom, som Mig sändt hafwer, han hafwer ewinnerligt lif och kommer icke i domen utan är gången från döden till lifwet. Att Han säger: "Sannerligen, sannerligen", dermed will Han wäcka wåra hjertan till att beſinna, att det är den i Guds dom för wärt

ewiga lif afgörande sanningen, Han här har att säga oß så att allt, som deremot löper, är idel lögn, huru stort och heligt sken det än må hafwa. Och hwad säger Han då? **Hwilken** eller **hwar och en som hörer mitt tal och tror Honom, som Mig sändt hafwer, han hafwer ewinnerligt lif.** Först lära wi af ordet: **Hwar och en**, att wi här hafwa en predikan, som angår alla menniskor, och som för alla menniskor utan åtskilnad eller undantag bestämmer en och samma salighetswäg. Dermed är då den afgörande domen fälld öfwer werldens dröm om, att hwar och en blir salig på sin tro. För det andra lära wi, att en menniskas salighet eller fördömelse icke beror derpå, att Gud af ewighet owilkorligen bestämt den ene till salighet, den andre till förtappelse, såsom de reformerta mena, utan att hennes lif eller död beror på hennes förhållande till evangelium. För det tredje se wi, att Herren i denna stora lifsfråga alldeles utesluter lagen och alla hans gerningar samt lärer en alldeles ny salighetswäg, hwaraf lagen intet wet. Ty lagen wet intet annat råd, än att du skall älska Gud öfwer allt och din nästa som dig sjelf. Med denna predikan allena wore allt kött fördömdt, hwarföre lagen ock kallas det embete, som fördömelse predikar. Ty wäl lofwar han salighet åt dem, som fullgöra hans bud, och synes sålunda wara ett embete, som salighet predikar, men eftersom ingen är, som fullgör buden, utan wi alla äro aflade, födda och uppwexta i synd och lagen derjemte emot detta ingen hjelp wet, så blir allt hans tal om saligheten endast en död bokstaf, och hans predikan alltigenom en fördömelsepredikan. Med henne wore wi nu alla ewinnerligen förlorade, dereft Herren intet hade att säga om en salighetswäg utan gerningar. Ty så snart det gällde allenast **en** gerning, så wore genast allt hopp ute. Men här kommer den käre Herren och skjuter undan allt, som heter gerning, samt lärer mig, att saligheten kommer af **hörande.** "Den som hörer mitt tal," säger Herren, d. ä. evangelium, som intet wet af wåra gerningar utan allenast predikar, huru Han är af Gud utgifwen för att på Sig taga alla wåra synder, aftwå och kasta dem i hafwets djup, på det wi derigenom måga blifwa Guds rättfärdighet i Honom.

Hwar nu någon lånar sina öron åt detta tal och predikan samt hörer det så, att han ock tror Honom, som sändt Sonen, d. ä. tror detta Fadrens ewiga råd med Sonens sändning och håller det i samwetet wißt, att derigenom hans synder äro ewigt borttagna, densamme har det ewiga lifwet, så wißt det är, att Sonen icke kommit till jorden för att bedraga utan för att frälsa syndare.

Men, säger du, här är dock en gerning, som jag måste göra, nemligen **tro**, om annars Gud skall wara mig nådig. Swar: om så wore, då wore åter evangelium om intet gjordt och allt wårt hopp åter förtappadt. Ty då skulle åter Guds nåd stå på wåra gerningar. Likwäl är detta en ganska wanlig samt derjemte en fin och gruflig willfarelse. Ty efter naturen wilja wi alltid wara der med någon wår gerning, på det Gud måtte blifwa nådig. Och när wi hafwa åtminstone det ljuset, att wi weta, att det icke är genom gerningar **efter Mose lag** wi göra Gud nådig, falla wi dock strax på de gerningar, om hwilka **evangelium** talar, ånger, bön, kamp, helgelse o. s. w., görande äfwen deraf en ny lag, som wi dock måste hålla, om wi skola få lita på, att Gud är oß nådig. Och hafwa wi ändtligen så mycket ljus, att wi se, att Guds nåd icke ens står på dessa gerningar, då falla wi ännu på tron, menande: "det måste jag dock göra, om Gud skall wara mig nådig." Sedan för hwarje språk wi läsa om Guds nåd och den förloßning, som är skedd i Christus, skjuta wi derunder: "Ja, detta om jag tror, men innan jag ännu har tron, hör det mig icke till." Men låt nu sådant fara och wet, att evangelium intet annat är än en god och fröjdefull tidning, den der för stora syndare förkunnar, att Gud af ewighet är dem nådig, samt för sådan sin nåds skull sändt sin enfödde Son i werlden för att borttaga deras synder, på det de ock måtte blifwa saliga. Och detta medan de ännu woro ogudaktiga samt Hans fiender. Ty evangelium är icke ett ord för dem allenast, som redan tro, utan det är en predikan om Guds nåd till dem, hwilka ännu äro stadda i synd och otro, på det de måtte ur synden och otron hulpna warda till rättfärdighet och tro. Derföre förutsätter det hos menniskan ingen tro, ingen gerning eller

beskaffenhet, som kunde kallas god, utan gör sjelf början med att omtala för syndare, att ehwad de fråga derefter eller förakta det, ehwad de göra bättring eller icke, ehwad de tro eller icke, likwäl Herren Gud älskar dem och är dem nådig samt har genom sin Son tagit alla deras synder bort. Och på denna grund bjuder det alla syndare till bättring, sägande: "Allt är redo! Kommen till bröllop!" Hwar då någon frågar, huru han skall få komma och hwad han bör göra derför, swaras det: "Intet göra, ty hwad göras skulle, det har Gud sjelf gjort, så att allt är redo! Kom blott, sådan du är!" Frågar då själen åter, hwad det är att komma, så swaras det: "Allenast tro detta talet!" Ty så snart du tror det, så har du ock all den wälsignelse och salighet, som det bjuder syndare! Du behöfwer för detta hwarken löpa till Rom eller till Jerusalem, hwarken företaga den eller den gerningen, utan allenast höra och, när du hör, äfwen för din egen del tillegna dig det såsom något, hwilket af begynnelsen angått dig och hört dig till.

"Ja", säger du, "se der, tron skall ändock wara, wisserligen icke på det Gud måtte blifwa mig nådig, men likwäl på det jag skall kunna hafwa något gagn af Guds nåd och Christi werk". Men, käre, om du wore en förlupen och i fattigdom försjunken son, men du en dag från din fader erhölle bref, att hans hjerta wore fullt af barmhertighet för dig samt af trängtan efter din återkomst, och brefwet slutade med de orden: "Till sist beder jag dig, att du måtte tro mina ord samt snarligen komma" — icke skulle du wäl säga: "si der, det war en ljuflig underrättelse, men der är ock ett wilkor, nemligen att jag skall tro derpå". Nej twertom! Dereft du wid brefwets läsning hade warit twifwelaktig, skulle du wäl, när du komme till det ordet om tron, börja jubilera, sägande: "Si här står uppenbarligen, att jag ock får lita på denna underrättelse. Hwad är det då för nöd; jag reser genast hem". Och mötte dig någon, som sade: "Men är det icke något wilkor fästadt wid bjudningen," så skulle du swara: "Nej, utan min fader beder mig blott lita derpå och komma". Så skulle du fatta tron, om det gällde ett lekamligt ärende, som wore af wigt för dig.

Der skulle aldrig falla dig in en tanke deråt, att slutorden i fadrens bref wore ett bud, hwars uppfyllande skulle göra, att brefwets innehåll först började angå eller gälla dig. Icke heller skulle du börja fara upp i höjden eller ner i djupet för att söka den tro, som fadrens bref omtalade, icke heller skulle du, när du en tid arbetat för att skaffa dig denna tro, börja fråga, om din tro nu hade uppfyllt alla de wilkor och egde alla de kännetecken, hwaraf du kunde döma, att hon wore riktig, så att du kunde weta, att brefwet gällde dig. Nej, du skulle blott se på **brefwets lydelse** och säga: "det står med tydliga ord så skrifwet". Och om du en stund för din owärdighets skull blefwe twifwelaktig, skulle du wäl läsa slutorden igen, men icke så, att du derigenom blefwe modfälld och tänkte: "Men se, min fader fordrar ändå tron," utan så att du blefwe upplifwad, när du deri säge, huru fadren försäkrar dig, att du ock kan wißt tro och lita på brefwets innehåll. Men när det gäller det från himmelen till de affälliga barnen komna budskapet om, huru Gud är sinnad mot oß, samt hwad Han gjort för oß, då äro wi straxt såsom från wåra sinnen. I stället för att wi blott skulle se **på ordet** och tro det wi höra, se wi i stället **på tron** och göra ordet af densamma berorende. Då will det icke heta: "Så lyder ordet, och detta får jag tro, ty hwad Gud säger, kan icke swika," nej, utan så: "Så lyder ordet, och hade jag nu blott tron, så wore allt wäl". Derigenom blir genast tron skild från evangelium samt gjord till ett nytt bud och wilkor. Hwadan sker, att samwetet måste wara i mycken onödig owißhet och förskräckelse och kan icke se, att just det är det för syndaren wigtigaste i evangelium, att han ock får tro derpå, ja att det icke är en tillfällig gunst af Gud, att han det får, utan att det är Hans fasta, allwarliga wilja. Om Han hade gifwit oß evangelium utan att säga, att wi ock finge tro derpå, så wore det oß icke nyttigt. Men nu, när Han säger, att detta evangelium är ett ord för arma syndare att tro uppå, hwarföre skola wi åter göra det onyttigt genom att förwända tron till ett bud och wilkor?

Men, säger du åter, Gud **befaller** dock, att wi skola

tro. Ja wißt, och Gud ware lof för det. Ty då är jag ändå wissare och kan säga mot mitt samwetes förskräckelse för synden: "Nuwäl, mina synder äro fast fördömliga, men när Gud ändå befaller mig tro på Hans evangelium, hwi skulle jag då lyda djefwulen, som will förbjuda mig det?" Och hwar skall jag kraftigare hjelp finna emot de blinda fariseers anlopp, de der wisa mig först till min egen ånger, bön, kamp och hwad det allt månde heta, lärande mig, att jag icke bör förhasta mig med att tro Guds nåd, liksom wore det för tidigt, att jag nu gjorde det, sedan jag lefwat kanske tiotal af år i otro — hwar skall jag finna kraftigare hjelp än deri, att jag ser, att Gud sjelf befaller mig tro? När Han befaller mig att wara ärlig, kysk, ödmjuk o. s. w., då finnes ingen, som säger mig: "Se till, att du icke förhastar dig med att lyda dessa bud!" Men när Han gör sin allra största gerning, nemligen sänder sin Son till att borttaga mina synder och, sedan det är gjordt, låter basuna i hela werlden, att lagens tid nu hafwer en ända, och att wi genom Hans egen gerning äro förlossade från alla synder, från döden och djefwulens wåld, då skulle det wara för hastigt, om jag genast fölle till och annammade ett sådant budskap, sedan jag i synd och uselhet sofwit bort kanske min mesta nådetid och nu ändtligen waknat upp till bekymmer i den frågan, hwad jag skall göra, att jag måtte blifwa salig. O hwilken förskräcklig naturens blindhet! Men så genomträngda äro wi deraf, äfwen sedan wi blifwit christna, att wi knappt hafwa hunnit höra ett ord af evangelium till slut, förrän wi med ögonen falla ifrån ordet ner till wår egen bättring och tro.

Derföre är det wisserligen ännu tid, att man med allt allwar drifwer denna läran om tron, synnerligen för deras skull, för hwilka evangelii ljus ännu icke uppgått, och hwilka fördenskull alltjemt äro i fruktan, att det torde wara för brådt, om de hastade med att tro evangelium, hwilket de dock som bäst behöfwa. Och det är så mycket mer nödwändigt, som alltid djefwulen skall wilja lära dem, att sådant dröjsmål icke är synd utan en nödig och Gudi behaglig uppriktighet och försigtighet, uti

hwilken de böra fortfara, om det annars skall kunna blifwa ett helt Guds werk i dem. Ty så fin kan ock djefwulen wara, att han ställer sig, som hade han ett stort nit derom, att tron måtte blifwa rättskaffens och fullständig, sägande till samwetet: "Haf icke för brådt med att tillegna dig evangelium, annars torde din tro allenast blifwa ett sjelfgjordt werk! Blif fastmer under lagen ännu, det skall blott lära dig att deß mer wärdera nåden, när ändtligen det kommer dertill, att du genom en rätt nådens ordning hunnit till en ny födelse och en rätt omwändelse. Håll derföre stilla för Guds Helige Ande, att Han i dig må få utföra sitt förberedande werk! Akta dig att genom en förhastad tro löpa Honom i förwäg och sålunda afbryta Hans nådewerkningar!" När nu samwetet sådan predikan hör, så gifwer det sig genast fånget deri. Ty känslan af den egna synden och owärdigheten är så stor, att det icke kan annat än hålla sådant för en god och guddomlig predikan. Der heter det då: "icke har jag ännu den syndakännedom, den förkrosselse, det allwar o. s. w., som fordras hos den, som skall få tillegna sig nådelöftena". Och så sitta själar ofta i åratal wid Guds ord under mycken suckan och kamp och många tårar, läsa evangelium om Guds nåd, önska ock, att de finge tro, men hafwa ännu icke af Guds Ande fått tron, säga de, samt se fördenskull upp i wädret, om icke den Helige Ande ändtligen skall komma derifrån och gjuta ner i deras hjertan den der rätta tron, så att de en gång ock finge annamma nåden, som de läsa om. Här är nu allt förloradt, om icke evangelium i tid kommer och löser själen. Ty här synes wara idel Andens werk i själen, och är dock intet annat som sker, än att djefwulen arbetar i henne för att hålla henne ifrån tron, hwilket han icke finare kan göra än derigenom, att han jagar henne att söka efter tron, men söka henne der hon icke finnes, nemligen i det egna hjertat eller ur wädret. Får han nu föra sitt werk till slut, så skall han ändtligen så förblinda henne, att hon en gång skall tycka sig finna, att nu allt gått så riktigt och bra med hennes omwändelse, att hon nu har alla de kännetecken, som berättiga henne att tillegna sig nå-

den. Derpå skall följa en slags frid, men o hwilken frid — och hwilken fridsgrund! Herre Gud, förhindra satans själamord! Och själens wisa skall nu aldrig blifwa: "Lammet, som dödadt är, Jesus Christus och Han korsfäst, fri från lagen, Gud ware lof, död för lagen! Allt i allom Christus! Kommen, dyrköpta själar, kommen nu! Gören icke som jag, så att I låten Gud wänta på eder, menande att det är I, som wänten på Gud! Jag wet, hwad själaskada det är! Gören I klokare, kommen nu! Allt är redo, här är nåd — nåd tillfyllest för publikaner, skökor, röfware och allehanda syndare! Här är en Frälsare, som tager emot sådant folk och äter med dem!" Nej, det skall icke blifwa den själens wisa, utan så skall hon lyda: "Här är wisserligen en frälsare för alla syndare, det förstås, men waren icke för hastiga att tillegna eder Hans nåd, utan besinnen, att Gud fordrar, det I först hafwen en rätt bättring och omwändelse". Och döme den som will, hwilketdera som kan wara Lammets nya sång och wisa!

Se derföre, hwilken wigt derpå ligger, att man med allt allwar och flit öfwar och drifwer trons predikan, på det syndare må weta, hwad tron är och huru man kommer dertill, nemligen att hon intet annat är än det, att syndaren lyßnar till evangelium, huru Gud war i Christus och försonade werlden med Sig sjelf, samt när han sådant hör, icke disputerar med Gud utan i all enfaldighet tror, att så är, som ordet säger, och prisar Gud derför. Äfwenså att man icke kommer dertill derigenom, att man ur wädret wäntar, att den Helige Ande skall komma och i mitt hjerta werka någon sådan beskaffenhet, som kunde heta tro, utan derigenom att jag hör och lyßnar till evangelium så, som nu sagdt är. Ty den Helige Ande är endast i ordet, will ock endast der tala med oß. Det är ock att hålla stilla för den Helige Ande, när man icke skjuter undan evangelium och wäntar, tills en annan ande kommer och gifwer enom tron — hwilket ju är att löpa undan den rätte Anden, som endast är i ordet — utan att, när man hör ordet, man då gifwer det rätt och håller det i samwetet wißt, att man sålunda, som Anden säger, är i Christus förlossad och köpt till ewin-

nerligt lif, långt innan man wetat det eller ännu börjat tänka på omwändelse. Men will nu samwetet icke drista sig till att så enfaldigt lita derpå, utan bäfwar ännu för synden och Guds wrede, synnerligen som jag ännu känner mig full af all synd, då är tid, att jag sätter mig i säkerhet för djefwulens glödande skott, hwarmed han skall söka föröka sådan min räddhåga — att jag sätter mig i säkerhet bakom Guds befallning och säger: "Nuwäl, här är dock Guds befallning, att jag skall tro sådan nådefull predikan, och som jag alltid håller det för rådligast att lyda Gud, och att lyda Honom genast, så kan jag icke wika derifrån, om än mitt samwete och Moses annorlunda predika". Sålunda gör jag wäl evangelium till en ny lag, men icke lik den, som Moses predikar, till samwetets oroande och fångande, utan till en sådan lag, som gifwer mig dristighet att trampa på allt, som will göra nåden beroende af något i mig. Will ändå icke djefwulen wika utan ännu anfäktar mig och säger: "Hör du då icke, att Guds ord öfwerallt förklarar, att nåd är för dig, endast om du tror," så wänder jag honom ryggen och swarar: "Sådant har jag nu icke tid att höra, ty här är en annan predikan, som jag ännu icke hört ut, nemligen att jag har nåd derigenom, att min Herre Christus har dött för mig. Så lärer jag ock i katekesen, att den andra artikeln går före den tredje, hwilken ordning jag ock bör i mitt hjerta hålla, eftersom det är jag och icke katekesen, som will blifwa salig. Men om du säger: "Guds nåd, dereft jag tror", då måste min tro och den tredje artikeln komma före Guds nåd och den andra artikeln, hwilket är en sådan predikan, som mitt förnuft utan din hjelp redan af naturen wet utantill. Men denna predikan måste jag nu för Guds befallnings skull lemna, samt hålla den ordningen, att jag tror på den nåd, som är för mig utan min tro, men icke på någon sådan nåd, som skulle komma af min tro". Så ser jag, att de hafwa trott, hwilka hörde apostlarnas predikan. När Petrus kom till Cornelius, förkunnade han för de der församlade, huru Gud hade låtit båda frid genom Jesus Christus, hwilken Han hade smort med den Helige Ande, hwilken ock hade gått omkring, gjort wäl

och hulpit alla, hwilken ock blifwit dräpen, hängd på träd men åter uppwäckt, hwilken ock är den, som af Gud tillskickad är till en domare öfwer lefwande och döda, om hwilken ock alla profeterna wittna, att hwar och en som tror på Honom, skall få syndernas förlåtelse genom Hans namn. När de församlade hörde denna historia, äfwensom huru intet annat af dem begärdes, än att de måtte tro på Honom, då togo de saken så enfaldigt, att de gjorde, som Petrus sade, och trodde. Och det icke blott Cornelius, som wi wäl kunde tycka hade någon förberedelse, utan alla, som ordet hörde. Till hwilken tro ock den Helige Ande gaf sin stadfästelse genom utomordentliga nådegåfwor, så att Petrus och de af omskärelsen förundrade sig, emedan de icke hade trott, att det skulle kunna gå så rätt fram utan lag och omskärelse. Men när Petrus kom till Jerusalem, då fick han stå till rätta för, att han låtit hedningarna tro för hastigt. Dock war nu här ingen hjelp för tjensteqwinnans söner, när den Helige Ande sjelf hade stadfästat hedningarnas tro med efterföljande tecken. Sammalunda när Paulus predikade i Berea, så annammade folket Guds ord willigt, sökande alla dagar — icke i sina hjertan, om der fanns någon egenskap, som kunde heta tro, utan — i skrifterna, om det så hade sig, som Paulus sade. Och när de det funno, så trodde de utan prut och omswep icke blott Judar utan ock ärliga grekiska qwinnor och män wäl många. Och aldrig hörde man någon apostel säga: "Förhasten eder icke med att tillegna eder nåden utan pröfwen först eder bättring och tro, om de äro af rätta slaget, och wänten, till Guds stund kommer att gifwa eder tron". Nej, deras predikan om Christus war icke "om" och "men" utan ja och amen. Och på denna grund inbjödo de syndare att omwända sig och tro. Christus hade ju icke heller lärt predika: "Bättren eder, **på det** himmelriket må komma hardt när!" icke heller: "Himmelriket är kommet hardt när, **men** I måsten göra bättring och tro." Nej, utan: "Himmelriket är kommet hardt när (nemligen genom Christus och ordet utan eder bättring eller tro), **derföre** bättren eder och tron evangelium!" Ja, Gud ware lof=

wad! Tro wi Honom icke, så blifwer Han dock trofast, — fi det kan locka blödiga famweten till tron.

Men att predika om trons kännetecken, eller hwad Chriſtus i oß werkar, när wi i tron omfatta Honom, det är ock i ſin tid mycket nödigt och enligt apoſtlarnas exempel, nemligen der man redan berömmer ſig af tron. Ty der äro dels ännu alltid en hop fariſeer och ſkrymtare, hwilkas ſkrymteri genom ſådan predikan kan blifwa uppenbar till ſalighet för dem ſjelfwa, om de wilja annamma henne. Dels är det för de chriſtna ſjelfwa godt ſamt tjenar till ſtor faſthet och frimodighet, att genom ſådan predikan förnimma, huru deras tro äfwen i ſina werkningar drager öfwerens med Guds ord, hwarförutan den ock drifwer dem till alltid förnyad wakſamhet, bön och gudsfruktan. Men der ſamwetet kämpar med ſynden och fruktan för Guds wrede, der måſte denna predikan wara fjerran och till ſamwetets upprättande den predikan allena ljuda, ſom predikar den nåd och förloßning, ſom alla hafwa, "ehwad de tro eller icke tro".

Hwar en ſådan enfaldig tro är, der är icke widare någon dom. Ty der är icke widare någon ſynd utan idel rättfärdighet, ſåſom Paulus ſäger: "Med hjertat tror man till rättfärdighet" (Rom. 10). Men är der ingen dom, ſå är der icke heller någon död. Nej, genom rättfärdigheten är ſjälen redan gången ur domen och döden till det andliga lif, hwilket är ett förſpel till det ewiga lif, ſom derpå ſkall följa. Ja, ſjelfwa den lekamliga döden ſkall icke heller för den menniſkan widare heta död utan allenaſt en ljuflig och ſtilla lekamens hwila och ſlummer intill den dagen, då han förklarad ſkall uppſtå till Jeſu Chriſti möte, när Han återkommer. Och tänk: detta allt utan wår gerning eller wärdighet, allenaſt derigenom att wi enfaldigt annamma predikan om den korsfäſte Herren och Hans gerning. Sådant må wäl wara egnadt att gifwa de döda lif, ſåſom här widare följer.

Den tid ſkall komma och är nu allaredan, att de döda ſkola höra menniſkans Sons röſt, och de henne höra, de ſkola leſwa. De rent af döda, andligen döda, och derigenom åt den ewiga döden hemfallna, de ſkola ännu kunna få leſwa, och detta allenaſt genom att höra. "Hö-

rer, så får eder själ lefwa!" Här är då åter saligheten evangelium för allt, hwad syndare heta. Du klagar nu öfwer den synden, nu öfwer den andra och finner ingen, som är så usel som du, huru skall du kunna få nåd? Men hör här: "De döda". Mer än död kan du icke wara, ty döden har inga grader, så att man kunde säga, att den ene är mer eller mindre död än den andre. Wißt kan bland de dödas kroppar den ene wara mer wanställd än den andre, men — död som död! Så kan ock i den andliga döden den ene synas mer wanställd och förfallen än den andre. Men — död som död! Och till och med de döda skola kunna blifwa lefwande blott genom att höra menniskans Sons röst. Och hwad säger den rösten? Swar: Si Guds Lam, som bär werldens synder! Ty så älskade Gud werlden! "Men säger hon intet om något, som wi skola göra?" Nej, intet annat än höra denna predikan och tro, att så är, som orden säga. "Men får då hwem som helst tro densamma?" Ja, hwem som helst. Ty om ock ingen tror, så är hon lika sann ändå. Och här är meningen, att sjelfwa de döda skola tro. Den der will, han komme och tage lifwets watten för intet. Och den der kommer, han skall aldrig se döden till ewig tid. Han skall hafwa ewinnerligt lif. Så har Gud ställt wår saligheta sak. Och när Han har gjort det, hwad wilja wi då göra deråt annat än tro och prisa Guds dyra Lam, genom hwilken wi sådan försoning fått hafwa.

Till förklaring på sin makt att lefwande göra, tillägger Herren: **Ty såsom Fadren hafwer lif i Sig sjelf, så hafwer Han ock gifwit Sonen att hafwa lif i Sig sjelf,** d. ä. samma sjelfständiga guddomliga lif, som är i Fadren, är ock i Sonen, och genom meddelande af detta sitt ewiga lif är det, som Han gör de andligen döda andligen och ewinnerligen lefwande. Derföre heter det: Den Sonen hafwer, han hafwer lifwet. Och åter: Christus är mitt lif. Och åter: Jag lefwer, dock icke jag nu, utan Christus lefwer i mig. Och detta för allt förnuft obegripliga meddelande af Christi lif åt syndare sker då, när syndaren tror på Honom. O, det är i sanning ett högt, guddomligt lif, som lefwer i de trogna. Men till förklaring af sin makt att döma tillägger Han: **Och Fa-**

dreu hafwer deßlikes gifwit Honom makt att hålla dom, derföre att Han är en menniskas son d. ä. deri att Han, som är **Guds Son**, har blifwit en **menniskoson**, deri ligger Hans medlare- och frälsarewäsen, och i detta åter grunden till Hans domaremakt. Detta är nu ett förhållande, som löper långt uppöfwer wårt naturliga förstånd, men är dock här Herrens egen bestämda förklaring, wid hwilken wi måste i tron blifwa.

Förundren eder icke öfwer detta! säger Herren ytterligare. Likasom wille Han säga: Jag ser wäl, att detta icke will rimma sig med edert förstånd och edra tankar. Men förundren eder icke öfwer detta. Jag har endast talat om "jordiska ting" (Joh. 3: 12) d. ä. ting, som wäl äro af himmelskt ursprung men dock ske på denna jorden, i denna tiden, inför allas edra ögon, hwarhelst en syndare kommer till lif. Men hören nu! Jag skall framdeles en dag göra något annat och herrligare! **Ty den stund skall komma, i hwilken alla de, som i grifterna äro, skola höra menniskans Sons röst, och de skola gå derutur** (gr.-t.).

Att Herren i det föregående talat om själens uppståndelse till ett andligt lif, det är klart deraf, att Han sagt, att den tid, då denna uppståndelse sker, **är nu allaredan.** Att Han åter här talar om en annan uppståndelse, det se wi af den skilnad Han sjelf gör, när Han framställer densamma, såsom den der först framdeles skall ske, äfwensom deraf att, medan Han förut talat om en uppståndelse genom tron, Han nu talar om en uppståndelse för både trogna och otrogna. Men att Han då talar om den stora **lekamliga** uppståndelsen, som skall ske på den ytterste dagen, det finna wi deraf, att Han talar om dem, som **i grifterna** äro, hwilket ju endast kan sägas om de lekamligen döda. Och nu, säger Han, en sådan stund skall komma — ehwad den kommer förr eller sednare, ett är säkert, nemligen att den **skall** komma, när alla de, som då lefwa eller äro aflidna, skola uppenbaras för Christi domstol, ehwad de hafwa gjort godt eller ondt. Nu när ropet går ut: "Allt är redo! Bättren eder och wänden eder om, på det att edra synder måga afskrapade warda" — nu kan menniskan låta

bli att lyda, nu kan hon säga: jag will icke. Men när domsbasunens ljud wid Herrens återkomst kallar alla menniskor till doms, då måste hon lyda. Då skall det wara fåfängt att ropa till berg och högar: fallen öfwer mig och skylen mig! Nej, alla — ingen undantagen — måste fram. Det är wisserligen för den ogudaktiga angeläget att försöka för sig förneka den blifwande domen, men i sjelfwa werket kan han det icke. Ty han bär dock inom sig ett samwete, som wittnar om dom. Eller hwad bewisar härom sjelfwa hans bemödande att kunna förneka, och hans glädje, när han påträffat något, som synes för honom bekräfta hans förnekelse? Hwad bewisar ock detta raseri, hwarmed otron serskildt i wåra dagar störtar till anfall emot Skriftens allwarliga tal om domen och den ewiga döden, samt den begärlighet, hwarmed den ogudaktige slukar sådana skrifter, hwari dylika anfall ske? Bewisar det något annat än en hemlig fruktan för domen? Och hwadan kommer denna fruktan om icke från samwetet, som wittnar med Guds ord om en dom med bedröfwelse och ångest öfwer hwarje menniskas själ, som illa gör? Och den skakning i sinnena, som man ofta ser hos de ogudaktiga wid en ogudaktigs hastiga dödsfall, hwad wittnar den? Och när man ser wid dödens annalkande i den ogudaktiges bo på det ena stället den döende sjelf i ångest ropa efter Guds ord och de omkringstående hjelpa att skaffa det till honom — dessa som dock förnekat domen — på det andra stället åter den döende sjelf sky för Guds ord och hans anförwandter angelägna, att ingen med detta ord måtte oroa honom i hans död — hwad ser man då om icke ett uttryck af det omutliga samwetets wittnesbörd, att något oroande föreståt? Men hwad är detta oroande om icke domen, inför hwilken den arma menniskan känner sig snart skola ställas? Sannerligen när du ser den ogudaktige trotsa i sin förnekelse, wet då, att det endast är ett uselt nödwärn, som han i sin kärlek till synden begärligt tillgriper emot ordets och samwetets förenade wittnesbörd om den dom, som stundar.

Men denna uppståndelse och dom skall enligt Skriftens tydliga wittnesbörd blifwa twåfaldig, såsom ock här

står en domens uppståndelse och en lifwets uppståndelse. De uppståndna skola skiljas i twenne hopar, af hwilka den ena skall ställas på den högra och den andra på den wenstra sidan om Herrens thron. Till de förra skall Herren säga: "Kommen I min Faders wälsignade och besitten det riket, som eder tillredt är ifrån werldens begynnelse!" och de skola då gå in i ewigt lif. Men till de sednare skall Han säga: "Gån bort ifrån Mig, I förbannade, uti ewinnerlig eld, som åt djefwulen och hans änglar beredd är", och de skola då gå bort till ewig pina, der deras mask icke dör och elden icke utsläckes. Så förklarar Herren sjelf, att det skall tillgå. Och märkom hwilken åtskilnad Han gör i orden! Till de ena säger Han: min **Faders wälsignade**; men de andra kallar Han icke, **min Faders** förbannade, utan blott: I förbannade. Wälsignelsen, nåden, lifwet och saligheten — det är allt Fadrens gåfwa till dem, som hyllat Sonen. Men förbannelsen — det är icke Fadrens utan de ogudaktigas eget werk. Medan de förra skola i ewighet hafwa att prisa Gud och icke sig sjelfwa för saligheten, skola de sednare i ewighet hafwa att skylla sig sjelfwa och icke Gud för förbannelsen. Det war de sjelfwa, som wille och beredde sig den (Ps. 109), som samkade den öfwer sig (Rom. 2). Gud wille, att de skulle blifwa frälsta, men: I, säger Han, I hafwen icke welat (Matth. 23: 37). Widare säger Herren om det himmelska riket: som **åt eder** tillredt är, men om den ewiga elden icke så, utan: som **åt djefwulen och hans änglar** tillredd är. Åt menniskan war aldrig den elden beredd, **henne** hade Gud skapat och Jesus köpt till ewinnerligt lif.

Men regeln för domen skall wara menniskans gerningar. **De, som wäl hafwa gjort, skola framgå till lifwets uppståndelse, och de, som illa hafwa gjort, till domens uppståndelse.** Men hwilka gerningar? Swar: de, som hafwa burit wittne om wårt förhållande till Herren Jesus, såsom Matth. 25 wisar. Gerningarna skola der allena tjena som wittnen. "Icke efter gerningarnas **förtjenst** men wäl efter gerningarnas **wittnesbörd** skall domen ske", säger en gammal kyrkolärare, nemligen efter det wittnesbörd, som de aflägga om tro eller otro. Der-

före nämnas i domen icke de trognas synder. Ty de hafwa intet att wittna om deras förhållande till Jesus. Twertom är det just deras synder, som hållit dem wid Hans kors till deras salighet. Icke heller nämnas der de otrognas "goda gerningar", ty de woro aldrig gjorda åt Jesus. Icke heller nämnas för de trognas räkning några stora och lysande gerningar, till hwilka Herren Gud kan hafwa utwalt somliga samt gifwit dem en deremot swarande förmåga. Nej, här är icke fråga om wittnen, som wittna om större eller mindre ljus eller kraft eller en serskild nådekallelse, utan endast om wittnen, som wittna om tron och som wittna för alla lika, att de hafwa warit i Christo Jesu. Derföre drager Herren fram endast små och ringa gerningar, uti hwilka de enfaldigaste och swagaste Guds barn kunna tjena Honom lika wäl som en apostel. Likaså nämnas icke för de otrognas räkning några grofwa brott, så att de werkheliga kunde säga: "Jag tackar Dig, Herre, att jag icke är bland dem, som bedrifwit sådant". Nej, utan endast små och obetydliga synder, om hwilka hela werlden säger: "Hafwa wi intet wärre gjort, så måtte wi wäl blifwa saliga". Att somliga trogna skola hafwa en serskild nådelön framför andra efter sin större trohet mot nåden, äfwensom att somliga otrogna skola hafwa en swårare fördömelse än andra efter sin swårare förhärdelse, det lärer wäl ock Skriften, men när det gäller saligheten och fördömelsen sjelf utan afseende på de olika graderna, då är blott fråga om själens förhållande till Jesus och hwad som derom wittnar. Men derom wittna hwarken mer eller mindre grofwa syndafall, hwilka ock kunna drabba troende Guds barn, icke heller stora och lysande gerningar, hwilka ock de ogudaktiga kunna göra, utan blott de gerningar, om hwilka Herren kan säga: I hafwen det gjort Mig, eller: I hafwen det icke gjort Mig. Gud hjelpe oß att behålla den lärdomen!

Och nu efter wi sådant weta, att här föreståt en för hela werldens ewiga wäl eller we afgörande dom, waknen då upp I, som lefwen utan Herren Jesus. Nådetiden är kort, och oß alla är förelagdt inom några dagar eller år en gång dö och sedan domen. Skjuten

icke undan denna tanke! Beſinnen, hwilken nåd af Gud det är, att Han ännu med tålamod warnar eder och i ſin långmodighet gifwer eder tid till bättring! Men om I dock förqwäfwen Guds röſt i edra ſamweten, ſamt förſänken eder i denna werldens luſtar, förgätande edra arma, dyrköpta, odödliga ſjälar, huru ſkolen I då undfly den dom, ſom hänger öfwer edra hufwuden? Månne wäl den förförare, ſom hwiſkar i edra hjertan: "Det är icke ſå farligt" — månne han ſkall kunna hjelpa eder i Herrens ſtora dom? Nej! Och tänken då: att på ſiſtone gå bort i en eld, ſom aldrig war åt eder beredd, och att gå dit, när dock Jeſus gifwit ſitt lif ut till löſepenning för edra ſjälar. O, låten dock det beweka eder till beſinning, medan det ännu är tid! Snart är ingen tid åter — ingen tid utan döden, domen och ewigheten! Och den der icke wardt funnen ſkrifwen i lifwets bok, han wardt kaſtad i den brinnande ſjön (Uppb. 20: 15).

Men I, ſom hafwen funnit lif och frid i det blod, ſom renar från alla ſynder, ſamt genom tron på detta blod nu icke wiljen någon annan tillhöra eller tjena än eder Herre Jeſus, hafwen tålamod! Den är ſnart inne eder förloßningsdag! Waren derföre glada i hoppet, tåliga i bedröfwelſen, beſtändiga i bönen. Låten ock detta hopp uppmuntra eder att löpa och icke förtröttas, att waka och icke uppgifwas, att förgäta det tillrygga är och ſträcka eder efter det, ſom frammantill är, att aflägga all köttets och andens beſmittelſe och ju mer och mer ikläda eder den nya menniſkan, ſå att I icke ſnärjens i de ſnaror af nöd eller luſt, ſom djefwulen och werlden lägga för eder! Behållen det I hafwen, att ingen tager eder krona!

Ja, Herre Jeſu, hjelp oß Du till andligt lif här i tiden, till en fridfull död på wårt ytterſta och till en ſalig uppſtåndelſe, när Du kommer! Amen.

Tjugondesjunde Söndagen efter Trinitatis.

Text: Luc. 13: 22—29.

Och Jesus gick genom städer och byar och lärde och tog wägen åt Jerusalem. Och en sade till Honom: Herre, äro de ock få, som warda saliga? o. s. w.

Det är ju underligt, att, ehuru Herren Jesus så ofta och så allwarligt talar om den ogudaktiges förskräckliga ändalykt, werlden dock aldrig will höra det talet. Gäller det att företaga ett lekamligt ärende, då är hon full af noggranna beräkningar. Då lyßnar hon icke till den förste bäste, som föreſpeglar henne idel lysande utsigter af det företaget, utan hon wänder sig till dem, som äro i ärendet sakförståndiga, utforskande och sättande lit till deras omdöme, så att hon trots de lättsinnigas föreſpeglingar aktar sig för det, som de förre afråda henne ifrån. Och försummar någon ett sådant försigtighetsmått, att rådföra sig med de sakförståndiga, samt kastar sig på lösa föreſpeglingar in i widlyftiga företag och skördar deraf ruin, då säger hwarje mun: "han war sitt öde wärd." Men när det gäller wägen för själens färd mot ewigheten, då är förhållandet omwändt. Då blir icke fråga om att rådföra sig med "Herren öfwer lefwande och döda," att höra och följa Haus mening, då begär man icke en säker och fast grund att lita på. Nej, der griper man med det mest oförklarliga lättsinne den mening, som **bäst öfwerensstämmer med hjertats önskan,** som säkraſt **lemnar samwetet i fred på den wäg, som köttet och sinnet lyster.** Och när Herren likwäl i sin trofasta barmhertighet icke tröttnar att predika och warna utan i allwarliga ordalag förehåller den lättsinnigt framåt rusande syndaren den ewiga dödens fara såsom slutet på

hans wäg — allt på det han i tid måtte wända om och låta sig räddas — ja när Han ock **under tårar** ropar: "O att du wille besinna, hwad din frid tillhörer!" då måste sådant heta en swafwelpredikan från helwetet, mot hwilken alla tänkande böra som en man resa sig, på det hon icke må förderfwa hela landet. Ja, då får man till och med höra läkare, som hafwa sig ombetrodd de sinnessjukas wård, angifwa denna Herrens trofasta warningspredikan såsom orsak till snart sagdt de flestas sinnesrubbning. Hwad skall man derom säga? Hafwer icke denna werldens gud förblindat de otrognas sinnen?

Likwäl måste denna predikan fortfara efter Herrens befallning. Hon är oskiljaktig från evangelii predikan. Ty i de flesta fall är det hon, som först wäcker syndaren till den besinning, hwaraf den förlorade sonens omwändelse följer. De som nu äro i Christo Jesu, de weta, hwad hon haft att betyda för dem. Härefter skola ock otaliga själar, som ännu sofwa, prisa Gud för denna predikan, när de en gång genom henne lärt att besinna, hwad deras frid tillhörer. Och du, som ännu alltjemt kan sorglös och glad wandra efter ditt eget sinne och dina egna tankar eller efter andra menniskors mening, besinna dock, att hwar du går eller står, hwar du sitter eller ligger, i alla dina företag, i all din glädje, i alla dina bedröfwelser, hwila öfwer dig med förfärande allwar de orden af Herrens mun: "Hwilken Mig föraktar och tager icke mina ord, han hafwer den honom döma skall: det talet, Jag talat hafwer, skall döma honom på den yttersta dagen" (Joh. 12: 48). Och om domen skall gå efter detta tal, säg: hwar blifwer då du? Swara Gud och dig sjelf: Hwad blifwer då **din** ändalykt? Himmel och jord skola förgås, men Herrens ord skola icke förgås.

Herren wandrade genom städer och byar och lärde och tog wägen åt Jerusalem. Och hwad Han predikade, det behöfde evangelisten icke serskildt säga, ty Herren predikade endast ett: nemligen evangelium om Guds rike. Han såg framför Sig en böljande massa af menniskor, som, lika en ström, lupo mot ewighetens omätliga haf, och dessa gällde det att rädda, ty dertill war Han sänd och war dertill kommen i werlden. Men räddas kunde de endast

genom **en** predikan, icke genom lag och gerningar, icke genom mensklig wishet och filosofi, utan allenast genom den "däraktiga predikan" om den förloßning, som i Guds ewiga råd besluten, åt fäderna lofwad, nu war uppenbarad derigenom, att enfödde Sonen blifwit född af qwinna och gjord under lagen. Hwilket ock ännu i dag är den enda predikan, som hjelper syndare till rättfärdighet, frid och ewigt lif.

Medan Herren så wandrade, frågade Honom en på wägen: **Herre, äro de ock få, som warda saliga?** Den frågande har sannolikt warit en af Hans lärjungar. Herren besvarade icke hans fråga utan wände Sig till den Honom omgifwande hopen, som ock säkerligen hade hört frågan, och sade: **Winnlägger eder derom, att I kunnen ingå genom den trånga porten!** Såsom wille Han säga: i stället för att befatta eder med denna fråga, hwarmed I intet hafwen att skaffa, sen till, hwad som wigtigare är, nemligen huru **I sjelfwa** mågen inkomma genom den trånga porten!

Wi hafwa här åter ett exempel på något, som wi äfwen på andra ställen påpekat, nemligen Herrens sätt att afwisa menniskans förwetenhet. Ännu i denna dag gifwas många, som, i sina samweten oroade, förhala tiden med förwetna frågor. De wilja weta, huru Gud kan hafwa ställt det med hedningarnas salighet, huru det är tänkbart, att Gud skulle hafwa skapat ett slägte, af hwilket Han förutsett, att en stor del skulle gå ewinnerligen förlorad o. s. w. Deras hjertan och tankar synas wara fulla af **andliga** frågor, så att den, som icke blickat desto djupare in i hjertats hemligheter, skulle wara färdig att fatta godt hopp om deras tillstånd, men **under** dessa andliga frågor och funderingar ligger, wäl icke alltid, men merändels intet annat än bemödandet att undkomma den sig på samwetet annars trängande nödwändigheten att för egen del göra bättring. O, det menniskohjertat! Andra söka andra utwägar. När Guds dom oroar deras samweten, sänka de sig desto mer i lustar och laster för att döfwa samwetet. Men sådana hålla ofta på långt när icke så länge ut emot Herren som de, hwilka kasta sig in på den andra, de förwetna andliga frågornas eller t. o. m. det

andliga studerandets utwäg. Ty samwetet låter sig längre uppehållas genom det, som har ett andligt och heligt sken, ett sken af begär efter sanningen, än af det som äfwen det naturliga medwetandet måste döma såsom synd.

Wi komma härwid ihog en berättelse. En predikant hade med stort allwar predikat om nya födelsens nödwändighet, så att en af hans åhörare blef wäckt. Denne kallade honom till sig, frågade om nya födelsen war något werkligt o. s. w. När predikanten swarat ja, frågade åter den bekymrade mannen, hwad nya födelsen war. Derpå swarade predikanten, att i den frågan de lärdas meningar woro delade, samt gjorde sig just färdig att ur sitt bokwett framställa dessa meningar, då den andre afbröt ungefär så här: "Jag frågar icke efter de lärdas meningar, jag frågar om nya födelsen är något werkligt, som någon menniska erfarit på sig; herr pastor! har Ni — ?" Derwid afbröts hans fråga och predikantens mun war tillstoppad. Han hade studerat christendom och predikat med allt allwar, samt i detta studerande och predikande trott sig wara på en annan wäg än den stora hop, som intet frågar efter Guds ord, men i werkligheten hade han deri haft endast en utwäg undan den frågan: har ock du ingått genom den trånga porten — du sjelf? O, mina wänner, christendom är dock något helt annat än andligt wetande och studerande, äfwen der detta är allwarligt menadt. Christendom är lif i Guds Sons tro, och utan detta wore det för en menniska intet nyttigt, om hon än wißte all hemlighet och hade allt förstånd.

Något sådant war det wißt, Herren här wille med sitt swar inskärpa. Och Gud gifwe, att Hans swar måtte inträngа djupt i wåra hjertan. Ty det gäller äfwen oß. Winnlägger eder (eller egentligen) kämpen för att ingå genom den trånga porten, säger Han. En menniska sofwer Sig icke in i Guds rike, såsom hela den döda werlden drömmer. Nej, will du icke wakna upp, will du icke låta det komma dertill, att Guds Helige Ande får uti dig werka en hjertats angelägenhet att för egen del ingå i Guds rike, will du allt fort draga dig undan det ordet, som är egnadt att i ditt hjerta werka ett sådant uppwaknande och en sådan angelägenhet, då skall

du med allt ditt studerande, wetande och predikande dock i den allra wigtigaste stunden finna himmelens port stängd för dig. Wid den porten skall det endast blifwa fråga om ett: war du ock **född**? Mycket har du wetat, predikat och gjort, men har du ock **lif** i Guds Sons tro? — det är den afgörande hufwudfrågan.

Med ingåendet genom den trånga porten will Herren bildligt framställa den bättring, som är inför Gud, och den tro, som är till wår Herre Jesus Christus. Detta liknar Han wid ingåendet genom en trång port för de hinders skull, som ligga i wägen, och de trångmål, hwilka äro med denna omwändelse förknippade. Men dessa hinder och trångmål äro dels yttre, dels inre. De yttre äro den fiendskap och den förföljelse, som från werldens sida möter, en fiendskap som kan gå ända derhän, att t. o. m. en fader eller moder, som med största likgiltighet kunna se, att deras son druckit sig drucken, blifwit en swärjare, fallit i hor eller en annan synd, deremot blifwa alldeles bestörta, om samme son börjar på allwar fråga: hwad skall jag göra, att jag må blifwa salig? Denna fiendskap mot syndares omwändelse till Christus kan yttra sig på många sätt för att lägga hinder i wägen för syndares omwändelse. Ömsom kan den yttra sig som hjertlig ömhet uti öfwertalande och bewekande — hwilket isynnerhet ofta är fallet inom familjer. Ja, här gifwas föräldrar, som fälla bittra tårar, som bedja, som beswärja sina barn, hwilka de se börja fara efter Guds rike, beswärja dem, att de icke måtte blifwa deras sorgebarn eller tillfoga deras föräldrahjertan oläkliga sår. Samma förhållande får man ock se mellan äkta makar, der den ena waknar till besinning. Ömsom åter yttrar sig denna fiendskap mot syndares omwändelse i hån, bitterhet, försmädelse, wåld, ja understundom blodiga förföljelser, hwarom Guds rikes historia bär wittne.

De inre hindren och trångmålen deremot ligga i wåra egna böjelser och tankar. De ligga i wårt hjertas böjelser, ty af naturen älska wi werlden och synden mer än Gud och rättfärdigheten. Derom wittnar både Guds ord och erfarenheten. Så heter det: "Menniskans hjertas uppsåt är ondt allt ifrån ungdomen" (1 Mos. 8: 21). Och åter: "Detta är domen, att ljuset är kommet i werlden

och menniskorna älskade mer mörkret än ljuset" (Joh. 3: 18). Och åter: "Köttsligt sinne är en fiendskap mot Gud" (Rom. 8). Huru erfarenheten bekräftar detta, weta alla de, som någonsin waknat upp till besinning. Ja, derhän är det genom syndafallet kommet med oß, att ju mer lagens heliga kraf tränga sig på wåra samweten och ju mer wi derigenom wäckas till att sträfwa och arbeta emot synden, desto mer tilltager denna kärlek i styrka, och desto mer sålda blifwa wi under hans förskräckliga öfwermakt. Derföre wisar det wißt en förfärlig andlig sömn, när menniskor gå fulla af inbillningar om ett godt hjerta, som skulle bo i dem. De äro lika en, den der egde ett ruttet fartyg på land och berömde deß godhet. Man skulle swara honom: Sätt det blott ut i wattnet och försök, så får du wäl se.

Men der nu menniskan genom Guds nåd waknat till besinning och frågan om saligheten blifwit hennes wigtigaste fråga, der lägga sig widare hennes egna tankar i wägen. Ty nu är intet orimligare än det, att hon med hela denna syndabörda skall hafwa nåd för intet, alldeles för intet. Nej, nu måste saken hjelpas på helt annat sätt. Såsom hon ser, att hon förr wandrat fritt efter sitt kötts lustar, så ser hon nu, att hon måste aflägga dessa synder och börja lefwa gudfruktigt; såsom hon förr haft sin lust i synden, så måste hon nu börja ångra och afsky synden; såsom hon ock derigenom förr warit en slaf under synden, så måste hon nu genom allwarliga föresatser, strid och sträfwande efter helgelse blifwa henne öfwerlägsen; såsom hon förr föraktat Guds ord och bönen, så måste hon nu börja öfwa ordet och bönen. Och när det går illa i ett och annat eller alla dessa stycken, måste hon gripa sig saken an ånyo och med desto större allwar. Detta måste ju nödwändigt hjelpa, tänker hon. Ty är icke detta motsatsen till hennes förra wäg? Emellertid får nu själen här göra sådana erfarenheter, som hon aldrig kunnat förmoda. Tänk, när det genom denna strid och dessa heliga öfningar allenast blir wärre och wärre! Hon menar wäl, att det sker allenast derföre, att hon icke strider med nog allwar. Men för hwar gång hon ånyo griper saken an, för att göra den bättre, desto sämre går det. Här kommer och in-

tränger af Guds ord i hennes ſammwete en blixt, ſom ſporrar henne till de meſt förtwiflade anſträngningar och föreſatſer, men en liten tid derefter följer i hjertat en förſlappning, en domning utan all like; hon ſer ſin förtappade belägenhet, och det bekommer henne ſå godt ſom intet, hon kan icke ens förſkräckas. Och ſå går hon, tills åter en ny blixt kommer med ſamma följder och ſamma ſlut, och då är hon alltid lika när.

Gäller det för den i ſynden fritt och ledigt lefwande menniſkan att **öfwergifwa ſin wäg** och wakna upp öfwer förſkräckligheten af ſin andliga belägenhet, ſå gäller det lika mycket den uppwäckta ſyndaren att **öfwergifwa ſina tankar** (Eſ. 55: 7) och wakna upp å ena ſidan öfwer fåfängligheten att lägga ut ſina penningar, der intet bröd är, å andra ſidan öfwer den förloßning, ſom wi redan hafwa i **Chriſti blod,** nemligen ſyndernas förlåtelſe.

Men här är nu den rätta trängſeln, utan hwilken de yttre hindren wore ett intet. En ſtor hop af dem, ſom dock wille blifwa ſaliga, wända tillbaka, innan de hafwa börjat, ſåſnart de få höra "bekoſtningen", huru de måſte öfwergifwa ſin kärlek till werlden och hennes luſt ſamt hennes barns wänſkap och i ſtället taga Chriſti kors och ſmälek. Hwilka hafwa ſin förebild i den rike man, till hwilken Herren ſade: "Sälj det du hafwer och gif det åt de fattiga och kom och följ Mig." Ty när han fick höra detta, wände han tillbaka, wisſerligen bedröfwad, ty det war hans allwar, att han wille gå in i Guds rike, men wände dock, emedan han icke fick dit in draga med ſig ſin kärlek till werlden. Af dem åter ſom äro komna dertill, att de i hjertat ſäga: "Koſta hwad det koſta will, ſå will jag ändå in", wända ock ſomliga åter till werlden efter någon tids fåfäng kamp, om än merändels ſammwetet fortfarande behåller en wiß oro; andra åter komma in på egenrättfärdighetens falſka afwäg. Menande, att den trånga porten intet annat är än deras egen bättringskamp i ånger, bön och ſyndens afläggande, ſluta de, att när de en behörig tid hafwa warit i denna kamp, de nu ock trängt igenom porten och hafwa Guds nåd. Här beſannar det ſig fördenſkull, hwad Herren tillägger: **Ty måuga, ſäger Jag eder, ſkola**

söka derefter, att de måga inkomma, och skola dock icke kunna. Dermed drager ock Paulus öfwerens, när han med stor hjertepina ser de allwarliga i Israel med stort nit om Gud sträfwa efter att inkomma i Guds rike, och dock icke kunna. Icke derföre, som skulle Gud hafwa gjort porten trång, utan derföre att de icke äro underdåniga den rättfärdighet, som evangelium predikar. Det kan nu icke hjelpas. Det mest allwarliga och redliga sökande är dock till sist förlorad möda, när man söker der, hwarest den sökta skatten icke finnes.

Se fördenskull, hwilket wigtigt rop det är af den käre Herren, när Han här säger: Kämpen, att I mågen ingå genom den trånga porten! Såsom wille Han säga: "Sen till, att I icke sofwen bort den dyrbara nådetiden! Utan, medan nåden ännu är förhanden, omwänden eder af edra wägars willa." Icke såsom skulle i oß af naturen wara någon förmåga till en sådan kamp och omwändelse, utan när Herren ställer detta tillrop till oß, då är Han sjelf nära med sitt ords kraft till att uti oß werka denna bättring och omwändelse, och då äro wi derigenom äfwen satta i tillfälle att följa det ropet eller förakta det och förblifwa i wår andliga dödssömn.

Hwar nu själen waknar upp wid det ropet samt med alla sina synder flyr till Herren Jesus, omfattande i Honom den förloßning, som i Hans blod är gifwen, der är hon redan inkommen i Guds rike, huru orimligt hon än i betraktande af sin owärdighet må tycka det wara. Såsom det ju för Guds barn i alla deras lifsdagar blir en oförklarlig företeelse, huru de kommit sig in i Guds rike, så att de derom intet annat weta att säga än detta: Af Herranom är det skedt och är ett under för wåra ögon. Blifwa de ock under alla werlande erfarenheter fasta wid Herrens Jesu dyra kors intill änden, sägande i en tro, ihärdigare än alla frestelser, "likwäl förblifwer jag städse wid Dig Herre," då skola de ock på sistone med Honom ingå i den ewiga herrligheten. Men om själen föraktar wäckelseropet och förblifwer i sin sömn, eller, sedan hon stått upp, wänder tillbaka, eller går in på afwägar, då skall på sistone det wederfaras henne, som Herren här widare säger: **Sedan husbonden hafwer**

uppstått och låtit dörren igen, och I begynnen stå ute och bulta på dörren, sägande: Herre, Herre, låt upp för oß! och Han swarar och säger till eder: Jag wet intet af eder, hwadan I ären, då skolen I begynna säga: Wi hafwa ätit och druckit med Dig, och Du hafwer lärt på wåra gator, och Han skall säga: Jag säger eder: Jag wet intet af eder, hwadan I ären; gån ifrån Mig, alla I ogerningsmän.

I dessa ord hafwa wi en tillämpning af det, som Herren annorstädes säger till Judarna och alla dem, som i längden förakta Honom: "Jag går bort, och I skolen söka Mig och skolen icke finna Mig; der Jag är, dit kunnen I icke komma." Ty nog will menniskan, när hon dör, komma in i himmelen. Detta är ock något, som wi så ofta få se med wåra egna ögon, att man wore frestad att helt förtwifla på möjligheten af en werklig omwändelse på dödsbädden. Ty der ropa wäl syndare efter nåd och förskoning, så att man skulle tro, att ett Andens werk till deras salighet är å färde uti dem, men om de mot förmodan åter tillfriskna, då får man se annat. Wäl wisar det sig i ett och annat fall, att en werklig omwändelse skett, på sådant hafwa wi ock Herrens egen bekräftelse uti röfwarens exempel, men hos de allra flesta förswinna själsbekymren i samma mån som den omedelbara dödsfaran. Och utgör det förra en tröst för sådana, som på dödsbädden komma i werkliga själsbekymmer, att nemligen den elfte stunden ock är en nådestund, under hwilken Herrens armar än utsträckta, utgör det ock för kärleken hos dem, som wid en sådan dödsbädd stå, en uppmuntran att hoppas allting, så utgör deremot det sednare för den ogudaktige ett kraftigt rop att stå upp, **medan det är tid**, samt för de troende en brinnande maning att derom till de sofwande ropa och icke förtröttas. Ty det ligger något så förfärande, att det icke kan fattas eller uttalas, i den tanken: en dyrköpt, för himmelens herrlighet ämnad menniskosjäl ewinnerligen förlorad. Och dock så förfärande det än låter — dertill skall det likwäl ännu komma med otaliga. Här i nådetiden står Herren, outtröttlig i tålamod och bultar på ditt hjertas port, sägande: "syndare, syndare, låt upp för Mig!" och du

will icke weta af Honom. Nuwäl, derpå skall följa en annan dag, då du skall stå för Hans port och bulta, sägande: "Herre, Herre, låt upp för mig!" Och Han skall swara: "Jag wet icke af dig." Och hwad skall du då anföra? Du skall säga: "Jag har ätit och druckit med Dig och Du har lärt på wåra gator." Men wel Detta blott till din egen säkra dom. Du har egt Hans dyra nådemedel — nuwäl, det ökar dina mißgerningars tal och din fördömelse, det skall göra dig deß mer utan ursäkt, då du försummat den nåd, som uti dessa medel erbjöds dig. Derpå skall swaret oryggligt för ewigt ljuda: "Jag wet icke, hwadan du är, gå ifrån mig du ogerningsman."

Besinnom här, att detta icke är en bedräglig skräckpredikan, uppkommen genom menniskokonst, utan att det är, om ock i bild, dock en stor och lefwande målning af en förskräcklig werklighet, och en målning af Honom som säger: "Wi tala det wi weta, och hwad wi hafwa sett, der wittna wi" (Joh. 3: 11). Der man besinnar detta rätt, der will sannerligen hjertat brista wid åsynen af den ändlösa skara, som med muntert mod rusar fram mot den ytterstа dagen, ja som prisar den förste bäste, hwilken med predikan om frid, der ingen frid är, bedrager henne, talande det han icke wet och kallande det lögn och dikt, som Herren Jesus om dessa ting talar till syndares wäckelse, på det de måtte låta sig frälsas undan den dom, hwilken annars ofelbart skall komma, trots de förnuftklokas försäkran. Ty dessa, som nu äro dig behjelpliga till en rolig sömn i syndasäkerheten, hwad tror du, att de skola hafwa för en hjelp att på den ytterstа dagen bjuda dig emot denna Herrens dom: "Jag wet icke, hwadan du är; gå ifrån mig du ogerningsman."

Men huru det skall blifwa för syndaren, då han är bortwisad från Herren, derom tillägger Herren ytterligare: **Och der skall wara gråt och tandagnißlan, när I fån se Abraham, Isak och Jakob och alla profeterna i Guds rike, och eder utdrifwas; och de skola komma ifrån östan och westan och nordan och sunnan, och skola sitta till bords i Guds rike.** För att rätt fatta det gripande i dessa ord måste wi akta på trenne omständigheter, nemligen först att

Herren här närmast talar till det folk, hwars fäder de gamla patriarkerna woro, för det andra att Judarna, berömmande sig af och tröstande derpå, att de woro Abrahams barn, icke tålde höra talet om hedningarnas delaktighet i Guds rike, hwarom isynnerhet kan läsas Ap. G. 22: 21—23, för det tredje att Judarna i den kommande Messie rike förnämligast wäntade sig herrliga gästabud i sinnlig mening med de heliga patriarkerna, hwarom ock en af deras skriftlärda skrifwit: "I den tillkommande werlden — så har Gud sagt — skall jag duka åt eder ett ofantligt bord; detta skola hedningarna se och blifwa till skam." Tänk nu under dessa omständigheter, hwilken förkrossande och uppskakande makt dessa ord få: "I skolen få se edra heliga fäder och profeter i Guds rike, I skolen ock få se hedningarna från östan, westan, nordan och sunnan ingå för att sitta till bords med dem, medan I sjelfwa, som hafwen säkert wäntat eder den herrligheten, skolen blifwa utanföre med gråt och tandagnißlan."

Men äfwen oß gälla dessa ord. Hela werlden wäntar på sistone den ewiga saligheten. "Det wore ju förskräckligt, om man icke skulle hafwa det att hoppas," heter det. Medan den behagliga tiden och salighetens dag är för handen, will hon wäl icke annamma bjudningen, men när änden kommer och husbonden redan "låtit dörren igen," då, menar hon, skall wäl icke Gud wara så grym, att Han bortkastar henne. Men se nu: när den dagen kommer, hwad skall då ske? Då skola barn se troende föräldrar med salig fröjd gå in till Lammets bröllop, medan de sjelfwa måste blifwa utanföre; då skola föräldrar se troende barn gå in att såsom Fadrens wälsignade besitta det rike, som dem tillredt war af werldens begynnelse, medan de sjelfwa måste blifwa utanföre; då skall en man se sin maka som Lammets brud i ewig herrlighet, medan han sjelf måste blifwa utanföre; då skall en hustru se sin man med segerpalmen i sin hand och herrlighetens owanskliga krona på sitt hufwud stå för Lammets thron, medan hon sjelf måste blifwa utanföre. Då skola två wara ute på marken: den ene warder upptagen, den andre warder qwarlåten; två skola mala på en qwarn: den ene warder upptagen, den andre warder qwarlåten;

twå skola ligga i en säng: den ene warder upptagen, den andre warder qwarlåten (Luc. 17: 34—36). Och der skall då wara stor gråt och tandagnißlan.

Tänke ingen, att detta är allenast en för känslan upprörande fantastisk målning, utan låtom oß besinna, att det är en tillämpning, som gifwer sig sjelf, af de Herrens ord, som wi här betrakta. Men hurudan denna gråt och tandagnißlan skall wara, det skola wi till en del kunna fatta, när wi tänka, att dessa, som utanför blifwa, skola allesammans hafwa det medwetandet, att ock dem engång war denna salighet, som de se, bjuden utan penningar och för intet. Och icke allenast det. När wi derjemte betänka, huru de skola stå derutanför såsom icke blott skyldiga hwar och en till sin egen ofärd, utan deßutom såsom de der warit inbördes hwarandra behjelpliga till den sömn, hwilken tagit ett så gräsligt slut, när fader eller moder skola stå der belastade äfwen med de barns förbannelse, i hwilkas hjertan de närt ormens giftiga säd o. s. w., sannerligen, då kunna wi till någon del fatta, att der skall wara stor gråt och tandagnißlan.

Om denna jämmer wittnar ock Skriften widare, att den skall **ewig** wara. Icke ens så mycket som ett aflägset hopp om ändring skall kunna förmildra den. Säge de förnuftskloka, hwad de wilja, må de trampa på kyrkans lära, förklarande, att de i stället wilja hålla sig till Christus och hwad Han lärt, nuwäl i Honom skola de finna den mannen, som kraftigare än någon annan uttalat läran om den ewiga fördömelsen. Det är Han, som med trefaldig upprepning säger: "Der deras mask icke dör och elden icke utsläckes" (Marc. 9: 44, 46, 48). Det är Han, som lika kraftigt och med samma ord uttalar det, att de otrogna skola bortgå i ewig pina, som det, att de rättfärdiga skola ingå i ewinnerligt lif (Matth. 25: 46). Och den ytterste dagen skall uppenbara, om Hans ord håller.

Men, säger du, huru skall man kunna tänka det förenligt med Guds kärlek, att menniskor skola wara ewinnerligen fördömda, ja huru skall man kunna tänka det förenligt med Guds rättwisa, att Han med **ewig** död skulle hemsöka **timliga** synder? Swar: Förutom det, att

Guds ord står wißt och faft, äfwen om wåra tankar måfte ftå ftilla, få kommer ock denna fråga från en falfk föreftällning om den ewiga fördömelfen. Ty denna fördömelfe beftår icke uti något extra ftraff, fåfom wille Gud i något **wredesmod** och **uppretad hämdkänsla** fäga till fyndaren: Nu fkall Jag gifwa dig igen, hwad du med dina gerningar förtjent. Nej, Gud har aldrig haft någon luft till den ogudaktiges död, och få fannt den Heliga Skrift wittnar, att Han är oföränderlig, fkall Han icke heller i ewighet få någon fådan luft. Men deri beftår den ewiga fördömelfen, att när menniffkan i otro förkaftar den rättfärdighet, fom är henne i Chriftus gifwen, få befinner hon fig i det tillftånd, uti hwilket Gud, få fannt Han är rättfärdig, icke kan annat för henne wara än en förtärande eld. Likafom derföre de trognas ewiga lif till wäfendet intet annat är än det andliga lif, fom de här lefwa i Gud genom Chriffti rättfärdighet, allenaft med den fkilnad, att deras ögon här äro genom den qwarboende fynden förhållna, få att de icke fe den herrliga falighet, fom i detta lif ligger, då deremot efter fyndakroppens afklädande denna herrlighet fkall wara fullkomligt uppenbar, alltfå är de ogudaktigas ewiga fördömelfe till wäfendet intet annat än det tillftånd af fkiljsmeffa från Gud genom orättfärdighet, hwari de redan här lefwa, allenaft med den åtfkilnad att, då det förfärliga i denna fkiljsmeffa här är fördoldt för deras ögon, det deremot i ewigheten fkall wara fullt uppenbart och der förnimmas fåfom en maff, fom icke dör, och fåfom en eld, fom icke utfläckes. Om begge delarna wittnar ock redan erfarenheten. Känna Guds barn redan här en oändlig falighet wid en ferfkild förnimmelfe af Guds närhet, få känna deremot de ogudaktiga förfkräckelfe och pina wid en fådan förnimmelfe. Härwid erinra wi oß en berättelfe ur werkligheten: En chriften, fom läft en liten fkrift öfwer de orden: "Herren är när", få att hans hjerta deraf blifwit fullt af falighet, lånade denna fkrift till en ogudaktig qwinna. Men hon erfor deraf det intryck, att hon wid fkriftens återlemnande fade: "Det war en förfärlig fkrift, man blir riktigt mörkrädd, när man läfer henne". Det war ju famma fkrift och ord, men

der woro olika själstillstånd, och det förorsakade skilnaden i intryck. Och se nu widare. Säga troende Guds barn: "Om en förnimmelse af Guds närhet redan här i dunklets land kan uppfylla hjertat med så outsäglig fröjd, hwad skall det icke bliswa för en fullhet af salighet, när jag der med förklarade ögon får stå för Honom och skåda Honom, som Han är". Alltså måste man ock om de ogudaktiga säga: "Kan redan här en swag förnimmelse af Guds närhet werka sådan samwetsångest, hwad skall det icke då bliswa för en tärande helwetets eld för dem att i ewighet fullt förnimma Hans rättfärdighets majestät". Korteligen: Icke någon skilnad i Guds sinnelag, utan samma Guds wäsende och egenskaper, som utgöra grunden till de enas salighet, skola ock wara grunden till de andras ewiga pina, och detta derigenom, att de ena äro rättfärdiga, de andra orättfärdiga. Se här en liknelse från de naturliga tingen: Samma watten, som är fiskens lif, är ock ett annat djurs död, emedan **fiskens natur är sådan**, att wattnet är hans lifselement, då deremot det andra djurets natur är sådan, att det icke kan wara i wattnet utan att dö. Likaså här: Samma Guds wäsende, som är de trognas ewiga lif, emedan de i Christus genom tron äro delaktiga af Guds rättfärdighet och natur, ja äro en ande med Honom, i samma Guds wäsende ligger åter grunden till den ogudaktiges ewiga död, emedan han sjelf är orättfärdig. Ty för den orättfärdige måste Guds rättfärdighet i ewighet bliswa en förtärande wredes eld, lika wisst som den naturliga elden alltid är ett för trädet förtärande element.

Detta är mycket träffande afbildadt i en gammal liknelse*). Der föreställes nemligen en otrogen själ efter döden klappa på himmelens port och insläppas af en ängel. Denne för henne från rum till rum, men ju längre hon kommer in, desto mer tilltager hennes ångest, tilldess hon, inkommen i det innersta, der den frälsta skaran står lofsjungande för Lammets tron, råkar uti sådan öfwerwäldigande wånda, att hon ropar och beder, att bliswa förd der ut igen.

O, det skall bliswa en ewighet af namnlös jämmer

*) Denna mästerliga liknelse är af Rosenius fullständigt införd i Pietistens 12:te årg. sid. 107.

och fördömelse för hwar och en, som icke i nådetiden annammat frälsningens budskap till rättfärdighet och ny födelse. Det kunna wi förstå af de starka uttryck, som Herren derom brukar, då Han kallar det att brinna (Joh. 15). Och åter: "Min wrede skall brinna till nedersta helwetet" (5 Mos. 32: 22). Och åter liknas den wid en sjö, som brinner af eld och swafwel (Uppb. 21). Och denna fördömelse kallas ett **straff**, en **dom**, en **wedergällning**, en **hämd**, icke emedan i Guds hjerta är grymhet eller hämdlystnad emot syndare, utan emedan syndaren **sjelfförwålladt** bragt sig uti detta tillstånd, då han i otro försakat den Guds rättfärdighet, som war äfwen honom i Christus till räddning gifwen.

Och nu åter en gång och till slut: Är denna predikan, nemligen om fördömelsen och deß ewighet, den käre Herrens eget bestämda ord, och har hon redan derigenom en wigtig betydelse, så får hon för oß en förökad wigt derigenom, att hon är oß förkunnad till salighet. Ty äfwen när Herren förkunnar dessa förskräckliga ting, som stunda, har Han ännu alltjemt sitt ögonmärke på det stora ärende, hwari Han är kommen till jorden, nemligen syndares frälsning. Icke så som skulle i **denna** predikan ligga det, som lefwande gör syndare, men så will Han, att hon skall tjena oß till frälsning, att wi genom henne komma till besinning af, hwad wår frid tillhörer. Och medan Han så talar, står Han sjelf med öppna armar och hjerta fullt af brinnande lust att från den orättfärdiges fördömelse frälsa hwar och en själ, som ännu låter sig wäckas. Men att ett sådant uppwaknande må ske med många själar, det gifwe Han genom sin Ande och sitt dyra ord. Amen.

Kyndelsmessodagen.

Joh. 1: 16—18.

Af Hans fullhet hafwa wi alla fått och nåd för nåd. Ty genom Moses är lagen gifwen, nåd och sanning är kommen genom Jesus Christus.

Evangelisten Johannes framställer med dessa korta men innehållsrika ord skilnaden mellan gamla och nya testamentet. Sedan han i de föregående verserna talat om Christi ewiga guddom samt Hans menniskobliſwande, framställer han här, hwad nytta och frukt wi hafwa deraf, att denne Guds ewige, enfödde Son blifwit menniska. Och det gör han så, att sedan han i v. 14 framställt Honom såsom full med nåd och sanning, så säger han här: **Och af Haus fullhet hafwa wi alla fått och nåd för nåd.**

Här hafwa wi åter den alltid nödiga underwisningen, huru wi rätteligen skola betrakta wår Herre Christus, nemligen icke såsom den der är full med ogunst och wrede, icke såsom den der är likgiltig för wår salighet, icke såsom den der ämnar handla med oß efter wår förtjenst, utan såsom den der är full af idel nåd, syndernas förlåtelse samt lust och åtrå att hjelpa syndare. Denna underwisning behöfwa wi ock ständigt, sålänge wi lefwa i erfarenhet af synden. Ty äfwen fastän wi efter kunskapen weta evangelium samt genom Guds nåd äro uti någon begynnelse att öfwa det, är dock denna bild af Christus, såsom full med nåd, så fremmande för wåra hjertan, att wi aldrig kunna sätta sådan lit eller så tillfyllest trösta oß af Hans fullhet, att wi icke gång efter annan komma för syndens skull uti fruktan, att Han ock skall hafwa

upphört att wara nådelig samt tillyckt sin barmhertighet för wredes skull. Ty när wi känna synden, tränger genast lagen uppå med Guds wrede till att göra samwetet bäfwande. Derföre måste wi, såsom sagdt är, alltid åter studera och öfwa oß i denna kunskap, lärande oß, att uti Herren Christus se den personen, som är så full af nåd och sanning, att uti Honom intet annat har rum. Och om denna fullheten skola wi icke tänka så, som wore den högt uppe i himmelen, utan såsom den der är och bor midt ibland oß, icke heller såsom wore den för fromma allenast, utan såsom den der är för oß alla, äfwen fastän wi känna oß ogudaktiga, såsom Herren säger, att Han icke är kommen att kalla rättfärdiga utan syndare till bättring.

Af Hans fullhet hafwa **wi alla** fått, säger evangelisten. **Wi alla**, Gud ware lof för ett sådant ord! Wi, arma, förtappade och fördömda syndare — wi alla, ingen undantagen, hafwa fått nåd af Christi fullhet.

Så wittnar här den Helige Ande, sanningens Ande, genom Johannes. Det är den stora evangelii hufwudlära, att det icke är en del menniskor, som fått nåd, utan alla. Hafwa de än icke alla annammat nåd, så hafwa de dock alla fått henne. Och att säga, att endast de, som annammat henne, hafwa fått henne, det är att säga, att nåden kommer af wårt annammande och wår tro. Men det är att göra nåden om intet. Då måste man ock säga, att icke alla menniskor hafwa fått Frälsaren, eftersom icke alla annammat Honom. Ty hafwa de fått Honom, då hafwa de ock fått nåden, eftersom Han är full med nåd. Derföre måste wi hålla det wißt och fast, att nåden är till för mig genom Guds gåfwa före och utan allt mitt annammande. Ty ät hon icke före mitt annammande till, huru skall jag då kunna annamma henne? Men är hon före wårt annammande till, så är ock Guds wilja, att wi sådant tro samt predika det för andra. Äro nu der många, hwilka dock icke annamma henne, så ock många, hwilka draga henne till lösaktighet, så får jag dock icke ljuga och säga, att hon icke är till för dem. Nej, huru man än må bete sig deremot, måste det dock sägas fritt ut, att af Christi fullhet alla hafwa fått nåd, samt att de derföre alla hafwa rätt att tro det.

Att fasthålla detta skall isynnerhet då blifwa nödigt, när själen kommer uti det tillstånd, att hon uti sig intet finner af Andens werk, det ware bättring, tro, bön eller annat. Är det nu så, att hon icke wet hålla Guds nåd ren och fri, så måste hon förblifwa i mörkret. Derföre gäller i sådant mörker intet annat, än att jag kan säga: Si der är uti mig en förfärlig ogudaktighet, så att jag wäl ingen nåd af Gud wärdig är, men här gäller dock mer än allt annat, **hwad som står tydligt skrifwet,** nemligen att jag i den enfödde Sonen fått nåd. Alltid är det ock detta, som gör, att ljus uppgår igen uti mörkret, det nemligen att jag får **nåd** att höra evangelii förkunnelse så helt, att jag icke kommer ihåg att tänka på tron eller min gudaktighet. Alltid är det ock derföre detta, som behöfwer framhållas för bekymrade själar, då de wid evangelii tillsägelse göra den inwändningen: "Ja, om jag blott hade en rätt bättring och tro", så att man då kan säga dem: Kära, bättringen och tron hafwa wäl ock sin tid, men här är en sak, som är till din tro förutan, och som du måste höra, såsom den der angår dig, icke derföre att du är en af de trogna, utan derföre att du är en af de "alla".

Nåd för nåd. Med nåd menas det, att Gud icke handlar med oß efter wåra synder eller wedergäller oß efter wåra mißgerningar (Ps. 103). Sådan nåd hafwa wi af Christi fullhet. Ty hade icke Hans offer kommit emellan och tagit wåra synder bort samt sålunda försonat oß med Gud, så hade för oß intet annat warit att wänta än wåra synders förtjenta lön i all ewighet. Nu deremot är Han kommen, har lätit på Sig kastas all werldens synder samt derigenom för syndare upprättat ett sådant regimente, uti hwilket det icke skall handlas med dem efter pligt utan efter nåd, icke så som de förtjenat utan twertemot och högt uppöfwer all deras wärdighet.

Men då evangelisten icke låter dermed nog wara, att han säger **nåd**, utan tillägger: **nåd för nåd,** då har han dermed utan twifwel welat desto djupare i wåra hjertan inpregla, att det werkligen är en hel, ren och fullständig nåd wi fått. Detta kan nu synas underligt, att evangelisten brukar sådan omsägning, men besinnar man allenast menniskohjertats natur, så skall man finna, att ett sådant

inpreglande är wäl af nöden. Wisserligen synes ingenting wara naturligare än det, att man låter nåd wara nåd, men i erfarenheten will det icke gå så rätt. Der äro wi snart färdiga att skjuta in wår egen fromhet och gerning, så att wi lita på nåd, om wi äro fromma, men tro ingen nåd, om wi icke göra eller äro åtminstone någorlunda, hwad wi böra. Här kommer deremot Johannes med en annan predikan, sägande att den nåd, som wi genom Christus fått, icke är en nåd för wår gerning, utan **nåd för nåd**, d. ä. nåd så hel och ren, att om någon frågar, för hwad pris wi denna nåd fått, intet annat swar gifwes än detta: **för nåd**. Derföre när någon frågar: "huru kan jag hafwa nåd?" så swara wi: allenast för nådens skull. Ty här är intet pris eller ersättning, utan såsom en moder har en hjertlig kärlek till och omwårdnad om sitt barn, sträfwar och arbetar för detsamma, gifwer det mat, kläder och allt icke för deß goda gerningars skull, icke heller i tanke på någon ersättning utan allenast för sitt eget hjertas brinnande kärleks skull, hwilken gör det henne till en lust att så handla, alltså hafwa ock wi af Christi fullhet fått nåd, allenast för det att uti Guds hjerta är ett sådant sinnelag, att Han har lust till wår frälsning och salighet, äfwen fastän wi syndat och genom wår synd förtjena döden.

Om denna nådens fullhet och rikedom säger Luther: "Denna brunn är outtömlig, han är full af nåd och sanning för Gud, han förlorar ingenting, wi må öса, så mycket wi wilja. Om wi än allesammans oupphörligt öса ur denna brunn, kan han dock icke uttömmas utan förblifwer en outtömlig källa af all nåd och sanning, en brunn utan botten och en ewig källa; ju mer man öser derur, desto rikligare gifwer han sådant watten, som är springande i ewinnerligt lif. Likasom den kära solen icke derigenom fördunklas, att hon måste lysa många; ja, att hela werlden njuter af hennes ljus, skinande och glans; hon behåller likwäl sitt ljus helt och hållet, det går ingenting från henne, hon är ett outtömligt ljus och kunde upplysa wäl ännu tio werldar; och likasom hundra tusen ljus kunna antändas med ett enda ljus, och samma ljus, hwaraf många andra waxljus antändas, dock sjelf ingen

ting förlorar; och likasom en lärd man kan göra wäl tusen menniskor lärda, och hans konst förminskas icke deraf, utan ju mer han gifwer, desto mer har han; på samma sätt är wår Herre Christus, till hwilken wi måste taga wår tillflykt och bedja Honom om allt, en oändlig brunn och hufwudkälla till all nåd, sanning, rättfärdighet, wishet, lif, som är utan mått, slut och botten, så att om hela werlden öste så mycken nåd och sanning derur, att det blefwe idel änglar deraf, så ginge icke ens en droppe bort derifrån, källan strömmar alltjemnt öfwerfull af nåd. Den som nu (ingen undantagen) will njuta Hans nåd, han må komma och hemta den hos Honom. I skolen icke uttömma denna källa af lefwande watten, hon skall icke uttorka; I bekommen allesammans till öfwerflöd nog deraf, och hon förbliſwer dock en oändlig källa."

Detta förklarar evangelisten widare, när han säger: **Ty igenom Moses är lagen gifwen, nåd och sanning är kommen genom Jesus Christus.** Detta är hufwudspråket i wår text, uti hwilket evangelisten, såsom ofwan nämndt är, gör en tydlig åtskilnad mellan Moses och Christus, lagen och evangelium. Ingenting är heller nödigare än att rätt weta att skilja dessa, på det man må kunna rätt bruka dem hwart på sin plats. Ingenting är heller swårare i erfarenheten än att rätt bruka och tillämpa dem, så att man icke genom sammanblandning förderfwar dem begge, med lagen inskränkande evangelium eller twertom med evangelium upplossande lagen, utan wet, att det är två olika ting, hwilka hafwa hwart sitt serskilda ändamål.

Lagen är det Guds ord, som säger, hwad menniskan skall wara och göra för att kunna bestå rättfärdig för Gud och lefwa. Derföre heter det å ena sidan: "Den som fullgör dessa buden, han skall lefwa genom dem"; å andra sidan: "Förbannad är hwar och en, som icke bliſwer wid allt det, som är skrifwet i lagboken, så att han det gör". Lagen handlar alltså allenast om wåra gerningar och deras lön, nöjer sig icke heller med något mindre än fullkomlig lydnad och renhet i allt wårt wäsende och wåra gerningar. Hwar han sådan fullkomlighet icke finner, der låter han dundra dom och förbannelse. Han wet intet prut, utan den som syndar på ett, han är skyldig till allt.

Derföre är det en förskräcklig blindhet, när den dåraktiga menniskan menar sig kunna helt eller till någon del tillfredsställa lagens kraf med sitt goda uppsåt, sina s. k. goda gerningar och barmhertighetswerk, eller dermed att hon gör och lefwer, så godt han kon. I hwilken blindhet hela werlden lefwer. Men du må wäl dag och natt offra dig i barmhertighetswerk och wara öfwerfull af goda uppsåt — lagen låter sig dermed icke nöja: han fordrar fullkomlig rättfärdighet. Men summan och innehållet af denna rättfärdighet är: "Du skall älska Gud af allt ditt hjerta, af all din själ, af alla dina krafter och af all din håg, och din nästa som dig sjelf." Men aldrig på ett enda ställe står: Det skall wara rättfärdighet, att du tjenar mig efter bästa förmåga eller förstånd. Och dock om endast så mycket stode i lagen, så wore wi redan derigenom fördömda, eftersom ingen är, som icke här eller der både förstått och kunnat handla bättre, än han gjort. Men nu kräfwes i lagen, såsom sagdt är, mycket mer.

Men säger någon: Om wi bjuda till att lefwa efter Guds lag men icke kunna i allt blifwa fullkomliga, så måste wi wäl egarättighet att för-bristerna tillförse oß Guds nåd! Swar: lagen wet icke af något, som heter nåd. Han kräfwer rättfärdighet. Men, säger du, evangelium då? Swar: evangelium är icke heller emot lagen, så att det skulle upphäfwa eller eftergifwa någon del deraf. Nej, här är alldeles wißt: så sannt lagen är Guds ord, så är han ett ewigt och oföränderligt ord, och så sannt detta är, så sannt är ock ewinnerligen, att ingen skall ingå i himmelen emot lagens dom eller utan att ega lagens fullbordan. Annars skulle Gud wara emot Sig sjelf.

Detta är sannerligen för den naturliga menniskan ett mycket hårdt tal. Hwarföre ock de flesta förakta detsamma, såsom ju synes af hela werldens wäsende, hwilket intet annat är än ett förtrampande af Guds lag. Eller hwar finner du wäl bland dem något frågande eller bekymmer om, hwad Gud will och huru wi skola kunna göra derefter? Nej, ehuru de efter kunskapen erkänna lagen såsom Guds lag, förhålla de sig dock emot honom, som wore det intet allwar med hwad han säger, utan som wore hans domar idel tomma och lösa skrämskott.

We dem! we dem, när de en dag skola få se motsatsen! Gud gifwe, att de i tid besinnade sig! Guds ord skall ingen strafflöst förakta. Om I lefwen efter köttet, skolen I dö; köttsligt sinne är en fiendskap emot Gud, emedan det icke är Guds lag underdånigt. Och köttets sinne är döden — den andliga och ewiga döden. Låt wara, att du ock icke lefwer i utwertes köttets gerningar, sjelfwa ditt sinne efter köttet är dock bara döden, emedan det är fiendskap emot Gud. Det hjelper icke, att du försöker för dig förneka detta. Nej, ju mer du lyßnar till ormens hwiskning: "Skulle Gud hafwa sagt?" desto säkrare går du den ewiga döden till möte, hwarmed lagen belägger dem, som honom öfwerträda. Att du sjunger, leker och stoltserar på wägen dit, det skall ingalunda frälsa dig derifrån. O det är grufligt att gå in i Guds helgedom och skåda på deras ändalykt (Ps. 73), hwilka här haft men föraktat lefwande Guds ord, ja kanske satt en ära och stolthet uti samt ansett det dugtigt och karlawulet att kunna trampa Guds lag under sina fötter. Der skall bliswa annat än fröjd och jubel utaf. Gud öppne i tid allas ögon!

Men är det då werkligen möjligt för en menniska att fullgöra lagens bud? Swar: ingalunda. Men deraf följer alldeles icke, att något af dem skulle wara upplossadt. Det står här, att lagen är af Gud gifwen genom Moses, men det står ingenstädes, att Gud genom någon låtit taga lagen tillbaka. Nej we den, som upplossar ett af de minsta buden, säger Herren. Och hwad skola wi då säga derom, att det gemenligen icke är de minsta buden eller buden om de yttre gerningarna, som upplossas, utan de wigtigaste, nemligen de som angå sjelfwa hjertat, deß renhet och lydnad? Nog aktar man någorlunda det, att en icke bör utwertes dräpa, stjäla, röfwa o. s. w., men buden om kärlek, trohet, tålamod, fördragsamhet, om att icke förbittras, icke hata, icke älska werlden, korteligen: det som swårast är i lagen, det som rör hjertat och som fördenskull är det wigtigaste, det upplossas allra mest. Ja ofta hör man den blinda menniskan mot alla sådana bud anföra det såsom en tillfyllestgörande ursäkt, att hon säger: Hwem kan wäl wara så helig?

Gud gifwe oß nåd att rätt behjerta denna sak! Ty det är sannt, hwad Luther betonar, att evangelium och Christus i sin renhet skola wi kunna behålla jemt så länge, som wi behålla lagen i hans renhet och skärpa. Och det är alltid roten till motståndet och fiendskapen mot evangelium, att man gifwer efter på lagens kraf. Såsom wi ock i evangelium finna, att fariseernas fiendskap mot Christus ingalunda kom af något **sannt** nit om lagen utan twertom af ett falskt förhållande till lagen. Ty medan de woro noga med att gifwa tionde af mynta, dill och kummin, **läto de det bestå, som swåraft war i lagen.** Det war roten! Och dock, olycklig den, som dristade säga dem, att de woro lagföraktare. Nej, det wille de icke höra. Ja, de sågo det icke, ty de woro förblindade. Deremot höllo de Christus för lagföraktaren. O huru underligt! Lagfullkomnaren måste heta lagföraktaren och de, som under sken af nit om lagen förtrampade lagen och Honom, som war kommen att frälsa syndare, de allena wille heta laglydiga o. s. w. Det synes wäl besynnerligt, men det går **alltid** den wägen. Der man icke aktar lagens djupa, andliga kraf, der skall man aldrig förstå evangelii hemlighet. Der skall man ock alltid såsom ett lagföraktande folk döma dem, som tagit lagen på djupet, nemligen så som Paulus tog honom, när han genom honom wardt död, så att han nödgades utom lagen söka lif i den förloßning, hwilken är utan wår gerning redan skedd i Christi död och uppståndelse. Så mycken wigt ligger derpå, att wi icke släppa efter något af lagen. Ty låta wi djefwulen taga ifrån oß Moses, då skall han ock oförtöfwadt taga ifrån oß Christus samt ändå dertill låta oß komma till en sådan helighet, att wi icke skola se annat, än att wi äro uti den rätta gudaktigheten.

Men hwad åsyftar då lagen, när det är omöjligt att hålla honom och han ändå fördömer alla öfwerträdare? Derpå swarar Paulus: **Lagen är med inkommen, på det att synden skulle öfwerflöda.** O att wi en gång wille rätt förstå, att detta är lagens wäsendtliga ändamål! Men i denna punkt är det, som hjelpte aldrig någon underwisning. Ännu alltid är det den wäckta men-

niskans första tanke om lagen, att han skall hafwa någon hjelp att gifwa henne mot synden. Trots all underwisning och kunskap i Skriften ljuder det dock alltid i hennes hjerta: Om jag blott kunde taga lagen på fullt allwar, så att jag engång finge makt med synden! Ja, hon önskar knappt något högre, än att hon hade en **riktigt skarp** lagtafla, som kunde i grunden uppskaka henne samt gifwa henne en rätt allwarlig afsky för synden, en rätt ånger och ödmjukhet o. s. w. Men nej, det will aldrig gå. Twertom, ju längre hon arbetar dermed, desto mer död, kall, ogudaktig, wanmäktig och full af allehanda lustar blir hon. Då blir hon förwirrad, fruktar, att hon begått synd emot den Helige Ande, att Gud öfwergifwit henne i wrångt sinne o. d. Detta allt blott för att hon icke aktar, hwad Gud sjelf säger om meningen med sin lag, nemligen att lagens rätta werk är icke att göra from utan just att göra brottslig, icke att dämpa utan just att uppwäcka de syndiga begärelserna, ja att stärka dem och göra dem alldeles öfwermäktiga. Ty så lyder Pauli ord: Lagen är med inkommen, på det att synden — märk: icke blott syndakänslan, nej sjelfwa synden — skulle öfwerflöda — på det att hwar mun må tillstoppas och all werlden för Gud brottslig blifwa — på det synden skall blifwa öfwermåttan syndig genom budordet o. s. w. O underfulla hemlighet! Ja, så fördoldt är detta för wårt naturliga förstånd, att äfwen de trogna tidt och ofta blifwa förwillade och falla på det arbetet att i lagen söka någon hjelp emot synden. Men om deras blindhet, hwilka trots en annars grundlig och widlyftig lärdom i Skriften dock rentaf **i läran** göra lagen till ett helgelsemedel, derom må wi wäl anföra Pauli ord: "Den naturliga menniskan förnimmer intet af det, som Guds Ande tillhörer, ty det är henne en galenskap."

Men om jag nu icke kan emot lagens dom blifwa salig, men lagen tillika i stället för att werka rättfärdighet twertom werkar synd, står han då icke i wägen för min salighet? Eller hwad är för nytta med en lag, som långt ifrån att bringa mig någon hjelp twertom förwärrar mitt tillstånd, en lag som fördömer mig, om jag föraktar honom, och gör mig brottslig, om jag bjuder till

att hålla hans bud? Härpå swarar Skriften: Det är lagens nytta att wara en tuktomästare till Christus. Och detta är just, hwad han uträttar dermed, att han uppwäcker synden. Ty derigenom att han gör menniskan brottslig och fördömd, uppwäcker han i hennes hjerta en nöd, som drifwer henne likt den förlorade sonen hem för att söka **nåd.** Men der synden öfwerflödade, der öfwerflödade då nåden mycket mer. Derföre långt ifrån att lagen skulle stå i wägen för wår salighet, är det just han, som drifwer menniskan till saligheten, d. ä. till Christus, uti hwilken är nåd, lif och salighet. Derföre skall man om lagen hålla den läran, att han intet annat har att göra än att slå, tukta och drifwa menniskan, tilldeß hon ingen annan utwäg har än den att med alla sina synder, så hjelplös hon är, så ogudaktig hon är, tro på Christus. Så har ock lagen då uppfyllt hela sitt ärende och embete, när han drifwit menniskan derhän. Han **kan** då intet mer göra, och Gud har aldrig menat, att han skulle göra mer. Hwad wi för öfrigt drömma derom, att han skulle kunna göra oß gudfruktiga, bryta wår kärlek till synden, ingifwa oß en rätt afsky för henne o. s. w., det är allt tomma inbillningar, ur hwilka endast den bittra erfarenheten skall kunna lösgöra oß. Ty för naturen synes det alldeles otwifwelaktigt, att ju den måste hafwa tagit lagen rätteligen och med det riktiga allwaret, hwilken genom honom blifwit from och gudfruktig, och att deremot den aldrig ännu tagit lagen på fullt allwar, som gjort en alldeles motsatt erfarenhet, som genom lagen endast fått känna sig ju mer och mer **wanmäktig** mot synden. Ja, det låter nästan som hädelse mot Guds heliga lag att säga annorlunda. Men det låte nu, huru det kan, här hafwa wi tydliga Guds ord, som säga, att lagen war endast dertill af Gud ämnad att genom syndens uppwäckande och stärkande göra menniskan brottslig och drifwa henne till Christus icke såsom from och wärdig utan såsom usel, jämmerlig och fattig samt omöjlig att hjelpas med annat än nåd för nåd.

Detta är synnerligen af nöden att weta för de under lagen arbetande själarna, på det de icke måtte låta sig förwillas af dem, hwilka wilja lära dem, att dem står

ingen dörr ännu öppen till Guds nåd, medan de ännu äro så ogudaktiga och trälar under synden. Will du icke såsom en syndens träl komma till Christus och nåden, så lär du wäl i ewighet få blifwa borta. Ty lagen skall aldrig göra dig fri. Sonen allena är den, som gör fri; men om så är, då är ock klart, att du måste komma till Honom, innan du ännu är fri, d. ä. medan du ännu är träl.

Detta ware nu i korthet nog sagdt för denna gång om lagen. Låtom oß nu höra, hwad som kommit genom Jesus Christus. Evangelisten säger: **Nåden och sanningen.** Detta är naturligtwis icke så att förstå, som skulle icke i gamla testamentet äfwen nåd och sanning hafwa funnits, utan så att nåden och sanningen **i sin fullhet** kommit först genom Jesus Christus. Ja, den nåd och sanning, hwarpå de gamla fäderna i tron lefde under gamla testamentet, är just den ena och samma nåd och sanning, hwilken nu i Christus är uppenbarad uti sin fulla klarhet. Skilnaden är allenast den, att denna nåd och sanning i gamla testamentet war endast under bilder och dunkla profetior framställd och lofwad, då den i nya testamentet deremot är öppet med tydliga ord och gerningar kungjord. Såsom Augustinus säger: "Nya testamentet ligger fördoldt i det gamla, och det gamla ligger uppenbart i det nya."

Denna nåd och sanning är nu innehållet af evangelium. Ty evangelium är intet annat än ett godt och sannt budskap från himmelen, det der förkunnar oß, att Gud af sin nåd lagt alla wåra synder på sin enfödde Son och genom Hans sändning uträttat, hwad lagen icke kunde åstadkomma. Ty lagen krafde wäl rättfärdighet, men gifwa eller åstadkomma densamma kunde han icke, såsom wi nu sett. Skulle wi derföre kunna blifwa saliga, så måste wi på något annat sätt än genom wåra egna gerningar bekomma rättfärdighet och blifwa förlossade från synden. Detta har ock skett derigenom, att Gud kastat allas wåra synder på sin enfödde Son. Och budskapet om detta Guds underfulla råd är, hwad wi kalla evangelium.

Deraf är nu klart, att evangelium intet har att skaffa med wåra gerningar, utan är helt och hållet ett

ord eller en berättelse, som kommer till oß från himmelen samt handlar om wår frälsning utan lagens gerningar. Då lagen säger oß, hurudana wi böra wara, samt dermed wisar oß, hurudana wi äro, så säger och wisar oß evangelium, hurudan Gud är; då lagen säger, hwad wi skola göra, så säger oß evangelium, hwad Gud har gjort; då lagen säger oß, hwad wåra gerningars frukt är, så säger oß evangelium, hwad frukten är af det, som Gud i Christus gjort. Låtom oß närmare skärskåda denna åtskilnad!

Lagen säger oß, att wi skola wara rättfärdiga. Med denna tillsägelse uträttar han intet annat än det, att han wisar oß, att wi äro syndiga. Evangelium deremot handlar hwarken om wår rättfärdighet eller wår synd utan öppnar för oß Guds hjerta samt wisar, huru det brinner af kärlek till oß, så att, ehuru wi förbrutit oß emot Honom, Hans hjerta dock icke blifwit annorlunda sinnadt emot oß. Derföre framställer ock evangelium Gud såsom **kärleken,** d. ä. såsom den der till följd af sitt eget ewiga wäsen aldrig kan annat än älska, så att det wore icke mer orimligt att säga, att elden icke widare är warm, än att säga, att Gud icke widare älskar. Ty såsom elden wärmer allenast genom sin egen natur utan afseende på deras wärdighet, som njuta hans wärme, ty han är så beskaffad, att han kan icke annat, alltså älskar ock Gud utan afseende på wår wärdighet eller owärdighet. Ty det är icke för något i oß, som Han älskar, utan blott fördenskull att Han sjelf är så beskaffad, att Han kan icke annat, ty Han skulle upphöra att wara Gud i samma stund, som Han upphörde att älska. Och på det wi måtte rätt djupt i wåra hjertan intrycka denna Hans kärlek, begagnar Han i evangelium mångahanda bilder, liknande sig wid en fader, hwars hjerta brister af förbarmande, en brudgum, en höna, som will församla sina kycklingar under sina wingar, en herde, som söker det borttappade fåret o. s. w.; kallar Sig derjemte med många sköna och herrliga namn såsom wår Förbarmare, wår Helsa, wår Salighet, wår Tillflykt o. s. w. blott för att göra det för wåra hjertan rätt lefwande, att Hans sinnelag är idel kärlek till oß samt brinnande lust till wår wälfärd och salighet.

Widare när lagen säger, hwad wi skola göra men icke hafwa gjort, så säger oß evangelium, hwad Gud har gjort och gör. Lagen säger: Du skall älska Gud öfwer all ting och din nästa som diz sjelf, men det har du icke gjort. Evangelium åter säger: Så har Gud älskat eder, att Han utgifwit sin enfödde Son, samt på Honom kastat alla edra synder. Medan lagen wisar, huru wi dagligen och stundligen i tankar, ord och gerningar förbryta oß emot Gud, wisar oß evangelium, huru Gud uppoffrat sin enfödde Son, låtit Honom födas i fattigdom, försmädas, begabbas, lida, korsfästas, dö samt uppstå och fara till himmelen, huru Han ock ännu dagligen räcker sina händer ut efter oß, gifwer oß nådetid och nådemedel, huru Han står för dörren och klappar, huru Han går efter det borttappade fåret, huru Han löper emot den förlorade sonen, huru Han fröjdar Sig med de heliga änglarna öfwer en syndares omwändelse, och det utan att tröttna, utan att begära wedergällning, endast dem till godo, som "synda i mångahanda mått dagligen och förtjena intet annat än straff".

Widare: Lagen säger, hwad wåra gerningars frukt är, evangelium säger, hwad frukten är af det, som Gud har gjort och gör. Medan lagen för wåra öfwerträdelser belägger oß med skuld, säger evangelium, att genom Guds werk i Christus wår synd och skuld är borttagen. Ty det war ju hela ändamålet med Sonens utgifwande, att Han skulle genom syndens borttagande försona oß med Gud. Derföre heter det ock, att Christus gifwit sitt lif till ett skuldoffer. Såsom nu i gamla testamentet **bildligt** menniskors synder lades på offret, så lade Gud icke bildligt utan **werkligt** all werldens synder på sin enfödde Son, lät Honom bära dem med all deras skuld och förbannelse, så att wi nu kunna emot syndens förskräckelse trösta och berömma oß dermed, att alla wåra synder äro ifrån oß tagna, och sålunda wara wid godt mod, såsom hade wi aldrig syndat. Ty om wi än känna synden i oß, så är dock ordet wissare, hwilket lärer, att de ligga på Christus. Och rådligast är alltid att tro det, som är wissast, samt lita på Hans ord, som bäst wet, hwad Han säger. — Widare: Då lagen dömer oß till döden för wåra synders

skull, så kommer evangelium och förkunnar oß frihet från döden derigenom, att de synder, för hwilka lagen dömer oß, äro i Christi död borttagna och med Hans blod aftwagna. När derföre lagen säger: Du skall döden dö, säger evangelium: Du skall icke dö utan lefwa. När lagen säger: Syndens lön är döden, säger evangelium: Detta är wittnesbördet, att Gud hafwer gifwit oß det ewiga lifwet, och det lifwet är i Hans Son. — Widare: Då lagen lägger oß under djefwulens wåld, underwisar oß evangelium, att Guds Son söndertrampat ormens hufwud, bundit den starke och löst hans fångar.

Af detta allt, som nu i korthet antydt är, kan wäl synas, som om evangelium wore emot lagen, och dock är det ingalunda så. Ty wäl upphäfwer det lagens dom och förbannelse, men märk! sådant gör evangelium **derigenom, att det gifwer den rättfärdighet, som lagen äskar.** Lagen fördömer endaft syndare, evangelium åter twår och renar och rättfärdiggör dem. Men när de äro twagna och rättfärdiga, då är det ingalunda emot lagen, att de blifwa saliga. Ja det wore twertom **emot** lagen, om de blefwe fördömda, emedan ju han ock lofwar ewinnerligt lif åt dem, som äro rättfärdiga. Låt nu wara, att denna rättfärdighet icke är **deras eget werk,** så är den dock **deras rättfärdighet,** emedan den är dem af Gud tillräknad. Och den är en ewig, werklig och oföränderlig rättfärdighet, emedan den är en rättfärdighet af Gud sjelf. Men det att gifwa rättfärdighet och genom rättfärdigheten salighet, det är icke att upphäfwa utan att fullborda lagen. Gåfwe evangelium salighet utan rättfärdighet, då wore det i strid med lagen, men nu icke så.

Häraf skola wi nu ock rätteligen kunna förstå den frihet från lagen, som evangelium föder. Först och främst märka wi, att denna frihet icke är ett wackert, betydelselöst ord, utan att den är en stor och salig werklighet. För det andra märka wi, att denna frihet icke består uti ett åsidosättande eller föraktande af lagen, utan deri att evangelium gör menniskan fri från lagens dom och ok: från lagens dom så till wida att det i Christus meddelar henne den fullkomliga rättfärdighet, som lagen kräfwer; från lagens ok så till wida, att det inskrifwer lagen i hennes hjerta.

Men hwar någon eger lagens fullbordan samt är i sitt hjerta så sinnad, att han efter sin egen nya natur älskar det, som lagen bjuder, der är han i rätt egentlig mening fri från lagen. Då är icke lagen widare ett bud, af hwars efterlefnad hans salighet beror, icke heller ett yttre drifwande och twingande ok, som med hotelser om straff och löften om belöning jagar honom till ansträngning för att göra, hwad Gud befaller. Nej, då kan han säga om lagens hotelser: Dem har jag intet med att skaffa, ty jag är rättfärdig, wäl icke i mig sjelf men likwäl fullt werkligt nemligen i Christus. Och till lagens löften kan han säga: Dem behöfwer jag icke, ty jag har allaredan dina löften förutan genom evangelium i Christus ewig rättfärdighet och salighet. Och om lagens befallningar säger han: Det är mig redan din befallning förutan allt kärt, hwad jag wet, att min Herre Gud will. Sannerligen, det är en rätt fullständig frihet, och en frihet genom hwilken lagen hwarken warder upphäfd eller kränkt utan på det högsta ärad.

Fråga wi widare, hwilka de äro, som evangelium tillhörer, och för hwilka det bör predikas, så swarar Skriften både med ord och exempel: För alla. Ty de gerningar, som evangelium förkunnar, äro gjorda för alla, och den Frälsaren, som det predikar, är allas Frälsare. Wisserligen kan det swida i hjertat att se, huru många de äro, som, der evangelium predikas, misbruka det, men det må icke gifwa mig tillåtelse att för någon undandölja det. Faller det än såsom säd på wägen, bland stenar, eller törnen, så måste det dock utkastas öfwerallt, der syndare finnas. Evangelium är i sig en kostelig och herrlig Guds gåfwa och rår icke för, att man far illa dermed och förtrampar det. Om man fördenskull wille upphöra att predika det, då måste man ock upphöra att predika lagen, sålänge man ser, att menniskor misbruka honom så, att de af hans gerningar göra sig en stege till himmelen. Men här måste man befalla utgången åt Gud och allenast predika, truga, förmana och bedja, icke aktande motstånd, misbruk, försmädelse eller annat.

Men, säger någon, hwadan kommer då, att Herren säger, att evangelium blott predikas för de fattiga? Swar: Det kommer deraf, att ehuru evangelium predikas för alla,

det dock endast för de fattiga och elända blir ett evangelium, det är, ett godt budskap. Ty de allena sucka och längta i sina hjertan efter den Guds nåd, som evangelium förkunnar. De andra åter höra wäl orden, men finna uti dem intet synnerligt, förnimma icke heller någon fröjd eller tröst deraf, emedan de icke känna synden tryckande utan twertom ljuf. Men så länge synden är dem ljuf, kan icke det wara något ljufligt budskap, som förkunnar frälsning från synden. Så snart åter någon börjar känna sin synd, då ser man, att han straxt griper efter evangelium och Guds nåd och wet intet herrligare, allenast han finge tro, att det gällde honom.

Men huru skall en menniska rätteligen annamma detta evangelium, så att hon blifwer delaktig af all den salighet, som det innehåller? Den heliga Skrift swarar: "med tron". Ty eftersom evangelium är en förkunnelse och tillsägelse, så kan det icke annorledes fattas än genom hörande och tron. Men hwad är då tron? Swar: tron är intet annat än det, att när en menniska hör evangelium, hon då låter det för sitt hjerta gälla såsom Guds ewiga ord, så att hon fast och wißt litar derpå, såsom Luther säger i företalet till Rom. Br.: "Tron är en lefwande förtröstan på Guds nåd, så wiß att man tusen gånger kunde dö derför. Och denna förtröstan och kunskap om Guds nåd gifwer glädje, mod och god wilja till Gud och alla kreatur, hwilket den Helige Ande gör i tron. Deraf blir menniskan utan twång willig och hågad att göra hwar man godt, att tjena hwar man, att lida allt, Gud till kärlek och lof, hwilken har bewisat henne en sådan nåd. Sålunda är det omöjligt att skilja gerningar ifrån tron, ja så omöjligt, som att skilja wärmandet och lysandet från elden. Tag dig derföre tillwara för dina egna falska tankar och onyttiga sladdrare, som wilja wara kloka att döma om tron och goda gerningar och äro de största dårar. Bed Gud, att Han werkar tron i dig; annars blir du wäl ewinnerligen utan tro, du må dikta och göra, hwad du will eller kan."

Wißt är det besynnerligt, att wi genom en sådan enfaldig lit till en förkunnelse skola fatta och bekomma så stora och herrliga ting som syndernas förlåtelse, rättfär-

dighet och ewigt lif. Ja, detta är så alldeles emot wår naturliga tanke, att ock fördenskull de skriftlärda i alla tider haft möda och arbete för att göra tron till något så konstigt och inweckladt som möjligt, ja att man ock kommit på den tanken och läran, att tron med alla sina egenskaper är en så förträfflig gerning, att Gud måste låta den gälla för rättfärdighet. Men se i det heliga evangelium, huru enfaldigt de hafwa tagit saken, om hwilka det säges, att de hafwa trott. De hafwa hört ordet, hållit det för sanning och tryggat sina hjertan derwid — det är allt. Sådan kostelig enfald må ock wi bewisa. Ty tron är intet konstigt och besynnerligt ting utan den enfaldigaste sak på jorden, som äfwen de späda barnen kunna, ja mycket bättre än wi, blott derföre att wi se i wädret efter tron, som om hon sutte ofwanom stjernorna; barnen åter, innan de ännu hafwa hört det ordet "tro", äro de redan i werket med att tro det, som säges dem om Christus, och äro mycket lärdare än de lärda. — Häraf följer ock swaret på den frågan: när en menniska får tro evangelium, om hon får göra det genast eller hon måste wänta dermed. Är evangelium en sann förkunnelse från Gud till oß om wår frälsning, då gifwes ingen tid, under hwilken det är menniskan tillåtet att icke tro. Nej, hwarje stund du icke tror evangelium, gör du synd, och den frågan, om du nu får tro, kan då wändas så här: om du nu får sluta göra synd i detta stycke. Och att säga: Du får ännu icke tro, det är att säga: du måste ännu en tid i otro synda. Aldrig skall du derföre i nya testamentet finna någon antydan om en tid, då det skall wara rådligt att "icke ännu tro utan ännu blifwa under lagen". Nej, evangelium är förkunnelse af Guds werk till wår frälsning, det werket är en gång skedt och blir hwarken bättre eller sämre, mer eller mindre giltigt genom wårt förhållande dertill, derföre will ock budskapet derom genast blifwa trodt och annammadt. Wißt kan din owärdighet kännas stor, men märk: här gäller det icke så mycket den frågan, om du är denna nåd wärd eller icke, som fastmer om Gud är wärd att blifwa trodd och prisad eller icke för den barmhertighet, som Han gjort med oß syndare.

Slutligen må wi ock se till, hwad evangelium werkar, der det blir annammadt. Wi hafwa ock i det föregående något berört denna fråga. Först är nemligen tydligt, att emedan evangelium med sig till syndare förer Guds nåd, syndernas förlåtelse, frälsning från döden samt ewig salighet, korteligen allt hwad oß gifwet är i Jesu werk, så komma alla dessa stycken syndaren till del genom evangelii annammande, så att han i samma stund, som han tror evangelium, äfwen eger och har allt det, som evangelium innehåller. Men icke blott det: i evangelium ligger ock en pånyttfödande och helgande kraft, så att den, som i tron annammar detsamma, äfwen genom det blir omskapad till en ny menniska samt börjar wandra en helt annan wäg genom werlden än förr. Hwilket ock af erfarenheten är så uppenbart, att äfwen de ogudaktiga se, att det är något nytt med dem, som tro, fastän de hålla det för en galenskap. Detta "nya wäsende efter anden" gifwer sig till känna förnämligast uti en ny lust till Guds lag efter den inwertes menniskan, en deraf följande kamp emot och seger öfwer synden samt ett ständigt farande efter att ju mer och mer likna Herren Christus och wandra Hans evangelium wärdigt, så ock uti ett förgätande af det, som till rygga är, och ett sträckande efter det, som framman till är, hwarom ock allas deras erfarenhet wittnar, hwilka någonsin trott evangelium. O der är uti dem en daglig, outsäglig suckan att kunna rätteligen tro, älska, lyda Herren samt wandra i en rätt gudsfruktan. Det går icke så helt och fullkomligt, som de wille, nej långt — långt derifrån, men hela deras sinnesriktning går utefter den wägen att ju mer och mer förwandlas och förnyas till Christi likhet. Och detta icke genom lagens hot och twång utan i en rätt frihet från lagen allenast af Christi kärleks drift. Såsom Paulus säger: "Christi kärlek twingar oß så, efter det wi hålla, att om en är död för alla, så äro de alla döda".

Widare tillägger evangelisten: **Ingen hafwer någon tid sett Gud.** Likasom wille han säga: Det har icke warit möjligt, att genom någon menniska, ware sig Moses eller någon annan, den himmelska sanningens och nådens ljus skulle blifwa fullkomligt uppenbaradt, alldenstund

ingen menniſka kunnat med ſina blickar genomtränga den ewige Gudens wäſende och tankar. Med deſſa ord fördömer ock Johannes all den menniſkowisdom, ſom reſer ſig upp emot evangelium. Det är i ſanning förfärligt att i wår allra högſta lifsangelägenhet bygga wår lit på dens ord och wisdom, ſom "icke någon tid ſett Gud." O att alla de, ſom bygga på ſå lös ſand, måtte i tid beſinna, hwad de göra. Den menſkliga wisdomen kan ſynas dig ſann, ja den kan hänföra dig — men wet du ock rätt, hwad du gör, när du på den ſätter din ſjäls wäl eller we? — **Enfödde Sonen,** ſom af begynnelſen war hos Gud och war Gud, och ſom nu **är i Fadrens ſköte,** d. ä. ſom efter fulländadt werk återwändt i Fadrens ſköte, **Han hafwer det kungjort,** och det är, hwad ſom gifwer oß den allra högſta wißhet. På denna ſak åberopade ſig ock Herren ſjelf, att nemligen Han hade hos Fadren ſett och hört det Han wittnade (Joh. 3: 11 m. fl. ſt.) Så må ock detta gifwa oß den rätta trosfrimodigheten, att wi weta, att det ord, hwarpå wi ſätta wår ſjäl, är den ewige Gudens egen uppenbarelſe, och det icke genom en menniſka utan genom enfödde Sonen, ſom af ewighet är ett med Fadren.

Ja Herre Jeſu, gif oß Du den rätta trons enfald och frimodighet, uppfyll och regera oß Du med din nåd och ſanning, att wi i Dig må bliſwa både för tid och ewighet! Amen.

Maria Bebådelsedag.

Text: Luc. 1: 39—45.

Uti de dagar stod Maria upp och gick i bergsbygden med hast uti Jude stad o. s. w.

Denna text utgör fortsättningen af det gamla evangeliet på denna dag. Uti evangeliet höra wi berättelsen, huru ängelen Gabriel på Guds befallning kommer till Maria och förkunnar henne såsom Guds råd, att hon skall på ett öfwernaturligt sätt bliswa moder åt den utlofwade Frälsaren, äfwensom huru Maria med lydig tro annammar det talet. I den text som wi här hafwa, se wi, huru den henne wederfarna nåden uppfyller henne med glädje och Guds lof samt brister ut i bekännelse.

Först lära wi här, huru underlig den store Guden är i sina werk. När det gäller, att Han skall födas, om hwilken det war sagdt, att Han skulle söndertrampa ormens hufwud, att Han skulle hafwa ett rike utan ända, att Han skulle heta Underlig, Råd, Gud, Hjelte, ewig Fader och Fridsförste — tänk när Han skall födas, som utgjort de trognas i Israel hopp och längtan under årtusenden, då sänder Gud sin ängel till en fattig timmermans trolofwade uti en stad, af hwilken man ansåg intet godt kunna komma, och säger henne: "Du skall wara Hans moder." Men sådant gör Gud för att rätt eftertryckligt wisa, att all mensklig wärdighet, höghet och wishet är för Honom intet. Hade Herren låtit säga till menniskorna: "Nu skall eder Messias födas", wißt skulle de hafwa börjat undra af hwem, men aldrig hade deras ögon fallit på Nazaret och allra minst på en oansenlig timmermans-

brud derstädes. O, det hade ju warit att anse som galenskap, ja hädelse, att man hade tänkt sig en sådan moder! Men så gör Gud: det som är högt och wist och förträffligt i werlden, det går Han förbi, och det som menniskor gå förbi såsom oädelt och alltför ringa, det utwäljer Han och gör det stort. Detsamma finner man ock öfwer allt i Frälsarens lif. Icke bland de helbregda, som tycka sig något wara, är Han till finnandes, utan bland de kranka, fattiga, publikaner, sköckor och allehanda syndare. Och när Han skall kalla lärjungar, då är det icke öfwerstepresters utan lekmän, icke wisa och lärda utan enfaldiga fiskare, som dertill utses. — O att wi engång af sådant kunde lära, huru beskaffadt Guds rike är!

Men se nu, huru Maria beter sig wid denna helsning, att hon skall bliswa Messie moder. Det förekommer henne wäl alldeles obegripligt, men hon tror det likwäl, så att hon säger till ängelen: "Si Herrens tjenarinna, warde mig efter ditt tal!" samt gifwer sig åstad till Elisabeth för att meddela henne det. Will du se, hurudan tro detta är, så se å andra sidan på Zacharia. Han war en Herrens prest, gudfruktig och rättfärdig, hwilken ock wandrade i Herrens bud och stadgar ostraffligen. Till honom gafs endast det löftet, att han skulle föda en son, som skulle bliswa Messie förelöpare. Här är alltså intet orimligare för handen, än det att både han och hans hustru äro gamla. Men detta lilla, mot hwilket han dock hade Abrahams exempel till hjelp, blir honom nu så stort, att han fördenskull drager hela Gabriels predikan i twifwelsmål. Och märk, han hade ändå **bedit** om det, som Gabriel förkunnade honom såsom bönhörelse! Här åter är en oansenlig jungfru, hwilken wet af ingen man, och får dock löfte att genom under bliswa moder åt Guds egen Son. Här är sålunda allt icke blott emot wärdighet utan emot all natur och alla exempel, så att Maria aldrig kunnat komma på den tanken att bedja derom, att något sådant måtte wederfaras henne. Och likwäl tror jungfrun helt enfaldigt och tager orden så, som de efter bokstafwen lyda. Och hon blef icke på den tron bedragen.

Detta föreställes oß såsom ett stort och herrligt exem-

pel af tron, nemligen huru hon intet annat är än en enfaldig och fast tillit till Guds ord och nåd. Ty såsom Maria trodde mot all wärdighet och rimlighet, så böra ock wi stadigt hålla oß wid Guds löften, äfwen om ingen möjlighet synes wara för deras fullbordande. Sålunda när jag kommer i lekamlig nöd och bekymmer på ett eller annat sätt och ingen utwäg ser utan endast förderf och död, då har jag Guds löfte, att Han skall gifwa mig dagligt bröd och allt, hwad mig godt och nödigt är, samt hjelpa mig så, att intet ondt skall kunna förderfwa mig. Då bör jag ock hålla mig wid sådana löften och säga: "Ehuru jag nu är i sådant mörker, att jag sjelf ingen utgång derur ser, så har jag här Guds ord och löfte, som omöjligt kan swika. Förr måste genom ett under hällebergct gifwa watten, förr måste korpar komma med bröd, förr måste lejon blifwa som lam, förr måste elden upphöra att bränna, än Guds löfte skulle komma på skam." Sammalunda när jag känner synden och Guds wrede i mitt samwete, och ingenting orimligare synes, än att jag nu skulle tro det ordet, att synderna äro mig förlåtna, ja att de redan för många hundra år sedan äro i Christi död utplånade, då gäller här att åter lära af jungfru Maria, huru jag dock bör akta Guds ord mycket mer än all min wärdighet eller owärdighet, så att jag derwid utan genSägelse hwilar. Ehwad det synes mig rimligt eller orimligt, så är det dock Guds ord, och derföre bör jag under all känsla af min ogudaktighet, afund, girighet, högmod och alla andra syndiga begärelser, som röra sig i mig, dock detta Guds ord till pris berömma mig af syndernas förlåtelse, rättfärdighet och barnaskap hos Gud. Det skall wäl icke aflöpa utan mycken både inre och yttre motsägelse, men hwad gäller? Guds ord kan icke blifwa om intet. Och det är ingen rätt ödmjukhet att sätta sin owärdighet högre än Guds sannfärdighet, icke heller andligt högmod att låta Guds sanning gälla mer än allt i mig. Såsom det alldeles icke war ödmjukhet, att Zacharia icke trodde, icke heller andligt högmod, att Maria trodde utan omswep, såsom wi nedanföre skola få se.

När nu Maria fattat i tron detta stora löfte, upp-

fyller det henne med sådan fröjd, att hon icke kan behålla den allena för sig utan står upp och går till Elisabeth, om hwilken hon af ängelen hör, att en liknande nåd wederfarits henne. Deri hafwa wi åter en bild af, hwad som ännu sker. Ty der någon i sanning tror på Herren Jesus, der känner han sig ock genast dragen till andra, som lefwa i samma tro. Der blir det ock ljuft att få wara med dem samt tillsammans med dem uppbyggas på sin allra heligaste tro. Såsom ock apostelen Paulus i Rom. 1 uttalar sin längtan att komma till den Romerska församlingen för att, säger han, "få hugsvalelse genom begges wår tro, eder och min"; sammalunda ock i första brefwet till Thess. 3: 10: "Wi bedja dag och natt ganska mycket, att wi måga få se edert ansigte." Synnerligen, när någon af dem erfarit någon särskild nåd, blir det ett kärlekens behof att meddela sig med någon broder eller syster, för att med densamma prisa och lofwa Herren. Såsom här Maria genom den stora nåden drages till Elisabeth, på det hon måtte få utgjuta sitt hjerta för henne, och såsom de emmauntiska lärjungarna, när Herren hade uppenbarat Sig för dem, genast, ehuru det war sent på aftonen, gingo in till Jerusalem för att båda de andra lärjungarna denna glada tidning.

Häraf kunna wi nu förstå, att den christendom, i hwilken menniskan icke känner sig dragen till Herrens Jesu lärjungar, icke är en christendom af rätta slaget. Ty det är omöjligt annat än, att den som funnit lif och frid i Lammets blod och börjat älska Honom som födde, det är omöjligt, säga wi, att icke en sådan ock börjar älska dem, som födda äro af Gud. Tänk derföre, när en berömmer sig af tron och har dock intet serskildt hjerta för bröderna utan trifwes lika wäl, ja kanske bättre, med denna werldens barn, älskar kanske några Guds barn för det, att de äro till sitt wäsende älskeliga, men känner ingen serskild, outplånlig dragning till dem, derföre att de äro födda ofwanefter samt lefwa i tron på Herren Jesus! O, det är ett dåligt tecken. Men tänk ännu mer, när en, som annars synes bemöda sig om en allwarlig gudsfruktan, dock är så fremmande för denna dragning till

Herrens Jesu trogna, att han rent af ser något sjukligt, partiskt, osundt och okyrkligt deri, att dessa draga sig tillsammans till att gemensamt höra Guds ord, bedja, tacka och lofwa, ja till och med deri att de uti det enskilda umgängeslifwet draga sig ifrån werldens umgänge och sluta sig inbördes tillsamman! O hwilken förskräcklig förblindelse! Wißt må hwar och en, som har en sådan christendom, allwarligt ransaka, hwadan den kan wara.

Deremot är det alltid ett godt wittnesbörd och ett glädjande tecken att se dem, som berömma sig af tron, äfwen hafwa kärleken inbördes. Såsom Herren säger: "Deraf skola alla förstå, att I ären mina lärjungar, om I hafwen kärlek inbördes." Wißt kunna der ännu wara många skröpligheter — ja huru skulle det kunna annorlunda wara? — icke alla tider är heller kärleken lika stark, liflig och kännbar, men den är der i alla fall samt drager dem tillsammans, så att de dock alltid kunna sägas utgöra en hop, ett folk, afskildt från dem, som wandra efter köttets och sinnets lustar. Såsom ock Herren will, att, likasom de äro ett i tron, de ock i kärleken måtte wara ett hjerta och en själ.

Det heter, att Maria stod upp och gick i bergsbygden med hast. Der ser man, huru brinnande hennes hjerta är. Wägen war wid paß femton mil lång, så att wäl en qwinna hade kunnat rygga tillbaka för att gå densamma. Men kärleken låter sig icke så lätt afskräckas. Gud och Hans nåd är nu för Marias hjerta så stor, att wägens längd samt alla resans beswärligheter och mödor synas henne mycket små, och allting blir henne lätt allenast derigenom, att hennes hjerta är uppfyldt af Guds nåd. Sådan erfarenhet känna de icke till, hwilka äro allenast munchristna. Men de som i sanning tro, de weta, huru det kännes, när täckelset faller från ögonen och man får riktigt smaka och se, huru ljuflig Herren är. Då wore man färdig att för Herren släppa allt och göra allt. Såsom man ock kan se synnerligen på de heliga martyrers exempel, hwilka, när blott hjertat känt Guds nåds fullhet, hafwa kunnat bedja för sina bödlar samt icke allenast med undergifwenhet utan också med outsäglig fröjd gå den grymmaste död till mötes.

Men att Maria gick **med hast**, det wisar ock, huru hennes hjerta war uppfyldt af den henne förkunnade nåden. Ty den fröjd, som kommer deraf, att Guds kärlek är utgjuten i ens hjerta, gör ock stegen lätta och raska. Sammalunda heter det ock, att qwinnorna om påskmorgonen **lupo** med stor glädje för att kungöra lärjungarna Herrens uppståndelse (Matth. 28: 8). O huru lätt det är att "löpa och icke förtröttas", när blott Guds nåd är stor för hjertat! Ja, när Guds barn wid hörandet af Guds ord blifwit mättade af Christi kärlek, så kan man ock märka det på deras gång och åtbörder, när de gå derifrån. Ty den fröjd, som hjertat fattat, afspeglar sig ock i hela det yttre wäsendet. Och det är saunerligen kostligt att se en sådan fröjd i Guds nåd. Werldens barn mena, att i Guds rike är ingen fröjd. Det mena de fördenskull, att de känna, att de sjelfwa ingen glädje hafwa i Herren. Men o att de finge en gång smaka en droppe af den rätta fröjden! Då skulle de se, att hwad de nu kalla fröjd, är endast ett rus eller wansinne. Ty lika wist som du om en, hwilken du säge hoppa, dansa och jubilera i ett brinnande hus, skulle säga: "han är från sina sinnen", och du skulle icke prisa utan ryfa wid hans fröjd, sammalunda måste man om dem, som leka med en dyrbar nådetid samt med löje wandra åstad mot ewigheten, säga: "de äro från sina sinnen". Och den fröjd är icke att prisa, hwilken tager en ända med förskräckelse. O att hwar och en, som ännu ingen bättre fröjd har än werldens fröjd, wille besinna sig! Hwad fröjdas du öfwer? Skall det icke allt taga en ända? Och hwad har du då för din arma själ? Hwarföre will du så i timlig lust förspilla den ewiga fröjden?

När Maria kom till Elisabeth, helsade hon henne, heter det. Och hurudan helsning det måste hafwa warit, det kunna wi förstå af Elisabeths swar. Det har då utan twifwel icke warit en helsning lik den, hwarmed werldens barn helsa hwarandra. Nej, wi kunna lätteligen föreställa oß, att i denna helsning warit ett öfwerflödande Guds lof. I sådan måtto är ock dessa två qwinnors möte och sammanwaro för oß lärorik. Äfwen behöfwa wi denna lärdom wäl. Ty fastän man ock tror

på Herren Jesus, kan det hända genom djefwulens list och wårt eget kötts tröghet, att den inbördes umgängelsen blir alltför mycket förwerldsligad och lösaktig. I början af sådant förfall kännes wäl derwid stor tomhet och samwetets oro, men låter man det allenast hafwa sin gång någon tid, så inträder småningom ett tillstånd, i hwilket man icke widare är waken öfwer wigten af en helgad umgängelse. Deraf sker öfwermåttan stor skada, hwarföre det är nödigt, att hwar och en i denna punkt waknar upp, medan tid är. Annars kan af sådan sömnaktighet slutligen följa insomnande i döden. Djefwulen skall icke försumma sig utan, hwar han kan, försöka bringa oß i döden igen. Och icke nog dermed att sådan sömnaktighet skadar en sjelf, den blifwer ock en snara för andra. Dertill skulle den wälsignade umgängelsen mellan Guds barn tjena, att den ena wore den andra till en fortfarande föresyn och uppmuntran i kärlek, tro, gudsfruktan, waksamhet och alla Andens frukter. Men tänk då, om i deß ställe någons umgängelse genom werldslighet, gyckel, fåfängligt tal och annat sådant blir ett medel till att förwerldsliga äfwen deras sinne och umgängelse, som äro omkring honom! Detta kan dock lätt ske, synnerligen om en äldre christen gifwer sådant exempel bland dem, som äro mer unga och oerfarna nådebarn. O Herre Gud, förbarma Dig nådeligen öfwer oß och hjelp oß till en rätt waksamhet äfwen i detta stycke, att icke djefwulen må förderfwa oß!

Men här se wi ock, huru det skall kunna dertill komma, att wår umgängelse blir rätt helgad. Det sker icke derigenom, att man tager sig till och säger: nu skall det blifwa annorlunda. Deraf kan wäl följa, att umgängelsen blir förändrad **för stunden.** Men skall der blifwa uthållighet, då måste det ske derigenom, att wi ju mer och mer betrakta Guds nåd, så att hon blir för hjertat rätt stor. Derföre ser man ock här en och der en, med hwilka man icke kan komma i beröring utan att af deras umgängelse erfara ett wälsignadt intryck, blott derföre att de uti det fördolda mer än andra lefwa i Guds nåd. Ty deraf hjertat fullt är, deraf talar munnen, deraf bär ock hela den utwertes umgängelsen prägel.

Derföre må wi ock här taga en hjertlig förmaning att innerligare lefwa oß in i Guds nåd, hwaruti ännu fattas oß mycket. Att med utwertes tillställningar, reglor och annat sådant försöka bota, hwad som fattas, det duger till intet; deraf warda ock endast utwertes åthäfwor, uti hwilka Guds rike icke är. Nej, här hjelper endast detta ena: will icke trädet wexa, som det bör, så se icke i toppen efter felet, utan se derefter i roten! Will icke det christliga lefwernet gå, som det bör, sök bot icke i förnyade föresatser eller gerningar utan deri, att du mer lefwer dig in i Christus, sådan Han är för Dig utgifwen. Ty ju mer du i tron lefwer dig in i Honom och Hans werk samt den oföränderliga nåd och rättfärdighet, som du i Honom har, desto mer skall ock Han lefwa Sig in i dig och omskapa dig efter sin likhet. Såsom grenen icke kan bära frukt af sig sjelf, med mindre han blifwer i winträdet, så kunnen icke heller I, utan I blifwen i Mig, säger Herren. "Den som blifwer i Mig och Jag i honom, han bär mycken frukt" (Joh. 15).

När Elisabeth hörde Marias helsning, sprang barnet i hennes lif, och hon wardt uppfylld med den Helige Ande. Det är ett hemlighetsfullt förhållande, som wi icke kunna begripa, att barnet i Elisabeths lif känner och fröjdas af det barnets närhet, som är i Marias moderlif, samt gifwer tecken till sådan fröjd. Sådant har utan twifwel skett såsom ett tecken ifrån Gud till de begge qwinnornas ytterligare förwißning. Oß bör det ock desto mer förwissa, att denne Jesus, Marie Son, är Guds Son och wår Frälsare, som frälsar från synden, döden och allt ondt samt gifwer den Helige Ande. Deßutom se wi ock här på Johannis exempel, att de små barnen t. o. m. redan i moderlifwet kunna hafwa en känning af Herrens Jesu närhet samt fröjdas deraf. Ty har Johannes kunnat det, då är intet som hindrar, att ock andra barn kunna hafwa det. Ty Johannes war icke förmer än hwilket annat barn som helst, efter han ock war aflad och född i synd, icke heller har Herren Jesus warit något mer för Johannes än för alla andra barn. Att Johannes war utkorad till ett högre embete än andra, det gäller intet till Guds nåd. Ty hos Gud är intet

anseende till personen. Att wi icke kunna utgrunda ett sådant förhållande, det är en sak för sig. När wårt förstånd står stilla, då står Guds ord likwäl qwar.

Men att Elisabeth blir uppfylld af den Helige Ande, det är sagdt om den Helige Andes **utomordentliga** upplysning, hwilken här t. ex. gör, att Elisabeth utan någon underrättelse alldeles omedelbart känner, hwad som är skedt med Maria, äfwensom hwad det är för ett barn, hon bär i sitt lif. Annars hade wäl ock förut Elisabeth den Helige Ande boende i hjertat genom tron. Sammalunda säges ock om Herrens apostlar, att de först på pingstdagen uppfylldes med den Helige Ande, der dock uppenbart är, att de tillförene hade lefwat i tron på Herren, hwilket icke kunnat ske utan genom den Helige Ande. Såsom apostelen säger: "Ingen kan kalla Jesus en Herre utan genom den Helige Ande." Om detta sednare säger ock Paulus till de christna i Corinth: "Weten I icke, att I ären den Helige Andes tempel, och att Guds Ande bor i eder?" Ett sådant den Helige Andes inneboende förefinnes hos hwarje christen, såsom Paulus säger: "Den som icke hafwer Christi Ande, han hörer Honom icke till." Men de utomordentliga nådegåfworna, såsom det att profetera, att tala med tungomål m. m. s., det är gåfwor, som Gud utdelar åt hwem Han will, när behofwet sådant påkallar, äro ock höga och herrliga gåfwor, men höra icke till det christliga lifwet såsom något för detsamma wäsendtligt.

När Elisabeth alltså blef uppfylld af den Helige Ande, ropade hon med hög röst till Maria: **Wälsignad du ibland qwinnor.** Icke så som prisade hon Maria för någon hennes wärdighet eller förtjenst, utan hon prisar henne för hennes lifsfrukts skull, såsom hon tillägger: **Och wälsignad din lifsfrukt.** Sammalunda säger hon ock: **Hwadan kommer mig detta, att min Herres moder kommer till mig,** af hwilka ord man ser, att hon prisar Maria för det barnets skull, hwars moder hon är. Maria war i sig sjelf intet förmer än en annan qwinna. Såsom ock Herren swarade den qwinna, som en gång utbrast: "Saliga äro de spenar, som Du diat hafwer! Ja, sade Han, saliga äro de, som höra Guds ord och gömma det."

Men Maria hade erfarit en synnerlig nåd, och den war pris wärd, men det lofwet hörde Gud till, såsom ock Maria swarar: "Min själ prisar storligen Herren och min ande fröjdar sig i Gud min frälsare, ty Han hafwer sett till sin tjenarinnas ringhet." Men för Maria war det ock en stor och utomordentlig ära och upphöjelse, att Gud till detta herrliga werk, att föda werldens frälsare, hade utkorat just henne. Såsom hon ock säger: "Se härefter warda alla slägten mig salig kallande. De mäktiga hafwer Herren satt af sätet och uppsatt de ringa."

Här hafwa wi en lärdom att hemta, hwilken är mycket lätt att lära efter kunskapen, kan ock läras på mindre än en minut, men som i erfarenheten är den allra swåraste och omöjligaste. Ty har Gud gifwit någon en serskild gåfwa eller brukat någon till ett synnerligt werk, då är tydligt, att all äran tillkommer Honom och icke kärilet eller werktyget. Såsom David säger: "Herre, icke oß, icke oß utan ditt Namn gif äran!" Derföre förmanar ock Herren sina lärjungar att, när de gjort allt, säga: "Wi äro onyttiga tjenare." Och Paulus säger: "Hwad hafwer du, det du icke allt undfått hafwer?" Si det är nu så obegripligt enkelt och naturligt, att det borde wara gjordt i samma stund, som det är sagdt. "Men hwad göra wi, arma gyttjepåsar? När wi hafwa ett öre eller en riksdaler, så kan ingen reda sig med oß för wår högfärd" (Luther). O i ingen punkt lär det wäl så tydligt wisa sig, huru ormens gift genomträngt hela wår natur. Se huru grufligt David försyndat sig och blifwit straffad! Se ock huru Paulus har måst få en serskild påle i köttet, på det han icke skulle förhäfwa sig öfwer uppenbarelser, som han hade haft! Och de sjutio lärjungarna måste Herren hota med satans exempel. Och hwad skola wi då säga om oß sjelfwa! Har någon en gåfwa eller har någon fått wara ett medel i Guds hand till något godt werk, straxt åstundar hjertat att höra talas derom och wille gerna, att hwar man wißte det. Och kunde wäl så wara, om man dermed sökte allenast Guds ära, men nej! så har ormens gift förderfwat oß, att jag ju wille, att menniskorna skulle weta, icke blott att Gud gjort det eller det, utan att det är just genom mig Han gjort det.

Derföre är nu här det den gyllene konsten, att man kan med alla gåfwor och all nåd blifwa i ödmjukheten, icke en sådan ödmjukhet, som förnekar den erhållna nåden och de undfångna gåfworna, "hwilket är en twåfaldig högfärd, en weterlig lögn, som äfwen länder Gud till wanära" (Luth.), utan en sådan ödmjukhet, som **erkänner Guds nåd och hembär Gud ära derför.** "Så gör äfwen jungfru Maria; hon säger icke nej dertill, att hon är wälsignad framför andra qwinnor och är Guds moder. Det är alltsammans sannt, säger hon, mig har wederfarits den största nåd och ära af Gud. Men hwarifrån och hwartill har jag det? Jag upphöjer icke mig sjelf dermed, utan "min själ prisar storligen Herren, och min ande fröjdar sig i Gud, min Frälsare". Ty af Honom har jag det, icke af mig eller af menniskor. Det är alltsammans wår Herre Guds gåfwor. Derföre, kära Elisabeth, är icke här meningen, att jag will stoltsera emot dig eller någon annan menniska; kan fördenskull, fastän jag har sådana gåfwor, dock gerna wara din piga och tjena dig. "Den Mäktige har gjort mäktiga ting med mig, och Hans namn är heligt". Beware mig också Gud derför, att jag skulle wilja skämma eller lasta Hans namn och berömma mitt eget namn och säga: Jag har sådant af mig sjelf. Helgadt warde Hans namn, Han har gjort det, Honom må man prisa derför. Och änskönt menniskorna berömma äfwen mig för sådan nåds skull och prisa mig salig, så will jag dock åter hembära det åt Gud. Ty Hans namn är heligt, och Han är mäktig; derföre bör Han allena hafwa all berömmelse." (Luth.)

Men gäller det, att härwid hwar och en har för egen del öppna ögon, att han icke snärjes af sitt hjertas illfundighet, så är det ock icke mindre af nöden, att wi äro **inbördes rädda om hwarandra,** så att icke den ene genom otidigt beröm förstör den Guds gåfwa, som är i den andra, ja kanske derjemte blir honom en snara till fall. Detta är likwäl något, som alltför litet besinnas och är dock af en alldeles otrolig wigt. Ty det är alltför lätt gjordt, att den, som sålunda prisas, börjar ock tycka om sådant pris, tills han ändtligen icke gerna ser på dem, hwilka icke tycka, att han är något synnerligen

märkwärdigt. Men hwad stor förstöring sådant bringar i Guds rike, samt huru deraf uppwexa parti, afund, träta, baktal och annan mycken styggelse, det är af erfarenheten alltför wäl uppenbart, så att snart hwar och en borde börja rysa tillbaka för att till sådan skada bidraga. Ty gör du det än i wälmening, hwad mer? Om du i wälmening tjenar djefwulen och förderfwar Guds werk, så är din wälmening icke god. Derföre är det bättre följa Guds ord än sin egen wälmening. Och I, som läsen detta, sen till, att I nu icke allenast erkännen, att det är sannt, utan att I ock börjen göra dereſter. Ty Gud will icke gifwa sin ära åt en annan.

Men att Elisabeth med sådan glädje helsar Maria såsom sin Herres moder, det är ock ett skönt exempel af ödmjukhet. Ty dermed erkänner hon, att Maria är utkorad till en högre ära än hon sjelf, men misstycker dock icke sådant utan fröjdas deröfwer, att nu henne sjelf en så stor ära wederfares, att Maria kommer till henne. Sådant sinnelag ligger icke i wår natur utan är ett Guds werk. Annars hade wisserligen Elisabeth kunnat tänka, att wäl hon, som war en sådan from prests hustru, kunde wara lika wärdig som Maria att föda Christus. Ty så beskaffad är wår natur, att wi icke gerna tåla, att någon af wåra gelikar warder oß föredragen. Synes någon wara något förmer eller i ett eller annat afseende hafwa större gåfwor eller ansеende, straxt will der i hjertat uppstå den bittra rot, som heter afund, hwilken gör, att wi icke kunna se på en sådan med den glädje, hwarmed här Elisabeth såg Maria inträda. Derföre må hwar och en christen flitigt bedja Gud om ett sådant sinne, som här är uti Elisabeth, så att man fröjdas, hwarhelst man ser Guds gåfwor uppenbara sig till Hans ära och själars gagn. Ty det är förfärligt, om den egna äran får taga öfwerhand. Der förer redan djefwulen herrawäldet.

Wißt är det underligt, att wi, som tro på Christus, icke skola wara deß bättre, än att wi ännu behöfwa dylika förmaningar. Men sådan är wårt hjertas art, att ehuru wi wäl inse, huru galet och djefwulskt det är att sålunda afundas, så låter sig dock hjertat icke deraf

böjas eller regeras utan behåller sitt sinne. Derföre ser man ock, huru apostelen Paulus lägger sig all winn om att warna och förmana de kära christna mot denna synd, wisande dem, huru de alla äro lemmar i **en** kropp, så att fördenskull den ena lemmen bör fröjdas, när den andra ära sker af Gud. Såsom han säger: "Om en lem warder herrlig hållen, så fröjda sig alla lemmarna med" (1 Cor. 12: 26). Ty de gåfwor Gud gifwer den ena eller andra lemmen, dem gifwer Han icke den lemmen utan hela kroppen med alla deß lemmar till godo. Såsom ock här Maria bär Guds Son i sitt lif, icke sig utan hela werlden till godo. Men hwad kan då wara uslare, än att jag ser surt derpå blott fördenskull, att det icke war lemmen Jag, som fick den eller den gåfwan. Dock, huru wäl än sjelfwa det naturliga förnuftet inser detta, så lär likwäl hjertat deraf ingenting, dereft icke Gud inpreglar det med allehanda både utwertes och inwertes tuktan. Såsom du här ser, huru Han tillförene så länge med ofruktsamhet hårdeligen tuktat Elisabeth, tills hon alldeles förtwiflar om lifsfrukt. Dereefter kommer Han utan hennes förhoppning och gör henne fruktsam, så att hon aflar en son. Hwilket nu blir henne så öfwermåttan stort, att hon tycker sig wara alltför ringa till så stor barmhertighet, samt är skicklig gjord till att utan afund fröjdas med Maria, hwilken en ännu större ära är wederfaren.

Slutligen säger Elisabeth: **Och salig är du, som trodde; ty allting skola warda fullbordade, som dig sagda äro af Herren.** Dessa ord tillåta ock en annan öfwersättning, nemligen denna: Salig är du, som trodde, att allting skola warda fullbordade, som dig sagda äro af Herren. I begge fallen prisar Elisabeth Marias tro. Men på samma gång uttalar hon ock genom den Helige Ande, att allt, som war henne sagdt af Herren, skulle gå i fullbordan.

Detta är ock något, som icke gäller Maria allena. Ty wäl hade hon här ett serskildt löfte, som ingen mer kan hafwa, nemligen att hon skall wara Christi moder. Men wi hafwa andra löften, som äro lika stora, ja ännu större, nemligen att wi skola hafwa syndernas förlåtelse,

wara rättfärdiga af nåd, wara Guds barn och arfwingar samt hafwa ewig herrlighet, och detta utan någon wår egen gerning eller förtjenst, allenast derigenom, att wi i hjertat tro evangelii förkunnelse. Ruwäl, hwar någon tror, der måste man prisa en sådan salig, emedan på honom skall uppfyllas all den salighet, som evangelium innehåller och tillsäger syndare. Derföre will ock wår Herre Gud, att wi skola flitigt hålla oß wid samt frimodigt drista på Hans ord och löfte, så att wi hålla det säkrare än himmel och jord samt icke låta rubba oß derifrån, af hwad det wara må. Då skall det icke heller lida något twifwel, att wi en dag skola få skåda och se, hwad wi här trott. — Men å andra sidan kan ingen menniskotunga uttala förfärligheten af deras tillstånd, hwilka icke tro utan trots de allra största och herrligaste löften likwäl wandra efter sina egna tankar och lustar. Tänk: att taga en ände med förskräckelse, i gråt och tandagnißlan, och det i medwetandet, att man dock en gång hade ett löfte att ingå i Guds rike, men försummade det! O Herre Gud, förbarma Dig öfwer oß, wäck oß till besinning, uppfyll oß med din nåd och hjelp oß att wandra i en helig umgängelse! Amen.